จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนาในโครงการโรงเรียนชาวนา มูลนิธิข้าวขวัญ

ภวลัญฉน์ พลแสน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2555

จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนา ในโครงการโรงเรียนชาวนา มูลนิธิข้าวขวัญ

ภวลัญฉน์ พลแสน
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบภาคนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

รองศาสตราจารย์.....ประธานกรรมการ
(ดร.ดุจเดือน พันธุมนาวิน)

ศาสตราจารย์ .....กรรมการ
(ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน)

อาจารย์.....กรรมการ
(สุภา กีร์ติบุตร)

รองศาสตราจารย์.....คณบดี
(ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร)

วันที่ 21 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2555

บทคัดย่อ

ชื่อภาคนิพนธ์ : จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนาในโครงการโรงเรียนชาวนา มูลนิธิข้าวขวัญ

ชื่อผู้เขียน : ภวลัญฉน์ พลแสน

ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ปีการศึกษา : 2555

การวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยความสัมพันธ์เปรียบเทียบที่มุ่ง 1) ศึกษาประสิทธิผลของโครงการโรงเรียนชาวนา มูลนิธิข้าวขวัญ และ 2) แสวงหาตัวทำนายและเปอร์เซ็นต์ทำนายของจิตลักษณะสถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนา จำนวน 480 คน โดย 240 คน เป็นชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา แต่ที่เหลือนั้นไม่เข้าโครงการนี้ กรอบความคิดในการวิจัยนี้มาจากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม ตัวแปรที่สำคัญในงานวิจัยนี้มาจากทฤษฎีที่สำคัญในทางจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ เช่น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีการควบคุมตนเอง ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ทฤษฎีการเลียนแบบ เป็นต้น

ตัวแปรในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก พฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวแปรตาม ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี และพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี กลุ่มสอง คือ จิตลักษณะเดิม ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และความเชื่ออำนาจในตน กลุ่มสาม คือ สถานการณ์ จำนวน 4 ตัวแปร คือ การสนับสนุนจากครอบครัว การรับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ กลุ่มที่สี่ คือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ 4 ตัวแปร ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ และกลุ่มที่ห้า เป็นลักษณะทางชีวสังคมภูมิหลัง แบบวัดที่ใช้วัดตัวแปรเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นแบบวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่า มีได้ทำการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อและทำการหาค่าความเชื่อมั่นแล้ว ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง .52 ถึง .91 การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำในกลุ่มรวม และ 10 กลุ่มย่อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ประการแรก ชาวนาที่เข้าโรงการโรงเรียนชาวนา เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามากกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมากกว่า มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มากกว่า มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มากกว่า มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีมากกว่า มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีมากกว่า หรือมีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีมากกว่า ชาวนาที่ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา

ประการที่สอง ตัวทำนายชุดที่ 3 คือ การรวมชุดทำนายที่ 1 กลุ่มจิตลักษณะเดิม 6 ตัวแปร และตัวทำนายชุดที่ 2 กลุ่มสถานการณ์ 4 ตัวแปร รวมเป็นตัวทำนายทั้งสิ้น 10 ตัวแปร ในกลุ่มรวม พบว่า ตัวทำนายทั้ง 8 ตัวนี้ สามารถทำนาย 1) สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ได้ 88.8% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ความเชื่ออำนาจในตน การมีเหตุมีผล และความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .59,.15,.12,.09,.09,.08 และ -.05 2) สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ได้ 87.8% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความเชื่ออำนาจในตน การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ ความมีเหตุมีผล ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .56,.21,.08,.08,.08,.06 และ .04 3) สามารถทำนายลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ ได้ 87.8% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ การสนับสนุนจากครอบครัว ความเชื่ออำนาจในตน และ ความมีเหตุมีผล ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .73,.13,.09,.07 และ -.05 และ 4) สามารถทำนายการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ได้ 83.3% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร การสนับสนุนจากครอบครัว ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ สุขภาพจิตดี และ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .60,.14,.12,.06,.05 และ .05

ประการที่สาม ตัวทำนายชุดที่ 5 คือ การรวมชุดทำนายที่ 3 กลุ่มจิตลักษณะเดิม ร่วมกับสถานการณ์ 10 ตัวแปร และตัวทำนายชุดที่ 4 กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ 4 ตัวแปร รวมเป็นตัวทำนายทั้งสิ้น 14 ตัวแปร ในกลุ่มรวม พบว่า 1) สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีได้ 2.5% โดยไม่พบตัวทำนายที่สำคัญใดเลย สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีได้ 2.5% โดยไม่พบตัวทำนายที่สำคัญใดเลย 2) สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิต

วิญญาณที่ดีได้ 43.7% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ความเชื่ออำนาจในตน การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ สุขภาพจิตดี และความมีเหตุมีผล โดยมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .34,.20,.17,-.15,.14 และ .09 3) สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีได้ 57.4% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการรับรู้คุณความดีแผ่นดิน โดยมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .27,.27,.23 และ .11 และ 4) สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี ได้ 62.4% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ความมีเหตุมีผล และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .45,.16,.13,.08 และ .08

ผลการวิจัยนี้เสนอให้มีการพัฒนา 1) กลุ่มเสี่ยงเร่งด่วนที่ควรพัฒนาคือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโรงเรียนชาวนา ดังนั้นจึงแนะนำว่า ควรส่งเสริมให้ผู้ที่สนใจทำนาที่จะส่งผลดีต่อตนเอง สิ่งแวดล้อมและสังคม ควรเข้ารับการฝึกอบรมจากโครงการโรงเรียนชาวนา เพื่อจะทำให้ได้ความรู้ในการทำนาอินทรย์ที่มีการใช้สารพิษในปริมาณที่น้อย แต่ได้ผลผลิตที่ดีและมีปริมาณมาก ตลอดจนยังสามารถพัฒนาจิตใจหลายตัว และ 2) การพัฒนาชาวนาโดยรวมให้มีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนามาก ควรพัฒนาดังนี้ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ ความเชื่ออำนาจในตน

จากผลการวิจัยในเรื่องนี้ทำให้มีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้ ประการแรก กลุ่มชาวนาที่มีเปอร์เซ็นต์ทำนายน้อย คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ ดังนั้น จึงควรหาปัจจัยเชิงเหตุด้านอื่นที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนา และ ประการที่สอง งานวิจัยนี้ไม่สามารถหาตัวทำนายของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีได้ งานวิจัยต่อไปจึงควรใช้ตัวแปรอื่น เช่น ความรู้เกี่ยวกับผลของการใช้สารเคมีในการทำนา การรับรู้ผลทางสุขภาพของการใช้สารเคมี เป็นต้น

Abstract

Title of Research Paper	Psychological and Situational Factors as Correlate of Healthy Organic Rice Farming Behavior of Farmers in Farmer Field School, Khao Kwan Foundation
Author	Pawalan Polsaen
Degree	Master of Arts (Social Development)
Year	2012

This correlation-comparative study aimed at 1) investigating the effectiveness of famer field school, and 2) to find the important predictors and their predictive percentage from psychological traits, situational factors, and psychological states as correlate of healthy organic rice farming behavior of 480 farmers. From these farmers, 240 farmers attended the famer field school, but the other half did not attend. The conceptual framework of this study was based on interactionism model. Important variables in this study were from several important psychological and behavioral science theories, such as, the Philosophy of Sufficiency Economy, theory of self control, Thai theory of work and moral behavior, and social learning theory.

There were 5 groups of variables in this study. The first group was healthy organic rice farming behavior, consisted of 4 variables: physical healthy organic rice farming behavior, spiritual healthy organic rice farming behavior, social healthy organic rice farming behavior, and wisdom healthy organic rice farming behavior. The second group was psychological traits, consisted of 6 variables, namely, need for achievement, mental health, mindfulness in risky situation, reasoning ability, attitudinal gratefulness to society and nation, and belief in internal locus of control of reinforcement. The third group was situational factors, consisted of 4 variables, namely, family support, organizational support, received information on organic rice farming, and good role model on organic rice farming. The fourth variables was psychological state, consisted of 4 variable, namely, favorable attitudes toward

farmer field school, favorable attitudes towards organic rice farming behavior, future orientation relating to organic rice farming, and self control relating organic rice farming. The final group was biosocial background of the farmers. Most of measures accessing these variables were in the form of summated rating scales. Each measure was computed for item quality, and reliability which ranged from .52 to .91 The data were analyzed in total sample and other 10 subgroups.

The important findings from this study were first farmers who attended the famer field school reported higher scores on favorable attitudes toward farmer field school, favorable attitudes towards organic rice farming behavior, future orientation relating to organic rice farming, self control relating organic rice farming, spiritual healthy organic rice farming behavior, social healthy organic rice farming behavior, and wisdom healthy organic rice farming behavior than the ones who did not attend the school.

Secondly, a set of predictors number 3 which included a set of predictors number 1 of 6 psychological traits, and a set of predictors number 2 of 4 situational factors, with the total 10 variables could predict, in the total sample, 1) favorable attitudes toward farmer field school with 88.8% of accuracy. The important predictors sorted in descending order were received information on organic rice farming, organizational support, attitudinal gratefulness to society and nation, good role model on organic rice farming, belief in internal locus of control of reinforcement, reasoning ability, and mindfulness in risky situation. Beta coefficients were .59,.15,.12,.09,.09,.08 and -.05, respectively. 2) favorable attitudes towards organic rice farming behavior with 87.8%. The important predictors sorted in descending order were received information on organic rice farming, organizational support, mindfulness in risky situation, belief in internal locus of control of reinforcement, attitudinal gratefulness to society and nation, need for achievement, and reasoning ability. Beta coefficients were .56,.21,.08,.08,.08,.06 and .04, respectively. 3) future orientation relating to organic rice farming with 87.8%. The important predictors sorted in descending order were received information on

organic rice farming, mindfulness in risky situation, family support, belief in internal locus of control of reinforcement, and reasoning ability. Beta coefficient were .73,.13,.09,.07 and -.05, respectively. and 4) self control relating organic rice farming with 83.3%. The important predictors sorted in descending order were received information on organic rice farming, organizational support, family support, mindfulness in risky situation, good mental health, and attitudinal gratefulness to society and nation. Beta coefficients were .60,.14,.12,.06,.05 and .05 , respectively.

Thirdly, a set of predictors number 5 which included the set of predictors number 3 of 10 psychological traits and situational factors, and a set of predictors number 4 of 4 psychological states, with the total 14 variables could predict, in total sample, 1) physical healthy organic rice farming behavior with only 2.5% with no important predictors. 2) spiritual healthy organic rice farming behavior with 43.7%. The important predictors sorted in descending order were favorable attitudes towards organic rice farming behavior, self control relating organic rice farming, belief in internal locus of control of reinforcement, good role model on organic rice farming, good mental health, and reasoning ability. Beta coefficients were .34,.20,.17,-.15,.14 and .09, respectively. 3) wisdom healthy organic rice farming behavior with 57.4%. The important predictors sorted in descending order were self control relating organic rice farming, favorable attitudes towards organic rice farming behavior, need for achievement, and attitudinal gratefulness to society and nation. Beta coefficients were .27,.27,.23 and .11, respectively. and 4) social healthy organic rice farming behavior with 62.4%. The important predictors sorted in descending order were received information on organic rice farming, future orientation relating to organic rice farming, good role model on organic rice farming, reasoning ability, and need for achievement. Beta coefficients were .45, .16,.13, .08 and .08, respectively.

Based on the findings from this study, the suggestions for implications are 1) the at risk group of farmers was the ones who did not attend the farmer field school. Therefore, Thai farmers are encouraged to attend famer field school to improve knowledge on effective rice farming with less or without using chemical and

insecticide, as well as, to heighten many important psychological characteristics found in this study. 2) For general farmers, in order to increase healthy organic rice farming behavior, they should be heightened on the following factors, favorable attitudes towards organic rice farming behavior, self control relating organic rice farming, good role model on organic rice farming, received information on organic rice farming, and belief in internal locus of control of reinforcement

For future study, first the group of farmers with lowest predictive percentage was famers who did not attend farmer field school. Researchers should include other antecedents that may relate to healthy organic rice farming behavior of this group Secondly, this study did not reveal any important factors for physical healthy organic rice farming behavior. The next study should include other potential predictors, such as, knowledge on the effects of using insecticide for rice farming, perceived health effects from using insecticide.

กิตติกรรมประกาศ

การทำงานในบทบาทนักพัฒนาองค์กรเอกชน โดยเฉพาะประเด็นการทำงานด้านระบบเกษตรกรรมยั่งยืนนั้น นับว่าได้ให้ประสบการณ์ชีวิตที่เปี่ยมคุณค่าแก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างสูง ถึงแม้ว่า โดยรากฐานของชีวิตครอบครัว ห่างไกลจากการทำการเกษตร แต่นับแต่ผู้ศึกษาได้ก้าวเข้าสู่เส้นทางเกษตรยั่งยืน ในบทบาทเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการสนาม หรือตำแหน่งในปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมกระบวนการเรียนรู้ในโครงการโรงเรียนชาวนา มูลนิธิข้าวขวัญ จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ศึกษาไม่เพียงแต่ภาคภูมิใจในบทบาทของตัวเอง ที่เป็นฟันเฟืองหนึ่งของการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนเท่านั้น แต่เหนือสิ่งอื่นใด ยิ่งมีความรู้สึกรักและหวงแหนในผืนแผ่นดิน ยิ่งนับวันได้มีโอกาสผูกพันกับเหล่าชาวนานักเรียนรู้ ทั้งชาวนาโดยเนื้อแท้ และว่าที่ชาวนายุคใหม่ ที่ล้วนแต่มีเป้าหมายเดียวกัน ในการที่จะก้าวสู่เส้นทางแห่งความสุขที่ยั่งยืน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกัน ก็ยิ่งสรุปได้ชัดเจนว่า โชคดีที่โลกใบนี้ มี “ข้าว”

ผู้ศึกษาขอชื่นชม กัลยาณมิตร ชาวนานักเรียนรู้ทุกคนที่เข้ามาบนเส้นทางสายเกษตรยั่งยืนมาช่วยกันเติมเต็มความสมบูรณ์แด่ผืนแผ่นดิน มาช่วยกันยกระดับศักดิ์ศรีของชาวนาให้สูงขึ้นมากกว่าการเป็นแค่รากหญ้า และขอชื่นชมไปยังครอบครัวชาวนาทุกคน ที่มีความเชื่อมั่นในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และยินดีโอบกอดบุตรหลาน ให้กลับคืนสู่รากเหง้าของอารยธรรมข้าว ด้วยการเข้ามาสืบสานเป็นชาวนารุ่นใหม่ เพื่อสืบทอดความสมบูรณ์แด่ผืนแผ่นดินเราต่อไป เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ให้ขยายต่อไป ผู้ศึกษา จึงได้ใช้กระบวนการวิจัย ในการเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนา จากปัจจัยสาเหตุเชิงจิตลักษณะต่างๆ เพื่อสะท้อนว่า หากจะมีการนำเทคนิคการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนไปถ่ายทอดแด่ชาวนาให้ได้ประสิทธิผลนั้น ควรจะนำเครื่องมือหรือเทคนิคต่างๆไปใช้ กับกลุ่มคนที่มีลักษณะเช่นใด

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณบุคคลสำคัญ ที่ทำให้ผู้ศึกษามีกำลังใจ ทำภาคนิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จได้ด้วยดี ท่านนั้นคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ดุจเดือน พันธุมนาวิน อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ที่เป็นทั้งผู้สร้างกำลังใจ เป็นทั้งผู้ให้แนวทาง เป็นทั้งผู้จุดประกายไฟให้ผู้ศึกษามุมานะ และขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน ผู้ให้ความรู้ ทฤษฎีต่างๆ ทางด้านจิตพฤติกรรมศาสตร์ ที่ผู้ศึกษาได้ใช้อ้างถึงในงานภาคนิพนธ์นี้ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่าน และบุคคลากรที่สำคัญ ในคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ผู้ศึกษาไม่เคยลืมความสุขในช่วงสำคัญของชีวิตที่ได้เป็นศิษย์สถาบันอันทรงเกียรตินี้

คำขอบคุณที่จะกล่าวต่อไปนี้ มอบแด่ผู้ที่เดินเข้ามาในเส้นทางชีวิต ทั้งที่ตั้งใจมา และบุคคลที่เราไม่เคยได้รู้จักกัน ซึ่งแม่โพสพ ท่านได้ชักนำมาเดินบนเส้นทางสายเดียวกันนี้ ผู้ศึกษาขอขอบคุณ กลุ่มชาวนาที่เข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็น นักเรียนชาวนามูลนิธิข้าวขวัญ กลุ่มเครือข่ายป่าละอู และกลุ่มเกษตรฟ้าใส ที่ช่วยประสานงานในพื้นที่และช่วยเหลือทางด้านข้อมูล ผู้ศึกษาขอกราบขอบคุณ คุณเดชา ศิริภัทร หรือลุงเด หัวหน้าของผู้ศึกษา ที่ได้หยิบยื่นโอกาสให้ผู้ศึกษาได้เป็นผู้รักการแสวงหาความรู้ จากการสังเกตุพฤติกรรมการเป็นนักเรียนรู้ของท่าน ความที่ได้มีโอกาสทำงานกับท่าน ทำให้ผู้ศึกษาได้มีมุมมองของชีวิตที่เป็นบวก แม้กระทั่งช่วงชีวิตที่เคยล้มเหลว ผู้ศึกษาก็สามารถผ่านมาได้ด้วยความรู้สึกที่ว่า โลกใบนี้สวยงามเสมอ หากเรามีชีวิตอยู่อย่างผู้ที่ไม่ได้หายใจทิ้งไปวันๆ คุณอนัญญา หงษา ท่านเป็นทั้งรองหัวหน้าและพี่สาว ที่เปิดโอกาส ให้ผู้ศึกษาได้พัฒนาทักษะการทำงานของตนเองอย่างเต็มประสิทธิภาพ คำขอบคุณยังขอขยายไปถึงผู้ที่ทำให้งานภาคนิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์แบบได้ทันเวลา ท่านผู้นั้น คือ ดร.ทิพวัลย์ ศรีจันทร์ รวมทั้ง, น้องนิด นิตยา กรอบเงิน, น้องตุ๊กตา พักตร์เพ็ญ ปลาลาศ และน้องแอน ขวัญเรียม ปันจันทร์กัลยาณมิตรทั้งหมดนี้ เป็นผู้ที่อนุเคราะห์คอมพิวเตอร์ส่วนตัว ให้ผู้ศึกษาได้ใช้อย่างต่อเนื่อง

ท้ายที่สุด ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณ ผู้หยิบยื่นลมหายใจ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ นับตั้งแต่ คุณพ่อบุญจันทร์ พลแสน (พ่อผู้เป็นร่มโพธิ์ รอคอยวันสำเร็จของลูก และเข้าใจลูกเสมอ) คุณแม่สมควร พลแสน (แม่ผู้เป็นร่มไทร ให้ความรัก ความอบอุ่น และอยู่เคียงข้างในวันที่ลูกไม่มีใคร) รวมทั้งน้องสาวทั้งสองของผู้ศึกษา พิมพ์วลัญชน์ และ นริศรา ที่คอยแบ่งเบาภาระช่วยเหลือทั้งงานส่วนตัว และงานส่วนรวม ในวันที่ผู้ศึกษาวุ่นวายอยู่กับข้อมูลงานวิจัย และเหนือสิ่งอื่นใด ผู้ศึกษามีลมหายใจ จนกระทั่งสามารถลุกขึ้นยืนด้วยสองเท้าที่มั่นคง พร้อมกับหัวใจที่แกร่งกว่าเดิม จนกระทั่งฝ่ามรสุมต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิตได้จนถึงวันนี้ เพราะสองมือน้อยที่แสนอ่อนนุ่ม ของลูกสาวที่แสนน่ารัก “บุญรักษา” รอยยิ้มของลูก เป็นเหมือนน้ำทิพย์ ชโลมใจ ที่ทำให้ผู้ศึกษา ลุกขึ้นสู้สานฝันเดิมของตนเอง จนกระทั่งสามารถปิดเล่มงานภาคนิพนธ์นี้ ได้อย่างสวยงาม

ภวลัญฉน์ พลแสน

พฤษภาคม 2555

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อ		(1)
กิตติกรรมประกาศ		(8)
สารบัญ		(10)
สารบัญตาราง		(15)
สารบัญแผนภูมิ		(17)
สารบัญภาพ		(19)
บทที่ 1	**บทนำ**	1
1.1	ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2	จุดมุ่งหมายในการวิจัย	6
1.3	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.4	การประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	6
	1.4.1 พฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี : ตัวแปร ความหมาย และการวัด	7
	1.4.1.1 พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี: ความหมายและวิธีวัด	14
	1.4.1.2 พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี: ความหมาย และวิธีวัด	17
	1.4.1.3 พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี: ความหมายและวิธีวัด	21
	1.4.1.4 พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี:ความหมายและวิธีวัด	23
	1.4.2 สาเหตุของพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี	25
	1.4.3 ปัจจัยด้านสถานการณ์กับจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี	26

	หน้า
1.4.3.1 การเข้าโครงการโรงเรียนชาวนากับจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี	27
1.4.3.2 การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว กับจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี	33
1.4.3.3 การสนับสนุนจากองค์กร กับจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี	34
1.4.3.4 การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ กับจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี	36
1.4.3.5 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ กับจิตลักษณะตามสถานการณ์และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี	38
1.4.4 ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะ	40
1.4.4.1 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม	40
1.4.4.2 จิตพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	43
1.4.4.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับพฤติกรรมการนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี	45
1.4.4.4 สุขภาพจิตดีกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ อย่างมีสุขภาวะที่ดี	47
1.4.4.5 ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ อย่างมีสุขภาวะที่ดี	49
1.4.4.6 ความมีเหตุมีผลกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ อย่างมีสุขภาวะที่ดี	51

หน้า

1.4.4.7 การรับรู้คุณความดีแผ่นดินกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ อย่างมีสุขภาวะที่ดี 52
1.4.4.8 ความเชื่ออำนาจในตนกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี 52
1.4.5 ปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี 55
1.4.5.1 ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนากับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี 55
1.4.5.2 ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี 57
1.4.5.3 ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี 61
1.4.5.4 การควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี 63
1.5 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา 64
1.6 นิยามปฏิบัติการของตัวแปร 65
1.7 สมมติฐานในการวิจัย 72
บทที่ 2 วิธีการวิจัย 74
2.1 กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่ม 74
2.2 เครื่องมือวัดตัวแปร 75
2.3 การหาคุณภาพเครื่องมือวัด 90
2.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 93
2.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 93

		หน้า
บทที่ 3	**ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**	94
	3.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	95
	3.2 ผลการทำนาย จิตลักษณะตามสถานการณ์ โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	97
	3.2.1 ผลการทำนาย ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะและกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	98
	3.2.2 ผลการทำนาย ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	102
	3.2.3 ผลการทำนาย ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะและกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	106
	3.2.4 ผลการทำนาย การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะและกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	110
	3.3 ผลการทำนาย พฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์เป็นตัวทำนาย	114
	3.3.1 ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	115
	3.3.2 ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณโดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	118
	3.3.3 ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	121
	3.3.4 ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	124

หน้า

3.4	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ตาม การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เพศ และอายุ ที่แตกต่างกัน	128
3.5	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ตาม อายุ การศึกษา และการปลูกข้าว ที่แตกต่างกัน	131
บทที่ 4	**การสรุปและอภิปรายผล**	
4.1	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน	133
4.1.1	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 1	134
4.1.2	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 2	135
4.1.3	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 3	140
4.2	กลุ่มเสี่ยงและปัจจัยปกป้อง	144
4.3	ข้อดี และข้อจำกัดในการวิจัย	146
4.5.1	ข้อดีของการวิจัย	146
4.5.2	ข้อจำกัดของงานวิจัย	146
4.4	ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ	147
4.7	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป	147
บรรณานุกรม		148
ภาคผนวก		
ภาคผนวก ก		160
ภาคผนวก ข		198
ประวัติผู้ทำภาคนิพนธ์		218

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง

2.1	คุณภาพของเครื่องมือวัดตัวแปรในงานวิจัย	92
3.1	ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	96
3.2	ผลการทำนายของทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	99
3.3	ผลการทำนายของทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	104
3.4	ผลการทำนายของลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	109
3.5	ผลการทำนายของการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	113
3.6	ผลการทำนายของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	117
3.7	ผลการทำนายของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	120
3.8	ผลการทำนายของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	122

หน้า

ตาราง

3.9	ผลการทำนายของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย	126
3.10	ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ตาม การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เพศ และ อายุ (ตอน 1) และค่าเฉลี่ยตามระดับตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลเดี่ยว (ตอน 2)	129
3.11	ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ตาม อายุ การศึกษา และการปลูกข้าว (ตอน 1) และค่าเฉลี่ยตามระดับตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลเดี่ยว (ตอน 2)	132

สารบัญภาพ

หน้า

แผนภาพ

1.1	ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรม	42
1.2	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	43
1.3	องค์ประกอบของ “จิตพอเพียง”	44

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิ

1.1	โครงสร้างของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลและองค์ประกอบที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคล	58
1.2	กรอบแนวคิดและความสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิจัย	71
4.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ 1 (ผลดีของการเข้าโครงการโรงเรียนชาวนา)	134
4.2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ 2 (ผลการทำนาย ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา โดยใช้จิตลักษณะเดิม และสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา)	136
4.3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ 2 (ผลการทำนาย ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยใช้จิตลักษณะเดิม และสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก)	137
4.4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ 2 (ผลการทำนาย ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ โดยใช้จิตลักษณะเดิม และสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา)	138
4.5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ 2 (ผลการทำนาย การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ โดยใช้จิตลักษณะเดิม และสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา)	139

หน้า

แผนภูมิ

4.6	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ 3 (ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี โดยใช้จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา)	141
4.7	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ 3 (ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี โดยใช้จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มรวม)	142
4.8	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ 3 (ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี โดยใช้จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มรวม)	143

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

ในบรรดา 70% ของคนไทยที่เป็นเกษตรกรนั้น ชาวนานับเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด และทรงความสำคัญต่อประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (เดชา ศิริภัทร, 2551: 15) ชีวิตที่อยู่กับท้องข้าว ท้องนา จึงก่อให้เกิดวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ที่เรียกว่า วัฒนธรรมข้าว โดยวัฒนธรรมข้าวจะคลอบคลุมไปถึงแบบแผนพฤติกรรม การกิน ศิลปะการแสดง การแสดงออก เครื่องมือเครื่องใช้ ความเชื่อ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย อาหาร รวมไปถึงเป็นเหตุปัจจัยสำคัญ ในการกำหนดหน้าที่ การงาน ความเชื่อ ค่านิยม การดำรงชีพ ในวิถีชีวิตของกลุ่มชนนั้นๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย และผูกพันแนบแน่นกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมนั้นๆทุกเพศทุกวัย วิถีทางวัฒนธรรมไทยในหมู่บ้านชาวนาไทย เริ่มเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงนับจากไทย ลงนามในสนธิสัญญาบาวริงเมื่อปี พ.ศ. 2398 ในสมัยรัชกาลที่ 4 เพื่อเปิดประเทศสู่ระบบการค้าเสรีกับต่างประเทศ ผลแห่งการเปลี่ยนแปลงเริ่มปรากฏเด่นชัด หลังจากนั้นประมาณ 70-80 ปี

และนับตั้งแต่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) ชาวนาถูกกำหนดให้เปลี่ยนแบบแผนการผลิต ที่มุ่งส่งเสริมผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการส่งออก รัฐได้มีแผนพัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีภายนอกที่เราไม่สามารถทำได้เอง มาส่งเสริมให้เกษตรกรได้ใช้กันอย่างเต็มรูปแบบ ดังนั้น รูปแบบการผลิตที่เคยพึ่งตนเอง ก็เปลี่ยนแปลงไปเป็นพึ่งพาปัจจัยการผลิตภายนอกแบบครบวงจร ในรูปแบบเกษตรกรรมแนวทางปฏิวัติเขียว คือการมุ่งเพิ่มผลผลิตด้วยพืชพันธุ์ใหม่ๆที่ให้ผลผลิตสูง (High Yield Varieties-HYVs) เน้นการผลิตเฉพาะอย่าง (Monoculture) โดยมีจุดแข็งคือ ความสะดวกสบาย ทันสมัย ใช้แรงงานน้อย รวดเร็วทันใจ ได้รับการส่งเสริมเผยแพร่โฆษณาชักจูงเกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสื่อสารมวลชนชนิดต่างๆ ประกอบกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และทัศนคติการดำเนินชีวิต ซึ่งโน้มเอียงไปทางบริโภคนิยมมากขึ้น จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกใช้เทคโนโลยีการผลิตในแนวทางปฏิวัติเขียวอยู่

ต่อไป เช่น การซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว ปุ๋ยเคมี สารกำจัดแมลง เครื่องจักรกลทางการเกษตร ซึ่งทุกสิ่งล้วนแต่เป็นต้นทุนการผลิตที่สูงมาก ที่เกษตรกรต้องรับผิดชอบ โดยการแลกเปลี่ยนกับความหวังที่ว่า เมื่อลงทุนสูงผลผลิตที่ได้ก็จะได้ในปริมาณสูงและขายได้ราคาดี เป็นต้น (เดชา ศิริภัทร, 2532: 133-134) ในขณะเดียวกันสิ่งที่เกิดขึ้นตามมา หลังจากการใช้เทคโนโลยีทางการผลิตดังกล่าว ส่งผลกระทบที่เชื่อมโยงกับระบบต่างๆของสังคม (เกษตรกรรมยั่งยืน วิถีเกษตรกรรมเพื่อความเป็นไท, 2547: 14-15) เช่น **ในระบบสาธารณสุข** ปริมาณการใช้สารเคมีการเกษตรที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างการใช้ปุ๋ยเคมีมากกว่า 3 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 18,000 ล้านบาท สารเคมีกำจัดศัตรูพืชปริมาณ 57 ล้านกิโลกรัม หรือคิดเป็นมูลค่ากว่า 10,000 ล้านบาท โดยทั้งหมดต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ส่งผลต่อการทำลายสิ่งแวดล้อม โดยผืนดินกำลังเสื่อมโทรมลง ในขณะที่อาหารที่บริโภคกลับปนเปื้อนสารเคมี เป็นสิ่งที่กระทบต่อสุขภาพของคนที่เกี่ยวข้อง **ในระบบเศรษฐกิจ** ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น กล่าวคือ เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 30-40% เป็นค่าปุ๋ย ค่าเมล็ดพันธุ์ และเมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้ว เกษตรกรจะมีรายได้เพียงประมาณ 20-30% ของรายได้จากการขายสินค้าเกษตรเท่านั้น เกิดปัญหาหนี้สินล้นพ้นตัว กลายเป็นหนี้อมตะที่ไม่สามารถใช้คืนได้ เกษตรกรมากกว่า 72% เป็นหนี้สินตัวเลขหนี้เฉลี่ย คนละมากกว่า 50,000 บาท และถึงแม้ประเทศจะส่งออกสินค้าเกษตรได้เป็นจำนวนมาก แต่รายได้สุทธิที่เกษตรกรได้รับกลับน้อยมาก รายได้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มธุรกิจปุ๋ย สารเคมีเกษตรและเมล็ดพันธุ์ **ในระบบครอบครัว** เกษตรกรส่วนหนึ่งจึงต้องออกไปประกอบอาชีพเสริม หรือไม่ก็บ้านแตกสาแหรกขาดเพื่อแยกย้ายไปประกอบอาชีพอื่นเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และเชื่อมโยงกับ**ระบบการเมืองการปกครอง** ที่รัฐบาลพยามยามแก้ไขปัญหา โดยการเอาการค้าเป็นตัวตั้ง เน้นที่การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ และขาดการมองปัญหาการเกษตรกรรมอย่างเป็นองค์รวม อีกทั้งยังอยู่ภายใต้การครอบงำของบรรษัทข้ามชาติ เปิดการค้าเสรี เพื่อให้บรรษัทข้ามชาติ สามารถนำปัจจัยทางการผลิตมาลงทุนในประเทศเรา

ปัญหาต่างๆ ดังกล่าว ทำให้เกิดขบวนการของภาคประชาชนในการแสวงหาทางออกทางการเกษตรขึ้น โดยเริ่มต้นเป็นครั้งแรก เมื่อประมาณปลายทศวรรษ 2520 (ชนวน รัตนวราหะ, 2534: 4) ทั้งนี้โดยเกิดจากการผสมผสานองค์ความรู้ 3 ประการ คือ 1) การรวบรวมองค์ความรู้และประสบการณ์ของเกษตรกรที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสบความสำเร็จในการทำการเกษตร 2) การส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรกรรมแบบผสมผสาน เช่น การเลี้ยงปลาในนาข้าว และ 3) การนำเอาประสบการณ์และแนวคิดเกี่ยวกับเกษตรกรรมทางเลือก(Alternative agriculture) จากประเทศต่างๆเข้ามาประสมประสานและสังเคราะห์ขึ้นเป็นชุดความรู้และความคิดของไทย

ในปี 2532 องค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่มเกษตรกรผู้สนใจ ได้รวมกันจัดตั้ง “เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก” ขึ้นเป็นทางการ ซึ่งมีจุดแข็งที่สามารถลดการพึ่งพิงปัจจัยภายนอก ลดค่าใช้จ่าย และรักษาสภาพแวดล้อมเอาไว้ได้ อันเป็นผลต่อเนื่องไปถึงความเป็นอยู่ของเกษตรกรและสิ่งมีชีวิตทั้งปวงในอนาคต แต่จุดอ่อนคือ การขาดมิติทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น กลุ่มผู้มองเห็นพิษภัยของระบบเกษตรกรรมตามแนวปฏิวัติเขียวและต้องการนำระบบเกษตรกรรมทางเลือกที่ดีกว่า เข้ามาให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้ จึงพยายามปรับปรุงระบบเกษตรกรรมทางเลือกให้มีมิติด้านอื่นๆประกอบด้วย นอกเหนือจากด้านเทคโนโลยีและนิเวศวิทยา และในที่สุดก็กลายเป็น “ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน” นั่นเอง โดยระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญอย่างน้อย 4 ประการด้วยกัน คือ ก.ผลผลิต (Productivity) ข.ความมั่นคง (Stability) ค.ความยั่งยืน (Sustainability) ง.ความเท่าเทียม (Equitability) ซึ่งในแนวทางปฏิวัติเขียวนั้น เน้นเฉพาะการเพิ่มผลผลิตเท่านั้น (เดชา ศิริภัทร, 2532: 135)

นับตั้งแต่สิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 เมื่อต้นทศวรรษ 2540 และเป็นช่วงที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีกระแสรับสั่งแนวความคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอันเป็นที่มาของ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ซึ่งถือว่าเป็น 1 ในรูปแบบของระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยกระแสรับสั่งดังกล่าวเป็นการตอกย้ำว่า แนวทางเกษตรกรรมยั่งยืนหาใช่เป็นแนวทางการพัฒนาสำหรับเกษตรกรรายย่อย และเป็นแค่แนวความคิดของกลุ่มคนกลุ่มเล็กๆเท่านั้น หากแต่เป็นแนวทางการพัฒนาของทั้งแผ่นดิน

ขบวนการเกษตรกรรมยั่งยืนได้เข้าไปมีบทบาทในการร่างและกำหนดเป้าหมายการพัฒนาประเทศภายใต้แผนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2539-2544) โดยสามารถกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนให้มีพื้นที่อย่างน้อย 20% ของพื้นที่ประเทศไทย หรือประมาณ 25 ล้านไร่ ให้เป็นเกษตรในระบบเกษตรยั่งยืน 4 รูปแบบ แต่สารัตถะของปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “เกษตรกรรมยั่งยืน” ถูกลดความสำคัญลงภายใต้ยุทธศาสตร์การเปิดเสรีทางการค้า การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการส่งออก การส่งเสริมต่างชาติมาลงทุนทางการเกษตร และการจัดทำแผนเทคโนโลยีชีวภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเข้ามาครอบงำของบรรษัทข้ามชาติ ซึ่งแผนพัฒนาที่ต้องการขับเคลื่อนดังกล่าวไม่อาจบรรลุผลได้ในทางปฏิบัติ เนื่องจากการขาดเจตจำนงทางการเมืองของฝ่ายนโยบาย และข้อจำกัดของระบบราชการที่คุ้นชินกับการวิจัยและพัฒนาเกษตรกรรมระบบเคมีมานาน

นอกจากนี้ จนกระทั่งเมื่อ มีงานวิจัยของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่นำเสนอกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2544 (ธันวา จิตต์สงวน และคณะ, 2544) พบว่า สาเหตุที่เกษตรกรไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต ก็เพราะมีกระบวนทัศน์ต่างจากเกษตรกรที่ใช้ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการจะปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ได้ ต้องใช้กระบวนการเรียนรู้กับกระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือ เมื่อกระบวนทัศน์ของเกษตรกรเปลี่ยนไป (ในทิศทางที่ถูกต้อง) การยอมรับระบบเกษตรกรรมยั่งยืนจึงจะเกิดขึ้นได้จริง และเกิดการเปลี่ยนแปลงกลุ่มด้วย ประกอบกับ สารัตถะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8-10 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลางและใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการพัฒนา แนวทางดังกล่าว มีการเสนอทางออกให้สังคมด้วยการกลับไปสู่เศรษฐกิจทางเลือกที่มีความหลากหลาย โดยมีเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานสำคัญ สนับสนุนให้ชาวนาได้หวนกลับมาสู่การดำรงวิถีชีวิตการทำนาแบบดั้งเดิม ทั้งนี้ ได้เริ่มมีหน่วยงานพัฒนาทั้งของภาครัฐและเอกชน หันมาหนุนเสริมเพื่อพัฒนาแนวคิดของเกษตรกรในการผลิต ผลิตผลทางการเกษตรในรูปแบบของการพึ่งตนเองทุกรูปแบบ โดยการผสมผสานวิถีการผลิตแบบดั้งเดิม ควบคู่กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสม หนึ่งในองค์กรพัฒนาเอกชนที่ขับเคลื่อนงานพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนก่อนหน้านั้น ตั้งแต่ปี 2538 ได้แก่ มูลนิธิข้าวขวัญ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ดำเนินงานด้านการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนและพัฒนาพันธุกรรมข้าวและพืชพื้นบ้าน โดยการนำของคุณเดชา ศิริภัทร ประธานมูลนิธิข้าวขวัญ ได้ส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคนิคการทำนาอินทรีย์ ซึ่งเป็นหนึ่งในทางเลือกของระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของชาวนา ในพื้นที่ภาคกลางมาเป็นระยะเวลากว่า 20 ปี โดยมีสำนักงานและพื้นที่ปฏิบัติงานภาคสนามในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในเขตเกษตรก้าวหน้าที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการเกษตรแบบปฏิวัติเขียว (Green revolution) โดยต้องพึ่งพาเทคโนโลยีและปัจจัยการผลิตจากภายนอก จนเป็นต้นเหตุของปัญหาเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งสุขภาพของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค จนกระทั่งเมื่อปี 2548 มูลนิธิข้าวขวัญ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม(สคส.)ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการให้แก่ชาวนา ภายใต้ชื่อโครงการส่งเสริมการจัดการความรู้เรื่อง การทำนาข้าวในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน กรณีศึกษาโรงเรียนชาวนา เป็นเวลา 3 ฤดูกาลผลิต (จำนวน 12 เดือน) ในเขตพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสุพรรณบุรี คือ อำเภอเมือง อำเภออู่ทอง อำเภอบางปลาม้า และอำเภอดอนเจดีย์ โดยมีเป้าหมายในระยะยาว คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการปลูกข้าวที่ใช้สารเคมี เป็นการ ลด ละ เลิกการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวในทุกขั้นตอนของการผลิต มุ่งเน้นการดำรงชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเนื้อหา

หลักสูตรของโรงเรียนชาวนา ประกอบด้วย 3 หลักสูตร ตามลำดับความยากง่ายคือ (1) การจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี (2) การปรับปรุงบำรุงดินโดยชีววิธี และ (3) การปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์ข้าว (มูลนิธิข้าวขวัญ, 2548) จนกระทั่งเกิดกลุ่มชาวนาที่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตหลังการเรียนรู้ได้จริง และเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตได้ ต่อมาเมื่อปี 2550-2554 มูลนิธิข้าวขวัญ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชาวนาไทยทั่วประเทศ จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายใต้ชื่อที่ว่า “โครงการศูนย์ปราชญ์เพื่อพัฒนาการทำนาอินทรีย์” ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างเป็นทางการ ในหลักสูตรระยะสั้น 5 วัน โดยประชาสัมพันธ์งานฝึกอบรมไปยังกลุ่มชาวบ้าน หรือองค์กรที่ขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนทั้งของภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ ที่สนใจจะเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนวิถีการทำนาของตนเอง ให้ได้โอกาสเข้ารับกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้ รุ่นละ 50 คน ภายใต้กระแสการส่งเสริมแนวคิดการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เฉพาะกรณีการปลูกข้าวของชาวนานั้น ได้มีชาวนาไทยหลายกลุ่ม ที่มีความสนใจสมัครเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิถีการผลิตของตนเอง กว่า 2,000 ราย กระทั่งกระจายไปสู่ชาวนาต่างประเทศ สื่อมวลชนและรายการโทรทัศน์ต่างๆ ขอเยี่ยมชมและทำข่าวเผยแพร่ แต่ความสำคัญนอกเหนือจากนั้น คือการเปลี่ยนแปลงหรือส่งเสริมพฤติกรรมด้านการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรมของชาวนา จึงจะนับเป็นเป้าหมายระยะยาวอันเป็นความสำเร็จที่แท้จริงของโครงการ

การวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาประสิทธิผลของโครงการโรงเรียนชาวนาของมูลนิธิข้าวขวัญ รวมทั้งต้องการศึกษาพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนาที่เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในโครงการฯ และนำความรู้ไปปฏิบัติจริง กับชาวนาในพื้นที่เดียวกันที่ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในโครงการฯ ว่ามีปัจจัยเชิงเหตุทางจิตลักษณะและสถานการณ์ส่วนใดที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับจนถึงขั้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีสุขภาวะที่ดี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ สุขภาวะที่ดีทางกาย (สุขภาพดี) สุขภาวะที่ดีทางจิตวิญญาณ (ตระหนักดี) สุขภาวะที่ดีทางสังคม (อยู่ร่วมกันดี) และสุขภาวะที่ดีทางปัญญา (เอาตัวรอดและมีภูมิคุ้มกันดี) มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้องค์กรต่างๆ ที่ขับเคลื่อนงานพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้พัฒนาหรือเป็นแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ทัศนคติ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนให้แก่ชาวนาทั่วประเทศต่อไป

1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลการฝึกอบรมของโครงการโรงเรียนชาวนาว่า จะเกี่ยวข้องกับ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีหรือไม่ อย่างไร

1.2.2. เพื่อศึกษาว่า จิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ จะสามารถร่วมกันทำนายความแปรปรวนของจิตลักษณะตามสถานการณ์แต่ละตัวได้มากน้อยเพียงใด และมีตัวทำนายที่สำคัญอะไรบ้าง ในกลุ่มชาวนาประเภทต่างๆ

1.2.3. เพื่อศึกษาว่า จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์จะสามารถร่วมกันทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีแต่ละตัวได้มากน้อยเพียงใด และมีตัวทำนายที่สำคัญอะไรบ้าง ในกลุ่มชาวนาประเภทต่างๆ

1.2.4 เพื่อศึกษากลุ่มชาวนาที่เสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีน้อย และแสวงหาปัจจัยปกป้อง

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ได้องค์ความรู้ด้านสาเหตุทางจิตใจและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการมีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนาประเภทต่างๆ

1.3.2 เพื่อแสดงถึงประสิทธิผลในการฝึกอบรมของโครงการโรงเรียนชาวนา มูลนิธิข้าวขวัญ

1.3.3 เพื่อเป็นพื้นฐานของการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนา

1.3.4 ชี้แนวทางในการพัฒนาการมีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีโดยภาพรวม และในกลุ่มเสี่ยงที่ควรได้รับการพัฒนา

1.4 การประมวลเอกสาร

ในการศึกษาจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนาที่เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในโครงการโรงเรียนชาวนา มูลนิธิข้าวขวัญ ผู้ศึกษาได้

แบ่งลักษณะการประมวลเอกสารเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนแรก เป็นการศึกษาทฤษฎี และตำราแสดงถึงความหมายของพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี เพื่อกำหนดนิยามปฏิบัติการของตัวแปรตาม และ ส่วนที่สอง เป็นการศึกษากรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดตัวแปรเชิงเหตุในการวิจัยนี้ โดยการศึกษาจากทฤษฎี ตำรา และผลวิจัย ที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงเหตุทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.4.1 พฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี: ตัวแปร ความหมาย และวิธีวัด

เกษตรกรรมยั่งยืนเป็นระบบเกษตรที่วางอยู่บนรากฐานของระบบศีลธรรม เคารพนอบน้อมต่อธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิธีคิด และวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยในอดีต ไม่ว่าจะเป็นคนพื้นราบ และกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่บนพื้นที่สูง แต่ระบบคิดนี้ถูกเปลี่ยนแปลงไป เพราะถูกแทนที่ด้วยการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างเม็ดเงิน เน้นการแข็งขันซึ่งกันและกัน และทำลายธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม มีเกษตรกรจำนวนมาก ที่ประสบความล้มเหลวจากการทำเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์และหวนกลับมาสู่วิถีเกษตรกรรมยั่งยืน หรือแม้แต่กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการเอง ก็พบว่า การจะแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนให้สัมฤทธิ์ผลนั้น จำเป็นต้องส่งเสริมระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (เกษตรกรรมยั่งยืน หลากหลายมุมมองส่องทางเกษตรกรรมไทย, 2547: 42) แม้ว่าจะมีความตระหนักถึงความสำคัญของระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมากขึ้น และมีการบรรจุแนวนโยบายไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยการผลักดันของภาคประชาชน แต่หน่วยงานรัฐก็ยังมิได้ปฏิบัติการในการส่งเสริมเรื่องนี้อย่างจริงจัง ขณะที่ในส่วนของภาคประชาชนพบว่า มีคนรุ่นใหม่ หันมาเป็นเกษตรกรมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวโน้มและความหวังในอนาคตว่า จะมีการขยายตัวของเครือข่ายผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

ในช่วงต้นทศวรรษที่ 2530 ถึง ต้นทศวรรษที่ 2540 หรือในช่วง 2 ทศวรรษของขบวนการเกษตรกรรมทางเลือก (เกษตรกรรมยั่งยืน วิถีเกษตรกรรมเพื่อความเป็นไท,2547 :19) องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ นักวางแผน และข้าราชการที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตร ได้ให้คำจำกัดความและความหมายของแนวทางเกษตรกรรมยั่งยืนไว้หลายท่าน โดยการให้ความหมายส่วนใหญ่ใกล้เคียงกัน โดยให้ความสำคัญของสมดุลระบบนิเวศ ผลผลิตและคุณภาพที่ดี มีความเพียงพอต่อเกษตรกรและผู้บริโภค เน้นการพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว รวมทั้งการให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น

ตัวอย่างความหมายดังกล่าว เช่น เดชา ศิริภัทร (2530: 19) ได้ให้ความหมายระบบเกษตรกรรมทางเลือก (Alternative agriculture) หรือระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (Sustainable agriculture) หรือระบบเกษตรกรรมถาวร (Permanent agriculture) นั้นว่า มีอยู่หลายชนิด แต่มีหลักการใหญ่ๆคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะหลักสำคัญที่สุดซึ่งมีร่วมกัน คือ ไม่มีผลกระทบด้านลบต่อระบบนิเวศวิทยา หรืออีกในด้านหนึ่ง ก็คือการให้ความสำคัญสูงสุดต่อระบบนิเวศวิทยา นอกจากนั้นยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ระบบการผลิต การบริโภค การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมีความสมดุล ทำให้ระบบเกษตรกรรมเหล่านี้ ดำเนินต่อเนื่องไปได้นานที่สุดโดยไม่เกิดปัญหา ประเวศ วะสี (2530: 20) ได้ให้ความหมายของพุทธเกษตรกรรม ว่า ต้องประกอบไปด้วยจิตใจที่มีธรรมะ แบบแผนการผลิตที่เน้นการผลิตเพื่อใช้กินเอง มีความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ และคำนึงถึงวิถีชีวิตของชุมชน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น “เบญจขันธ์ของชุมชน” ความหมายในทัศนะของ วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ (2534: 20) กล่าวว่า เกษตรกรรมทางเลือก คือ เกษตรกรรมแนวใหม่ที่มีฐานการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับระบบนิเวศวิทยา สามารถดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตของเกษตรกร และผู้บริโภค ชนวน รัตนวราหะ (2534: 21) กล่าวว่า เกษตรกรรมยั่งยืน คือ ระบบเกษตรที่รักษาอัตราของการผลิตให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายในระยะยาวติดต่อกัน ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เลวร้ายหรือไม่เหมาะสม โดยความยั่งยืนนี้จะต้องมี ความสมดุลระหว่างความหลากหลายของสรรพสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศเกษตร และมีความผสมกลมกลืนในการอาศัยพึ่งพากันและกัน วิฑูรย์ ปัญญากุล (2535: 21) กล่าวถึงเกษตรกรรมทางเลือก ว่าหมายถึง การผลิตทางการเกษตรและวิถีการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่เอื้ออำนวยต่อการฟื้นฟู และดำรงรักษาไว้ซึ่งความสมดุลของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม โดยมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสังคมที่เป็นธรรม ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภค รวมทั้งพัฒนาสถาบันทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อความผาสุกและความอยู่รอดของมวลมนุษยชาติ

ฐิรวุฒิ เสนาคำ (2535: 22) เสนอว่า เกษตรกรรมทางเลือกมีปรัชญาพื้นฐานแบบองค์รวม ที่ปฏิเสธระบบแนวคิดปรัชญาแบบแยกส่วน และปฏิเสธเกษตรกรรมแผนใหม่ที่มุ่งผลกำไรสูงสุดจากธรรมชาติ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อธรรมชาติ ระบบนิเวศและความยุติธรรมทางสังคมอันเป็นรากฐานแห่งความยั่งยืนของสังคมมนุษย์ ธันวา จิตต์สงวน (2536: 22) กล่าวว่า ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน คือ ระบบเกษตรที่สามารถสร้างผลผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการของสังคม โดยมีความเหมาะสมในทางเศรษฐศาสตร์ และรักษาสมดุลของสภาพสิ่งแวดล้อมเอาไว้ให้มากที่สุด ซึ่งระบบเกษตรกรรมยั่งยืนนี้ จะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ ด้านการผลิต ซึ่งพิจารณาการเพิ่มขึ้นของผลผลิตในระดับไร่นาจากเทคนิคต่างๆที่เกษตรกร สามารถใช้ได้ภายใต้เงื่อนไขของสภาพ

ความเป็นจริง ด้านเศรษฐศาสตร์ ซึ่งพิจารณาประสิทธิภาพของการผลิตอย่างคุ้มค่า กับผลผลิตที่ได้รับ และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งพิจารณาการรักษาหรือปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมในไร่นาทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง และคุณภาพของผลผลิตที่มีต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค รวมทั้ง อำพล เสนาณรงค์ (2536: 23) ได้แสดงความเห็นว่าเกษตรกรรมยั่งยืนคือ แนวคิดใหม่ของการพัฒนาการเกษตรที่เกิดขึ้น เพื่อให้การพัฒนาการเกษตรที่นำความเสื่อมโทรมมาสู่สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนมาสู่การเกษตรที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น โดยจะต้องมีความเข้าใจถึงปัญหาและหาแนวทางแก้ไข แล้วนำไปปฏิบัติพร้อมๆกัน ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพืชทุกชนิดให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่ต้องทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม และเกิดมลภาวะน้อยที่สุด

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2541: 24) ให้ความหมายว่า หมายถึง การเกษตรที่ปรับตัวให้สอดคล้องกับระบบนิเวศน์ โดยใช้ปัจจัยการผลิตต่ำ หลีกเลี่ยงหรือเลิกใช้สารเคมีทางการเกษตร ใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสม และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือส่งผลกระทบสู่คุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภค สอดคล้องกับวัฒนธรรมดั้งเดิมและสถาบันท้องถิ่น ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนวิธีคิดมาสู่การพึ่งตนเองของชุมชน และการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนจากการทำเกษตรแผนใหม่มาสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน อภิพรรณ พุกภักดี (2542: 24) ให้ความหมายว่า เกษตรยั่งยืน หมายถึง แนวทางการใช้วิชาการเกษตรเพื่อสามารถที่จะจัดการตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาเทคโนโลยี ตลอดจนการปรับปรุงนโยบายของรัฐหรือสถาบันในลักษณะที่จะทำให้เกิดการคงไว้ สามารถนำมาใช้ต่อไปได้เรื่อยๆ ตามความต้องการของมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต การทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การเกษตรยั่งยืน ป่าไม้ยั่งยืนหรือประมงยั่งยืนนั้น ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยการอนุรักษ์ดินและที่ดิน ทรัพยากรด้านพันธุกรรมของพืชและสัตว์ เทคโนโลยีที่จะใช้ในการนี้จะต้องเป็นเทคโนโลยีทีเหมาะสม ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ก่อให้เกิดผลดีด้านเศรษฐกิจ การยอมรับภายในสังคมนั้นๆ โดยเกษตรยั่งยืน เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ถึงแม้มีการใช้เทคโนโลยีตลอดจนสารเคมีอยู่บ้าง เพื่อการผลิตและการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร แต่ก็เป็นการใช้เทคโนโลยีแผนใหม่ด้วยความระมัดระวัง มิให้สิ่งแวดล้อมและสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรต้องถดถอยไป และมักนำเอาภูมิปัญญาของชาวบ้านหรือแนวทางที่เกษตรกรปฏิบัติอยู่ตั้งแต่ดั้งเดิมอย่างเกิดประโยชน์มาใช้ควบคู่ และถือว่า เป็นลักษณะประนีประนอมอยู่ระหว่างกลางของเกษตรธรรมชาติและเกษตรพาณิชย์ ถือเอาหลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลางเป็นที่ตั้ง สุเมธ ตันติเวชกุล (2544: 24) กล่าวว่า เกษตรยั่งยืนเป็นระบบการผลิตที่เอื้ออำนวยต่อการฟื้นฟูและรักษาไว้ซึ่งความสมดุลของระบบนิเวศน์ ไม่ก่อผลเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม

และเป็นที่ยอมรับของสังคม อันเป็นแบบแผนทางการเกษตรที่สนับสนุนให้เกษตรกร “พอมี พอกิน” สามารถเพาะปลูกพืชในดินที่อุดมสมบูรณ์ และที่สำคัญ เพื่อให้การพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนบรรลุผลสำเร็จ จะต้องมีการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งไปพร้อมกันด้วย

จะเห็นได้ว่า จากการประมวลความหมายของนักคิดนักพัฒนาทั้งหลายนั้น เพื่อให้ความหมายมีความสอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีเกณฑ์ในการพิจารณาว่า แนวทางเกษตรกรรมแบบใด เป็นเกษตรกรรมแบบยั่งยืนหรือไม่ คณะกรรมการจัดงานสมัชชาเกษตรกรรมทางเลือกครั้งที่ 3 จึงได้ให้นิยามของเกษตรกรรมยั่งยืน โดยการปรับปรุงขึ้นมาจากความหมายของเกษตรกรรมทางเลือก ซึ่งบัญญัติขึ้น โดยคณะทำงานวิชาการสมัชชาเกษตรกรรมทางเลือกครั้งที่ 1 เมื่อปี 2535 ซึ่งผ่านพ้นไปแล้ว 12 ปี (เกษตรกรรมยั่งยืน วิถีเกษตรกรรมเพื่อความเป็นไท,2547: 27) ทั้งนี้ โดยคงความหมายเดิมเอาไว้อย่างครบถ้วน และได้เพิ่มเติมนัยความหมาย ที่ให้ความสำคัญมากขึ้นต่อเป้าหมาย การผลิตอาหารที่เพียงพอต่อครอบครัวเกษตรกรและชุมชนเป็นเบื้องต้น ท่ามกลางกระแสของการผลักดันของหน่วยงานรัฐและเอกชน ที่ต้องการส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน ไปเพื่อตอบสนองต่อการส่งออก รวมทั้งการเข้ามาควบคุมนโยบายการเกษตร โดยได้ให้ความสำคัญของเกษตรกรและชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลาง อันเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่ควรจะเป็น ว่า “เป็นวิถีที่ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และดำรงรักษาไว้ซึ่งความสมดุลของระบบนิเวศ สามารถผลิตอาหารที่มีคุณภาพและพอเพียงต่อความจำเป็นพื้นฐาน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของเกษตรกรและผู้บริโภค พึ่งพาตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ รวมทั้งเอื้ออำนวยให้เกษตรกรและชุมชนท้องถิ่นสามารถพัฒนาได้อย่างอิสระ ทั้งนี้เพื่อความผาสุกและความอยู่รอดของมวลมนุษยชาติโดยรวม”

หลักการ 10 ประการของระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นหลักการที่ขยายความเข้าใจความหมายและแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรกรรมยั่งยืน โดยถูกกำหนดไว้ 10 ประการ (วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ.เกษตรกรรมยั่งยืน วิถีเกษตรกรรมเพื่อความเป็นไท ความเรียงว่าด้วยความหมาย หลักการ และข้อเสนอทางนโยบาย 2547:32-36) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1.) ใช้ประโยชน์และพัฒนาภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อใช้ในระบบเกษตรกรรม 2) ส่งเสริมให้เกษตรกรมีบทบาทหลักในการพัฒนาความรู้และการวิจัยทางการเกษตร 3) ใช้ทรัพยากรจากภายในและลดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอก 4) หลีกเลี่ยงและปฏิเสธการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเชื้อเพลิงฟอสซิล 5) ให้ความสำคัญสูงสุดกับการปรับปรุงบำรุงดินให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน 6) ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ สร้างความหลากหลายของกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรในไร่นาและ

ผสมผสานกิจกรรมการผลิตให้เกื้อกูลประโยชน์ต่อกันอย่างสูงสุด 7) ควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีธรรมชาติและวิธีการซึ่งไม่ใช้สารเคมีรูปแบบต่างๆ 8) ผลิตอาหารที่มีคุณภาพทางโภชนาการมีธาตุอาหารครบถ้วนในปริมาณที่เพียงพอแก่ความต้องการที่จำเป็นในการดำรงชีวิตโดยตอบสนองต่อความต้องการอาหารและปัจจัยในการดำเนินชีวิตภายในครอบครัว/ชุมชนก่อนเป็นเบื้องต้น 9) ปฏิบัติต่อธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตอื่นด้วยความเคารพ และ10) เอื้ออำนวยให้เกษตรกรและชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้โดยอิสระ

พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อความคิดและความรู้สึกต่อสิ่งเร้า (พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน,2536: 583-584) ชัยพร วิชชาวุธ (2523:1) ได้ให้คำจำกัดความ พฤติกรรม ว่า หมายถึง การกระทำของมนุษย์ การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ ไม่ว่าการกระทำนั้นผู้กระทำ จะทำโดยรู้ตัวหรือไม่ และไม่ว่าผู้อื่นจะสังเกตการณ์กระทำนั้นหรือไม่ก็ตาม การพูด การกิน การกระพริบตา การได้ยิน การเข้าใจ การรู้สึกโกรธ การคิด ฯลฯ ต่างเป็นพฤติกรรมทั้งสิ้น การแสดงออกทั้งทางร่างกายหรือทางวาจาของบุคคลเพื่อการตอบสนองต่อสถานการณ์นั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) พฤติกรรมภายใน (Covert behavior) คือ การกระทำหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งสมองจะทำหน้าที่รวบรวมและสั่งการ มีทั้งเป็นรูปธรรม ได้แก่ การเต้นของหัวใจ การบีบตัวของลำไส้ และที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ซึ่งมีอยู่ในสมองคน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นไม่สามารถสังเกตเห็นได้ เช่น ความรู้สึกว่าเป็นความสุข ว่าเป็นความทุกข์ ความรู้สึกโกรธ เสียใจ เป็นต้น ภาษาทางพระเรียกพฤติกรรมเหล่านี้ว่า “นามธรรม” 2) พฤติกรรมภายนอก (Overt behavior) หมายถึง ปฏิกิริยาหรือการกระทำของบุคคลที่แสดงออกมาให้ผู้อื่นสังเกตเห็นได้ ทั้งทางวาจา การกระทำกริยาท่าทาง เช่น การหัวเราะ การชกต่อยทะเลาะวิวาท การอ่านหนังสือ การล้างจาน เป็นต้น ภาษาทางพระบาลีเรียกพฤติกรรมเช่นนี้ว่า “รูปธรรม” การทำงานของพฤติกรรมภายนอก เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมหมายถึง การกระทำหรือปฏิกิริยาที่แสดงออกทางร่างกาย ทางวาจา ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ของบุคคล เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสอดคล้องจากความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ หรือบุคลิกภาพ ทั้งที่สามารถสังเกตเห็นได้และสังเกตเห็นไม่ได้ โดยการกระทำนั้นเป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย หรือผ่านการใคร่ครวญหรือเป็นไปอย่างไม่รู้ตัว

การมีสุขภาวะที่ดีนั้น องค์การอนามัยโลก ได้นิยามไว้ว่า “สุขภาพ หมายถึงสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญา มิใช่เพียงการปราศจากโรคหรือความพิการเท่านั้น” (ตามนิยาม “สุขภาพ” ขององค์การอนามัยโลก และ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550)” หรือสุขภาวะที่สมบูรณ์ทุกๆ ทางเชื่อมโยงกัน สะท้อนถึงความเป็นองค์รวมอย่างแท้จริงของสุขภาพที่เกื้อหนุนและเชื่อมโยงกันทั้ง 4 มิติ นำมาสู่วิสัยทัศน์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) คือ “คนไทยมีสุขภาวะยั่งยืน หมายถึงคนไทยมีสุขภาวะดีครบทั้งสี่ด้าน ได้แก่ กาย จิตวิญญา สังคมและปัญญา”

สำหรับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีนั้น ถือว่า เป็นพฤติกรรมการทำนาของชาวนาที่มีความแตกต่างจากการทำนาโดยทั่วไป เพราะไม่เพียงแต่มองว่า มันคืออาชีพที่ต้องผลิตข้าวออกมา หรือสร้างความมั่นคงทางอาหารแล้วเท่านั้น แต่มองว่า การทำนาคือ วิถีชีวิต ที่เชื่อมโยงไปถึงพฤติกรรมสำคัญที่ควรใส่ใจ คือ พฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและสาธารณประโยชน์ คือ ทำนาโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมา และพฤติกรรมสุขภาพกาย สุขภาพจิต การบริโภค คือ การทำนาด้วยความสุข ไม่ใช้สารเคมี แบ่งปันน้ำใจต่อผู้อื่น และคำนึงถึงความปลอดภัยในกระบวนการผลิตข้าว

นับตั้งแต่การปฏิวัติเขียวในปี 2504 การปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมโดยหันไปปลูกพืชเชิงเดี่ยว มุ่งเน้นที่ปริมาณของผลผลิตเพียงอย่างเดียว ได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของเกษตรกรไทยในอดีต ที่เคยพึ่งพาผูกพันอยู่กับธรรมชาติ ตัวอย่างกิจกรรมที่มูลนิธิข้าวขวัญได้จัดขึ้น เพื่อรณรงค์ให้ชาวนาเห็นความสำคัญ ในการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ต่อการใช้ชีวิตของชาวนา ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาได้ทั้งหมดทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็น หนี้สิน สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ เป็นกิจกรรมที่เร่งสร้างความเชื่อใหม่ในเรื่องของการทำนาให้มากขึ้น โดยเน้นหยุดความเชื่อเก่าๆ เพื่อให้ชาวนาพึ่งตนเองและอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี เช่น โครงการ "ข้าวเพื่อสุขภาพ การพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อสุขภาพเกษตรกรที่ยั่งยืน" เมื่อปี 2548 โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งหนึ่งในหลายๆ กิจกรรมของโครงการก็คือ การเปิด "โรงเรียนชาวนา" เพื่อให้เกษตรกรค้นหารากเหง้าที่แท้จริงของปัญหา และปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเป็นแบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เพื่อแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของผู้ผลิต ผู้บริโภค สังคม วัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ อันจะทำให้เกิดสุขภาวะที่ดีขึ้นในสังคมอย่างแท้จริง สุนัย เศรษฐบุญสร้าง กรรมการบริหารแผน คณะที่ 3 แผนสุขภาวะชุมชน สสส. เปิดเผยว่า ถ้าชาวนาสามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้

คุณภาพชีวิตจะดีขึ้น สุขภาวะในเรื่องของสิ่งแวดล้อม มลภาวะต่างๆ ก็จะดีขึ้น ยิ่งถ้ามีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างโครงการโรงเรียนชาวนา ก็จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งในมิติทางสังคมขึ้นมาอีก โดยสรุปแล้วโครงการนี้เกิดผลดีต่อสุขภาวะทางกาย ปัญญา สังคม จิตวิญญาณ และสิ่งแวดล้อม โดยปัญหาสำคัญในการส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบปลอดสารพิษก็คือ กระบวนการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนวิธีการคิดของเกษตรกร สิ่งนี้คือพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ไปจนถึงการเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เพราะการสร้างสุขภาวะในพื้นที่ของชุมชนปัญหาหลักที่สุดตอนนี้คือ วิธีการคิดของชาวบ้านหรือชุมชน ถ้าปรับเปลี่ยนตรงนี้ได้ ก็แก้ไขปัญหาอื่นได้

เดชา ศิริภัทรา (2548) กล่าวว่า การทำเกษตรแบบยั่งยืนมีผลวิจัยออกมาแล้วว่าส่งผลดี แต่กลับไม่ได้รับความสนใจจากเกษตรกรมากนัก เพราะยังมีมุมมองต่อความสุขที่ผิดๆ เนื่องจากการทำเกษตรแบบยั่งยืน หรือปลอดสารพิษต้องอาศัยเป้าหมาย หรือแรงบันดาลใจอีกแบบหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่แรงจูงใจ ไม่ใช่เรื่องของเงินทอง แต่เป็นเรื่องของจิตวิญญาณ เรื่องความสุขในองค์กรรวม เป็นกระบวนทัศน์คนละแบบกับการทำเกษตรปัจจุบัน ที่มองแบบแยกส่วนโดยมีความเชื่อที่ผิดๆ ว่า ถ้าทำงานได้เงินมากๆ แล้วทุกอย่างก็จะดีขึ้นทั้งหมด และการที่จะเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของชาวนาจะต้องทำสองอย่างคือ สร้างกระบวนการเรียนรู้และสร้างกระบวนการกลุ่ม ดังนั้น การจัดตั้งโรงเรียนชาวนาขึ้นมา จึงเป็นคำตอบที่จะให้เกิดการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของชาวนา จะทำให้เข้าได้รู้ว่าองค์กรรวมการทำงานกับวิถีชีวิตเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ใช่ว่ามีเงินแล้วจะมีความสุข เพราะหากมีเงินแต่สิ่งแวดล้อมเสียไป ก็ทำให้สุขภาพเสียตามไปไปด้วย เมื่ออาหารไม่ดี ไม่ปลอดภัย ร่างกายก็ได้รับสิ่งไม่ดีไปด้วย อนัญญา หงษา (2548) ให้สัมภาษณ์ การปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต เป็นเกษตรกรรมยั่งยืนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ในการจัดกิจกรรมรวมจิตใจชาวนา เช่น "สืบสานตำนานแม่โพสพกับชาวนา" ขึ้นมา เพื่อสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามที่กำลังสูญหายไปให้กลับคืนมาอีกครั้ง เป็นการนำเอาความเชื่อของแม่โพสพมาเชื่อมโยงกับการทำนาในปัจจุบัน เพื่อให้ชาวนาได้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับรู้จากการปฏิบัติจริงใน 3 ด้านคือ ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเห็นผลชัดเจนว่าสามารถลดต้นทุนได้จริง ด้านสังคม จะได้เพื่อนและสังคมที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันกลับคืนมา และด้านสำคัญที่สุดคือความคิดและสติปัญญา ซึ่งเขาจะมีความสามารถในการคิดค้นวิเคราะห์ร่วมกันว่า สิ่งที่เข้ามาในชีวิตนั้นดีหรือไม่อย่างไร และตัดสิ่งที่ไม่จำเป็นออกไป ถ้าสิ่งนั้นกระทบต่อชีวิตของเขา เพราะปัญหาของชาวนาในปัจจุบันคือ วิกฤติทาง

ปัญญาที่ส่งผลให้การตัดสินใจและการดำเนินชีวิตผิดพลาดไปหมด ดังนั้น สิ่งสำคัญที่สุดก็คือการแก้ไขในเรื่องของปัญญา ทำอย่างไรให้วิกฤติทางปัญญาลดลง เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องมากขึ้น

จากตัวอย่างเอกสารดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ในงานวิจัยนี้ จึงแบ่งออกเป็น 4 ตัวแปร คือ 1) พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี 2) พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณ 3) พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคม และ 4) พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1.1 พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี: ความหมายและวิธีวัด

นับตั้งแต่ประเทศไทย เริ่มมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในต้นทศวรรษที่ 2500 โดยเน้นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญมั่งคั่งและร่ำรวย เน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว เพื่อนำไปสู่การเพิ่มรายได้ประชาชาติอย่างต่อเนื่องนั้น ระบบการเกษตรไทย ก็ถูกจับตามองว่า มีคุณค่าและความสำคัญในการที่จะช่วยยกมาตรฐานค่าครองชีพได้ ดังนั้น จึงได้มีการหนุนเสริมและพัฒนาระบบการเกษตรในรูปแบบที่ต้องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการกระตุ้นผลผลิตทางการเกษตร เพื่อการค้า ดังนั้น วิถีการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว จึงเป็นไปเพื่อสนองความต้องการด้านการตลาด หรือ การค้าเป็นหลัก กระบวนการผลิตที่มีพัฒนาการของการเปลี่ยนแปลง นับตั้งแต่ ระบบชลประทาน เทคโนโลยีและเครื่องมือการเกษตร ปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช ปุ๋ยเคมี สารเคมี จึงมีวิวัฒนาการที่ล้วนแต่มุ่งเน้น การเพิ่มขีดความสามารถให้ระบบการผลิต ได้ผลลัพธ์ทางด้านปริมาณมากยิ่งๆขึ้น และแน่นอนว่า เกษตรกรไทยได้เห็นผลสัมฤทธิ์นั้นอย่างชัดเจน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ชาวนาไทยผู้ผลิตข้าว ผลจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตนั้น จากเดิมที่ชาวนาไทยทำการผลิตข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง อันเนื่องจากไม่มีระบบชลประทาน คุณลักษณะของสายพันธุ์ข้าว มีอายุการผลิตที่นาน และยังได้ปริมาณผลผลิตที่ต่ำ คือ 200-300 กิโลกรัมต่อไร่ แต่เมื่อกรรมวิธีการผลิตในรูปแบบเพื่อการค้าเข้ามา รัฐได้พยายามอำนวยความสะดวกในด้านปัจจัยการผลิตอย่างเต็มที่ ทั้งในกรณีการสร้างระบบชลประทาน ที่ต่อไปนี้ ไม่ต้องทำนาแบบรอฝนตามฤดูกาลเท่านั้น ยังมีการส่งเสริมให้มีการปรับปรุงและพัฒนาสายพันธุ์ข้าว ให้มีอายุการผลิตสั้นลง นั่นคือ มีอายุ แค่เพียง 3-4 เดือน ก็สามารถเก็บเกี่ยวได้ อีกทั้งปริมาณการผลิตก็เพิ่มขึ้น จากไม่กี่ร้อยกิโลกรัมต่อไร่ ก็สามารถเพิ่มได้ถึง 800-1,000 กิโลกรัม ต่อไร่ วิทยาการดังกล่าว ทำให้แวดวงการเกษตรไทยตื่นตัวเป็นอย่างสูง กับการยกระดับการเกษตรไทย แต่พัฒนาการดังกล่าวนั้น มันมีวิวัฒนาการมากับผลประโยชน์ทางการค้า ที่บริษัทที่เกี่ยวข้องกับระบบการเกษตร ต่างก็มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะเป็น

บริษัทเมล็ดพันธุ์ บริษัทปุ๋ยเคมี-ยาเคมี ดังนั้น จะเห็นว่า เมื่อประเทศไทยเลือกที่จะพัฒนาระบบเกษตรให้เปลี่ยนไปจากทำเพื่อกิน เป็นทำเพื่อการค้า ก็ต้องยอมรับกับวิทยาการ ที่จะต้องนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมี-ยาเคมี ด้วยเช่นกัน และเป็นระยะเวลาไม่ใช่น้อย ที่ประเทศไทยเราได้ยอมรับวิทยาการสมัยใหม่ และเพิ่งจะได้ตระหนักและสำนึกถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ตัวเกษตรกรเอง ในด้านร่างกาย กลับมีสุขภาพร่างกายที่ย่ำแย่ มีโรคภัยไข้เจ็บมากขึ้น จากการสัมผัสสารเคมีโดยตรง ในด้านสังคม ไม่มีเวลาเหลือพอที่จะทำกิจกรรมเพื่อชุมชน มีความเห็นแก่ตัว จากการที่มีการแข่งขันกันสูง อยู่แบบตัวใครตัวมันมากขึ้น ในด้านปัญญา เอาตัวเองไม่รอด ไม่รู้จักการพึ่งพาตนเอง เพราะหลงเชื่อคำโฆษณาชวนเชื่อ โดยปราศจากการคิดวิเคราะห์ ในด้านจิตวิญญาณ สภาพแวดล้อมได้รับผลกระทบ จากการใช้สารเคมีทั้งระบบ ดิน น้ำ ระบบธรรมชาติเสียสมดุล จากการขาดจิตสำนึกที่จะระลึกถึงสิ่งแวดล้อม

การมีสุขภาวะทางกายที่ดี คือ การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ขาดแคลนวัตถุปัจจัย มีสิ่งแวดล้อมดีและเหมาะสม ไม่มีอุบัติภัย ไม่เป็นโรค ปลอดภัย ในชีวิตทรัพย์สินมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสุขภาวะทางกาย มีผู้ให้ความเห็นและนิยามต่างๆ เช่น โครงการสร้างสุขภาวะในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (2548) ได้ให้ความหมายว่า สุขภาวะทางกาย คือ การไม่ขาดแคลนวัตถุปัจจัย ไม่เป็นโรค มีร่างกายแข็งแรง ปลอดภัย ในชีวิตทรัพย์สิน มีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ประกอบด้วย 1) ร่างกายมีความสมบูรณ์และแข็งแรง 2) ระบบต่าง ๆ และอวัยวะทุกส่วนทำงานเป็นปกติและมีประสิทธิภาพ 3) ความเจริญเติบโตของร่างกายเป็นไปในอัตราปกติ และมีความสัมพันธ์กับการเจริญด้านอื่น ๆ 4) ร่างกายมีความแข็งแรง สามารถทำงานได้นาน ๆ ไม่เหนื่อยเร็ว และมีประสิทธิภาพ 5) การนอนหลับพักผ่อนเป็นไปตามปกติ เมื่อตื่นขึ้นมาแล้วรู้สึกสดชื่น คืนสู่สภาพปกติ 6) ฟันมีความคงทนแข็งแรง หู ตา มีสภาพดี สามารถมองเห็นและได้ยินได้ดี 7) ผิวหนังสะอาดเกลี้ยงเกลา สดชื่น เปล่งปลั่ง 8) ทรวดทรงดี ได้สัดส่วน 9) ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ

งานวิจัยของจุฬาภรณ์ ถาวร (2550 : 55-56) ปัญหาด้านสุขภาพเป็นหนึ่งของสาเหตุหลักที่ทำให้แกนนำเกษตรกรเปลี่ยนวิธีคิดในวิถีการผลิตในการเพาะปลูกข้าวจากการทำเกษตรกรรมที่ใช้สารเคมีมาเป็นเกษตรกรรมแบบอินทรีย์ จากการที่แกนนำเกษตรกรได้ทำการเพาะปลูกข้าวที่ใช้สารเคมีเป็นตัวเร่งผลผลิตเพื่อให้ทันต่อความต้องการของตลาดและการลงทุนที่สูง จึงทำให้เกษตรกรมุ่งทำงานเพียงอย่างเดียว จนไม่ได้คำนึงถึงผลข้างเคียงจากการใช้สารเคมีที่ใช้ฉีด พ่นในพืชผลในแต่ละครั้งซึ่งสามารถส่งผลต่อสุขภาพได้ ด้วยเหตุนี้ แกนนำเกษตรกรจึงเป็นผู้ที่มีโอกาสเสี่ยงสูงจาก

ผลข้างเคียงของสารเคมีในการเพาะปลูกข้าว การสะสมของสารเคมีที่ตกค้างอยู่ภายในร่างกายมาเป็นเวลานานนั้นส่งผลต่อความสามารถในการประกอบอาชีพ การทำงานของแกนนำเกษตรกรอย่างมาก เพราะปริมาณสารพิษที่ตกค้างภายในร่างกายของแต่ละคนนั้นต่างก็แสดงลักษณะอาการหนักมากจากการแพ้สารเคมี เช่น อาการโคม่า ช็อก สีของเลือดสีดำเข้ม สีม่วง หรือบางครั้งแค่ได้กลิ่นของสารเคมียาเคมีที่ใช้กับพืชผลทางการเกษตรก็เกิดอาการหน้ามืด คลื่นไส้ เป็นลม วิงเวียนศีรษะติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือผิวหนังบริเวณแขนและเท้ามีสีดำเข้ม หรือผิวไหม้ แสบคันบริเวณแผล นอกจากอาการแพ้ยาที่แสดงลักษณะอาการที่หนักหรือสาหัสที่เป็นสาเหตุหลักต่อสุขภาพและส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานหรือการประกอบอาชีพของแกนนำเกษตรกรแล้วแกนนำเกษตรกรส่วนใหญ่ต่างก็ยังมีลักษณะอาการแพ้ยาซึ่งไม่หนักมากเท่ากับการแสดงลักษณะอาการแรกที่ได้กล่าวแล้ว ซึ่งแสดงลักษณะอาการที่ลดหลั่นกันลงมาจากอาการหนักมาเป็นลักษณะอาการรุนแรงน้อย คือ มีลักษณะอาการวิงเวียนศีรษะ หน้ามืด เป็นลมเวลาที่ออกแดดจัด ๆทั้งที่ไม่ได้ทำนาก็ตามอันเป็นผลข้างเคียงจากสารเคมีที่ตกค้างภายในร่างกาย หรือ อาการท้องเสียปวดท้องอย่างหนักหลังจากที่ฉีดหรือพ่นสารเคมี ซึ่งอาการท้องเสียก็จะมีอาการท้องเสียทั้งวัน ครึ่งวันบ้างแล้วแต่ความแข็งแรงของร่างกายของแกนนำเกษตรกรแต่ละคน หรืออาการปวดท้องนี้ก็จะมีอาการปวดจนต้องงอตัว ต้องนอนพักผ่อนไม่ทำสิ่งใดเลย หรือบางครั้งก็จะไปพบแพทย์ที่อนามัยเพื่อดูอาการซึ่งแกนนำเกษตรกรสามารถทานยาและนอนพักผ่อน อาการก็จะทุเลา สามารถลุกขึ้นมาทำงานได้ นอกจากนี้ ยังมีอาการบวม เป็นผื่นคันบริเวณผิวหนังทำให้เกิดแผลบริเวณผิวหนังอีกทั้งอาการที่เรื้อรังจนเกิดเป็นอาการของโรคหอบ โรคภูมิแพ้ เช่น แพ้ผง ฝุ่นละอองต่าง ๆ ที่ปลิวตามอากาศ หากอากาศเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอาการของโรคก็จะแสดงให้เห็นทันที

จากการประมวลเอกสารข้างต้น พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี ในงานวิจัยนี้เป็นการแสดงถึงการมีร่างกายมีความสมบูรณ์และแข็งแรง ระบบต่างๆและอวัยวะทุกส่วนทำงานเป็นปกติและมีประสิทธิภาพ มีความเจริญเติบโตของร่างกายเป็นไปในอัตราปกติ และมีความสัมพันธ์กับการเจริญด้านอื่น ร่างกายมีความแข็งแรงสามารถทำงานได้นานๆ ไม่เหนื่อยเร็วและมีประสิทธิภาพ การนอนหลับพักผ่อนเป็นไปตามปกติ เมื่อตื่นขึ้นมาแล้วรู้สึกสดชื่น คืนสู่สภาพปกติ ฟันมีความคงทนแข็งแรง หู ตา มีสภาพดี สามารถมองเห็นและได้ยินได้ดีผิวหนังสะอาดเกลี้ยงเกลาสดชื่นเปล่งปลั่งและมีโรคภัยไข้เจ็บเรื้อรังต่าง ๆ ในปริมาณที่น้อย ในระยะ 1 ปีที่ผ่านมา วัดโดยแบบวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่าที่ประกอบด้วยประโยคที่แสดงถึงสุขภาวะทางกาย และในแต่ละประโยคมีมาตรประเมินแบ่งออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติแรก เป็นการวัดปริมาณความผิดปกติ หรือเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น

และมิติที่สอง คือ ความถี่ของอาการเหล่านี้ที่ปรากฏขึ้นในระยะเวลาที่กำหนด โดยแบบวัดนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง

1.4.1.2 พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี: ความหมาย และวิธีวัด

ประเวศ วะสี ได้ให้ไว้แล้วว่า สุขภาวะทางจิตวิญญาณนั้นหมายถึง สภาวะความสุขที่เกิดจากจิตของคนเราได้สัมผัสกับสิ่งสูงสุดตามความเชื่อถือหรือศรัทธาของตนเอง อาจเป็นพระรัตนตรัย พระเจ้าหรือบุญกุศลใดๆ ก็ได้ สปรส. (สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพ) (2536) จิตวิญญาณหมายถึงมีจิตสูง กล่าวคือมีความดี ลดละความเห็นแก่ตัว มีปัญญา มีการเข้าถึงสิ่งสูงสุด โครงการสร้างสุขภาวะในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีได้ให้ความหมายสุขภาวะทางจิตวิญญาณ (2548) คือ การมีสุขภาพจิตดี เข้มแข็ง มีจิตพร้อมในการดำเนินชีวิต มีสมาธิหลุดพ้นความครอบงำจากกิเลสสุขภาวะทางจิตประกอบด้วย 1) สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี 2) มีความกระตือรือร้น ไม่เหนื่อยหน่ายท้อแท้ และหมดหวัง 3) มีอารมณ์มั่นคงและสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี มีอารมณ์ขันบ้างพอสมควร ไม่เครียดเกินไป 4) มองโลกในแง่ดีเสมอ 5) มีความตั้งใจและมีสมาธิในงานที่กำลังทำอยู่ 6) รู้จักตนเองและเข้าใจบุคคลอื่นได้ดี 7) มีความเชื่อมั่นในตนเองอย่างมีเหตุผล 8) สามารถแสดงออกอย่างเหมาะสมเมื่อประสบความล้มเหลว 9) สามารถตัดสินใจได้รวดเร็ว ถูกต้อง และไม่ผิดพลาด 10) มีความปรารถนาและยินดี เมื่อบุคคลอื่นมีความสุขความสำเร็จ และมีความปรารถนาป้องกันผู้อื่นให้มีความปลอดภัย

เสรี พงศ์พิศ (2551).ให้สัมภาษณ์ เรื่อง ความสมดุลที่สร้างได้ กล่าวว่าชุมชนและสังคมที่มีสุขภาวะทางจิตวิญญาณดีไม่ได้แปลว่าไม่มีปัญหา แต่สามารถจัดการปัญหาได้ ถ้าแก้ไขไม่ได้ก็สามารถสร้างความสมดุล จัดการให้คนอยู่กับปัญหาที่แก้ไขไม่ได้นั้นโดยไม่ทุกข์และเดือดร้อนจนเกินไป ดังกรณีของวิกฤติเศรษฐกิจในประเทศไทยเมื่อปี 2540 และวิกฤติเศรษฐกิจสหรัฐที่ส่งผลกระทบไปทั่วโลกในปี 2551 นี้ความทุกข์เป็นการเสียสมดุล เป็นความป่วยไข้ทางจิตวิญญาณที่มาจากหลายสาเหตุ มาจากปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาวัฒนธรรม ปัญหาหนี้สินเป็นความทุกข์ร้อนของผู้คนจำนวนมาก เพราะส่วนหนึ่งไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ได้ ส่วนหนึ่งหามาได้ด้วยความยากลำบาก และเมื่อนำเงินไปใช้หนี้ก็เหลือเพียงน้อยนิดเพื่อประทังชีวิต การแก้ไขปัญหาหนี้สินไม่อาจแก้ได้ด้วยการหาหนี้ใหม่มาใช้หนี้เก่า แต่ต้องแก้ที่รากเหง้าของปัญหา คือ ความไม่สมดุลของชีวิต ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่รู้ ส่วนหนึ่งเกิดจากความโลภ ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาระบบโครงสร้างของสังคม การปรับวิธีคิด จัดระเบียบชีวิตเป็นกระบวนการสร้างความสมดุล อยู่อย่างมีเป้าหมาย มีแบบมี

แผน แผนการใช้จ่ายเงิน แผนการประกอบอาชีพ แผนการดูแลสุขภาพ แม้ว่ายังไม่สามารถแก้ปัญหาหนี้สินได้ทันที แต่ก็ทำให้รู้ว่าหนทางแก้ไขปัญหาอย่างเด็ดขาดนั้นมีจริง และเป็นจริงได้ถ้าหากมุ่งมั่นด้วยปัญญาในการหาทางออกปัญหาสังคมเป็นปัญหาการขาดความสมดุลในการจัดการการอยู่ร่วมกัน กฎหมาย กฎระเบียบมากมายที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถช่วยให้คนอยู่อย่างเป็นอิสระ ในเวลาเดียวกัน ก็เคารพในเสรีภาพของกันและกัน ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น อยู่ด้วยความมั่นคง ไม่กลัวว่าใครจะงัดบ้านยามหลับหรือตอนไม่อยู่ ไม่กลัวคนปล้นจี้หรือข่มขืนตอนเดินอยู่ในซอย ไม่ว่ากลางวันหรือกลางคืน เรื่องเหล่านี้ไม่ใช่ความฝัน เพราะเมืองใหญ่ๆ ในหลายประเทศมีสถิติอาชญากรรมน้อยมาก ประตูสำนักงานบางแห่งไม่เคยล็อคเลยก็มี จักรยาน มอเตอร์ไซค์ไม่ล็อคกุญแจก็ไม่หาย ชุมชนอย่างไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในยามที่ยังไม่มีความสมดุล ลุงประยงค์ รณรงค์เล่าว่า แม้ขี้ยางที่เหม็นๆ ยังขนเข้าไปเก็บไว้ในบ้าน เพราะทิ้งไว้นอกบ้านเป็นหายทุกที เมื่อความสมดุลเกิด ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมลงตัว ผู้คนอยู่ดีมีสุข ข้าวของทิ้งไว้ที่ไหนก็ไม่มีใครขโมยรถเครื่องจอดคากุญแจไว้หน้าสวนยางก็ไม่หาย เราโชคดีที่มีเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาที่ช่วยให้เราอยู่ได้อย่างสมดุล สอนให้เรียนรู้รู้ว่ากินพอดี อยู่พอดีแปลว่าอะไร ทำอะไรก็ใช้ข้อมูล ความรู้ เหตุผล และรู้จักจัดการทุกอย่างอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีเศรษฐกิจพอเพียงเป็นชีวิตที่พอเพียง มีพอกินพอใช้ ไม่ขาดแคลน และไม่โลภ รู้ประมาณตน อยู่ในความพอดีเป็นสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี คุณหมอประเวศ วะสีขยายความเศรษฐกิจพอเพียงว่า “เป็นชีวิตที่พอเพียง เป็นความพอเพียงทางจิตใจ ความพอเพียงทางปัญญา ความพอเพียงทางสิ่งแวดล้อม ทางสังคมพร้อมกันหมด มันจึงจะนำไปสู่การแก้ความยากจนได้” เศรษฐกิจพอเพียงทำให้เรากินอยู่อย่างมีเหตุมีผล มีข้อมูล มีแบบมีแผน ไม่ใช่กินตามใจปาก อยากตามใจท้อง แล้วก็ป่วยเป็นนั่นเป็นนี่เพราะกินไม่เป็น ไม่รู้จักกินอย่างมีสติไม่มีความรู้ ไม่สนใจเรียนรู้เรื่องสุขภาพ เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ คิดแต่ว่าวันนี้ยาดีหมอดี มีโรงพยาบาลอยู่ใกล้บ้าน การเรียนรู้ คือการสร้างเสริมสมรรถภาพในการป้องกันไม่ให้เกิด เพราะเกิดแล้วก็อาจสายเกินไป เพราะหมดไม่ใช่เทวดา ยาไม่ใช่ของวิเศษที่จะรักษาได้ทุกอย่างถ้าสนใจเรียนรู้ว่าข้าวกล้องเป็นของดี มีคุณค่าต่อสุขภาพดีกว่าข้าวขาวมาก ก็จะตัดสินใจเลือกกินข้าวกล้อง ไม่เกี่ยงว่าแข็ง ไม่คุ้นลิ้นคุ้นปาก อดทนฝึกกินหน่อย ไม่นานก็จะคุ้นเคยและรู้สึกอร่อยกับการกินข้าวกล้องการกินด้วยข้อมูล ความรู้ และกินด้วยสติจะพบว่า ความอร่อยนั้นไม่ได้อร่อยที่ลิ้นอย่างเดียวอีกต่อไป แต่อร่อยที่ใจ คนที่เคยกินกาแฟใส่น้ำตาล วันหนึ่งเลิกใส่น้ำตาล เพราะเห็นว่าน้ำตาลไม่มีความจำเป็น ในอาหารต่างๆ ก็มีอยู่แล้วอย่างพอเพียง และน้ำตาลทรายขาวก็เป็นอันตราย กินกาแฟเช่นนี้อาจจะขมในตอนแรกๆ แต่กินทุกครั้งก็เรียนรู้คุณค่าของสิ่งที่กิน ไม่นานก็จะรู้สึกว่ากาแฟไม่ใส่น้ำตาลก็อร่อยด้วยรสชาติที่สัมผัสได้ด้วยใจเช่นเดียวกับการกินผัก กินผลไม้ กินอาหารให้เป็นยา

แทนที่จะกินยาเป็นอาหาร (กินยาทีละกำ) เป็นการกินอย่างรู้คุณค่าของสิ่งที่กินก็จะมีความสุข เป็นสุขภาวะอย่างหนึ่ง เพราะกินอย่างรู้คุณค่า ไม่หวาดผวาว่ากินแล้วจะเกิดโรคอะไรตามมาเหมือนคนที่กินอาหารสุกๆ ดิบๆ กินอะไรที่รู้ว่าไม่ดีต่อสุขภาพแต่ก็กินเพราะอร่อย สุขภาวะทางจิตวิญญาณเป็นความสมดุลของชีวิต เกิดจากการอยู่อย่างรู้คุณค่าของการมีชีวิต ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น พร้อมที่จะเผชิญและยอมรับสิ่งที่เกิด ไม่ว่าดีหรือร้าย เพราะหลายอย่างเรากำหนดเองไม่ได้ พร้อมที่จะอยู่ร่วมกับสิ่งต่างๆ ร่วมกับผู้คนที่เราอาจไม่รักไม่ชอบสุขภาวะทางจิตวิญญาณเป็นการเห็นคุณค่า ความหมาย การมีสติ การใช้ปัญญา เป็นสุขภาวะที่มาจาก “ใจ” การเห็นคุณค่าและความหมายก่อให้เกิดความสมดุล การไม่สามารถยอมรับ ไม่สามารถปรับตัว ไม่สามารถอยู่ร่วมกับสิ่งต่างๆ ที่ไม่สมดุลย์ หรือเอียงไปข้างหนึ่งข้างใดมากเกินไปก็ทำให้เกิดทุกข์ สุขภาวะทางจิตวิญญาณสะท้อนความสมดุลในครอบครัว ในชุมชน ในสังคม สะท้อนความสัมพันธ์อันดีกับธรรมชาติ กับทุกสิ่งในจักรวาล

องค์กรพัฒนาเอกชน เช่น มูลนิธิข้าวขวัญ เป็นสถาบันที่เข้ามาทำงานร่วมกับชุมชนซึ่งทำงานด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับเกษตรกรยั่งยืน และพัฒนาปรับปรุง อนุรักษ์ พันธุ์ข้าวไทยมากว่า 20 ปี เพื่อให้เกิดการผสมผสานความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ และจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกอื่นๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดชุมชนชาวนา ที่สามารถเชื่อมโยงกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านภูมิปัญญาและจิตวิญญาณ ที่จะปลุกชาวนาให้เกิดสำนึกรักในผืนแผ่นดิน โดยสมาชิกมีทั้งกลุ่มเป้าหมายของโครงการฯ และจากพื้นที่อื่นๆ ทั่วประเทศเพื่อนำผลสัมฤทธิ์ของโครงการเป็นเครื่องมือผลักดันนโยบายด้านเกษตรกรรมยั่งยืนในการทำงานระยะต่อไป โดยงานพัฒนาพันธุกรรมข้าว และพืชพื้นบ้าน เน้นการวิจัยและพัฒนาผลกระทบของสารเคมีทางการเกษตร ตลอดจนค้นหาทางเลือกร่วมกับเกษตรกรในการทำเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมี โดยมีสำนักงาน และพื้นที่ปฏิบัติงานภาคสนามในเขต จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญของการผลิตอาหารที่มีมาแต่อดีต พื้นที่เหล่านี้ตั้งอยู่ในเขตเกษตรก้าวหน้า ที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการเกษตรแบบปฏิวัติเขียว (Green Revolution) ซึ่งต้องพึ่งพาเทคโนโลยี และปัจจัยการผลิตจากภายนอก จนเป็นต้นเหตุของปัญหาเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และปัญหาสุขภาพของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค และพื้นที่ปฏิบัติงานในเขตจังหวัด สุพรรณบุรีเดิม 4 อำเภอ ได้แก่ อ.เมือง อ.บางปลาม้า อ.อู่ทอง และ อ.ดอนเจดีย์ และปัจจุบันปี 2555 มีการขยายพื้นที่เพิ่มอีก 1 อำเภอ คือ อ.เดิมบางนางบวช รวมทั้งเครือข่ายทั่วประเทศกว่า 36 เครือข่าย โดยมีกิจกรรม เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานสำคัญ ๆ ดังนี้ กิจกรรมส่วนใหญ่ขององค์กรมีเป้าหมายเพื่อให้เกษตรกรและชุมชน มีการเรียนรู้จากความรู้ภายนอก และการฟื้นฟูความรู้ดั้งเดิมมาจัดการอย่างบูรณาการเพื่อให้เกิดระบบการเกษตรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์และฟื้นฟูธรรมชาติ สามารถลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก และสามารถพึ่งพาตนเองได้

มากขึ้น สานสร้างเครือข่ายของผู้ผลิต และผู้บริโภคที่เห็นคุณค่า และความสำคัญกับเรื่องของวิถีชีวิต สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม อันเป็นการเชื่อมโยงกันระหว่าง การพัฒนาระบบเกษตรกรรม กับการพัฒนาวิถีชีวิตอย่างเป็นสุข รวมถึงการพัฒนาด้านอื่นอย่างรอบด้าน กิจกรรมสำคัญ ที่นำมาซึ่งความภาคภูมิใจของมูลนิธิข้าวขวัญ ในการขยายองค์ความรู้เชิงลึกให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรที่มีความพร้อมในการพัฒนาแนวคิดเพื่อการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญของ โรงเรียนชาวนา ซึ่งการปฏิบัติงานครั้งนี้มูลนิธิข้าวขวัญ ได้รับความร่วมมือจากพันธมิตรที่สำคัญ คือ สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) ในการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการจัดการความรู้ ภายใต้หลักสูตรการเรียนรู้ 3 หลักสูตรสำคัญ คือ หลักสูตรที่ 1 การบริหารจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี เน้น การเรียนรู้ระบบนิเวศน์ในแปลงนา การจัดการแมลงโดยชีววิธี การใช้สมุนไพรที่เหมาะสมในการควบคุมโรคและแมลง หลักสูตรที่ 2 การปรับปรุงบำรุงดินโดยชีววิธี เน้น การเพิ่มทักษะ เทคนิค การเก็บหัวเชื้อจุลินทรีย์จากดินป่า การเลี้ยงและขยายหัวเชื้อแบบแห้ง และแบบน้ำ รวมทั้งการทำปุ๋ยอินทรีย์แบบง่าย หลักสูตรที่ 3 การปรับปรุงและพัฒนาสายพันธุ์ข้าว เน้น การพัฒนาสายพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพ เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวที่สามารถเติบโตได้ในระบบอินทรีย์ ซึ่งในช่วงของการนำเทคนิคต่างๆเหล่านี้ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนชาวนา ได้รับความร่วมมือร่วมใจ ในการใฝ่พัฒนาองค์ความรู้จากเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย 200 ครอบครัว จากทั้ง 4 อำเภอ ด้วยดี ไม่ว่าจะเป็นการให้ความสำคัญกับการที่ต้องมีนัดเพื่อการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง ตามสถานที่นัดหมายในแต่ละพื้นที่หรือแม้แต่กระทั่ง การได้นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในระบบเกษตรกรรมของตน เช่น การไม่เผาฟาง การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำสมุนไพรขับไล่แมลง รวมทั้งการรู้จักแมลงดี-แมลงร้าย การเก็บและขยายจุลินทรีย์ การทำฮอร์โมนเพื่อการบำรุงต้นข้าว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นเทคนิคใหม่ที่ชาวนาที่มีความมุ่งมั่นในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ได้นำเทคนิค วิธีการ ความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ โดยคำนึงถึงวัตถุดิบภายในท้องถิ่นของตนเป็นสำคัญ ซึ่งแนวคิดสำคัญที่ดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่เข้าใจที่ตรงกันก็คือว่า การที่ชาวนาพยายามที่จะหาสิ่งทดแทนสารเคมี เป็นเพียงการเริ่มต้นของการปรับเปลี่ยนวิถีผลิต ที่ในท้ายที่สุด กระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ เหล่านั้น ก็ไม่จำเป็นจะต้องนำมาใช้ในพื้นที่เกษตรอีกต่อไป กล่าวคือ “ใช้เพื่อที่จะไม่ต้องใช้อีก” เพราะในที่สุดระบบนิเวศและสมดุลของธรรมชาติก็จะกลับคืนมา ชาวนาก็จะสามารถหลุดพ้นจากการพึ่งพาปัจจัยภายนอกในทุกขั้นตอน สำคัญที่สุด คือ การที่นักเรียนชาวนาที่เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาวะที่ดีใน 4 ด้าน อย่างชัดเจนที่สุด

ดังนั้น พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ความตระหนักและเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมใน 3 มิติ ดังนี้ 1) ความสำนักในบุญคุณของธรรมชาติ 2) ความรู้สึกอยากตอบแทน ดูแลรักษา และอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้วยการให้ความสนใจ ดูแล เอาใจใส่ที่จะ

ปกป้อง และ 3) การกระทำที่แสดงถึงการตอบแทนบุญคุณของธรรมชาติ ด้วยการไม่ใช้สารเคมีหรือสาพิษในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ วัดโดยแบบวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

1.4.1.3 พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี: ความหมาย และวิธีวัด

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 ได้กำหนดไว้ว่า “สุขภาพทางปัญญา หมายความว่า ความรู้ทั่วรู้เท่าทัน และความเข้าใจอย่างแยกได้ในเหตุผลแห่งความดีความชั่ว ความมีประโยชน์และความมีโทษ ซึ่งนำไปสู่ความมีจิตใจอันดีงาม และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สุขภาวะทางปัญญาช่วยให้ผู้คนบรรลุถึงความสุขที่แท้ คือความสุข ที่เกิดจากการมีทัศนคติที่ถูกต้อง รู้เท่าทันความจริงของชีวิตและโลก สามารถคิดถูก คิดชอบ และรู้จักแก้ทุกข์ได้ด้วยปัญญา รวมทั้งมีความสุขจากการดำเนินชีวิต ถูกต้อง ดีงาม จากการเป็นผู้ให้ และการทำความดีเพื่อคนอื่นหรือส่วนรวม การพัฒนาปัญญาทั้ง 4 ร่วมกัน จึงเกิดสุขภาวะที่สมบูรณ์ ในที่นี้จะขยายความเฉพาะเรื่องปัญญา 4 ประการคือ

ประการแรก ปัญญารู้รอบรู้เท่าทัน การรู้อะไรแจ่มแจ้งแทงทะลุทำให้เกิดความสุข ความมืด ความไม่รู้อะไร ความไม่แจ่มแจ้ง ทำให้เกิดความบีบคั้น เสมือนคนที่อยู่ในเหวทั้งมืดทั้งไม่รู้ว่าอยู่ที่ไหน จะมีความทุกข์ความบีบคั้นอย่างยิ่ง ต่อเมื่อขึ้นมาจากปากเหว มองเห็นได้ทั่วไป เกิดความสุขจากการหลุดพ้นความบีบคั้นของความไม่รู้ การมีปัญญาเห็นโดยรอบ รู้เท่าทันสิ่งต่างๆ ทำให้มีความสุข คนที่รู้รอบที่เรียกว่าเป็น พหูสูต จึงมีความสงบและมีความสุขอยู่ในตัว รู้ว่าอะไรเป็นอะไร ตรงข้ามกับคนที่ไม่รู้ รู้น้อย รู้เป็นส่วนๆ ไม่รู้เชื่อมโยง ย่อมอยู่ในความบีบคั้น เอะอะ โวยวาย แก้ปัญหาไม่ตก หลุดไปเป็นพาลได้ง่าย การรู้เท่าทันปัญหาแม้ยังไม่ได้แก้ปัญหา ก็ทำให้ความเป็นปัญหาหมดไปได้ การมีปัญญาเข้าใจธรรมชาติตามที่เป็นจริง เห็นความเป็นกระแสของเหตุปัจจัย (อิทัปปัจจยตา) ของสรรพสิ่ง ทำให้ไม่ถูกบีบคั้นจากความเห็นผิด ว่าสิ่งต่างๆ ดำรงอยู่อย่างแยกส่วนตายตัว เมื่อเป็นอิสระจากความบีบคั้นก็ไม่ทุกข์ เมื่อเห็นอะไรเป็นกระแสของอิทัปปัจจยตา ก็จะอยู่ในกระแสแห่งปัญญา มีสุขภาวะเพราะปัญญา

ประการที่สอง ปัญญาทำเป็น หมายถึงปัญญาที่เกิดจากการลงมือทำและทำเป็น ในการพัฒนากาย 4 ประการ และทางจิต 4 ประการดังกล่าวข้างต้น การเรียนรู้จากการทำ และเกิดปัญญาที่ทำให้ทำได้ดี ทั้งเรื่องทำให้ร่างกายแข็งแรง ปลอดสารพิษ มีความปลอดภัย สร้างสัมมาชีพ มีปัจจัย 4 มีจิตใจที่มีความดีความงาม ความสงบ และความมีสติ ปัญญาในการทำเป็นนี้ ย่อมก่อให้เกิดความสุขอย่างยิ่ง

ประการที่สาม ปัญญาอยู่ร่วมกันเป็นได้แก่ปัญญาที่คำนึงถึงการอยู่ร่วมกัน (Living together) ไม่ใช่ตัวใครตัวมันเป็นเอกเทศ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทุกระดับ รวมตัวร่วมคิดร่วมทำเป็นชุมชนเข้มแข็ง และประชาสังคม มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) การที่มีความเสมอภาคและภราดรภาพจนสามารถรวมตัวร่วมคิดร่วมทำได้ จะทำให้เกิดความสุขประดุจบรรลุนิพพานและทำให้ทำอะไรๆ สำเร็จได้ง่าย ตรงนี้เป็นอปริหานิยธรรม หรือธรรมะเพื่อความเจริญถ่ายเดียว การอยู่ร่วมกันเป็นต้องสามารถสร้างสังคมยุติธรรม ความยุติธรรมในสังคมเป็นบ่อเกิดของความสุขอย่างยิ่ง การอยู่ร่วมกันเป็น ต้องสามารถสร้างสังคมสันติ สามารถแก้ความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ขจัดความรุนแรงประเภทต่างๆ มีสันติภาพ สังคมสันติเป็นสุขภาวะทางสังคมอย่างยิ่ง บุคคลควรเรียนรู้ให้เกิดปัญญาอยู่ร่วมกันเป็น

ประการที่สี่ ปัญญาบรรลุอิสรภาพ ความไม่รู้หรืออวิชชาเป็นเครื่องก่อทุกข์ วิชชาหรือ ปัญญาเป็นเครื่องออกจากทุกข์ เพราะความไม่รู้มนุษย์ยึดถือตัวตนของตนเองเป็นศูนย์กลาง จึงขัดแย้งกับความจริง ความขัดแย้งคือทุกขตาหรือความทุกข์ อาการของการเอาตัวเองเป็นใหญ่ประกอบด้วย ตัณหา อันได้แก่ ความอยากเอาอยากเป็น มานะ อันได้แก่การใช้อำนาจเหนือคนอื่น ทิฏฐิ การเอาความเห็นของตนเป็นใหญ่ ตัณหา มานะ ทิฏฐิ บีบคั้นตนเอง และบีบคั้นผู้อื่น ยิ่งมีมากยิ่งก่อทุกข์มาก ถึงอาจก่อให้เกิดจลาจลและสงครามได้ ไม่เป็นไปเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เพราะอวิชชาจึงมีตัณหา มานะ ทิฏฐิ หรือความเห็นแก่ตัว หากลดความเห็นแก่ตัวลงได้มากเท่าไร เรียกว่ามีปัญญาเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น มีอิสรภาพจากความบีบคั้นมากขึ้น ปัญญาและอิสรภาพจึงซ้อนทับอยู่ที่เดียวกัน ผู้ที่หมดความเห็นแก่ตัวโดยสิ้นเชิง ก็มีอิสรภาพหลุดพ้นจากความบีบคั้นโดยสิ้นเชิง มีความสุขอย่างยิ่ง เป็นวิมุติสุข มนุษย์ควรเรียนรู้เพื่อลดความเห็นแก่ตัวหรือเพื่อบรรลุอิสรภาพในทางพุทธได้แก่ไตรสิกขา คือศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นมรรควิถีที่พิสูจน์มาแล้วว่ามนุษย์จำนวนมากที่ศึกษาบนเส้นทางนี้แล้วบรรลุอิสรภาพได้จริง ตามปกติมนุษย์ไม่สามารถสัมผัสความจริงได้เพราะติดอยู่ในความคิด การมีสติรู้กายรู้ใจ ทำให้จิตสงบจากความคิด สัมผัสความจริง และถอดถอนจากความยึดมั่นในตัวตนได้ การเจริญสติจึงเป็นเครื่องมือพัฒนาจิตและปัญญาอย่างยิ่งยวด การเจริญสติทำให้เกิดสุขภาวะอันล้ำลึก มีผู้ฝึกเจริญสติกันมากขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะพบว่าทำให้ทุกอย่างดีขึ้นหมด เช่น สุขภาพดี สมองดี ความสัมพันธ์ดีขึ้น และเกิดสุขภาวะอันล้นเหลือ เป็นความสุขที่ราคาถูก (Happiness at low cost) เป็นความสุขที่ไม่ต้องการบริโภคมากขึ้น เป็นเครื่องลดบริโภคนิยมอย่างหนึ่ง

โดยสรุปสุขภาวะทางปัญญาเกิดจากการเรียนรู้ที่ทำให้รู้รอบ รู้เท่าทันสรรพสิ่ง เรียนรู้ให้ทำเป็น เรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้เพื่อบรรลุอิสรภาพ การเรียนรู้ดังกล่าวทำให้เกิดสุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางปัญญา รวมกันเป็นสุขภาวะที่สมบูรณ์ สุขภาวะที่สมบูรณ์เกิดจากการเรียนรู้ที่ดี การเรียนรู้ที่ดีจึงเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดของมนุษย์

ดังนั้น พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี ในการวิจัยนี้ หมายถึง การที่ชาวนาแสดงถึง 1) การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยการแสวงหาความรู้ใหม่ เช่น การพิจารณาใช้วัตถุดิบในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เป็นต้น 2) การรู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ดั้งเดิมและหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ต่างๆ เช่น นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิมมาใช้ เป็นต้น และ 3) การจัดการและจัดสรรทรัพยากรและผลผลิต เช่น การเลือกที่จะใช้วัตถุดิบในพื้นที่มากกว่าที่จะซื้อจากภายนอก เป็นต้น วัดโดยแบบวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

1.4.1.4 พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี: ความหมาย และวิธีวัด

โครงการสร้างสุขภาวะในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (2548) ได้ให้ความหมายว่า สุขภาวะทางสังคม หมายถึงสุขภาวะที่เกิดจากการอยู่ร่วมกันด้วยดีของกลุ่มคน ในขนาดและลักษณะต่างๆเช่นในครอบครัว ในชุมชน ในสถานที่ทำงาน ในสังคมขนาดใหญ่หรือประเทศ และการอยู่ร่วมกันด้วยดีทั้งโลก มนุษย์แต่ก่อนก็อยู่ร่วมกันเป็นธรรมชาติ ไม่ว่าในสมัยที่ยังอยู่ในยุคล่าสัตว์เก็บของป่ากินหรือในยุคเกษตรกรรมก็อยู่ด้วยกันเป็นกลุ่ม หรืออยู่ด้วยกันเป็นชุมชนเกษตรกรรม เมื่อมีศาสนาเกิดขึ้น หัวใจของคำสอนของทุกศาสนาก็เหมือนกันคือความดีซึ่งประกอบด้วย 1. ความมีเมตตากรุณาหรือมีความรักในผู้อื่น และมีการให้เรียกว่า ทาน 2. มีการอยู่ร่วมกันด้วยดี ไม่เบียดเบียนกันที่เรียกว่า ศีล 3. ทำใจให้บริสุทธิ์ที่เรียกว่า ภาวนา ทาน ศีล ภาวนา เป็นหลักปฏิบัติในทุกศาสนา เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยดี

มนุษย์แต่ก่อนก็อยู่ร่วมกันเป็นธรรมชาติ ไม่ว่าในสมัยที่ยังอยู่ในยุคล่าสัตว์เก็บของป่ากิน หรือในยุคเกษตรกรรมก็อยู่ด้วยกันเป็นกลุ่ม หรืออยู่ด้วยกันเป็นชุมชนเกษตรกรรม ในยุคเกษตรกรรมซึ่งกินเวลาหลายพันปี สังคม คือ ครอบครัวและชุมชน ความร่วมมือกันทางสังคมเป็นวิถีชีวิตเช่น การล่าสัตว์ร่วมกัน การทำนาร่วมกัน การเกิด การรักษาผู้ป่วย การตาย จะไม่ใช่เรื่องของปัจเจกบุคคลหรือตัวใครตัวมัน แต่เป็นเรื่องที่ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันทำงาน ช่วยให้กำลังใจกัน หรือประเพณีบายศรีสู่ขวัญ และการให้กำลังใจทางสังคมเป็นเรื่องสำคัญของวิถีชีวิตชุมชน ชุมชนเป็นวิถีชีวิตร่วมกันทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และจิตวิญญาณ

ในชุมชนจะมีความเชื่อร่วมกันจะเป็นในรูปแบบของการนับถือผี เทพ หรือศาสนาใด ๆ มิติทางจิตวิญญาณ จะเข้าไปเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นการทำมาหากิน การดูแลรักษาป่าต้นน้ำลำธาร แม่น้ำ แผ่นดิน การเกิด การป่วย การตาย การรื่นเริง

วิถีชีวิตในชุมชนคือวัฒนธรรม วัฒนธรรมคือวิถีชีวิตร่วมกันเป็นของกลุ่มชนที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมหนึ่งๆ อันประกอบด้วยความเชื่อร่วมกัน การมีระบบคุณค่าร่วมกัน การทำมาหากินร่วมกัน ภาษา การดูและรักษาสุขภาพขนบธรรมเนียมประเพณี หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าวัฒนธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อมสุขภาพ เชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการ ควรสังเกตว่าในขณะที่วัฒนธรรมเป็นบูรณาการของวิถีชีวิตทั้งหมดแต่เศรษฐกิจแบบที่เข้าใจกันอย่างปัจจุบันเป็นเรื่องแยกส่วนที่เอาเงินเป็นตัวตั้ง ฉะนั้น ชุมชน ที่ดีจึงเป็นสุขภาวะทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ (Revolution) ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า เรื่องสุขภาพสังคมสู่สังคมสันติภาพเป็นเรื่องใหญ่ ถึงขึ้นต้องเปลี่ยนวิถีคิดใหม่โดยสิ้นเชิงและการปฏิวัติทางจิตสำนึก แต่มนุษยชาติก็ไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากสร้างจินตนาการใหม่แห่งการอยู่ร่วมกันและแสวงหาความรู้และสติปัญญาอย่างแรงกล้า ที่จะทำให้จินตนาการนั้นเป็นจริงเพื่อสร้างสุขภาพสังคมสู่สังคมสันติภาพ

การทำนาอิทรีย์ที่ประสบความสำเร็จ มิใช่การมองแต่เฉพาะประโยชน์ที่ดีฉพาะกับตัวบุคคลทั้งทางด้านร่างกายและเศรษฐกิจ แต่ยังควรรวมไปถึงการกระทำในการให้การสนับสนุนเพื่อน หรือบุคคลรอบข้างได้เรียนรู้ในการทำนาอินทรีย์ด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของพวกเขาและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีผู้ศึกษาตัวแปรที่เรียกว่า “การสนับสนุนทางสังคม(House, 1981; Sarason และคณะ, 1990) โดยสรุปได้ว่าการสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วยอย่างน้อย 3 มิติ (เช่น ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, 2522; Bhanthumnavin, 2000) ได้แก่) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional support) เป็นการแสดงให้บุคคลอื่นทราบว่า ตนเองชื่นชม เห็นด้วย และเป็นกำลังใจในสิ่งที่บุคคลเป้าหมายกำลังกระทำอยู่ 2) การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational support) เป็นการให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ปัญหา และเสนอแนะเกี่ยวข้อมูล ความรู้ หรือเทคนิคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่บุคคลเป้าหมายกำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งจะเป็นประโยชนีต่อการทำงานของเขา และ 3) การสนับสนุนทางสังคมด้านวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน และงบประมาณ (Material support) เป็นการช่วยเหลือในรูปของวัตถุ สิ่งของ เงินทอง หรือแรงงาน แก่บุคคลเป้าหมายในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ

ผลการศึกษาของ จุฬาภรณ์ ถาวร (2550: 68) แสดงให้เห็นว่า เพื่อนบ้านหรือกลุ่มเพื่อนก็เป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปรับเปลี่ยนวิถีการเพาะปลูกจากเกษตรที่ใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลงมาเป็นเกษตรกรรมยั่งยืน เนื่องจากเพื่อนบ้านหรือกลุ่มเพื่อนเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่อยู่ใกล้ชิดและความเห็นอกเห็นใจกันเนื่องจากมีอาชีพเดียวกันและรู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี เมื่อได้ความรู้ รู้หรือพบเจอสิ่งที่ดีหรือว่าประสบการณ์ในการทำสิ่งใดก็จะแนะนำหรือบอกต่อให้เพื่อนได้รับรู้โดยไม่หวงหรือเก็บไว้คนเดียว ต้องรีบบอกและชวนกันทำให้เหมือนกัน ดังตัวอย่างของแกนนำเกษตรกรเหล่านี้

ดังนั้น พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี ในงานวิจัยนี้ จึงหมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมเกื้อกูลให้เพื่อนทำนาอินทรีย์ ใน 3 มิติ ได้แก่ 1) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ เช่น การให้กำลังใจ ชื่นชมที่เพื่อนทดลองใช้เทคนิคเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น 2) การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสารและความรู้ เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อดีของการทำนาอินทรีย์ ซื้อหนังสือเกี่ยวกับการทำนาอิทรีย์มาให้เพื่อนๆ เป็นต้น และ 3) การสนับสนุนทางด้านวัสดุอุปกรณ์และแรงงาน เช่น การให้เพื่อนยืมใช้วัสดุ เป็นต้น วัดโดยแบบวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

1.4.2 สาเหตุของพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

ในการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของการมีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนา ในปัจจุบันทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์ ได้มีการนำเอากระบวนการวิเคราะห์และพัฒนาพฤติกรรม โดยใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionnism Model) ซึ่งนักจิตวิทยากลุ่มหนึ่ง (Magnusson & Endler ,1977 : 18 – 21 และดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541:105-108) โดยสรุปว่า พฤติกรรมของมนุษย์มีสาเหตุได้ถึง 4 ประการ คือ 1) ลักษณะของสถานการณ์ปัจจุบันหรือสภาพแวดล้อมภายนอกตัวบุคคลที่ดำรงอยู่ในขณะนั้น เช่น ลักษณะปฏิสัมพันธ์กับผู้นำในชุมชน เพื่อน ครอบครัว ว่ามีลักษณะการแสดงออกต่อตัวชาวนาอย่างไร การเห็นแบบอย่างการกระทำพฤติกรรมจากผู้ที่อยู่รอบข้างมากน้อยเพียงใด รวมทั้งการได้รับการฝึกฝนหรืออบรมให้มีพฤติกรรมหรือไม่ การรับรู้ข่าวสาร และวัฒนธรรมชุมชน ถ้าชาวนาได้มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ตลอดเวลาก็มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เขามีความเกี่ยวข้องด้วยมาก 2) จิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ ในงานวิจัยนี้ได้นำตัวแปรที่ได้ศึกษาจากทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน , 2538 :87) มาประกอบในการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุทางด้านจิตใจด้วย เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่เข้ามาตรฐาน 2 ด้านคือ เป็นงานวิจัยที่วิเคราะห์

สาเหตุทางด้านจิตใจในพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทย และการวิจัยที่นำมาใช้ส่วนใหญ่จะยึดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม ซึ่งสอดคล้องในการนำไปใช้เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างยิ่ง ซึ่งหลังจากการประมวลเอกสารในส่วนนี้ พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี การเสี่ยงอย่างมีสติ การมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน การเชื่ออำนาจในตน มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน 3) จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ หรือเรียกว่า การปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (Mechanical interaction) วิเคราะห์ได้โดยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง โดยมีตัวแปรทางจิตลักษณะและสถานการณ์เป็นตัวแปรอิสระ 2 ตัว และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนเป็นตัวแปรตาม นอกจากนั้นในการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมยังมีตัวแปรสาเหตุอีกประเภทหนึ่ง คือ 4) จิตลักษณะตามสถานการณ์ หรือที่เรียกว่าปฏิสัมพันธ์แบบในตน (Organismic interaction) เป็นลักษณะทางจิตของบุคคลผู้แสดงพฤติกรรมที่เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ปัจจุบันของบุคคลกับจิตลักษณะเดิมของเขา ทำให้เกิดจิตลักษณะตามสถานการณ์ในบุคคลนั้นขึ้น เช่น ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์ เป็นต้น อาจวัดได้ในเชิงปริมาณ ในคุณภาพด้านหนึ่ง

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์ ในการกำหนดหัวข้อในการประมวลเอกสาร โดยทำการประมวลในสามด้าน คือ 1) สถานการณ์กับจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน 2) จิตลักษณะเดิมกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และ 3) จิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดสมมติฐานในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.4.3 ปัจจัยด้านสถานการณ์กับจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

ในการวิจัยครั้งนี้มีสถานการณ์ที่สำคัญของชาวนา 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้า-ไม่เข้าโรงเรียนชาวนา 2) การสนับสนุนจากครอบครัว 3) การสนับสนุนจากองค์กร 4) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ 5) การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ และ การประมวลเอกสารในส่วนนี้จะได้ประมวลผลวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทั้ง 5 ด้าน กับจิตลักษณะตามสถานการณ์ 4 ด้าน (ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์) และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี (พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี และพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.4.3.1 การเข้าโครงการโรงเรียนชาวนากับจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

การเข้าร่วมในโครงการโรงเรียนชาวนานั้น เกี่ยวข้องกับการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในลักษณะของการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่กำหนด ดังนั้น แนวคิดสำคัญ ก็คือแนวความคิดเกี่ยวกับงานฝึกอบรม โดย มัลลี เวชชาชีวะ (2524:49) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการช่วยคนงานให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต ธงชัย สันติวงษ์ (2525:164) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะหาทางให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และหรือทัศนคติของบุคคล เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มผลผลิต และให้เกิดผลสำเร็จต่อเป้าหมายองค์กร ศิริพร มัณฑุกานนท์และคณะ (2527:159) กล่าวว่า การฝึกอบรม เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นมา เพื่อเพิ่มพูนทักษะ เพื่อการทำงาน ความรู้และพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ให้เป็นไปในทางที่ผู้จัดฝึกอบรมต้องการ สุรพล จันทรปัตย์ (2529:1) กล่าวว่า การฝึกอบรม เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาบุคคล ซึ่งรวมกิจกรรมการเรียนรู้เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน รวีวรรณ เมศร์ศิริตระกูล (2540:15) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีการวางแผน การติดต่อสื่อสารไว้อย่างเป็นระบบ และดำเนินการต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีจุดมุ่งหมาย ให้ผู้เข้ารับการอบรม เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติ ตลอดจนสามารถปรับพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ในลักษณะที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป และผู้เข้าอบรม สามารถเรียนรูในสิ่งที่ได้อบรม และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ในการเข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนาการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ของเกษตรกรโดยทั่วไป ผู้ที่สนใจนั้น จะต้องเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาแนวคิดและพฤติกรรมการเปลี่ยนรูปแบบการผลิตทางการเกษตร ที่ดำเนินการออกแบบหลักสูตร โดยมูลนิธิข้าวขวัญ ในหลักสูตรระยะสั้น เป็นเวลา 5 วัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หลักสูตรระยะสั้น เวลา 5 วัน เป็นผลพวงจากผลงานที่ผ่านมาของมูลนิธิข้าวขวัญ ที่สามารถขับเคลื่อนงานพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้อย่างเป็นรูปธรรม กระทั่งมีพื้นที่ที่สามารถให้คนภายนอกพื้นที่ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและศึกษาดูงานได้ ในต้นปี 2550 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งได้เห็นความสำคัญของงานพัฒนากระบวนทัศน์ความคิดของเกษตรกรในการพึ่งพาตนเอง และการมีสุขภาวะที่ดี โดยอาศัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการนำทาง จึงได้ขอความร่วมมือจากมูลนิธิข้าวขวัญ และศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้านทั่วประเทศไทย ให้จัดกระบวนการฝึกอบรมกิจกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ให้กับเกษตรกรที่มีความสนใจในการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิต ให้เน้นความยั่งยืน โดยใช้ชื่อว่า หลักสูตร การพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพึ่งพาตนเองในการประกอบอาชีพ (ระยะเวลา 5 วัน) หรือโรงเรียนชาวนา โดยกลุ่มเป้าหมาย เป็นชาวนาไทยทั่วประเทศไทย รุ่นละ 50 คน การพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพึ่งพาตนเองในการประกอบอาชีพ รับเฉพาะกลุ่มเกษตรกร ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเพียงอย่างเดียว และขาดเงินทุนในการเข้าศึกษาเรียนรู้ หรือเป็นกลุ่มที่สนใจพัฒนาองค์ความรู้ในการทำนาอินทรีย์ โดยมีพี่เลี้ยงที่คอยติดตามประสานงานในระดับพื้นที่ ทั้งที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน หรือองค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นๆ ที่ขับเคลื่อนงานเพื่อการพึ่งตนเองของชาวบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์โครงการ ดังนี้

ประการแรก เพื่อฝึกอบรมชาวนาให้สามารถรับรู้ และเข้าใจในแนวความคิดเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรพอเพียง และการนำไปสู่การพึ่งตนเองของชาวนาได้ในระยะยาว

ประการที่สอง เพื่อให้ชาวนาได้ฝึกฝนทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติเกี่ยวกับเทคนิคการทำการเกษตรแบบอินทรีย์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในไร่นาจนได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัยต่อทั้งตนเองและผู้บริโภค

ประการที่สาม เพื่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้การพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนของชาวนาในเขตพื้นที่ต่างๆ นอกจากจังหวัดสุพรรณบุรี ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สนับสนุน และช่วยเหลือกันในระดับเครือข่าย

โดยกระบวนการฝึกอบรม เริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปี 2550 ในโควตา เกษตรกรทั้งสิ้น 500 ราย ปี 2551 จำนวนเกษตรกร 1000 ราย จนกระทั่ง ปี 2552 เป็นเกษตรกรทั้งสิ้น 800 ราย โดยผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม ต้องเป็น เกษตรกรในประเทศไทย ที่มีความสนใจ สามารถกรอกใบสมัคร

เพื่อแจ้งการลงทะเบียน ในการเข้ารับการอบรม ได้ตามโควต้า รุ่นละ 50 คน เป็นระยะเวลาการฝึกอบรม 4 คืน 5 วัน โดยสถานที่ฝึกอบรม คือ สำนักงานมูลนิธิข้าวขวัญ จ.สุพรรณบุรี

ทั้งนี้หลักสูตรการฝึกอบรม จะเป็นหลักสูตรการปูพื้นฐานความคิดด้านการทำเกษตรแบบพอเพียงเพื่อการพึ่งตนเอง โดยใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ (Knowledge management) แบบย่อ มาใช้ในการฝึกอบรม เพื่อให้เกษตรกรได้เข้าใจถึงปัญหาที่แท้จริง และร่วมกันหาทางออกด้วยตัวเอง การอบรมภายใต้หลักสูตรโรงเรียนชาวนา หรือพัฒนาการการทำนาแบบยั่งยืน จะแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมการคิดวิเคราะห์ปัญหาตลอดจนการหาทางออกด้วยตัวเกษตรกรเอง การให้ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 ฝึกปฏิบัติจริงด้านเทคนิคเกษตรยั่งยืนที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อยในการ ลด ละ เลิก การใช้สารเคมีทางการเกษตร ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องระบบนิเวศน์ในแปลงนาและการจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี การพัฒนาและปรับปรุงบำรุงดินโดยชีววิธี การพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ข้าว

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาดูงานในพื้นที่ของชาวนาที่ประสบผลสำเร็จแล้ว แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการกลับไปพัฒนาในพื้นที่ของตนเอง โดยพื้นที่ดูงานอยู่ในเขตพื้นที่สุพรรณบุรีทั้งหมด ได้แก่ อ.เมือง อ.ดอนเจดีย์ อ.อู่ทอง อ.บางปลาม้า

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าฝึกอบรมในโครงการนี้ คือ

ประการแรก ชาวนาที่ผ่านการฝึกอบรมทุกรุ่น สามารถเข้าใจและรับรู้ หลักการ และแนวความคิดเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ภายใต้เกษตรพอเพียงเพื่อการพึ่งตนเองในระยะยาว

ประการที่สอง ชาวนาที่ผ่านการฝึกอบรมทุกรุ่น ได้เรียนรู้เทคนิคการทำนาอินทรีย์ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และนำไปประยุกต์ใช้ในไร่นาของตนจนได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และมีความปลอดภัยทั้งการผลิตและการบริโภค อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 6,000 ไร่

ประการที่สาม เกิดเครือข่ายชาวนาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการทำนาอินทรีย์ ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนให้ผู้อื่นได้มีโอกาสเรียนรู้ได้อย่างน้อยในเขตภาคกลาง หรือพื้นที่ใกล้เคียง

หลักสูตรระยะสั้นนี้เอง ที่ยังคงเปิดการอบรมอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น จากเนื้อหาของโครงการฯ ทั้งหมด ที่มุ่งเน้นจะพัฒนาชาวนาไทย ให้สามารถดำเนินชีวิตเข้าสู่สุขภาวะที่ดีและการพึ่งตนเองได้ในระยะยาวนั้น จึงเป็นเป้าหมายของพฤติกรรมในการทำนาที่พึงปรารถนา และเป็นสิ่งที่มุ่งหวังในการศึกษาครั้งนี้ นั่นเอง

สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2538) ที่ได้ศึกษาถึงบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน ในการส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน โดยได้ศึกษาจากองค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 12 องค์กร ครอบคลุม พื้นที่ 6 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และขอนแก่น จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการทำเกษตรผสมผสานส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการขุดบ่อเลี้ยงปลา ปลูกไม้ผล พืชผักผสมผสาน กับการเลี้ยงสัตว์ ที่เกษตรกรได้ลงมือทำนั้น เกิดจากการที่องค์กรพัฒนาเอกชน ได้ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้ จากการเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม และมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง ผลจากการส่งเสริมขององค์กรพัฒนาเอกชน ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ ได้เผยแพร่แนวความคิดและรูปแบบการทำการเกษตรผสมผสาน ในลักษณะชาวบ้านสอนชาวบ้าน มีการเกื้อกูลกัน มีการแบ่งปันผลผลิต ดิน น้ำ ป่าไม้เพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ มีอาหารมากขึ้น และได้อยู่ทำมาหากินกับครอบครัว วรพงษ์ สายวงศ์ (2548) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ และเผยแพร่การผลิตข้าวไร้สารพิษ โดยวิธีเกษตรธรรมชาติ:ศึกษากรณี กลุ่มไร่นาสวนผสมปลอดสารพิษ ต.นาโพธิ์ กิ่ง อ.กุดรัง จ.มหาสารคาม ได้ผลการศึกษาว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จนั้น คือต้องมีตัวอย่างให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนประกอบ เพื่อก่อให้เกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนรู้ได้เข้าใจรูปแบบการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนมากขึ้น และทำการฝึกอบรม โดยเป็นการอบรมอย่างเป็นทางการ และมีการแบ่งกลุ่มย่อยๆ เพื่อทำการสาธิต การปฏิบัติจริงโดยการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

การฝึกอบรมที่ส่งผลต่อจิตลักษณะ มีงานวิจัยของ ฉกาจ ช่วยโต (2521) ได้ศึกษาทดลองฝึกอบรมตามโครงการจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูสงขลา ทั้งชายและหญิงที่นับถือศาสนาพุทธ และอยู่ในหอพักของวิทยาลัย จำนวน 169 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่

เข้ารับการฝึกอบรม 96 คน และกลุ่มควบคุม 73 คน โดยให้ผู้รับการอบรมได้ไปปฏิบัติธรรมที่วัดในสดสัปดาห์ แล้วทำการวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ทัศนคติ จริยธรรม และทัศนคติต่อโครงการ ผลปรากฏว่า กลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรม มีทัศนคติเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้สูง และมีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่น ซึ่งหมายความว่า การฝึกอบรมมีประโยชน์ทั้งในด้านทัศนคติเชิงจริยธรรม และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในงานวิจัยที่พบว่าการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้โดยการฝึกอบรมต่างๆ เพื่อทำให้เกิดทัศนคติและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดี

ผลการวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นผลดีในบุคคลที่เข้าโครงการซึ่งแตกต่างจากผู้ที่ไม่เข้าโครงการ เช่น การศึกษาประสิทธิผลของโครงการรุ่งอรุณในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 480 คน (ลินดา สุวรรณดี, 2543) ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เข้าโครงการรุ่งอรุณ เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมากกว่า และมีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมากกว่า นักเรียนที่ไม่ได้เข้าโครงการ ผลในทำนองเดียวกันนี้ยังปรากฏในงานวิจัยในโครงการต่างๆ ด้วย เช่น โครงการก้าวย่างอย่างเข้าใจ (อนรรฆนงค์ เรียบร้อยเจริญ, 2549) และ โครงการโรงเรียนธนาคาร (รสนันท์ ณ นคร, 2550)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติที่ดีพฤติกรรมการทำสิ่งที่พึงปรารถนา จากการที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการ หรืองานฝึกอบรม เช่น งานวิจัยของ ธานี กลิ่นเกสร (2537:80) ศึกษาเรื่องผลของการฝึกอบรมทางด้านพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาหิริ-โอตัปปะ และทัศนคติต่อพระพุทธศาสนาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคพัทลุง ซึ่งได้ศึกษากลุ่มตัวอย่าง 100 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมทางพระพุทธศาสนา 50 คน (การฝึกอบรมเป็นการฝึกโดยใช้หลักเบื้องต้น คือ ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา และใช้วิธีการฝึกสมาธิแบบอาณาปานสติ จำนวน 24 ครั้ง สัปดาห์ละ 3 วัน ครั้งละ 50 นาที เป็นเวลา 2 เดือน) กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม 50 คน จากการศึกษาพบผลว่า นักเรียนกลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมทางพระพุทธศาสนา มีทัศนคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้นสูงด้วยอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ สำรวย วรเตชะคงคา (2534:64) ศึกษาผลของการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาที่มีผลต่อการพัฒนาจิตลักษณะของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการบรรพชาของสนามเณรภารฤดูร้อนที่วัดม่วง เขตหนองแคม จำนวน 76 คน พบผลว่า กลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรม มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนาและการรับรู้ต่อการละเมิดศีลห้าสูงขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม

สำหรับโครงการฝึกอบรมในผู้ใหญ่ ก็ยังปรากฏผลในทำนองเดียวกัน เช่น การวิจัยโครงการ ฝึกอบรมในหลักสูตรการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท (ศิริกุล กลิ่นทอง, 2549) ที่ศึกษาข้าราชการจำนวน 485 คน โดยปรากฏว่า ข้าราชการที่เข้าโครงการนี้ เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการทำงานตามรอยพระยุคลบาท และมีพฤติกรรมทำงานตามรอยพระยุคลบาทมากกว่า ข้าราชการที่ไม่เข้าโครงการ

นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัย ที่ศึกษาเรื่องการเข้าร่วมในโครงการโรงเรียนชาวนาของชาวนา ในต่างประเทศ เช่น Kristin Davis และคณะ (2010) ศึกษาเรื่องผลกระทบของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทางการเกษตรและความยากจนในแอฟริกาตะวันออก Irene Muller,Dominique Guenat and Ingrid Fromm (2010) ศึกษาเรื่องการตรวจสอบผลกระทบและระบบการประเมินผลสำหรับโรงเรียนเกษตรกรใน Kyrgyzstan : วิธีเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้ได้ผลที่สูงขึ้น งานของ Truong Thi Ngoc Chi ,M.Hossain ,and Flor Palis (2004) ศึกษาเรื่องผลกระทบของการจัดการศัตรูพืชของเกษตรกรโรงเรียนเขตบูรณาการ (IPM-FFS) เมื่อศัตรูพืชการจัดการของเกษตรกรแมลงทัศนคติความเชื่อและการปฏิบัติ (KAP) ในเวียดนาม Erin M. Godland ,Elisabeth Sadoulet, Alian de Janvry,Rinku Murgai, and Oscar Ortiz (2004) ศึกษาผลกระทบของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตความรู้และการศึกษาของเกษตรกรมันฝรั่งในเปรู Ann R. Braun ,Graham Thiele and Maria Fernandez (2000) ศึกษาเรื่องโรงเรียนเกษตรกรในท้องถิ่นและคณะกรรมการการวิจัยทางการเกษตร:แพลตฟอร์มที่สมบูรณ์ครบวงจรสำหรับการตัดสินใจในการทำการเกษตรแบบยั่งยืน และ บทความของ K.D. Gallagher, Global IPM Facility (1999) กล่าวถึงโรงเรียนเกษตรกร (FFS): กระบวนการขยายกลุ่มขึ้นอยู่กับวิธีการศึกษานอกโรงเรียนของผู้ใหญ่

จากการประมวลเอกสารข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เข้าโครงการ มักเป็นผู้ที่มีจิตลักษณะและพฤติกรรมตามเป้าประสงค์ของโครงการมากกว่า ผู้ที่ไม่ได้เข้าโครงการ ผลเช่นนี้ปรากฏในเด็กและเยาวชนทั้งโครงการที่เกี่ยวกับการรักษาความสะอาด โครงการเกี่ยวกับเพศศึกษา และโครงการการออมเงิน รวมทั้งปรากฏในผู้ใหญ่ เช่น โครงการตามรอยพระยุคลบาท ดังนั้นจึงคาดได้ว่า ชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เป็นผู้ที่มีจิตลักษณะตามสถานการณ์มากกว่า เช่น ทัศนคติที่ดีต่อโครงการ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เป็นต้น และมีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่า ชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ

1.4.3.2 การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว กับจิตลักษณะตามสถานการณ์และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุดแต่มีความสำคัญมากที่สุดในการก่อสร้างรากฐาน หรือพื้นฐานที่ดีและมั่นคงให้กับคนทั่วๆ ไป (จุฬาภรณ์ ถาวร, 2550: 66-67) ฉะนั้นครอบครัวจึงเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญเด่นชัดในการสร้างรากฐานที่มั่นคง ซึ่งมีทั้งความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ และเอื้ออาทรต่อกัน สำหรับการเปลี่ยนแปลงวิธีการเพาะปลูกข้าวที่ปรับใช้วิถีเกษตรกรรมยั่งยืนของแกนนำเกษตรกรนั้น การสนับสนุนจากครอบครัวจึงมีความจำเป็น และมีอิทธิพลอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ เนื่องจากคนในครอบครัวทั้งสามี ภรรยา หรือพี่น้องก็ล้วนแต่เป็นคนที่มีความสำคัญต่อจิตใจทั้งสิ้นเพราะเป็นคนที่สามารถแสดงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ การเอาใจใส่ ให้กำลังใจ การแสดงความรักความผูกพันต่อกัน การยอมรับนับถือและเห็นคุณค่ากันและกัน ดังนั้น การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวของแกนนำเกษตรกรนั้น จะถ่ายทอดในลักษณะการพูดคุยแลกเปลี่ยนในเรื่องการเพาะปลูกข้าว ข้อดีในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น การได้ผลผลิตข้าวในปริมาณมากและค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการเพาะปลูกข้าวลดลง หรือแม้กระทั่งการไปดูงานในพื้นที่ที่ทำได้จริงและประสบความสำเร็จ จากการพูดคุยกับแกนนำเกษตรกรที่ทำเกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืนพบว่า การปรับเปลี่ยนการทำเกษตรจากเกษตรเคมีมาเป็นการทำเกษตรกรรมยั่งยืนนั้น แกนนำเกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืนส่วนใหญ่ จะปรึกษา หารือ พูดคุย แลกเปลี่ยนกันระกว่างสามี ภรรยา เพื่อนบ้าน ซึ่งแม้ยังไม่รู้ถึงผลดีของการเปลี่ยนแปลงการเพาะปลูกในครั้งนี้ แต่ก็ไม่ขัดขวางหรือห้ามไม่ให้ทำ นอกจากนี้ยังคงคิดเสมอว่า หากต้องการให้คนอื่นเข้าใจและเชื่อถือก็ต้องเริ่มที่คนใกล้ตัวก่อน เช่น พ่อแม่ สามี ภรรยา หรือลูกหลาน ญาติมิตรของตนก่อนที่จะไปแนะนำคนอื่นๆ

ผลการวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นว่า การที่ครอบครัวช่วยเหลือและสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับการมีทัศนคติและพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของบุคคล เช่น งานวิจัยของ แสงจันทร์ แก้วประทุมรัสมี (2549) ที่ศึกษาพัฒนาการอำเภอ จำนวน 320 คน เกี่ยวกับปัจจัยเชิงเหตุของการมีทัศนคติที่ดีต่องานและประสิทธิผลในการทำงาน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนจากครอบครัว เป็นตัวทำนายที่สำคัญของทัศนคติและประสิทธิผลในการทำงาน ผลในทำนองเดียวกันนี้ยังปรากฏในงานวิจัยอื่นๆ ด้วย (เช่น นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ, 2546)

จากการประมวลเอกสารข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวมีอิทธิพลต่อจิตใจและพฤติกรรมของบุคคล โดยผลวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมากเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมมากกว่า และมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากกว่า ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวน้อย ดังนั้นจึงคาดได้ว่า ชาวนาที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมากเป็นผู้ที่มีจิตลักษณะตามสถานการณ์มากกว่า เช่น ทัศนคติที่ดีต่อโครงการ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เป็นต้น และมีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่า ชาวนาที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวน้อย

1.4.3.3 การสนับสนุนจากองค์กร กับจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

ความสำเร็จของการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มิได้มาจากความรู้ความสามารถและความพยายามของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีปัจจัยจากภายนอกอีกด้วย ชาวนาที่ประสบความสำเร็จในการทำนา สามารถดูแลพึ่งตนเองได้ในระยะยาวอย่างมีสุขภาพร่างกายที่ดีนั้นจำเป็นจะต้องได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากองค์กรภายนอกด้วย

การทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ต้องพบอุปสรรคปัญหามากมาย ทั้งในเชิงของดิน ฟ้าอากาศ คุณภาพของที่ดิน ศัตรูพืช รวมทั้งปัญหาทางด้านการเงิน ฯลฯ ดังนั้นการที่เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือในการให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาต่างๆ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานต่างๆ ก็จะเป็นประโยชน์และช่วยบรรเท่าความเดือดร้อนได้มาก

งานวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นว่า การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานและการมีประสิทธิผลในการทำงานมาก เช่น งานวิจัยของ ศิริภรณ์ สุขศีลล้ำเลิศ (2550) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของความสามารถในการเป็นครูยุคใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือ ครู จำนวน 368 คน นักวิจัยพบว่า การสนับสุนทางสังคมจากชุมชน ในการให้ข้อมูลข่าวสาร งบประมาณ และคำแนะนำ เป็นปัจจัยเชิงเหตุที่สำคัญประการหนึ่งของความสามารถในการเป็นครูในยุคปฏิรูปการศึกษา นอกจากนี้ งานวิจัยของ วาฤทธิ์ ศิริพิทยาโรจน์ (2550) ยังปรากฏผลที่สอดคล้องกันว่า ในการศึกษาปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 280 คน นั้นพบว่า การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก เป็นตัวทำนายที่สำคัญของทัศนคติที่ดีต่องาน และ

ประสิทธิผลในการทำงาน ผลในลักษณะนี้ยังปรากฏในงานวิจัยอื่นๆ ด้วย (เช่น แสงจันทร์ แก้วประทุมรัสมี, 2549; ศิริกุล กลิ่นทอง, 2549)

สำหรับการทำเกษตรกรรมนั้น การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก เป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการทำเกษตรกรรมของชาวนาชาวไร่ไทย งานวิจัยในอดีตมีผลการวิจัยที่สนับสนุนด้วย เช่น งานวิจัย ของ ธวัช ทองมณี (2539:108-143) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจยอมรับนวตกรรมเกษตรยั่งยืน กรณีศึกษา เทคนิคการปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลบ้านเหรียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจยอมรับเทคนิคการปลูกผักปลอดสารพิษ ประการหนึ่งที่สำคัญคือ การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่การเกษตรของรัฐและองค์กรเอกชน ส่วน จิตราพร อุดมก้านตรง (2527) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลของการปลูกข้าวปลอดสารพิษ กับการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำนาของชาวนา กรณีศึกษา ตำบลบ้านดอน อำเภออู่ทอง จ.สุพรรณบุรี โดยการศึกษา พบว่า การทำเกษตรชีวภาพของเกษตรกร มีความพร้อมในหลายๆ ด้าน รวมทั้งความพร้อมด้านปัจจัยสนับสนุนด้านข้อมูลทางวิชาการ ที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในการปลูกข้าวปลอดสารพิษ โดยมีองค์กรเอกชน เข้าไปจัดหลักสูตรฝึกอบรมให้ในพื้นที่ โดยมีกิจกรรมอบรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีช่องทางในการรับข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการปลูกข้าวปลอดสารพิษอย่างลึกซึ้ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกนั้น มีข้อมูลจากหนังสือเครือข่ายภูมิปัญญาไทย รุ่น 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ว่า มีตัวอย่างเกษตรกร นายเสวก มาลาพงษ์ เกษตกรกร จ.กาญจนบุรี ได้สืบทอดวิถีชีวิตการทำนาทำไร่ส่วนหนึ่งมาจากบรรพบุรุษ ในรูปแบบเดิมที่เคยเห็น และปฏิบัติสืบต่อกันมา คือ การปลูกพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งส่งผลให้ผลผลิตตกต่ำลง เกิดหนี้สินเพิ่มพูนมากขึ้น การที่ครอบครัวต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้นายเสวกเริ่มต้นที่คิดอยากจะเปลี่ยนแปลง โดยการศึกษาหาความรู้การทำเกษตรรูปแบบอื่นที่จะสามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว โดยการเข้าเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ เช่น ผู้ที่ประสบความสำเร็จทางด้านเกษตรยั่งยืน และจากคำแนะนำของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ เช่น เกษตรตำบล จนมั่นใจ จึงได้ทดลองเปลี่ยนแปลง และปัจจุบันสามารถเป็นผู้นำที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน อำเภอพนมทวน จ.กาญจนบุรี หรือบุคคลอื่นๆที่สนใจจะมาเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการประมวลเอกสารข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกมีความเกี่ยวข้องกับจิตใจและพฤติกรรมของบุคคล โดยผลวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมมากกว่า และมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากกว่า ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรน้อย ดังนั้นจึงคาดได้ว่าชาวนาที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก เป็นผู้ที่มีจิตลักษณะตามสถานการณ์มากกว่า เช่น ทัศนคติที่ดีต่อโครงการ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เป็นต้น และมีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่า ชาวนาที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรน้อย

1.4.3.4 การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ กับจิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

การแสดงออกทางพฤติกรรมทางด้านต่าง ๆ ของบุคคลในครอบครัว จะเป็นสาเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเป็นตัวแบบด้านความประพฤติของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงพฤติกรรมที่น่าปรารถนา โดยซึมซับรับเอาพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นมาเป็นพฤติกรรมส่วนหนึ่งของตนเอง หรือพฤติกรรมจากบุคคลที่ตนเองมีความใกล้ชิดสนิทสนมและมีความชอบพอ เช่นการลอกเลียนพฤติกรรมของบิดามารดาหรือบุคคลที่ตนให้ความสนใจเป็นพิเศษ เช่น นักร้อง นักแสดง เป็นต้น ดังนั้นการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมของคนใกล้ตัวจึงเป็นตัวแปรสำคัญอย่างหนึ่งต่อการเกิดพฤติกรรมที่น่าปรารถนา การสร้างเอกลักษณ์แห่งตนในบุคคลแต่ละคนนั้นเริ่มตั้งแต่เด็ก และเป็นกระบวนการที่เกิดติดต่อกันไปตลอดชีวิต โดยการที่เด็กสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้และพัฒนาทักษะเฉพาะตนขึ้นตั้งแต่อายุ 6 ขวบเป็นต้นมา เอกลักษณ์ของบุคคลเกิดจาก 2 แหล่ง คือ 1) ความสามารถของบุคคล และ 2) จากการเทียบเคียงและเลียนแบบจากผู้ที่เด็กเลื่อมใสศรัทธา อาจจะเป็นบุคคลหลาย ๆ คนก็ได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541) การที่เด็กจะลอกเลียนแบบใครนั้น Sear, Mccoby & Levin (อ้างใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก, 2520) อธิบายว่า เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูที่ตนรักใคร่ เพราะการเลียนแบบหรือการกระทำตนคล้ายผู้ที่เลี้ยงดู จะทำให้เด็กเกิดความพอใจเหมือนกับว่าตนได้อยู่ใกล้ชิดผู้เลี้ยงดูในขณะนั้น

มนุษย์ที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อนมักมีการเลียบแบบความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมระหว่างกันด้วย จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977; 1986) กล่าวว่า บุคคลเรียนรู้ความคิดและพฤติกรรมต่างๆ ผ่านการเห็นบุคคลรอบข้างแสดงความคิดหรือกระทำพฤติกรรมนั้น จึง

ทำให้เกิดแรงจูงใจที่อยากจะกระทำบ้าง การทำเกษตรอินทรีย์ก็อาจเป็นเช่นนี้เหมือนกัน กล่าวคือ การเห็นแบบอย่างชาวนาที่ทำนาอินทรีย์ และยิ่งประสบความสำเร็จด้วย ก็จะยิ่งเป็นแรงบันดาลใจให้ชาวนาอีกหลายคนได้หันมาทำนาอินทรีย์ด้วย

งานวิจัยที่มีผู้ศึกษาระหว่างการเห็นแบบอย่างและทัศนคติในด้านต่าง ๆ เช่น งานวิจัยของงามตา วนินทานนท์ (2536) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของครอบครัวต่อลักษณะทางพุทธศาสนาของบุคคล ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนที่ครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ดีทางพุทธ เป็นผู้มีลักษณะเชิงพุทธสูง เช่น มีความเชื่อ และค่านิยมเชิงพุทธมาก และมีความตั้งใจมากในการปฏิบัติกิจของสงฆ์เมื่อได้บวชเรียน

การเห็นแบบอย่างจากผู้อื่น ยังเป็นสาเหตุของการมีทัศนคติที่ดีพฤติกรรมที่น่าปรารถนาได้เช่นกันเช่นงานวิจัยของอรทัย มีสวัสดิ์ (2542 : 95) ได้ศึกษา อิทธิพลของการใช้สารชักจูงที่มีต่อความพร้อมของบุคคลในการที่จะใช้บริการของธนาคาร ผลการวิจัยพบว่า แบบอย่างการใช้บริการธนาคารจากครอบครัว เป็นตัวทำนายอันดับแรก ของทัศนคติที่ดีต่อการใช้บริการของธนาคาร โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 5 ตัว ทางด้านจิตลักษณะ และสถานการณ์ สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อการใช้บริการของธนาคารได้ 29.2% ในกลุ่มรวม และพบผลเช่นเดียวกันในทุกกลุ่มย่อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพร โชติสุดเสน่ห์ (2545 : 63-64) ได้ศึกษา พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีแบบอย่างการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก เป็นผู้มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการท่องเชิงอนุรักษ์มากกว่าและมีพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่า นักศึกษาที่มีแบบอย่างการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย

นอกจากนี้การเห็นแบบอย่างจากผู้อื่น ยังก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมที่น่าปรารถนาในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่นงานวิจัยของสุภาสิณี นุ่มเนียม (2546 : 84-90, 99 -100, 159 - 177) ได้ศึกษาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 576 คน พบว่า นักเรียนที่มีแบบอย่างที่เหมาะสมมากเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่มากกว่านักเรียนที่แบบอย่างที่เหมาะสมน้อย ผลเช่นนี้พบในทุกกลุ่มย่อย และนอกจากนี้ยังพบว่า การมีแบบอย่างที่เหมาะสมเป็นตัวทำนายสำคัญอันดับที่สองของทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยร่วมกับตัวทำนายอื่น ๆ สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ได้ 53.1% ในกลุ่มรวม

งานวิจัยของ รังสรรค์ หังสนาวิน (2549) ที่ศึกษาพัฒนากร จำนวน 412 คน ปรากฏว่า การเห็นแบบอย่างที่ดีจากเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในการทำงานของพัฒนากรด้วย

จากการประมวลเอกสารข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เห็นแบบอย่างที่ดีในการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาก มักเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการกระทำนั้นมากกว่า และมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากกว่า ผู้ที่เห็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องนั้นน้อย ดังนั้นจึงคาดได้ว่า ชาวนาที่เห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์มาก เป็นผู้ที่มีจิตลักษณะตามสถานการณ์มากกว่า เช่น ทัศนคติที่ดีต่อโครงการ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นต้น และมีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่า ชาวนาที่เห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์น้อย

1.4.3.5 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ กับจิตลักษณะตามสถานการณ์และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

“การสื่อสาร ” หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ส่งสาร) ส่งสิ่งเร้า (โดยปกติเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน) เพื่อแลกเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆ (ผู้รับสาร) องค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อความหมายจะมี 4 ประการ (ปรมะ สตะเวทิน, 2533 : 55-73) คือ 1) ผู้ส่งข่าวสาร (Source, Sender) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้เริ่มต้นสร้างและส่งสารไปยังผู้อื่น โดยผ่านทางการติดต่อทางใดทางหนึ่ง อาทิ ผู้ส่งสารในการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ หรือเพื่อน เพื่อแสวงหาและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร โดยอาจจะกระทำการบอกกล่าว การซักถาม การสนทนา ส่วนผู้ส่งสารในฐานะเป็นสื่อสารมวลชน เช่น ผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ 2) สาร (Message) คือ เรื่องราวอันมีความหมายและแสดงออกมาโดยอาศัยภาษา หรือสัญลักษณ์ที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน โดยผู้ส่งสารจะแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อแทนความคิดที่เกิดขึ้นนั้น เช่น พูด เขียน วาด แสดงอาการหรือกิริยา หรือประสบการณ์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล 3) ช่องทางหรือสื่อ (Channel or Medium) หมายถึง ทางหรือสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ตลอดจนอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่มนุษย์คิดค้นขึ้น ซึ่งทำให้ผู้ส่งสารกับผู้รับสารติดต่อส่งสารไปถึงกัน 4) ผู้รับสาร (Receiver) คือ บุคคลที่ได้รับข่าวที่ผู้ส่งข่าวสารส่งมาให้ ซึ่งผู้รับสารเมื่อได้รับข่าวสารแล้วจะเกิดการรับรู้ความหมายสารที่ผู้ส่งสารส่งมา และแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อผู้ส่งสาร ดังนั้นในกระบวนการสื่อสารใด ๆ ก็ตาม การสื่อสารจะเกิดประสิทธิผลได้นั้น

ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับผู้รับสาร ถ้าผู้รับสารไม่สนใจในการรับข่าวสาร การสื่อความหมายก็จะไม่ได้ผลหรือปรากฏผลในทางที่ผิด

การเปิดรับข่าวสารด้านการทำนาอินทรีย์ จึงหมายความถึง กระบวนการส่งข่าวสารข้อมูลด้านวิธีการทำนาอินทรีย์ โดยผ่านทางสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือ เพื่อให้เกิดความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในผู้รับสาร ในปัจจุบันเทคโนโลยีในด้านการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้ามาก ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข่าวสารต่างๆได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ในหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน จึงได้ใช้สื่อมวลชนในการเผยแพร่ความรู้ และรณรงค์ด้านการทำนาอินทรีย์และผู้ที่สนใจได้มากยิ่งขึ้น

การได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะของบุคคล อาทิ ผลงานวิจัย ศิริพงษ์ พนาสนธิ์ (2542 : 111-114) เรื่องความรู้และทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการอนุรักษ์ปะการังของไทย ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนที่มีครูซึ่งผ่านการอบรมในหลักสูตรการอนุรักษ์ทรัพยากรปะการังของไทย พบว่า การได้รับความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ปะการังของไทยจากครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้และทัศนคติของนักเรียนในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรปะการังของไทย และการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อของนักเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการอนุรักษ์ปะการังของไทย

นอกจากนี้ การได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ยังมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล งานวิจัยของ ลินดา สุวรรณดี (2543 : 82-98) เรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการรุ่งอรุณ พบว่า ผู้ที่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะ มีความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมการลดปริมาณขณะ มีพฤติกรรมใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า และพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสร้างขยะมากกว่าผู้ที่รับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมน้อย ส่วนงานวิจัยด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของ รุ่งเรือง สายสรรค์พงษ์ (2549 : 59) เกี่ยวกับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนชายและหญิงที่ศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 605 คน พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ นักเรียนมักอ่านบทความที่เกี่ยวข้องกับพลังงานจากนิตยสาร วารสาร และหนังสือพิมพ์ต่างๆ ค่าเฉลี่ย 3.60 (S = 1.005) และนักเรียนได้รับเกร็ดความรู้เรื่องพลังงานจากโปสเตอร์ตามสถานที่ต่างๆ ค่าเฉลี่ย 3.60 (S = 1.033)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ กุหลาบ ไทรโพธิ์ภู่ (2546 : 111) ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรักษาความสะอาดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 587 คนได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับพฤติกรรมการรักษาความสะอาด พบผลว่า นักเรียนที่เปิดรับข่าวสารมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรักษาความสะอาดส่วนตัว มากกว่านักเรียนที่เปิดรับข่าวสารน้อย

งานของจิตราพร อุดมก้านตรง (2547) ศึกษาประสิทธิผลการปลูกข้าวปลอดสารพิษกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำนาของชาวนา : กรณีศึกษา ต.บ้านดอน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี ว่า นอกจากเกษตรกรจะมีความพร้อมด้านปัจจัยสนับสนุนด้านข้อมูลทางวิชาการ ที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในการปลูกข้าว จากการที่องค์กรเอกชนเข้าไปฝึกอบรมให้ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องแล้ว ยังจำเป็นที่ต้องมีช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกข้าวปลอดสารพิษอย่างลึกซึ้ง

จากการประมวลเอกสารข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่การรับรู้ข่าวสารมาก มักเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการกระทำนั้นมากกว่า และมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากกว่า ผู้ที่การรับรู้ข่าวสารในเรื่องนั้นน้อย ดังนั้นจึงคาดได้ว่า ชาวนาที่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ มากเป็นผู้ที่มีจิตลักษณะตามสถานการณ์มากกว่า เช่น ทัศนคติที่ดีต่อโครงการ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นต้น และมีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่า ชาวนาที่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์น้อย

1.4.4 จิตลักษณะเดิม กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

ปัจจัยทางด้านจิตลักษณะ คือสาเหตุทางด้านจิตใจบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ ซึ่งเป็นสาเหตุภายในจิตใจของแต่ละบุคคล ยากที่จะสังเกตเห็นได้ภายนอกแต่สามารถคาดคะเนได้บางส่วนจากการแสดงออกหรือจากท่าทีของบุคคลนั้น ๆ ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ชอบ หรือไม่ชอบ เป็นต้น

1.4.4.1 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ปัจจัยด้านจิตลักษณะที่ใช้งานวิจัยนี้ ได้นำมาจากทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538 :87) เป็นทฤษฎีที่ทำให้ทราบถึงการสร้างคนให้เป็นคนดีและคนเก่ง ว่าพฤติกรรม

ต่างๆมีสาเหตุทางจิตอะไรบ้าง ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นโดยจากการสรุปผลงานวิจัยของเยาวชนและประชาชนไทย ที่มีอายุ ตั้งแต่ 6-60 ปี จำนวนหลายพันคน ซึ่งเป็นผลการวิจัยในประเทศไทยในช่วง 20 กว่าปี เนื้อหาของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้มี 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้ ส่วนที่เป็นลำต้น และส่วนที่เป็นราก (แผนภาพ 1.1) ส่วนแรกคือดอกและผลไม้บนต้น เป็นพฤติกรรมต่างๆ เช่น พฤติกรรมการขยันเรียน พฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง พฤติกรรมของพลเมืองดี และพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง พฤติกรรมการพัฒนาสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ โดยมีสาเหตุของพฤติกรรมแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ สาเหตุทางจิตใจ ที่เปรียบเป็นส่วนลำต้นของต้นไม้ อันประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ประการ คือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน 3) ความเชื่ออำนาจในตน 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 5) ทัศนคติ คุณธรรมและค่านิยม (ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือสถานการณ์นั้น) ลักษณะทางจิตใจ 5 ประการนี้ ถ้ามีมากในบุคคลใดบุคคลนั้นก็จะเป็นผู้มีพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง นอกจากนี้แล้วพฤติกรรมการเป็นคนดีและเก่งยังต้องอาศัยปัจจัยที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการ ซึ่งเปรียบได้กับ ส่วนรากของต้นไม้ที่ช่วยทำให้ต้นไม้แข็งแรง ในปริมาณที่เหมาะสมกับสถานการณ์ คือ 1) สติปัญญา หรือความเฉลียวฉลาด 2) ประสบการณ์ทางสังคม และ 3) สุขภาพจิตที่ดี กล่าวได้ว่าบุคคลใดที่มีพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงเหมาะสมกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ดังนั้นในงานวิจัยนี้ จะทำการศึกษาตัวแปรจิตลักษณะที่เป็นสาเหตุ ของพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ที่ได้จากทฤษฎีนี้ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี กล้าเสี่ยงอย่างมีสติ การมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดี ความเชื่อมั่นในตน และจะได้กล่าวโดยละเอียดในลำดับต่อไป

ในงานวิจัยนี้ ได้ประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะเดิม 6 ด้าน ซึ่งบางตัวแปรมาจากทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความเชื่อมั่นอำนาจในตน

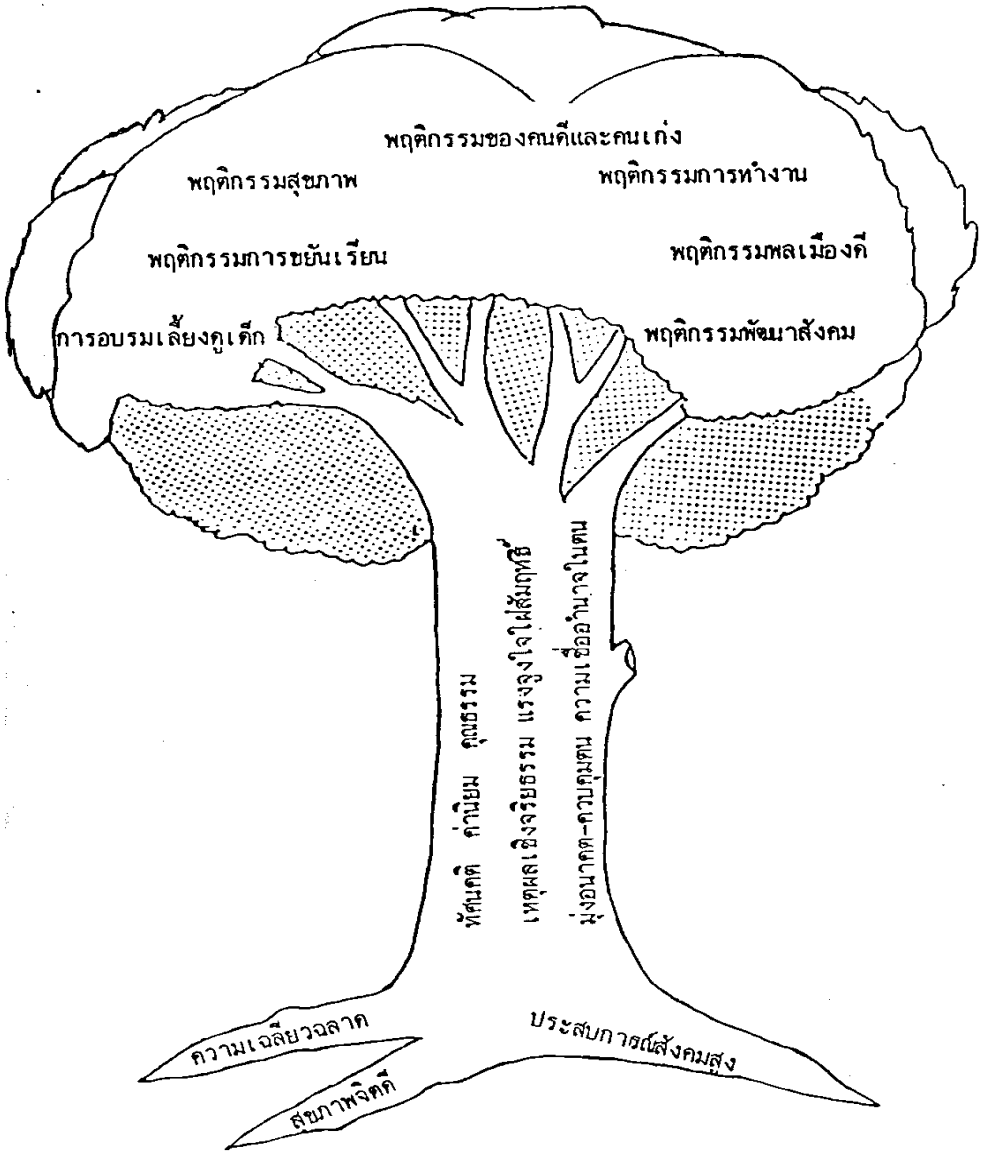

แผนภาพที่ 1.1 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรม

แหล่งที่มา : ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543:7)

1.4.4.2 จิตพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การกระทำที่จะบรรลุผลไปสู่ความสมดุลในการดำเนินชีวิต โดยการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม เป็นการดำเนินชีวิตอย่างอยู่ดีมีสุขบนความยั่งยืน ซึ่งเป็นจุดประสงค์สำคัยของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2547)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย คุณลักษณะสำคัญ 3 ด้าน (แผนภาพ 1.2) ได้แก่ 1) ความพอประมาณ ซึ่งแสดงถึงความพอดี ไม่มากไม่น้อยเกินไป ไม่เคร่งเครียดและไม่ตึงเกินไป 2) ความมีเหตุผล ซึ่งแสดงถึงการกระทำ ตัดสินใจ หรือลงทุนอย่างมีเหตุผล คำนึงถึงสิ่งรอบด้านที่เกี่ยวข้องและคาดคะเนถึงผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ และ3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เป็นการเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเผชิญผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ 1) การมีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง โดยการนำความรู้ วิทยาการ เทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและปฏิบัติในการตัดสินใจหรือกระทำการใดๆ และ 2) มีคุณธรรม กล่าวคือ มีความตระหนัก มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน มีความเพียร และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2547)

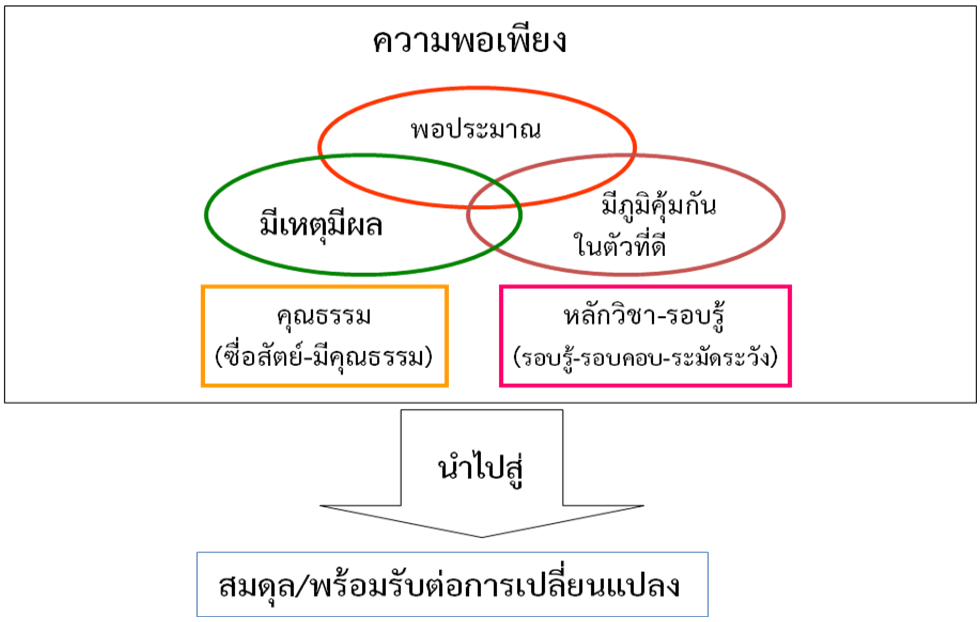

แผนภาพ 1.2 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2547)

จากหลักปรัชญาข้างต้นนี้ ได้มีนักวิชาการทำการศึกษาในแนวจิตพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้ศึกษาในเรื่อง “จิตพอเพียง” (ดุจเดือน พันธุมนาวิน และ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2549) โดยเสนอว่า จิตพอเพียง ประกอบด้วย 3 กลุ่มตัวแปรหลัก ได้แก่ 1) ความมีเหตุมีผล 2) การมีภูมิคุ้มกันตน และ 3) คุณธรรมจริยธรรม (แผนภาพ 1.3)

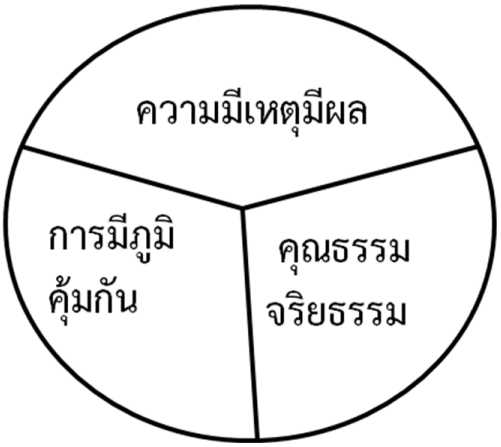

แผนภาพ 1.3 องค์ประกอบของ “จิตพอเพียง” (ดุจเดือน พันธุมนาวิน และ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2549)

ในงานวิจัยนี้ ได้ทำการศึกษาทั้ง 3 องค์ประกอบของกลุ่มตัวแปรจิตพอเพียง โดยในกลุ่มตัวแปรของความมีเหตุมีผลนั้น ได้นำตัวแปรที่เรียกว่า “การคิดแบบเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์” (Scientific reasoning) ซึ่งเป็นแบบวัดของ โกศล มีคุณ (2551) โดยมีนิยามว่า เป็นวิธีคิดแก้ปัญหาด้วยการแสวงหาความเป็นสาเหตุปและผลด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ 1) หลักการควบคุนตนเอง 2) หลักการให้นิยามปฏิบัติการ และ 3) หลักการศึกษาจากคนจำนวนมาก ซึ่งมีนักวิชาการต่างประเทศได้ศึกษาตัวแปรนี้ด้วย (เช่น Lawson, 1978; Sundre, 2008)

ส่วนกลุ่มตัวแปรการมีภูมิคุ้มกันตน นั้น ดุจเดือน พันธุมนาวิน และ งามตา วนินทานนท์ (2551) ได้เสนอตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวแปรนี้ เช่น ความชอบเสี่ยงน้อย การมีสติสัมปชัญญะ การมองโลกในแง่ดี เป็นต้น และต่อมา ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2552) ได้เสนอตัวแปรความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ โดยพบมิติของตัวแปรนี้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ 1) ความชอบเสี่ยง และ 2) การมีสติสัมปัชญญะ มีนักวิชาการต่างประเทศศึกษาความชอบเสี่ยงด้วย โดยเฉพาะความชอบเสี่ยงในกลุ่มเกษตรกร (เช่น Reynaud, & Couture, 2010; Tauer, 1986)

ส่วนกลุ่มตัวแปรการมีคุณธรรมจริยธรรม อุบล เลี้ยววาริณ (2551) ได้เสนอตัวแปรที่สำคัญในกลุ่มนี้ คือ การรับรู้คุณความดีของแผ่นดิน ซึ่งเป็นแบบวัดที่วัดการรับรู้ของบุคคลใน 4 องค์ประกอบ คือ 1) ระลึกถึงบุญคุณของสังคม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม 2) ความถี่ของการระลึกถึงบุญคุณ 3) ระลึกว่า สังคม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม มีคุณประโยชน์ต่อชีวิตเราในหลายรูปแบบ และ 4) ระลึกว่า มีหลานภาคส่วนของสังคม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีคุณประโยชน์ต่อตัวเรา การวัดการรับรู้คุณความดีนั้นมีผู้ศึกษาในต่างประเทศด้วย (เช่น Emmons, McCullough, & Tsang, 2003; McCullough, Emmons, and Tsang, 2001; McCullough, Kilpatrick, Emmons, & Larson, ,2001)

1.4.4.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาหรือความต้องการที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ มีความพยายามและมุ่งมั่นในการที่จะกระทำสิ่งนั้นให้ประสบผลตามที่ต้องการ เช่น มีการวางแผน มีการกำหนดเป้าหมาย ที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง McClelland (1965; 1974) ได้ศึกษาพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลต่อความเจริญหรือความเสี่ยงของประเทศชาติ เพราะผลจากการวิจัยปรากฏว่า ประชากรในประเทศที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าประเทศที่มีประชากรที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะเป็นคนที่มีความกระตือรือร้น และมีความเพียรพยายามในการทำงาน รวมทั้งมีการใช้จ่ายทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเห็นคุณค่า Atkinson ได้อธิบายองค์ประกอบที่ทำให้บุคคลมีลักษณะของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ 1) สิ่งโน้มน้าวจิตใจเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจที่จะมุ่งสู่การประสบความสำเร็จ ปริมาณของความมุ่งหวังหรือโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ และค่าของสิ่งล่อใจ 2) สิ่งโน้มน้าวจิตใจ หรือสิ่งจูงใจเพื่อหลีกเลี่ยงความล้มเหลว โอกาสที่จะประสบความล้มเหลว และค่าเฉลี่ยของสิ่งล่อใจที่เป็นเป้าหมายของความ

ล้มเหลว และ 3) สิ่งยั่วยุภายนอกที่กระตุ้นให้อยากทำพฤติกรรมนั้น ดังนั้น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ความตั้งใจหรือความมุ่งมั่นของชาวนาในการที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปตามจุดประสงค์ที่ตนได้คาดหวังไว้ โดยมีความเพียรพยายามอย่างไม่ย่อท้อ รวมทั้งมีการวางแผน และกำหนดขอบเขตของการทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเองได้เป็นอย่างดี

การศึกษาด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล เช่น งานวิจัยของนีออน พิณประดิษฐ์ (2545) ได้ศึกษา พฤติกรรมการทำงานของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 จำนวน 1,209 นาย ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับแรกของพฤติกรรมการทำงานทั่วไปของตำรวจชั้นสัญญาบัตร และตำรวจชั้นประทวน โดยร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ อีก 8 ตัว ด้านจิตลักษณะ และสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมการทำงานทั่วไปของตำรวจชั้นสัญญาบัตรและตำรวจชั้นประทวนได้ 36.43% และ39.78% ตามลำดับในกลุ่มรวม และผลการวิจัยยังอีกว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ยังเป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการทำงานทั่วไปและการทำงานเฉพาะสาย

งานวิจัยที่ศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือค่านิยมในการทำเกษตรยั่งยืนนั้น จุลพงศ์ คมกฤส (2536:138-141) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะทางจิตใจของปราชญ์ชาวบ้าน โดยใช้การศึกษาเป็นกรณีศึกษาเกษตรกรที่ดำเนินเกษตรกรรมทางเลือกของผู้ใหญ่ วิบูลย์ เข็มเฉลิม โดยผลการศึกษาพบว่า ผู้ใหญ่วิบูลย์ซึ่งเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงด้วย นอกจากนี้ นาถ พันธุมนาวิน (2518:81-83) ศึกษาความแตกต่างระหว่างผู้นำทางการเกษตรและผู้ที่มิใช่ผู้นำ พบว่าผู้นำทางการเกษตรมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าผู้ที่มิใช่ผู้นำ นอกจากนี้ นันทิยา และ ณรงค์ หุตานุวัตร (2547) ยังได้ศึกษาถึงเกษตรกรรมยั่งยืน กระบวนทัศน์ กระบวนการ และตัวชี้วัด พบว่า จาก 26 บทเรียนทางเลือกแห่งความหวังให้กับชีวิตครอบครัว ชุมชน และสังคมนั้น เกษตรกรต้นแบบ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

จากการประมวลเอกสารข้างต้นแสดงให้เห็นว่า บุคคลหรือผู้นำทางการเกษตรที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จมากกว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ดังนั้นจึงคาดได้ว่า ชาวนาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เป็นผู้ที่มีจิตลักษณะตามสถานการณ์มากกว่า เช่น ทัศนคติที่ดีต่อโครงการ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นต้น และมีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่า ชาวนาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

1.4.4.4 สุขภาพจิตดี กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

สุขภาพจิตดี หมายถึง การมีความวิตกกังวลน้อย หรือในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, งามตา วนินทานนท์ และคณะ, 2536) สุขภาพจิต เป็นจิตลักษณะพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเป็นสาเหตุในการพัฒนาลักษณะทางจิตอีก 5 ประการของคนดีและคนเก่ง และสุขภาพจิตที่ดี เป็นสิ่งจำเป็นแก่การรับรู้สภาพแวดล้อมได้อย่างถูกต้องแม่นยำและเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมได้มาก แม้บุคคลจะมีสติปัญญา มีประสบการณ์ทางสังคมมาก แต่ถ้าสุขภาพจิตไม่ดี ก็จะไม่สามารถได้รับประโยชน์จากประสบการณ์นั้นได้อย่างเต็มที่ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2544)

ในทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมนั้น นักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยมยึดวัตถุประสงค์ของการจัดการการเรียนรู้ให้กับบุคคลหรือให้เกิดการพัฒนาความสามารถเฉพาะตน ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลสามารถบรรลุถึงศักยภาพแห่งตน ซึ่งนักจิตวิทยาหลายท่านในกลุ่มนี้ได้เสนอหลักการจัดการเรียนรู้หรือพัฒนา ดังเช่น ทฤษฎีของโรเจอร์ (Carl Rogers) จะเน้นให้ผู้ที่ต้องการพัฒนาเป็นศูนย์กลาง โดยการจัดสภาพการเรียนรู้ให้บุคคลได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อทำให้บุคคลพัฒนาไปสู่การบรรลุซึ่งศักยภาพแห่งตน โดยโรเจอร์มีความเชื่อว่ามนุษย์มีอิสรเสรีภาพ มีธรรมชาติที่ใฝ่ดี มีความปรารถนาที่จะรู้จักตนเองอย่างแท้จริง มีความรับผิดชอบต่อชีวิตและการกระทำของตนเอง มีความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตของตนเอง และตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (ศรีเรือน แก้วกังวาล.2536 : 133) ถ้าอยู่ในสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวย บุคคลก็จะสามารถพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและมุ่งไปสู่การรู้จักตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization) (อาภา จัทรสกุล.2535:80-87)

บุคคลที่มีสุขภาพจิตที่ดีย่อมมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ยอมรับตนเอง สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพในตนเองได้ มีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและสามารถนำประสบการณ์ต่างๆมาพัฒนาตนเองเกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ ทั้งต่อตนเองและต่อสังคมมีความเป็นตัวของตัวเองอย่างเต็มที่

สุขภาพจิต เป็นจิตลักษณะสำคัญพื้นฐานประการหนึ่งของการเกิดพฤติกรรมการเป็นคนดีและเก่งของบุคคล ผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดีจะเป็นผู้ที่มีปริมาณความวิตกกังวลน้อยหรือมีปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ อีกทั้งควบคุมปริมาณความวิตกที่เกิดขึ้นนั้นได้ และมีความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับพฤติกรรม หรือสภาพแวดล้อมในขณะนั้น

ๆ ได้เป็นอย่างดี งานวิจัยที่ศึกษาถึงความเกี่ยวข้องของสุขภาพจิตกับพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ที่น่าปรารถนา เช่นงานวิจัยของเกษม จันทศร (2541 : 93, 99, 102) เรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีมีพฤติกรรมการเสพสารเบื้องต้นน้อยกว่า มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาบ้ามากกว่า รวมถึงมีพฤติกรรมการปฏิบัติทางพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่มีสุขภาพจิตไม่ดี

การมีสุขภาพจิตดีกับการคบเพื่อน เช่นงานวิจัยของ วรรณี วรรณชาติ (2541 : 56,193) ได้ศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัย จำนวน 325 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายที่มีสุขภาพจิตดีน้อยเป็นผู้มีพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์สูงกว่านักศึกษาชายผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมาก พบในกลุ่มที่มีฐานะรวย กลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำ กลุ่มที่บิดามารดามีการศึกษาต่ำ และกลุ่มที่มีอายุน้อย และยังพบผลการวิจัยอีกว่า สุขภาพจิตดี มีความสัมพันธ์ทางลบกับการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มรวม

งานวิจัยด้านสุขภาพจิตดีกับการมีสำนึกในการอนุรักษ์ เช่นงานวิจัยของนิภาพร โชติสุดเสน่ห์ (2545 : 99) ได้ศึกษา ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 400 คนผลการวิจัยพบว่า สุขภาพจิต เป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการรักษาระเบียบโดยร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ อีก 10 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและลักษณะสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการรักษาระเบียบได้ 37.6% ในกลุ่มรวม และยังพบผลเช่นนี้ในทุกกลุ่มย่อยสุภาสิณี นุ่มเนียม (2546 : 96, 100) ในส่วนที่ส่วนที่พบว่านักเรียนที่สุขภาพจิตดีมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัว และมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียนมากกว่า นักเรียนที่มีสุขภาพต่อหน้าที่ในครอบครัว และมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียนมากกว่านักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีน้อย พบในกลุ่มรวม นอกจากนี้ยังพบอีกว่า สุขภาพจิตดี เป็นตัวทำนายลำดับต้น ๆ ในการทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวร่วมกับตัวแปรทางจิตลักษณะและสถานการณ์อีก 2 ตัว รวมเป็น 3 ตัว ทำนายได้ 42.7% ในกลุ่มนักเรียนชาย และในงานวิจัยดังกล่าวยังพบว่าตัวแปรสุขภาพจิต ร่วมกับตัวแปรทางจิตลักษณะและสถานการณ์อีก 3 ตัว รวมเป็น 4 ตัว สามารถทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียนได้ 43.9% ในกลุ่มนักเรียนกรุงเทพฯ

ส่วนงานวิจัยด้านสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้องกับการมีพฤติกรรมการประหยัด เช่น งานวิจัยของฐานันดร์ เปียศิริ (2545 : 87, 95, 100) ได้ศึกษาพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีสุขภาพจิตที่ดีมากมีพฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้าส่วนตัว มีพฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้าในครอบครัว และการประหยัดไฟฟ้าส่วนรวม มากกว่านักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีน้อยพบผลเช่นนี้ในกลุ่มย่อย และงานวิจัยของชวนชัย เชื้อสาธุชน (2546 : 59 - 62, 101) ได้ศึกษาตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการประหยัดของอาจารย์ในสถาบันราชภัฏ จำนวน 1,440 คน ผลการวิจัยพบว่า สุขภาพจิต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการประหยัดเวลา พฤติกรรมการประหยัดพลังงานและวัสดุสำนักงาน และพฤติกรรมการประหยัดการใช้จ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่าสุขภาพจิตเป็นตัวทำนายสำคัญลำดับที่สาม ของพฤติกรรมการประหยัดเวลาโดยร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ อีก 8 ตัว ทางด้านจิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์และสถานการณ์สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมการประหยัดเวลาได้ 44.0% ในกลุ่มรวม และพบผลเช่นเดียวกันในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดย

จากการประมวลเอกสารในส่วนนี้ พบว่าบุคคลที่มีสุขภาพจิตที่ดีจะรู้สึกเป็นสุข เป็นผู้ที่สามารถรับรู้สภาพความเป็นจริงได้ดี มีความเชื่อมั่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี เกิดความรู้สึกพอใจในชีวิตส่วนตัวและการเรียนรู้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่ดี และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมให้ดีขึ้นได้ และมีความสามารถในการควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ที่น่าปรารถนาได้อย่างเหมาะสม เช่น พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พฤติกรรมการปฏิบัติทางพุทธศาสนา พฤติกรรมการคบเพื่อน พฤติกรรมการรับผิดชอบต่อหน้าที่ และพฤติกรรมการประหยัด เป็นต้น ดังนั้นจึงคาดได้ว่า ชาวนาที่มีสุขภาพจิตดีมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่าชาวนาที่มีสุขภาพจิตดีน้อย

1.4.4.5ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

ปริมาณการรับรู้และความรู้สึกหรือความพอใจในการแสดงพฤติกรรมที่ตน 1) เห็นว่าจะเกิดผลดีกับตนในอนาคต แต่ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น 2) ตระหนักว่าพฤติกรรมนั้นจะเป็นอันตรายแก่ตนได้ตามความเป็นจริง แต่ต้องการความตื่นเต้น ท้าทาย สนุก หรือพฤติกรรมนั้น อาจบรรลุเป้าหมายได้ยากถ้าไม่คิดเสี่ยง 3) มีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเหล่านั้น เนื่องจากหวังใน

รางวัล ผลประโยชน์ หรือการยอมรับจากผู้อื่นหรือเคยทำพฤติกรรมเหล่านั้นสำเร็จ หรือเคยเห็นผู้อื่นทำสำเร็จมาแล้วในอดีต จุฬาภรณ์ ถาวร (2550:86-87) กล่าวว่า ลักษณะกล้าเสี่ยง เป็นบุคลิกลักษณะที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจสูง กล้าคิด กล้าตัดสินใจพร้อมลงมือทำอย่างกล้าได้กล้าเสีย และพร้อมที่จะยอมรับในผลลัพธ์ของการกระทำที่เกิดขึ้น และกว่าจะถึงวันที่แกนนำเกษตรกรเปลี่ยนมาทำเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างทุกวันนี้ แกนนำเกษตรกรต่างผ่านประสบการณ์ในการทำเกษตรที่ใช้สารเคมียาเคมีในการเพาะปลูกเป็นจำนวนมาก เนื่องจากยาเคมีช่วยเร่งให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก ได้ข้าวในปริมาณมากพอต่อความต้องการของตลาด แต่เมื่อทำเกษตรเคมีนานเข้า แกนนำเกษตรกรจึงเห็นปัญหาตามมาจากการเร่งการเพาะปลูกข้าว ซึ่งต้องใช้ค่าใช้จ่ายจำนวนมาก บ้างก็กู้หนี้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) หรือกู้หนี้จากนายทุน หรือแม้แต่การเชื่อปุ๋ยเคมีจากร้านเถ้าแก่ที่เป็นนายหน้าขายปุ๋ยเคมี เป็นต้น หรือแม้แต่เรื่องของสุขภาพซึ่งเป็นปัญหาที่ใหญ่พอกับปัญหาหนี้สิน เพราะเมื่อใช้สารเคมีหรือยาเคมีฉีดพ่นมากๆเข้า สารเคมีเหล่านั้นก็ไปสะสมอยู่ในร่างกาย ทำให้เกิดโรค เช่น โรคหอบ โรคเกี่ยวกับเลือด บ้างก็แพ้ยา จากสาเหตุเหล่านี้ จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้เกษตรกรหันกลับมาทบทวนวิธีทำนาของตน ถึงแม้ว่าจะได้รับการหนุนเสริมหรือจุดประกายจากองค์กรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกในการพาไปดูงาน มันก็เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการจุดประกายความคิด เนื่องจากแกนนำเกษตรกรยังคงนึกถึงปริมาณผลผลิตที่ได้เป็นหลัก เพราะฉะนั้นเรื่องการจัดสินใจที่จะทำนาอินทรีย์ ต้องกล้าที่จะเสี่ยงกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นให้ได้ เพราะผลที่จะเกิดขึ้นอาจจะได้ผลหรือไม่ได้ผลในระยะเริ่มต้น ดังนั้นส่วนหนึ่งของความกล้าเสี่ยงจึงเริ่มต้นจากการเลือกที่จะทดลองทำเป็นแปลงๆไปทีละน้อยก่อน จนถึงขั้นทำในพื้นที่ทั้งหมดที่มี

งานวิจัยทางด้านความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติมียังมีไม่มากนัก แต่มีงานวิจัยเกี่ยวกับความชอบเสี่ยงน้อยที่แสดงถึงความชอบเสี่ยงที่เหมาะสม ซึ่งปรากฏว่า มีความเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะและพฤติกรรมต่างๆ เช่น ความสามารถในการควบคุมตน (กิตติเดช เกียรติมหาชัย, 2555) ความพร้อมที่จะปรับตัวเป็นคนดี (ทองพูล บัวศรี, 2550) พฤติกรรมการทำงานอย่างปลอดภัย (จุรีพร ภิบาลจันทร์, 2551) เป็นต้น

ดังนั้น คาดได้ว่า ชาวนาที่มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่า ชาวนาที่มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติน้อย

1.4.4.6 ความมีเหตุมีผล กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

ความมีเหตุผล เป็นห่วงสำคัญหนึ่งในสามห่วงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับความสามารถในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และผลที่คาดว่าจะเกิดตามมา (สำนักงานคณะปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ 2549 หน้า 12 – 13) คำสำคัญในกลุ่มนี้คือ การมีความรู้ ความคิด หรือ การยอมรับเกี่ยวกับสาเหตุ และผลที่ถูกต้อง เหมาะสมทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ความหมายของ ความมีเหตุผล ดังกล่าวมีความใกล้เคียง กับ การคิด (thinking) ซึ่งมีความหมายกว้าง แต่ครอบคลุมการมีเหตุผล (reasoning) ใน สาขาวิชาจิตวิทยา นอกจากนั้นการมีเหตุผล ยังเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (decision making) ด้วย (Holyaok, & Spellman, 1993)

แม้แต่คำว่า ความมีเหตุมีผล ในทางจิตวิทยาก็ยังประกอบด้วย เหตุผลในด้าน ต่างๆ มากมาย ที่ตรงกับความหมาย จากแนวเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือ เหตุผลด้านการยอมรับ สาเหตุของผลต่างๆ (causal reasoning) อย่างมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือได้ว่าควรเป็นเช่นนั้น โดย การที่จะยอมรับสาเหตุของผลใดอย่างเหมาะสม และเป็นจริงได้มาก ควรอยู่ที่ว่าได้ผ่านการพิสูจน์ ตามกฎอย่างน้อย 3 ข้อ (Rosenthal & Rosnow, 1991) แล้ว ส่วนการได้ข้อสรุปเกี่ยวกับ สาเหตุของผลต่างๆ อย่างน่าเชื่อถือว่าจะเป็นความจริงตามที่สรุปนั้น จะต้องมาจากการได้ข้อมูล จากการดำเนินการที่ใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์เป็นสำคัญ ซึ่งมีหลายขั้นตอน เรียกว่า เหตุผลเชิง วิทยาศาสตร์ (Gorman, 2006) ส่วนการคิดแบบอุปนัย และนิรนัย (Inductive – deductive reasoning) ก็เป็นอีกด้านหนึ่งของการมีเหตุมีผล หมายถึง การสรุป ที่ตั้งอยู่บนความคล้ายคลึง หรือ ความแตกต่างระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง ขึ้นไป โดยเปรียบเทียบลักษณะต่างๆ ของสิ่งเหล่านั้น เช่น สี รูปร่าง ไปจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ (De Koning และคณะ 2003) จาก รายละเอียดหลายข้อ หรือสามารถนำหลักการทั่วไป ไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ในกาลเทศะหนึ่งๆ เหตุผลทั้ง 3 ด้านที่เลือกมานี้ แต่ละด้านมีความหมาย องค์ประกอบและรายละเอียดที่นำไปสู่การ สร้างเนื้อหาในการวัด ดังที่ โกศล มีคุณ ได้รายงานไว้แล้ว (2550 และ 2551)

ดังนั้น คาดได้ว่า ชาวนาที่มีเหตุมีผลมาก น่าจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำนา อินทรีย์มากกว่าชาวนาที่มีเหตุมีผลน้อย

1.4.4.7 การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

การรับรู้คุณความดี เป็นภาวะทางจิตใจที่มีความสำคัญและมีคุณค่ายิ่งต่อสังคมมนุษย์ เพราะผู้ที่รับรู้คุณความดีของผู้อื่น ของสังคม และสิ่งแวดล้อม จะกระทำแต่พฤติกรรมทางบวก โดยเริ่มจากการรับรู้เรื่องต่างๆที่เข้ามาในชีวิตทางบวก มองโลกในแง่ดี จะส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดี การมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพอเพียง ไม่หลงในวัตถุนิยม มีความเชื่อทางศาสนา มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตใจของการรับรู้คุณความดีนี้ จึงเป็นคุณลักษณะทางจิตใจที่ต้องปลูกฝัง และสร้างเสริมให้มีในตัวบุคคลนั้นให้มากยิ่งขึ้นไป และคุณธรรมพื้นฐานนี้ นับเป็นคุณธรรมสำคัญคุณธรรมหนึ่งในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ยังมีมามากนัก แต่มีงานวิจัยบางเรื่องปรากฏผลเกี่ยวกับการรับรู้คุณความดี เช่น งานวิจัยของ ณัฐวดี ปัญญาสกุลวงศ์ (กำลังดำเนินการ) ที่ศึกษาทัศนคติที่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ในนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 491 คน พบว่า การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีทัศนคติที่ดีมากต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ซึ่งเป็นการประเมินประโยชน์-โทษ และความรู้สึกต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในเชิงของการที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่จะทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยการรับรู้คุณความดีที่ศึกษานี้เป็นตัวแปรเดียวกับที่ใช้ในงานวิจัย

ดังนั้น คาดได้ว่า ชาวนาที่รับรู้คุณความดีแผ่นดินมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่า ชาวนารับรู้คุณความดีแผ่นดินน้อย

1.4.4.8 ความเชื่ออำนาจในตน กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

ลักษณะความเชื่ออำนาจภายในตนนี้ มีผู้เชื่อว่าเกิดจาก การเรียนรู้ทางสังคมตั้งแต่เด็ก (Leftcourt, 1966:65 ; Rotter, 1966:180) เมื่อบุคคลกระทำพฤติกรรมใดแล้วได้รับผลตอบแทน ต่อมาบุคคลนั้นก็จะคาดหวังที่จะได้รับผลตอบแทนประเภทเดียวกันถ้าเขากระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก หรือกระทำพฤติกรรมใหม่ที่จัดอยู่ในประเภทเดียวกันกับพฤติกรรมเดิมนั้น เช่น

เด็กได้รับคำชมเชยจากพ่อแม่เมื่อช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เด็กก็จะกระทำช่วยพ่อแม่ซ้ำอีก ก็จะทำให้เขามีความเชื่อมั่นในการแสดงพฤติกรรมนั้น และจะส่งผลถึงพฤติกรรมที่พึ่งปรารถนาอื่นๆ ที่มีลักษณะแนวทางเดียวกันต่อๆไปอีก เรียกว่า มีความเชื่ออำนาจในการกระทำภายในตนว่า กระทำความดีแล้วได้ผลดีตอบแทน แต่ถ้าบุคคลกระทำพฤติกรรมแล้วมักไม่ได้รับผลตอบแทนหรือได้รับผลต่างๆกัน หรือมีบ่อยครั้งที่ได้รับผลตอบแทนโดยไม่กระทำเลย ก็จะทำให้บุคคลเรียนรู้ว่าตนอยู่ภายใต้การควบคุมจากภายนอกทำให้เกิดความรู้สึก หมดกำลังใจ ที่จะพยายามกระทำสิ่งใดกลายเป็นผู้มีความเฉื่อยชา ท้อแท้ หมดหวัง ไปในที่สุด (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และงามตา วนินทานนท์, 2528 : 35)

ความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ และสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลได้ พบว่าเด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน จะเป็นผู้ที่ทำให้ชีวิตของตนสนุกสนานได้เสมอ มีความสุขใจในสภาพที่ตนเป็น มีความวิตกกังวลน้อย เพราะรู้จักประเมินจุดเด่นจุดด้อยของตนเองได้อย่างแม่นยำ สามารถต่อสู้ให้กับสังคมและแก้ปัญหาส่วนตัวดี ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และมีความรับผิดชอบในพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (Moursund, 1976) มีความกระฉับกระเฉงว่องไว เห็นคุณค่าของกาลเวลา สามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ (Rotter, 1966:2) จากงานวิจัยของ Hollander (1981 : 123) พบว่า ความเชื่ออำนาจในตน จะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลกระทำสิ่งที่คนรับผิดชอบให้สัมฤทธิ์ผล และมีความพยายามมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน

ดังนั้นความเชื่ออำนาจในตนในงานวิจัยนี้ หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับผลหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนไม่ว่าจะเป็นสิ่งดีหรือไม่ดี ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง มากกว่าอิทธิพลจากภายนอกสังคม ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ที่เชื่ออำนาจนอกตน ซึ่งเป็นผู้ที่คิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนนั้นมาจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือเกิดจากการกระทำของผู้อื่นมากกว่าที่จะเป็นผลมาจากกระทำของตนเอง

งานวิจัยที่สนับสนุนความเชื่ออำนาจในตนเป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำสิ่งที่ตนรับผิดชอบให้สัมฤทธิ์ ได้แก่ งานวิจัยของ อรทัย มีสวัสดิ์ (2542:79 -82) ที่ได้ศึกษาอิทธิพลของการใช้สารชักจูงที่มีต่อความพร้อมของบุคคลในการที่จะใช้บริการของธนาคาร โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาปริญญาโท คณะพัฒนาสังคม ภาคพิเศษ กทม.รุ่น 6, 7 และ 8 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นจำนวน 322 คน (ซึ่งประกอบด้วย เพศชาย 157 คน เพศหญิง 165 คน อายุ 24 ปี ขึ้น

ไป) พบว่า นักศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง มีความพร้อมที่จะใช้บริการธนาคารด้านฝากเงินมากกว่านักศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ

งานวิจัยของ ภุมริน เชาวนจินดา (2542:109, 112) เรื่อง ลักษณะทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำนวน 247 คน อายุระหว่าง 61 - 76 ปี ที่เกษียณอายุราชการแล้วอย่างน้อย 1 ปี พบว่า ในกลุ่มรวม ความเชื่ออำนาจในตนเป็นตัวทำนายอันดับแรกของคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 2 ตัว ทางจิตลักษณะเดิมสามารถทำนายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม นอกจากนี้ยังพบว่า ในกลุ่มรวม ความเชื่ออำนาจในตนเป็นตัวทำนายอันดับ 2 ของคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 5 ตัว ทางจิตลักษณะและสถานการณ์ สามารถทำนายคุณภาพชีวิตด้านครอบครัวได้ 52.1% และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม

งานวิจัยของ อารมณ์ สนานภู่ (2544 : 59-62) ที่ได้ศึกษาตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการประหยัดทรัพยากรของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสถาบันราชภัฏ จำนวน 2,645 คน พบว่าในกลุ่มรวม ความเชื่ออำนาจในตน เป็นตัวทำนายสำคัญของพฤติกรรมการประหยัดเวลา โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 6 ตัว ด้านจิตลักษณะและสถานการณ์สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรม การประหยัดเวลาได้ 46.2% ตามลำดับ

งานวิจัยของ ฐานันดร์ เปียศิริ (2545:204-220) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการห้องเรียนสีเขียว โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 701 คน จากโรงเรียนในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดในเขตเมือง โดยเป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการห้องเรียนสีเขียวอย่างน้อย 1 ปี 4 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการห้องเรียนสีเขียวอีก 4 โรงเรียน พบผลว่า นักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้ไฟฟ้าส่วนตัว มีพฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้าในครอบครัว และมีพฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้าเพื่อส่วนรวมมากกว่านักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ

Hollander, Edwin P. (1981 : 123). Introduction to Psychology. New York : Harcort, Brade and World, Inc.พบว่า ความเชื่ออำนาจในตน จะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลกระทำสิ่งที่ตนรับผิดชอบให้สัมฤทธิ์ผล และมีความพยายามมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน

ฮายน์ และคณะ (Hines, et.al., 1985) ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มตัวแปรความรู้สึกเชื่อในประสิทธิภาพของตน และความเชื่ออำนาจภายในตนไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน เนื่องจากความเชื่ออำนาจภายในตน และความรู้สึกเชื่อในประสิทธิภาพของตนมีความหมายที่ใกล้เคียงกันพบว่า ความเชื่ออำนาจในตนมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (r = .37) โดยผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมากเท่าใด ก็มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้นตามไปด้วย

สรุปผลจากการประมวลเอกสารนี้ จิตลักษณะความเชื่ออำนาจในตนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา มีส่วนช่วยให้บุคคลเชื่อว่าการกระทำสิ่งดี จะทำให้ได้ผลดีตอบแทน การกระทำสิ่งไม่ดีจะได้สิ่งไม่ดีตอบแทน เช่น พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก พฤติกรรมประหยัดทรัพยากร พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ และพฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้ามาก พฤติกรรมความเพียรพยายาม จึงทำให้คาดได้ว่า ดังนั้นบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก จะเป็นผู้มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนามากด้วย มากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตนน้อย

ดังนั้น คาดได้ว่า ชาวนาที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่า ชาวนาที่มีความเชื่ออำนาจในตนน้อย

1.4.5 จิตลักษณะตามสถานการณ์ กับ พฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

จิตลักษณะที่มีความใกล้ชิดกับพฤติกรรมมากที่สุด คือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541) ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาจิตลักษระตามสถานการณ์ 4 ตัวแปร ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา,ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน, ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ โดยมะได้ประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องว่า ตัวแปรที่มีลักษณะใกล้เคียงกันนี้ จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่น่าปรารถนาที่จะสมารถชี้ความสัมพันธ์ของตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์เหล่านี้กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีได้ในทิศทางใดบ้าง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.4.5.1 ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

การพัฒนาบุคคลให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ควรส่งเสริมให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ซึ่งครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ ความคิด(พุทธิพิสัย) 2) ด้าน

ความรู้สึก(จิตพิสัย) และ 3) ด้านการปฏิบัติ (ทักษะพิสัย) และการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าว ไม่จำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เข้าอบรมเท่านั้น แต่ต้องมีกระบวนการที่นำไปสู่การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมที่พึ่งประสงค์ ตลอดถึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการ

ผลการวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เข้าโครงการฝึกอบรมหนึ่งๆ มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการนั้นมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม เช่น การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมครู (โกศล มีคุณ และ ณรงค์ เทียมเมฆ, 2545) พบว่า ครูที่เข้ารับการฝึกอบรม มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการมากกว่า ครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม ผลในทำนองนี้ยังปรากฏในงานวิจัยอื่นๆ (เช่น ดุจเดือน พันธุมนาวิน และอัมพร ม้าคนอง, 2552)

ส่วนงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมโครงการต่างๆ เช่น งานวิจัยของ ไพบูลย์และคณะ (2545) ทำการประเมินโครงการนำร่องเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน ของเกษตรกรรายย่อย ภูมินิเวศน์เชียงใหม่-ลำพูน มีวัตถุระสงค์ เพื่อประเมินสภาวะแวดล้อมและกระบวนการจัดการ ความสำเร็จและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยการดำเนินการแบบมีส่วนร่วม โดยให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการได้มีส่วนร่วมมากที่สุด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) มีความเห็นว่า วิธีการของเกษตรกรรมยั่งยืน จะทำให้เกษตรกรพึ่งตนเองได้ เป็นทางออกที่ดีที่สุดในระยะยาว และพบว่า การดำเนินการโครงการนำร่องฯประสบความสำเร็จพอสมควร ในประเด็นการบริหารจัดการองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง

ส่วนงานวิจัยของ จุฬาภรณ์ ถาวร (2550) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรยั่งยืนของแกนนำเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี ศึกษาเกษตรกร อ.บางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ที่สมัครเข้าเรียนรู้ในโครงการโรงเรียนชาวนา มูลนิธิข้าวขวัญ เพราะมีความสนใจในหลักสูตรโรงเรียนระยะยาว ทั้งในเรื่อง ดิน แมลง การทำนาไม่เผาตอซัง การปลูกข้าวและพันธุ์ข้าวชนิดต่างๆที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยให้เกษตรกรได้มีโอกาสทดลอง คิดค้น ทำสิ่งต่างๆเชิงปฏิบัติการ โดยการเรียนการสอน จะเน้นการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากความรู้ที่เกษตรกรแต่ละคนมี ซึ่งส่วนที่ทำให้เกษตรกรสนใจที่จะเรียนมาจากความศรัทธาในองค์กร เนื่องจากการที่องค์กรมักจะหาความรู้ใหม่ๆมาให้เสมอ และการมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนาด้วย เพราะนอกจากวิทยากรจะมีความเป็นกันเอง ติดตามกันอย่างใกล้ชิด เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นแล้ว ยังมีวุฒิบัตรการันตีการผ่านหลักสูตรให้เกษตรกรด้วยเสมอ

จากการประมวลเอกสารข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เข้าร่วมโครงการ มักเห็นผลดีจากการเรียนรู้ในโครงการนั้นๆ จึงทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการที่เข้าร่วมมากกว่า ผู้ที่ยังไม่เคยเข้าร่วมโครงการ ดังนั้น จึงคาดว่า ถ้าชาวนามีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่า ชาวนาที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนาน้อย

1.4.5.2 ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

ทัศศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมสามารถอธิบายได้ดี โดยทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Reasoned Action Theory) ของ Ajzen & Fishbein (1980) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ใช้ในการทำนายและอธิบายพฤติกรรมของบุคคล โดยมีความเชื่อมโยงของตัวแปรต่างๆ ทางสถานการณ์จิตลักษณะในเชิงเหตุผลอย่างชัดเจน (แผนภูมิ 1.1) ทฤษฎีนี้อธิบายได้ว่า พฤติกรรมของบุคคลอยู่ภายใต้การควบคุมของจิตหรือเจตนาของบุคคลนั้น โดยการใช้ข้อมูลที่มีอยู่ ซึ่งประกอบด้วยความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิดหรือมีอิทธิพลต่อเขา ผ่านการรับรู้ปทัสถานทางสังคม และความเชื่อของผลที่เกิดจากการกระทำของเขาว่า ควรกระทำหรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นดีหรือเสีย ซึ่งเป็นการประเมินค่าของสิ่งนั้นๆ ที่เขาได้พบเห็นทำให้เขาเกิดทัศนคติต่อพฤติกรรมที่เขาเกี่ยวข้องด้วย จากการรับรู้และประเมินพฤติกรรมผ่านสิ่งแวดล้อมของบุคคล ทำให้ความตั้งใจที่กระทำพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ต่างๆที่มีต่อพฤติกรรมแตกต่างกัน (Ajzen & Fishbein, 1980 : 5-11)

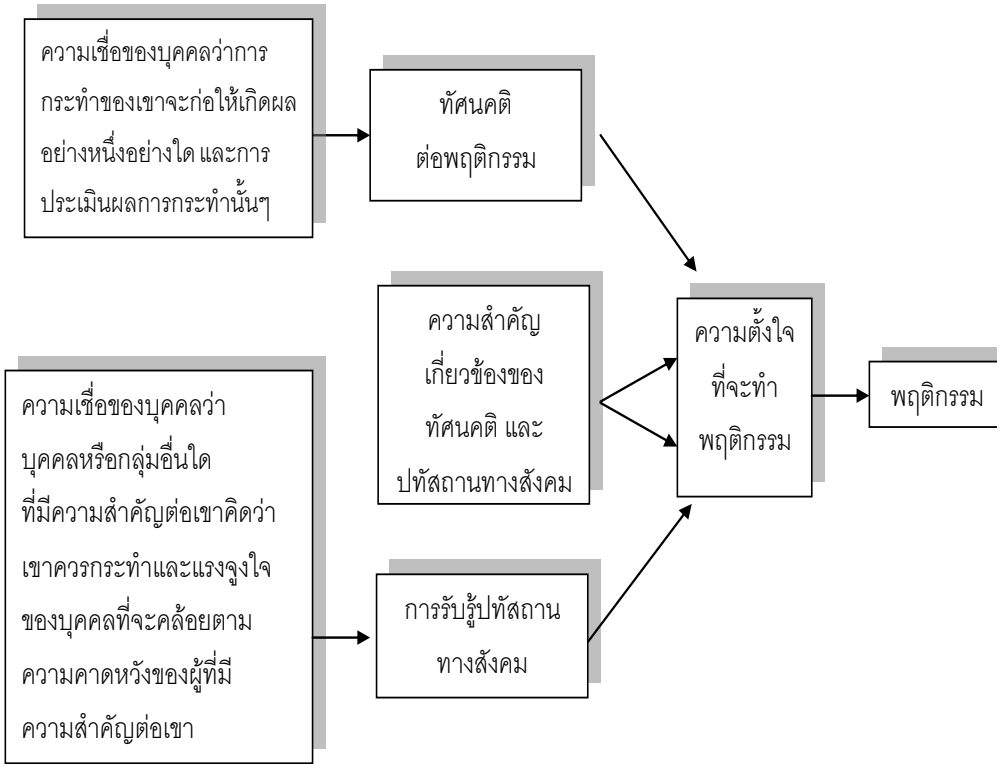

แผนภูมิที่ 1.1 โครงสร้างของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลและองค์ประกอบที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคล

แหล่งที่มา : Ajzen & Fishbein (1980)

ทัศนคติ เกิดจากความรู้เชิงประเมินค่าของบุคคลเกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือความรู้ว่าสิ่งนั้นๆ เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ หรือมีโทษ และเมื่อคำนึงเห็นถึงประโยชน์และโทษแล้ว ก็จะเกิดความรู้สึกต่อสิ่งนั้นว่าชอบ หรือไม่ชอบ และพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้นๆ ตามความรู้สึกของตนเอง ดังนั้นองค์ประกอบทั้งสามด้านของทัศนคติจึงมีความเกี่ยวพันธ์กัน ทัศนคติสามารถแบ่งออก

ได้ 3 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบเชิงประเมินค่า (Cognitive Component) คือการรู้ การคิด ความเชื่อ องค์ประกอบนี้ต้องมีลักษณะที่มีทิศทาง คือ ด้านดีหรือด้านเลว มีประโยชน์หรือมีโทษ จึงไม่ใช่ข้อเท็จจริง (fact) ตามปกติเท่านั้น หรืออีกนัยหนึ่งคือ ความเชื่อเชิงประเมินค่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดขององค์ประกอบด้านนี้ 2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective component) ทัศนคติที่มีลักษณะสำคัญคืออารมณ์ของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุทางทัศนคตินั้น เช่นเดียวกับองค์ประกอบแรก ความรู้สึกของบุคคลก็จะต้องมีลักษณะที่เป็นทิศทางด้วย ซึ่งหมายถึง ความชอบ หรือไม่ชอบ ความพอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และต้องสอดคล้องกับองค์ประกอบแรกของเขาด้วย คือถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งใดดีมีประโยชน์บุคคลก็จะชอบพอใจสิ่งนั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งนั้นเลวหรือมีโทษ บุคคลก็จะแสดงไม่ชอบไม่พอใจสิ่งนั้น องค์ประกอบนี้จะมีเนื้อหาอาจจะวัดได้ไม่หลากหลายเท่ากับองค์ประกอบแรก ตาก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของทัศนคติ และ 3) องค์ประกอบทางการมุ่งกระทำ (Behavioral intention component) เนื่องจากทัศนคติเป็นลักษณะทางจิตใจ ที่ต้องศึกษาแยกต่างหากจากพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นองค์ประกอบนี้จะต้องเป็นรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรม หรือเป็นการวัดปริมาณของพฤติกรรมโดยตรงไม่ได้ แต่ต้องเป็นลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรม เจตนาที่จะกระทำ หรือความมุ่งกระทำ องค์ประกอบนี้จึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม เจตนาที่จะกระทำ หรือความมุ่งกระทำ องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าองค์ประกอบอื่นๆ

ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การที่ชาวนาเห็นคุณค่าของการทำนาอินทรีย์ โดยตเห็นประโยชน์มากและโทษน้อยที่เกี่ยวข้องกับการทำนาอินทรีย์ในด้านต่างๆ และพร้อมที่จะแสดงทำนาอินทรีย์

งานวิจัยที่ศึกษาทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกับการกระทำพฤติกรรมนั้นๆ เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับการประหยัด การออม เช่นงานวิจัยของชวนชัย เชื้อสาธุชน (2544 : 101-104) ได้ศึกษา ตัวบ่งชี้พฤติกรรมการประหยัดทรัพยากรของอาจารย์ในสถาบันราชภัฏ จำนวน 1,440 คน ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติที่ดีต่อการประหยัดทรัพยากร เป็นตัวทำนายลำดับที่สาม ของพฤติกรรมการประหยัดค่าใช้จ่าย โดยร่วมกับตัวแปรอื่นๆ อีก 8 ตัว ด้านจิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมการประหยัดค่าใช้จ่ายได้ 40.0 % พบผลในกลุ่มรวม และนอกจากนี้ยังพบว่า ทัศนคติที่ดีต่อการประหยัดทรัพยากรเป็นตัวทำนายสำคัญลำดับแรกต่อพฤติกรรมการประหยัดเวลา โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 8 ตัว ด้านจิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมการประหยัดเวลาได้ 44.0%

ในกลุ่มรวม นอกจากนี้ยังพบว่า ทัศนคติที่ดีต่อการประหยัดทรัพยากร เป็นตัวทำนายสำคัญอันดับแรก ต่อพฤติกรรมการประหยัดวัสดุและพลังงาน โดยร่วมกับตัวแปรอื่นๆ อีก 8 ตัว ด้านจิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมประหยัดวัสดุและพลังงานได้ 44.0 % โดยพบผลเช่นนี้ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยบางกลุ่ม

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออม เช่น งานวิจัยของมนูญ ภูขลิบเงิน (2547:128,131) ได้ศึกษา ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 480 คน ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติที่ดีต่อการประหยัด เป็นตัวทำนายลำดับที่ 7 ของพฤติกรรมการประหยัดค่าใช้จ่าย โดยร่วมกับตัวแปรอื่นๆ อีก 8 ตัว ด้านจิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมการประหยัดค่าใช้จ่ายได้ 46.6% ในกลุ่มรวม และในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม และนอกจากนี้ยังพบว่า ทัศนคติที่ดีต่อการประหยัดเป็นตัวทำนายสำคัญลำดับแรกต่อพฤติกรรมการประหยัดค่าใช้จ่าย โดยร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 8 ตัว ด้านจิตลักษณะ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และสถานการณ์ สามารถทำนายความแปรปรวนพฤติกรรมการประหยัดพลังงานได้ 34.0 % ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยบางกลุ่ม

นิภาพร โชติสุดเสน่ห์ (2545: 82) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กับพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 400 คน ผู้วิจัยพบว่า ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวมากกว่า ผู้ที่มีทัศนคติต่อพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย ผลเช่นนี้พบในกลุ่มรวม และนักวิจัยยังพบอีกว่า ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่ 1 ของพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว เมื่อรวมกับตัวทำนายคือ การมุ่งอนาคตควบคุมตน และการมีแบบอย่างจากบิดามารดา อีก 2 ตัว รวมเป็น 3 ตัว สามารถทำนวยพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวได้ 43.4 % พบผลในกลุ่มรวม

โบวแมนและฟิชบายน์ (Boman & Fishbein , 1978) ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจลงคะแนนเสียง ในเรื่องมาตรการเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในอนาคต โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งทั่วไปในปี 1976 ของรัฐโอเรกอน จำนวน 89 คน เพื่อทดสอบทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ผลการศึกษาพบว่าทัศนคติที่ดีต่อเรื่องดังกล่าว มีความสัมพันธ์กันอย่างสูง (.84) กับพฤติกรรมในการลงคะแนนจริง โดยผ่านความตั้งใจที่จะกระทำซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี

งานวิจัยของโบลโดโร (Boldelo,1995) ศึกษาเรื่องการประหยัดหนังสือพิมพ์ในครัวเรือน ในช่วงระยะเวลา 2 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 254 คน อายุระหว่าง 18-78 ปี ทั้งชายและหญิง พบว่า ทัศนคติต่อการแปรรูปและความตั้งใจที่จะกระทำ เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการแปรรูปกระดาษหนังสือพิมพ์ร่วมกับปัจจัยอื่นๆได้ ประมาณ 35.8%

นอกจากนี้งานวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใหญ่ยังปรากฏผลที่สอดคล้องกันว่า ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมหนึ่งๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมนั้น เช่น การทำงาน (รังสรรค์ หังสนาวิน, 2550; พงศ์เทพ เกตุไสว, 2550; สุชาดา ชลานุเคราะห์, 2552) เป็นต้น

สรุปผลจากการประมวลเอกสารนี้ ทำให้เห็นว่า ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมมากมักเป็นผู้ที่แสดงพฤติกรรมนั้นมากด้วย ดังนั้นจึงคาดว่า ชาวนาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาก เป็นผู้ที่มีมีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่าชาวนาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนน้อย

1.4.5.3 ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

ลักษณะมุ่งอนาคต (Future Orientation) หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล เล็งเห็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนในอนาคต และเล็งเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดในอนาคตนั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, งามตา วนินทานนท์ และคณะ, 2536: 38) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นลักษณะทางจิตใจด้านหนึ่งของมนุษย์ มี 3 องค์ประกอบด้วยกันคือ 1) การรับรู้ได้ถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย 2) ยอมรับว่าสิ่งที่จะเกิดในอนาคตนั้น อาจเกิดกับตนเองได้ด้วย 3) มองเห็นความสำคัญของเวลาที่ผ่านไป และมองเห็นคุณค่าความสำคัญของสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นนั้นได้เท่าเทียมกับสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้ว (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541: 42)

ในงานวิจัยนี้ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ เป็นจิตลักษณะตามสถานการณ์ซึ่ง หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลถึงผลดีผลเสียของการทำนาอินทรีย์ และการเล็งเห็นความสำคัญของผลที่จะเกิดขึ้นในภายภาคหน้าจากการทำนาอินทรีย์

สำหรับการศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตในเชิงจิตลักษณะเฉพาะเจาะจงตามสถานการณ์นั้น ยังไม่ปรากฏในงานวิจัยมากนั้น แต่มีงานวิจัยที่ศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ที่เกี่ยวข้องกับ

การมีพฤติกรรมด้านต่าง ๆ เช่น งานวิจัยของ วรรณี วรรณชาติ (2541 : 81, 193, 196) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัย จำนวน 325 คน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ ในกลุ่มรวม และยังพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับที่สองของพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ โดยร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ อีก 8 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ สามารถทำนาย ความแปรปรวนของพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ได้ 33.7% ในกลุ่มรวม และยังพบผลเช่นนี้ในกลุ่มย่อย คือ กลุ่มนักศึกษาที่ไม่ย้ายถิ่นและอยู่กับครอบครัวและกลุ่มนักศึกษาย้ายถิ่นและอยู่กับครอบครัว

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ยังสามารถพบได้ในพฤติกรรมด้านการอนุรักษ์ เช่น งานวิจัยของนิภาพร โชติสุดเสน่ห์ (2545 : 79) ได้ศึกษา ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวและพฤติกรรมการ รักษาระเบียบมากกว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนต่ำ ผลเช่นนี้พบในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มเพศชาย กลุ่มกรุงเทพ กลุ่มนักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก และกลุ่มที่รับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยวว่ามีลักษณะที่ดีน้อย และยังพบอีกว่าลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน เป็นตัวทำนายลำดับที่สอง ของพฤติกรรมอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว โดยร่วมกับตัวแปรอื่นๆ อีก 4 ตัวด้านจิตลักษณะ สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวได้ 26.8% ในกลุ่มรวม และยังพบผลเช่นนี้ในกลุ่มย่อยอีก 6 กลุ่ม นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ลักษณะม่งอนาคตสำคัญเป็นลำดับที่สองของพฤติกรรมการรักษาระเบียบ โดยร่วมกับตัวแปรอื่นๆอีก 4 ตัวด้านลักษณะ สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการรักษาระเบียบได้ 33.6% ในกลุ่มรวม และพบผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มย่อยอีก 3 กลุ่ม

การศึกษาด้านลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ยังเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมของบุคคลก็มี อาทิ งานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมซื่อสัตย์ของวัยรุ่นในการเล่นเกมส์ พบว่า นักเรียนวัยรุ่นชาย มีเหตุผลเชิงจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคตที่ไม่พัฒนาไปอย่างเต็มที่ จะมีพฤติกรรมซื่อสัตย์ในการเล่นเกมส์ ตามลำพังน้อยกว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งที่ไม่พัฒนาอย่างเต็มที่ ส่วนการวิจัยของ เกษม จันทศร (2541) ซึ่งได้ศึกษา

ลักษณะมุ่งอนาคตของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 560 คน เกี่ยวกับพฤติกรรมต้านทานการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยม ปรากฏว่า นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนมากจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเสพสารเบื้องต้นน้อยกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนต่ำ ซึ่งจะพบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่มที่ทำการวิเคราะห์ นอกจากนี้แล้วนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาบ้ามากด้วย โดยจะพบผลในกุ่มรวมและเกือบทุกกลุ่มย่อย ยกเว้น กลุ่มนักเรียนหญิง นักเรียนที่ฐานะสูง และนักเรียนที่มาจากครอบครัวขยาย

นอกจากนี้แล้ว การวิจัยลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำประโยชน์ให้ส่วนรวม ก็ได้มีบุคคลได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าว อาทิ ผลงานของลินดา สุวรรณดี (2543: 65 - 70) ซึ่งได้ศึกษาลักษณะมุ่งอนาคต ของนักเรียนระดับมัธยมจากโรงเรียน 4 แห่งรวม 480 คน เกี่ยวกับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมาก จะมีพฤติกรรมลดปริมาณขยะพฤติกรรมการใช้ของอย่างคุ้มค่า และพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสร้างขยะมากกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ โดยจะพบผลในกลุ่มรวมและทุกกลุ่มที่แยกย่อยอีก 6 กลุ่ม ซึ่งแบ่งตามเพศ ผลการเรียนและฐานะครอบครัว

บุคคลที่อาชีพต่างๆ ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำงานที่น่าปรารถนามากด้วย เช่น เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ท้องถิ่น (อภิรดี โสภาพงศ์, 2547) พัฒนากร (รังสรรค์ หังสหนาวิน, 2550) หัวหน้าสถานีอนามัยตำบล (สุชาดา ชลานุเคราะห์ 2552) เป็นต้น

จากการประมวลเอกสาร พบว่า บุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคต ได้ส่งผลได้ต่อการมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนา โดยเฉพาะพฤติกรรมการเป็นคนดีและคนเก่ง เช่น พฤติกรรมการประหยัด พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พฤติกรรมสุขภาพ เป็นต้น ดังนั้นจึงคาดว่า ชาวนาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมาก มีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่า ชาวนาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตน้อย

1.4.5.4 การควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์ กับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี

การควบคุมตน (Self control) เป็นทักษะอย่างหนึ่งที่สำคัญของบุคคลในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จ Mahoney และ Thoresen (1974) และ Bandura (1986)

ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการควบคุมตน 7 ขั้น ซึ่ง ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2547) ได้สรุปเหลือ 4 ขั้น คือ 1) การสังเกตพฤติกรรมของตนเอง 2) การกำหนดเป้าหมายย่อยต่างๆ และเป้าหมายสุดท้าย 3) การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อกระตุ้นพฤติกรรมที่ต้องการและ 4) การให้รางวัลแก่ตนเองเมื่อทำพฤติกรรมได้ตามเป้าหมายย่อยแต่ละครั้ง

การวิจัยเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง มักแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่รู้จักควบคุมตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการได้รับการฝึกอบรม มักเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่น่าปรารถนาและประสบความสำเร็จทางด้านพฤติกรรมสุขภาพ (เช่น พัชรี ดวงจันทร์, 2553; ปรางค์ทอง อภิพุทธิกุล, 2550)

ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ที่มีการควบคุมตนมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากด้วย เช่น งานวิจัยเชิงทดลองของ ดุจเดือน พันธุมนาวิน และ อัมพร ม้านคนอง (2552) ที่ทำการฝึกอบรมครูคณิตศาสตร์ จำนวน 316 คน โดยส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมคือ การฝึกอบรมการควบคุมตนด้วย ผลปรากฏว่า ครูที่ได้รับการฝึกการควบคุมตนเอง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมพัฒนานักเรียนมากกว่าครูที่ไม่ได้รับการฝึก

จากการประมวลเอกสาร พบว่า บุคคลที่มีการควบคุมตนมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสุขภาพ และพฤติกรรมการทำงานที่น่าปรารถนามากกว่า บุคคลที่มีการควบคุมตนน้อย ดังนั้นจึงคาดว่า ชาวนาที่มีการควบคุมตนมาก มีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีมากกว่า ชาวนาที่มีการควบคุมตนน้อย

1.5 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งกลุ่มตัวแปร ออกเป็น 4 ด้านด้วยกัน (แผนภูมิ 1.2) ตามประเภทของตัวแปร คือ

1.5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) มี 10 ตัวแปร คือ

1.5.1.1 กลุ่มสถานการณ์มี 5 ตัวแปรคือ 1) การเข้า-ไม่เข้ากระบวนการเรียนรู้ในโครงการโรงเรียนชาวนา 2) การสนับสนุนจากครอบครัว 3) การสนับสนุนจากองค์กร 4) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ 5) การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์

1.5.1.2 กลุ่มจิตลักษณะเดิมมี 6 ตัวแปรคือ 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2) สุขภาพจิตดี 3) ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ 4) ความมีเหตุมีผล 5) การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ6) ความเชื่ออำนาจในตน

1.5.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) เป็นกลุ่มพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งมี 4 ตัวแปร

1.5.2.1 พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี

1.5.2.2 พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี

1.5.2.3 พฤติกรรมการมีวุขภาวะทางสังคมที่ดี

1.5.2.4 พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี

1.5.3 ตัวแปรประสาน (Mediating Variables) มี 3 ตัวแปร

เป็นตัวแปรเชื่อมแทรก คือ ตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ หมายถึง ลักษณะทางจิตของบุคคลผู้กระทำที่เป็นการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสถานการณ์ปัจจุบันกับจิตลักษณะเดิมของเขา ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา 2) ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน 3) ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และ 4) การควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์

1.5.4 ตัวแปรแบ่งกลุ่มย่อย (Moderating Variables)

ประกอบด้วยตัวแปรทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการเน้นการปลูกข้าว

1.6 นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

1.6.1 กลุ่มตัวแปรพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งมี 4 ตัวแปร ได้แก่

พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี เป็นการแสดงถึงการมีร่างกายมีความสมบูรณ์และแข็งแรง ระบบต่างๆและอวัยวะทุกส่วนทำงานเป็นปกติและมีประสิทธิภาพ มีความเจริญเติบโตของ

ร่างกายเป็นไปในอัตราปกติ และมีความสัมพันธ์กับการเจริญด้านอื่น ร่างกายมีความแข็งแรงสามารถทำงานได้นานๆ ไม่เหนื่อยเร็วและมีประสิทธิภาพ การนอนหลับพักผ่อนเป็นไปตามปกติ เมื่อตื่นขึ้นมาแล้วรู้สึกสดชื่น คืนสู่สภาพปกติ ฟันมีความคงทนแข็งแรง หู ตา มีสภาพดี สามารถมองเห็นและได้ยินได้ดีผิวหนังสะอาดเกลี้ยงเกลาสดชื่นเปล่งปลั่ง และมีโรคภัยไข้เจ็บเรื้อรังต่าง ๆ ในปริมาณที่น้อยในระยะ 1 ปีที่ผ่านมา วัดโดยแบบวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่าที่ประกอบด้วยประโยคที่แสดงถึงสุขภาวะทางกาย รวมทั้งสิ้น 12 ข้อ และในแต่ละประโยคมีมาตรประเมินแบ่งออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติแรก เป็นการวัดปริมาณความผิดปกติ หรือเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น และมิติที่สอง คือ ความถี่ของอาการเหล่านี้ที่ปรากฏขึ้นในระยะเวลาที่กำหนด โดยแบบวัดนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีมาก

พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี หมายถึง ความตระหนักและเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมใน 3 มิติ ดังนี้ 1) ความสำนักในบุญคุณของธรรมชาติ 2) ความรู้สึกอยากตอบแทนดูแลรักษา และอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้วยการให้ความสนใจ ดูแล เอาใจใส่ที่จะปกป้อง และ 3) การกระทำที่แสดงถึงการตอบแทนบุญคุณของธรรมชาติ ด้วยการไม่ใช้สารเคมีหรือสาพิษในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ วัดโดยแบบวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง รวมจำนวน 12 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตร 6 หน่วย จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีมาก

พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี หมายถึง การที่ชาวนาแสดงถึง 1) การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยการแสวงหาความรู้ใหม่ เช่น การพิจารณาใช้วัตถุดิบในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เป็นต้น 2) การรู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ดั้งเดิมและหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ต่างๆ เช่น นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิมมาใช้ เป็นต้น และ 3) การจัดการและจัดสรรทรัพยากรและผลผลิต เช่น การเลือกที่จะใช้วัตถุดิบในพื้นที่มากกว่าที่จะซื้อจากภายนอก เป็นต้น วัดโดยแบบวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง รวมจำนวน 12 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตร 6 หน่วย จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีมาก

พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี จึงหมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมเกื้อกูลให้เพื่อนทำนาอินทรีย์ ใน 3 มิติ ได้แก่ 1) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ เช่น การให้กำลังใจ ชื่นชมที่เพื่อนทดลองใช้เทคนิคเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น 2) การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสารและความรู้ เช่น การ

ให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อดีของการทำนาอินทรีย์ ซื้อหนังสือเกี่ยวกับการทำนาอิทรีย์มาให้เพื่อนๆ เป็นต้น และ 3) การสนับสนุนทางด้านวัสดุอุปกรณ์และแรงงาน เช่น การให้เพื่อนยืมใช้วัสดุ เป็นต้น วัดโดยแบบวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง รวมจำนวน 12 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตร 6 หน่วย จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีมาก

1.6.2 กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ ซึ่งมี 5 ตัวแปร ได้แก่

การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา หมายถึง กลุ่มชาวนาที่ถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรก เป็นกลุ่มชาวนาที่ผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรการพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพึ่งพาตนเองในการประกอบอาชีพ (ระยะเวลา 5 วัน) และประเภทที่สอง เป็นกลุ่มชาวนาที่ไม่ได้ผ่านหลักสูตรนี้

การสนับสนุนจากครอบครัว หมายถึง การที่สมาชิกภายในครอบครัวให้การสนับสนุนส่งเสริม และเป็นกำลังใจให้สมาชิกในครอบครัวทำนาอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าสถานการณ์ของการเกษตรจะเป็นอย่างไร ผลจากการทำเกษตรอินทรีย์ในเบื้องต้นจะเป็นอย่างไร ก็ยังคงพร้อมที่จะยอมรับและอยู่เคียงข้างสมาชิกในครอบครัวของตน ที่ได้ตัดสินใจทำเกษตรอินทรีย์เสมอ วัดโดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามแนวทางที่ประมวลมา จำนวน ข้อ 12 ข้อ แต่ละข้อมีลักษณะเป็นประโยคประกอบมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “ จริงที่สุด “ จนถึง” ไม่จริงเลย”ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมาก

การสนับสนุนจากองค์กร หมายถึง การที่ชาวนามีที่ปรึกษาเป็นองค์การภายนอก ทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน หรือองค์กรที่เป็นหน่วยงานรัฐ ที่คอยให้การสนับสนุนส่งเสริม ทั้งในเรื่ององค์ความรู้ วัสดุ-อุปกรณ์ รวมทั้ง การเป็นกำลังใจให้ชาวนารวมกลุ่มทำกิจกรรมพัฒนาเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง วัดโดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวทางที่ประมวลมา จำนวน 10 ข้อ มีข้อความทางบวก 6 ข้อ และทางลบ 4 ข้อ แต่ละข้อมีลักษณะเป็นประโยคประกอบมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “ จริงที่สุด “ จนถึง” ไม่จริงเลย”ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ หมายถึง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์จากสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ รายการวิทยุ แผ่นพับ หรือเอกสารประชาสัมพันธ์

หน่วยงานหรือบุคคลคนอื่นที่ใกล้ชิด เช่น เพื่อนบ้านหรือผู้นำชุมชน แบบวัดนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง ซึ่งเป็นวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่า รวม 12 ข้อ โดยแต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วยประกอบ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก

การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ หมายถึง การที่ชาวนาได้เห็นแบบอย่างจากคนรอบข้างที่ทำเกษตรอินทรีย์มาก่อน จนเกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นที่จะทำตาม แบบวัดนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง ซึ่งเป็นวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่า รวม 12 ข้อ โดยแต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วยประกอบ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่เห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์มาก

1.6.3 กลุ่มจิตลักษณะเดิม มี 6 ตัวแปร ได้แก่

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ชาวนาที่มีความมุ่งมั่นหรือความปรารถนาที่จะทำนาอินทรีย์ให้ประสบความสำเร็จ และมีความเพียรพยายามที่จะทำอย่างต่อเนื่อง ให้บรรลุเป้าหมายโดยไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคหรือสิ่งกีดขวาง พยายามฝ่าฟันให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เป็น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน , งามตา วนินทานนท์ และคณะ, 2536) จำนวน 12 ข้อ ซึ่งเป็นวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่า โดยแต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วยประกอบ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก

สุขภาพจิตดี หมายถึง ชาวนาที่มีลักษณะทางจิตและอารมณ์ที่แสดงถึง การไม่รู้สึกวิตกกังวลจนเกินเหตุ ไม่โกธรง่าย ไม่ตื่นเต้นง่าย มีสมาธิ สามารถควบคุมตนเองได้ และมีความกล้าในสิ่งที่สมควร (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, งามตา วนินทานนท์ และคณะ, 2536) ซึ่งเป็นวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่า รวม 10 ข้อ โดยแต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วยประกอบ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมาก

ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ หมายถึง การที่ตัดสินใจ โดยที่ยอมรับกับผลที่ยังไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น จะดี หรือ ไม่ดี แต่ที่ตัดสินใจ ด้วยเห็นว่า ต้องลองให้เห็นกับตาตัวเองโดยปริมาณการรับรู้และความรู้สึกหรือความพอใจในการแสดงพฤติกรรมที่ตน 1) เห็นว่าจะเกิดผลดีกับตนในอนาคต แต่ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น 2) ตระหนักว่าพฤติกรรมนั้นจะเป็นอันตรายแก่ตนได้ตามความเป็นจริง แต่ต้องการความตื่นเต้น ท้าทาย สนุก หรือพฤติกรรมนั้น อาจบรรลุเป้าหมายได้ยากถ้าไม่คิดเสี่ยง 3) มี

ความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเหล่านั้น เนื่องจากหวังในรางวัล ผลประโยชน์ หรือการยอมรับจากผู้อื่นหรือเคยทำพฤติกรรมเหล่านั้นสำเร็จ หรือเคยเห็นผู้อื่นทำสำเร็จมาแล้วในอดีต เป็นแบบวัดของ ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2552) จำนวน 12 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ " จริงที่สุด " จนถึง" ไม่จริงเลย" ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติมาก

ความมีเหตุมีผล หมายถึง เป็นวิธีคิดแก้ปัญหาด้วยการแสวงหาความเป็นสาเหตุปและผลด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ 1) หลักการควบคุนตนเอง 2) หลักการให้นิยามปฏิบัติการ และ 3) หลักการศึกษาจากคนจำนวนมาก เป็นแบบวัดของ โกศล มีคุณ (2551) จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ " จริงที่สุด " จนถึง" ไม่จริงเลย" ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีเหตุมีผลมาก

การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน หมายถึง แบบวัดที่วัดการรับรู้ของบุคคลใน 4 องค์ประกอบ คือ 1) ระลึกถึงบุญคุณของสังคม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม 2) ความถี่ของการระลึกถึงบุญคุณ 3) ระลึกว่า สังคม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม มีคุณประโยชน์ต่อชีวิตเราในหลายรูปแบบ และ 4) ระลึกว่า มีหลานภาคส่วนของสังคม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีคุณประโยชน์ต่อตัวเรา เป็นแบบวัดของ อุบล เลี้ยววาริณ (2551) จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ " จริงที่สุด " จนถึง" ไม่จริงเลย" ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่รับรู้คุณความดีแผ่นดินมาก

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การที่ชาวนามีความเชื่อเกี่ยวกับผลหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนไม่ว่าจะเป็นสิ่งดีหรือไม่ดี ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง มากกว่าอิทธิพลจากภายนอกสังคม เป็นแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, งามตา วนินทานนท์ และคณะ (2536) จำนวน 10 ข้อ มีข้อความทางบวก 2 ข้อ และมีข้อความทางลบ 8 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ " จริงที่สุด " จนถึง" ไม่จริงเลย" ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก

1.6.4 กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ มี 4 ตัวแปร ได้แก่

ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา หมายถึง การเห็นประโยชน์มากและโทษน้อยของการเข้าโครงการแรียนชาวนา และความพร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการอีก แบบวัดนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง ซึ่งเป็นวัดชนิดมาตรประเมินรวมค่า รวม 12 ข้อ โดยแต่ละข้อมีมาตร 6 หน่วยประกอบ จาก

“จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามาก

ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน หมายถึง การเห็นประโยชน์มากและโทษน้อยของการทำนานอินทรีย์และความพร้อมที่จะทำนาอิทรีย์ต่อไป แบบวัดนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง วัดโดยแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวทางที่ประมวลมา จำนวน 12 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ ”จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีมากต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

ลักษณะมุ่งอนาคตนในการทำนาอินทรีย์ หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลถึงผลดีผลเสียของการทำนาอินทรีย์ และ การเล็งเห็นความสำคัญของผลที่จะเกิดขึ้นในภายภาคหน้าจากการทำนาอินทรีย์ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 12 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ ”จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตนในการทำนาอินทรีย์มาก

การควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์ หมายถึง ทักษะใน 4 ด้าน ดังนี้ 1) การสังเกตพฤติกรรมของตนเอง 2) การกำหนดเป้าหมายย่อยต่างๆ และเป้าหมายสุดท้าย 3) การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อกระตุ้นพฤติกรรมที่ต้องการและ 4) การให้รางวัลแก่ตนเองเมื่อทำพฤติกรรมได้ตามเป้าหมายย่อยแต่ละครั้ง เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 12 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ ”จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีการควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์มาก

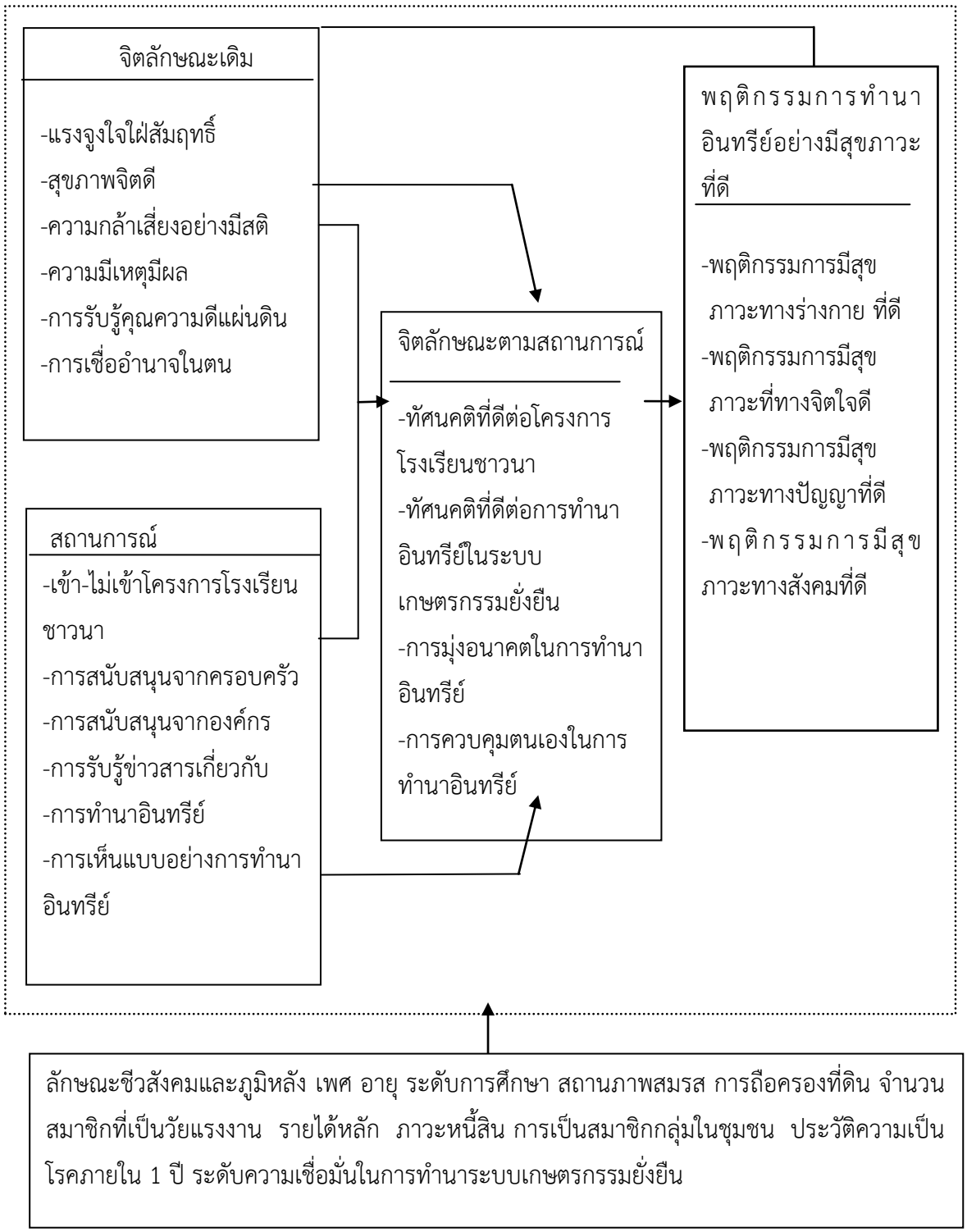

แผนภูมิที่ 1.2 กรอบแนวคิดและความสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิจัย

1.7 สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 กล่าวว่า ชาวนาที่เข้าโรงการโรงเรียนชาวนา เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามากกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมากกว่า มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มากกว่า มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มากกว่า มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีมากกว่า มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีมากกว่า มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีมากกว่า หรือมีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีมากกว่า ชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ

สมมติฐานที่ 2 กล่าวว่า ชุดตัวทำนายทั้งสิ้น 3 ชุด ได้แก่ ตัวทำนายชุดที่ 1 คือ ชุดจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วยตัวทำนาย 6 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ ความเชื่ออำนาจในตน ตัวทำนายชุดที่ 2 คือ ชุดสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 4 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ และตัวทำนายชุดที่ 3 ประกอบด้วยชุดตัวทำนายที่ 1 ร่วมกับชุดตัวทำนายที่ 2 รวมทั้งสิ้น 10 ตัวแปร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายว่า ชุดตัวทำนายที่ 3 สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนาได้มากกว่า ทำนายทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนได้มากกว่า ทำนายลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ได้มากกว่า หรือทำนายการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ได้มากกว่า ชุดตัวทำนายที่ 1 หรือ ชุดตัวทำนายที่ 2 เพียงลำพังชุดใดชุดหนึ่ง อย่างน้อย 5%

สมมติฐานที่ 3 กล่าวว่า ชุดตัวทำนายทั้งสิ้น 3 ชุด ได้แก่ ตัวทำนายชุดที่ 3 คือ ประกอบด้วย ชุดจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความเชื่ออำนาจในตน การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ จำนวน 10 ตัวแปร ตัวทำนายชุดที่ 4 จิตลักษณะตามสถานการณ์ 4 ตัวแปร ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ และตัวทำนายชุดที่ 5 ประกอบด้วยชุดตัวทำนายที่ 3 ร่วมกับชุดตัวทำนายที่ 4 รวมทั้งสิ้น 14 ตัวแปร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายว่า ชุดตัว

ทำนายที่ 3 สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีได้มากกว่า ทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีได้มากกว่า ทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีได้มากกว่า หรือทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีได้มากกว่า ชุดตัวทำนายที่ 3 หรือ ชุดตัวทำนายที่ 4 เพียงลำพังชุดใดชุดหนึ่ง อย่างน้อย 5%

บทที่ 2

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ของชาวนาในโครงการโรงเรียนชาวนา มูลนิธิข้าวขวัญ”เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบ (Correlation Comparative Study) จิตลักษณะและสถานการณ์ของชาวนา ที่ส่งผลถึงพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี โดยมีการสร้างและปรับปรุงแบบวัดให้มีคุณภาพสูง เพื่อนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล โดยให้ชาวนารับแบบวัดต่างๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ

ในส่วนนี้จะได้นำเสนอเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวัดตัวแปร วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือวัด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่าง และวิธีสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชาวนาไทยทั้งชายและหญิง ที่สมัครเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้โดยการฝึกอบรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ในโครงการโรงเรียนชาวนา ที่จัดกระบวนการโดยมูลนิธิข้าวขวัญ จ.สุพรรณบุรี และชาวนาที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ในการฝึกอบรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ขั้นตอนและหลักเกณฑ์ คือ

1.คัดเลือกผู้ที่สมัครเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้โดยการฝึกอบรมการทำนาอินทรีย์ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ของมูลนิธิข้าวขวัญ จ.สุพรรณบุรี ซึ่งเป็นผู้ที่ทำนาเป็นอาชีพหลัก เป็นหรือไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ไม่จำกัดภูมิลำเนา เคยผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยการฝึกอบรมการทำนาอินทรีย์มาแล้วหรือไม่เคยก็ได้ แต่ไม่เคยเรียนรู้ในหลักสูตรของมูลนิธิข้าวขวัญมาก่อน

2. ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกำหนดโควต้า (Straitified Quota Random Sampling) จากชาวนา 2 ประเภท คือ ชาวนาที่สมัครเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้โดยการฝึกอบรมการทำนาอินทรีย์ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนในโครงการโรงเรียนชาวนาของมูลนิธิข้าวขวัญ และได้นำความรู้ไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ จำนวน 3 จังหวัด คือ จ.สุพรรณบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ จ.กรุงเทพมหานคร จังหวัดละ 80 คน และ ชาวนาในพื้นที่เดียวกัน ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ และไม่ได้นำไปปฏิบัติหรือปฏิบัติน้อยในพื้นที่ จังหวัดละ 80 คน รวมเป็นกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้นจำนวน 480 คน

2.2 เครื่องมือวัดตัวแปร

เครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรในงานวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลัง แบบวัดกลุ่มพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี แบบวัดกลุ่มสถานการณ์ แบบวัดกลุ่มจิตลักษณะเดิม แบบวัดกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ มีรายละเอียดของแบบวัดดังนี้

2.2.1 แบบวัดพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี และพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี

2.2.1.1 แบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี (แบบวัดชุดที่ 1 สุขภาพของฉัน ในภาคผนวก ก) เป็นการแสดงถึงการมีร่างกายมีความสมบูรณ์และแข็งแรง ระบบต่างๆและอวัยวะทุกส่วนทำงานเป็นปกติและมีประสิทธิภาพ มีความเจริญเติบโตของร่างกายเป็นไปในอัตราปกติและมีความสัมพันธ์กับการเจริญด้านอื่น ร่างกายมีความแข็งแรงสามารถทำงานได้นานๆ ไม่เหนื่อยเร็วและมีประสิทธิภาพ การนอนหลับพักผ่อนเป็นไปตามปกติ เมื่อตื่นขึ้นมาแล้วรู้สึกสดชื่น คืนสู่สภาพปกติ ฟันมีความคงทนแข็งแรง หู ตา มีสภาพดี สามารถมองเห็นและได้ยินได้ดีผิวหนังสะอาดเกลี้ยงเกลาสดชื่นเปล่งปลั่ง และมีโรคภัยไข้เจ็บเรื้อรังต่าง ๆ ในปริมาณที่น้อย ในระยะ 1 ปีที่ผ่านมา เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 24 ข้อ จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ช่วยปรุงแก้ไขจากนั้นนำไปหาคุณภาพของแบบวัดและดำเนินการคัดเลือกให้เหลือ 12 ข้อ ซึ่งเป็นข้อความทางลบทั้ง 12 ข้อ และในแต่ละประโยคมีมาตรประเมินแบ่งออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติแรก เป็นการวัดปริมาณความผิดปกติ หรือเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น มีมาตรประเมิน 4 หน่วย ตั้งแต่ “ไม่เกิดเลย” ถึง “รุนแรงมาก” และมิติที่สอง คือ ความถี่ของอาการเหล่านี้ที่ปรากฏขึ้นในระยะเวลาที่กำหนด มีมาตรประเมิน 3 หน่วย ตั้งแต่ “ไม่เลย” ถึง “บ่อยมาก” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่

ระหว่าง 5.40 ถึง 10.00 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .42 ถึง .70 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .85

ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมการมสุขภาวะทางกายที่ดี

อาการที่ปรากฏกับท่านใน 1 ปีที่ผ่านมา	**ปริมาณอาการที่เกิดขึ้น**				**ความถี่ของอาการที่เกิดขึ้น**		
	รุนแรงมาก	**ค่อนข้างรุนแรง**	**ไม่ค่อยรุนแรง**	**ไม่เกิดเลย**	**บ่อยมาก**	**นานๆ ครั้ง**	**ไม่เลย**
ตัวอย่าง : เวลาหิวข้าว ฉันจะหน้ามืด		✓			✓		

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเองทางด้านบวก พิสัยอยู่ระหว่าง 12-144 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีมาก

2.2.1.2 แบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี (แบบวัดชุดที่ 2 สิ่งที่ฉันตระหนัก ในภาคผนวก ก) ความตระหนักและเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมใน 3 มิติ ดังนี้ 1) ความสำนักในบุญคุณของธรรมชาติ 2) ความรู้สึกอยากตอบแทน ดูแลรักษา และอนุรักษ์ธรรมชาติด้วยการให้ความสนใจ ดูแล เอาใจใส่ที่จะปกป้อง และ 3) การกระทำที่แสดงถึงการตอบแทนบุญคุณของธรรมชาติ ด้วยการไม่ใช้สารเคมีหรือสารพิษในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 24 ข้อ จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ช่วยปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปหาคุณภาพของแบบวัดและดำเนินการคัดเลือกให้เหลือ 12 ข้อ มีข้อคำถามทางบวก 4 ข้อ และมีข้อความทางลบ 8 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 2.12 ถึง 7.00 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .12 ถึง .43 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นที่เท่ากับ .73

ตัวอย่าง แบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี

(0) ฉันวางแผนปลูกต้นไม้ไว้เยอะๆ เพราะคิดว่า จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี มีพิสัยอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีมาก

2.2.1.3 แบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี (แบบวัดชุดที่ 4 แนวทางการทำเกษตรของฉัน ในภาคผนวก ก) แบบวัดพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี การที่ชาวนาแสดงถึง 1) การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยการแสวงหาความรู้ใหม่ เช่น การพิจารณาใช้วัตถุดิบในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เป็นต้น 2) การรู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ดั้งเดิมและหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ต่างๆ เช่น นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิมมาใช้ เป็นต้น และ 3) การจัดการและจัดสรรทรัพยากรและผลผลิต เช่น การเลือกที่จะใช้วัตถุดิบในพื้นที่มากกว่าที่จะซื้อจากภายนอก เป็นต้น เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 24 ข้อ จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ช่วยปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปหาคุณภาพของแบบวัดและดำเนินการคัดเลือกให้เหลือ 12 ข้อ มีข้อคำถามทางบวก 7 ข้อ มีข้อความทางลบ 5 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 4.19 ถึง 8.80 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .36 ถึง .57 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .79

ตัวอย่าง แบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี

(0) ฉันมักจะนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อเป็นการประหยัดต้นทุนการผลิต

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง

ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี มีพิสัยอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีมาก

2.2.1.4 แบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี (แบบวัดชุดที่ 3 ฉันกับการสนับสนุนเพื่อน ในภาคผนวก ก) เป็นแบบวัดพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี โดยการสนับสนุนส่งเสริมเกื้อกูลให้เพื่อนทำนาอินทรีย์ ใน 3 มิติ ได้แก่ 1) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ เช่น การให้กำลังใจ ชื่นชมที่เพื่อนทดลองใช้เทคนิคเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น 2) การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสารและความรู้ เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อดีของการทำนาอินทรีย์ ซื้อหนังสือเกี่ยวกับการทำนาอิทรีย์มาให้เพื่อนๆ เป็นต้น และ 3) การสนับสนุนทางด้านวัสดุอุปกรณ์และแรงงาน เช่น การให้เพื่อนยืมใช้วัสดุ เป็นต้น โดยผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 26 ข้อ จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ช่วยปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปหาคุณภาพของแบบวัดและดำเนินการคัดเลือกให้เหลือ 12 ข้อ ซึ่งเป็นข้อความทางบวกทั้งหมด แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 4.50 ถึง 7.73 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .33 ถึง .53 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นที่เท่ากับ .82

ตัวอย่าง แบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี

(0) เมื่อฉันพบโครงการพัฒนาความรู้ด้านการทำนาอินทรีย์ที่ดี ฉันจะรีบบอกคนรู้จักให้เข้าร่วม

.....	.....	.....	:	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง		ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในการวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี เป็นข้อความทางบวก จึงให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี มีพิสัยอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีมาก

2.2.2 แบบวัดกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และการควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์

2.2.2.1 แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา (แบบวัดชุดที่ 6 ความรู้สึกต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ในภาคผนวก ก) การเห็นประโยชน์มากและโทษน้อยของการเข้าโครงการเรียนชาวนา และความพร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการอีก วัดโดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวทางที่ประมวลมา จำนวน 24 ข้อ จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ช่วยปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปหาคุณภาพของแบบวัดและดำเนินการคัดเลือกให้เหลือ 12 ข้อ มีข้อคำถามทางบวก ข้อ 8 ข้อ และมีข้อความทางลบ 4 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 4.80 ถึง 7.91 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .35 ถึง .59 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81

ตัวอย่าง แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา

(0) ฉันคิดว่า โครงการโรงเรียนชาวนา ทำให้ฉัน มีความรู้เรื่องเทคนิคการทำเกษตรอินทรีย์มากกว่าโครงการอื่น

.....	.....	.....	:	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง		ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา มีพิสัยอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามาก

2.2.2.2 แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (แบบวัดชุดที่ 7 ความเห็นของฉันเกี่ยวกับระบบเกษตรอินทรีย์ ในภาคผนวก ก) การเห็นประโยชน์มากและโทษน้อยของการทำนานอินทรีย์และความพร้อมที่จะทำนาอิทรีย์ต่อไป วัดโดยแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวทางที่ประมวลมา จำนวน 26 ข้อ จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ช่วยปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปหาคุณภาพของแบบวัดและดำเนินการคัดเลือกให้เหลือ 12 ข้อ มีข้อคำถามทางบวก ข้อ 7 ข้อ และมีข้อความทางลบ 5 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 5.04 ถึง 10.90 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .50 ถึง .71 และแบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85

ตัวอย่าง แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

(0) ฉันคิดว่าการทำเกษตรอินทรีย์ เป็นการวางแผนสร้างความมั่นคงทางอาหารในระยะยาว

.....	.....	.....	:	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง		ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในแบบวัดทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน มีพิสัยอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มากเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาก

2.2.2.3 แบบวัดการมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (แบบวัดชุดที่ 8 ความมุ่งมั่นของฉัน ในภาคผนวก ก) เป็นความสามารถในการคาดการณ์ไกลถึงผลดีผลเสียของการทำนาอินทรีย์ และ การเล็งเห็นความสำคัญของผลที่จะเกิดขึ้นในภายภาคหน้าจากการทำนาอินทรีย์ วัดโดยแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวทางที่ประมวลมา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 16 ข้อ จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ช่วยปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปหาคุณภาพของแบบวัดและดำเนินการคัดเลือกให้เหลือ 12 ข้อ มีข้อคำถามทางบวก 9 ข้อ และมีข้อความทางลบ 4 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่า

อำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 2.43 ถึง 4.78 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง -.05 ถึง .48 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .52

ตัวอย่าง แบบวัดการมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

(0) ฉันเชื่อว่า การทำเกษตรอินทรีย์ในวันนี้ จะส่งผลดีต่อฉันและครอบครัวในวันหน้า

.....	.....	.....	:	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง		ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ มีพิสัยอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มาก

2.2.2.4 แบบวัดการควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (แบบวัดชุดที่ 8 การควบคุมตนของฉัน ในภาคผนวก ก) หมายถึง ทักษะใน 4 ด้าน ดังนี้ 1) การสังเกตพฤติกรรมของตนเอง 2) การกำหนดเป้าหมายย่อยต่างๆ และเป้าหมายสุดท้าย 3) การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อกระตุ้นพฤติกรรมที่ต้องการและ 4) การให้รางวัลแก่ตนเองเมื่อทำพฤติกรรมได้ตามเป้าหมายย่อยแต่ละครั้ง เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 16 ข้อ จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ช่วยปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปหาคุณภาพของแบบวัดและดำเนินการคัดเลือกให้เหลือ 12 ข้อ มีข้อคำถามทางบวก 8 ข้อ และมีข้อความทางลบ 4 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 2.23 ถึง 8.03 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .10 ถึง .49 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .65

ตัวอย่าง แบบวัดการควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

(0) ถ้าแม้การทำเกษตรอินทรีย์จะยังไม่สำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ แต่ฉันจะลองทำอีก

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดการควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์ มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดการควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์ มีพิสัยอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีการควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์มาก

2.2.3 แบบวัดกลุ่มจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วยแบบวัด 6 ตัว คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดี และความเชื่ออำนาจในตน

2.2.3.1 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (แบบวัดชุดที่ 13 ลักษณะนิสัยของฉันในภาคผนวก ก) ชาวนาที่มีความมุ่งมั่นหรือความปรารถนาที่จะทำนาอินทรีย์ให้ประสบความสำเร็จและมีความเพียรพยายามที่จะทำอย่างต่อเนื่อง ให้บรรลุเป้าหมายโดยไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคหรือสิ่งกีดขวาง พยายามฝ่าฟันให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เป็น เป็นแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, งามตา วนินทานนท์ และคณะ (2536) จำนวน 10 ข้อ มีข้อความทางบวก 5 ข้อ และมีข้อความทางลบ 5 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 4.15 ถึง 7.38 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .33 ถึง .60 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น .77

ตัวอย่าง แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

(0) เมื่อฉันพบว่างานที่ทำอยู่นั้นยาก ฉันจะเลิกทำโดยเร็ว

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีพิสัยอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก

2.2.3.2 แบบวัดสุขภาพจิตดี (แบบวัดชุดที่ 14 อารมณ์ความรู้สึกของฉัน ในภาคผนวก ก) ชาวนาที่มีลักษณะทางจิตและอารมณ์ที่แสดงถึง การไม่รู้สึกวิตกกังวลจนเกินเหตุ ไม่โกธรง่าย ไม่ตื่นเต้นง่าย มีสมาธิ สามารถควบคุมตนเองได้ และมีความกล้าในสิ่งที่สมควร (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, งามตา วนินทานนท์ และคณะ: 2536) จำนวน 10 ข้อ มีแต่ข้อความทางลบ 10 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 6.00 ถึง 8.50 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .48 ถึง .58 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .82

ตัวอย่าง แบบวัดสุขภาพจิตดี

(0) เวลาทำงาน ถ้ามีใครมาส่งเสียงดังใกล้ๆ ฉันมักทำงานต่อไม่ได้

.....	.....	.....	:	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง		ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดสุขภาพจิตดีเป็นข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนน จึงให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดสุขภาพจิตดี มีพิสัยอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมาก

2.2.3.3 แบบวัดความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ (แบบวัดชุดที่ 15 สิ่งที่ฉันเชื่อหรือปฏิบัติ ในภาคผนวก ก) การที่ตัดสินใจ โดยที่ยอมรับกับผลที่ยังไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น จะดี หรือ ไม่ดี แต่ที่ตัดสินใจ ด้วยเห็นว่า ต้องลองให้เห็นกับตาตัวเองโดยปริมาณการรับรู้และความรู้สึกหรือความ

พอใจในการแสดงพฤติกรรมที่ตน 1) เห็นว่าจะเกิดผลดีกับตนในอนาคต แต่ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น 2) ตระหนักว่าพฤติกรรมนั้นจะเป็นอันตรายแก่ตนได้ตามความเป็นจริง แต่ต้องการความตื่นเต้น ท้าทาย สนุก หรือพฤติกรรมนั้น อาจบรรลุเป้าหมายได้ยากถ้าไม่คิดเสี่ยง 3) มีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเหล่านั้น เนื่องจากหวังในรางวัล ผลประโยชน์ หรือการยอมรับจากผู้อื่นหรือเคยทำพฤติกรรมเหล่านั้นสำเร็จ หรือเคยเห็นผู้อื่นทำสำเร็จมาแล้วในอดีต เป็นแบบวัดของ ดุจเดือน พันธุมนาวิน และงานตา วนินทานททน์ (2551) จำนวน 12 ข้อ มีแต่ข้อความทางลบ 12 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 4.50 ถึง 8.80 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .30 ถึง .55 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น .77

ตัวอย่าง แบบวัดความเสี่ยงอย่างมีสติ

(0) ฉันเห็นเพื่อนได้รับรางวัลจากการพนัน ฉันอยากจะลองทำบ้าง เผื่อจะโชคดี

.....	.....	.....	:	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง		ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดความเสี่ยงอย่างมีสติ คือ ข้อความทางลบ ดังนั้น การให้คะแนนจึงให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดความเสี่ยงอย่างมีสติ มีพิสัยอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีความเสี่ยงอย่างมีสติมาก

2.2.3.4 แบบวัดการมีเหตุมีผล (แบบวัดชุดที่ 16 ฉันกับการใช้เหตุผล ในภาคผนวก ก) เป็นวิธีคิดแก้ปัญหาด้วยการแสวงหาความเป็นสาเหตุปและผลด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ 1) หลักการควบคุนตนเอง 2) หลักการให้นิยามปฏิบัติการ และ 3) หลักการศึกษาจากคนจำนวนมาก เป็นแบบวัดของ โกศล มีคุณ (2551) จำนวน 10 ข้อ มีข้อความทางบวก 3 ข้อ และมีข้อความทางลบ 7 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 2.01 ถึง 5.61 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .10 ถึง .43 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น .60

ตัวอย่าง แบบวัดการมีเหตุมีผล

(0) การตรวจสอบข่าวเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จากหนังสือพิมพ์หลาย ๆ ฉบับ จะทำให้มั่นใจว่าตรงความจริงได้มากกว่าการอ่านจากหนังสือพิมพ์ฉบับที่ตนชอบเพียงฉบับเดียว

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดการมีเหตุมีผล มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดการมีเหตุมีผล มีพิสัยอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีเหตุมีผลมาก

2.2.3.5 แบบวัดการรับรู้คุณความดีแผ่นดิน (แบบวัดชุดที่ 17 สิ่งที่ฉันรู้สึกต่อส่วนรวม ในภาคผนวก ก) แบบวัดที่วัดการรับรู้ของบุคคลใน 4 องค์ประกอบ คือ 1) ระลึกถึงบุญคุณของสังคม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม 2) ความถี่ของการระลึกถึงบุญคุณ 3) ระลึกว่า สังคม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม มีคุณประโยชน์ต่อชีวิตเราในหลายรูปแบบ และ 4) ระลึกว่า มีหลานภาคส่วนของสังคม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีคุณประโยชน์ต่อตัวเรา เป็นแบบวัดของ อุบลเลี้ยววาริณ (2551) จำนวน 10 ข้อ มีข้อความทางบวก 5 ข้อ และมีข้อความทางลบ 5 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 3.84 ถึง 7.30 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .20 ถึง .51 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น .72

ตัวอย่าง แบบวัดการรับรู้คุณความดีแผ่นดิน

(0) การที่ฉันมีสุขภาพดี เกิดจากการสนับสนุนของครอบครัว คนใกล้ชิด ชุมชน และธรรมชาติร่วมกัน

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดการรับรู้คุณความดีแผ่นดินมี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดการรับรู้คุณความดีแผ่นดิน มีพิสัยอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีการรับรู้คุณความดีแผ่นดินมาก

2.2.3.6 แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน (แบบวัดชุดที่ 18 ความเชื่อมั่นของฉัน ในภาคผนวก ก) การที่ชาวนามีความเชื่อเกี่ยวกับผลหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนไม่ว่าจะเป็นสิ่งดีหรือไม่ดี ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง มากกว่าอิทธิพลจากภายนอกสังคม เป็นแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, งามตา วนินทานนท์ และคณะ (2536) จำนวน 10 ข้อ มีข้อความทางบวก 2 ข้อ และมีข้อความทางลบ 8 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 4.14 ถึง 7.37 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .33 ถึง .54 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น .76

ตัวอย่าง แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน

(0) ที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” เกิดขึ้นและ เป็นจริงเสมอกับฉัน

.....	.....	.....	:	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง		ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดความเชื่ออำนาจในตน มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดความเชื่ออำนาจในตน มีพิสัยอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก

2.2.4 แบบวัดกลุ่มสถานการณ์ ประกอบด้วยแบบวัด 4 ตัวแปร คือ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ มีรายละเอียดดังนี้

2.2.4.1 แบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัว (แบบวัดชุดที่ 11 ครอบครัวของฉันในภาคผนวก ก) การที่สมาชิกภายในครอบครัวให้การสนับสนุน ส่งเสริม และเป็นกำลังใจให้สมาชิกในครอบครัวทำนาอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าสถานการณ์ของการเกษตรจะเป็นอย่างไร ผลจากการทำเกษตรอินทรีย์ในเบื้องต้นจะเป็นอย่างไร ก็ยังคงพร้อมที่จะยอมรับและอยู่เคียงข้างสมาชิกในครอบครัวของตน ที่ได้ตัดสินใจทำเกษตรอินทรีย์เสมอ วัดโดยแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวทางที่ประมวลมา จำนวน 24 ข้อ จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ช่วยปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปหาคุณภาพของแบบวัดและดำเนินการคัดเลือกให้เหลือ 12 ข้อ มีข้อความทางบวก 9 ข้อ และทางลบ 3 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 6.32 ถึง 12.65 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .53 ถึง .74 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .91

ตัวอย่างแบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัว

(0) สมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือ และเข้ามามีส่วนร่วมในการทำเกษตรอินทรีย์อย่างเต็มที่

.....	.....	.....	:	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง		ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในแบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัว มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัว มีพิสัยอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมาก

2.2.4.2 การสนับสนุนจากองค์กร (แบบวัดชุดที่ 12 ที่ปรึกษาของฉัน ในภาคผนวก ก) การที่ชาวนามีที่ปรึกษาเป็นองค์การภายนอก ทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน หรือองค์กรที่เป็นหน่วยงานรัฐ ที่คอยให้การสนับสนุนส่งเสริม ทั้งในเรื่ององค์ความรู้ วัสดุ-อุปกรณ์ รวมทั้ง การเป็นกำลังใจให้ชาวนารวมกลุ่มทำกิจกรรมพัฒนาเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง วัดโดยแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวทางที่ประมวลมา จำนวน 20 ข้อ จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ช่วยปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปหาคุณภาพของแบบวัดและดำเนินการคัดเลือกให้เหลือ 10 ข้อ มีข้อความทางบวก 6 ข้อ และทางลบ 4 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 5.13 ถึง 7.80 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .38 ถึง .69 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .86

ตัวอย่างแบบวัดการสนับสนุนจากองค์กร

(0) เจ้าหน้าที่ไม่เคยหวงความรู้กับฉัน เมื่อมีความรู้ใหม่เกิดขึ้น ฉันจะได้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งนั้นทันที

.....	.....	.....	:	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง		ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดการสนับสนุนจากองค์กร มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดการสนับสนุนจากองค์กร มีพิสัยอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก

2.2.4.3 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (แบบวัดชุดที่ 9 ฉันกับการรับข่าวสาร ในภาคผนวก ก) การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์จากสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ รายการวิทยุ แผ่นพับ หรือเอกสารประชาสัมพันธ์หน่วยงาน หรือบุคคลคนอื่นที่ใกล้ชิด เช่น เพื่อนบ้านหรือผู้นำชุมชน วัดโดยแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวทางที่ประมวลมา จำนวน 20 ข้อ จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ช่วยปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปหาคุณภาพของแบบวัดและดำเนินการคัดเลือกให้เหลือ 12 ข้อ มีข้อความทางบวก 10 ข้อ และ

ทางลบ 2 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 5.68 ถึง 8.18 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .40 ถึง .58 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83

ตัวอย่างแบบวัดการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

(0) ฉันติดตามข่าวสารโครงการเกษตรอินทรีย์ทางโทรทัศน์เป็นประจำ

.....	.....	.....	:	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง		ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาข้าวระบบเกษตรกรรมยั่งยืน มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน มีพิสัยอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาก

2.2.4.4การเห็นแบบอย่างการการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (แบบวัดชุดที่ 10 ฉันกับการเห็นแบบอย่าง ในภาคผนวก ก) การที่ชาวนาได้เห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง ที่ทำเกษตรอินทรีย์มาก่อน จนเกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นที่จะทำตาม วัดโดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเองตามแนวทางที่ประมวลมา จำนวน 20 ข้อ จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ช่วยปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปหาคุณภาพของแบบวัดและดำเนินการคัดเลือกให้เหลือ 12 ข้อ มีข้อความบวก 10 ข้อ และข้อความทางลบ 2 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 3.26 ถึง 20.46 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .24 ถึง .83 และ แบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .88

ตัวอย่างแบบวัดการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรยั่งยืน

(0) ผู้นำชุมชนฉัน ได้ทำโครงการเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ของเขา เพื่อเป็นตัวอย่างให้ลูกบ้านเห็น

.....	.....	.....	:	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง		ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความในวัดการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรยั่งยืนมี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงมี 2 กรณี คือ 1) กรณีข้อความทางบวก ให้คะแนนจาก 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ จาก จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย และ 2) กรณีข้อความทางลบ ให้คะแนนจาก 1, 2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ จาก จริงที่สุดจริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย

การคิดคะแนน คิดโดยรวมคะแนนทุกข้อในแบบวัดการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรยั่งยืน มีพิสัยอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มากเป็นผู้ที่มีการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรยั่งยืนมาก

2.2.5 แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง (แบบวัดชุดที่ 5 เกี่ยวกับตัวฉันในภาคผนวก ก) เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับลักษณะของเกษตรกร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส การถือครองที่ดิน จำนวนสมาชิกที่เป็นวัยแรงงาน รายได้หลัก ภาวะหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน โดยให้เกษตรกรเลือกตอบจากคำถามที่ได้ให้ไว้ในแบบสอบถาม และเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนด

2.3 **การหาคุณภาพเครื่องมือวัด**

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการหาคุณภาพเครื่องมือวัด โดยการนำเอาแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 12 แบบวัด ได้แก่ แบบวัดพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ แบบวัดการมีสุขภาวะทางกายที่ดี แบบวัดการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี แบบวัดการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี แบบวัดการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน แบบวัดการมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน แบบวัดการควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน แบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัว แบบวัดการสนับสนุนจากองค์กร แบบวัดการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน แบบวัดการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และนอกจากนี้ยังได้นำแบบวัดที่ผู้วิจัยอื่นๆ มาใช้ในการ

วิจัยครั้งนี้ด้วย คือ แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดสุขภาพจิต แบบวัดความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แบบวัดความมีเหตุมีผล แบบวัดการรับรู้คุณความดี และแบบวัดความเชื่ออำนาจในตน

ซึ่งแบบวัดเหล่านี้ได้ทำการหาอำนาจจำแนกรายข้อ (t-ratio) หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนของทั้งแบบวัดที่ไม่รวมข้อนั้น (Item-total correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดในแต่ละฉบับ (Alpha coefficient) โดยรายละเอียดของการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาความเที่ยงตรงของแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบวัดที่สร้างขึ้นตามนิยามปฏิบัติการในแต่ละตัวแปร ที่ควบคุมการทำภาคนิพนธ์ พิจารณาให้มีเนื้อหาครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษา และมีความเหมาะสมกับกลุ่มประชากรที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างหรือไม่เพียงใด แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้แบบวัดที่สมบูรณ์ จากนั้นได้ให้อาจารย์ผู้ควบคุมการทำภาคนิพนธ์ ตรวจอีกครั้งหนึ่ง (Face Validity) แล้วจึงนำไปทดลองใช้

2. นำไปทดลองใช้ กับกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะคล้ายกับ
กลุ่มตัวอย่าง ในที่นี้คือชาวนาที่สมัครเข้าเป็นนักเรียนชาวนาชุดใหม่ จำนวน 150 คน

3. การหาค่าจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) ในการหาอำนาจการจำแนกรายข้อที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้หาค่าจำแนกรายข้อของแบบวัดทุกแบบวัดทุกแบบวัดทุกแบบที่สร้างขึ้นใหม่ โดยใช้สถิติ t-ratio โดยใช้เทคนิค 30 %

4. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดที่ไม่รวมข้อนั้น (Item total Correlation) เพื่อทดสอบว่า ข้อดังกล่าวมีทิศทางไปในทางเดียวกับข้อความอื่นทั้งหมดในแบบวัดนี้

5. หาความเชื่อมั่น (Reliability) เมื่อข้อความผ่านเกณฑ์ในข้อ 3 และ 4 จึงนำข้อความในแบบวัดนี้มาหาความเชื่อมั่นของแบบวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยค่าสถิติการทดสอบในแต่ละแบบวัด เป็นไปตามตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงคุณภาพของแบบวัดทั้งหมดในการศึกษาครั้งนี้

แบบวัด	จำนวนข้อ	พิสัยค่าt	พิสัยค่า r	ค่าความเชื่อมั่น
1.สุขภาพของฉัน *	12	5.40 ถึง 10.00	.42 ถึง .70	.85
2. สิ่งที่ฉันตระหนัก*	12	2.12 ถึง 7.00	.12 ถึง .43	.73
3.แนวทางการทำการเกษตรของฉัน *	12	4.19 ถึง 8.80	.36 ถึง .57	.79
4.ฉันกับเพื่อน*	12	4.50 ถึง 7.73	.33 ถึง .53	.82
5.ลักษณะนิสัยของฉัน	10	4.15 ถึง 7.38	.33 ถึง .60	.77
6.อารมณ์ความรู้สึกของฉัน	10	6.00 ถึง 8.50	.48 ถึง .58	.82
7.สิ่งที่ฉันเชื่อหรือปฏิบัติ	12	4.50 ถึง 8.80	.30 ถึง .55	.77
8. ฉันกับการใช้เหตุผล	10	2.01 ถึง 5.61	.10 ถึง .43	.60
9.สิ่งที่ฉันรู้สึกต่อส่วนรวม	10	3.84 ถึง 7.30	.20 ถึง .51	.72
10.ความเชื่อมั่นของฉัน	10	4.14 ถึง 7.37	.33 ถึง .54	.76
11.ความรู้สึกต่อโครงการโรงเรียนชาวนา*	12	4.80 ถึง 7.91	.35 ถึง .59	.81
12.ความเห็นของฉันเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน*	12	5.04 ถึง 10.90	.50 ถึง .71	.85
13.ความมุ่งมั่นของฉัน*	12	2.43 ถึง 4.78	-.05 ถึง .48	.52
14.การควบคุมตนของฉัน*	12	2.23 ถึง 8.03	.10 ถึง .49	.65
15.ฉันกับการรับข่าวสาร*	12	5.68 ถึง 8.18	.40 ถึง .58	.83
16.ฉันกับการเห็นแบบอย่าง*	12	3.26 ถึง 20.46	.24 ถึง .83	.85
17.ครอบครัวของฉัน*	12	6.32 ถึง 12.65	.53 ถึง .74	.91
18.ที่ปรึกษาของฉัน*	10	5.13 ถึง 7.80	.38 ถึง .69	.86

หมายเหตุ : * แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

2.4 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทดสอบแบบวัดกับกลุ่มตัวอย่างแล้ว และได้มีการปรับปรุงเครื่องมือวัดให้มีคุณภาพ ดังกล่าวแล้ว จึงได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้คือ

1. ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อขอความร่วมมือกับนักเรียนชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ และที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ แต่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อขอเข้าไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. นัดวันและเวลาเพื่อนำแบบสอบถามไปทำการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเอง และมีผู้ช่วยในการควบคุมการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
3. นำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และทำการคัดเลือกฉบับที่บกพร่องออกไป จากกนั้นนำฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ผลทางสถิติต่อไป

2.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows โดยมีสถิติที่ใช้ดังนี้

1. **สถิติวิเคราะห์ (Inferential Statistics)** การวิเคราะห์แบบถดถอยพหูคูณ (Multiple Regression Analysis : MRA) แบบ Enter และ Stepwise โดยใช้ตัวทำนายหลายตัวในการทำนายตัวถูกทำนายทีละตัว ใช้เกณฑ์แตกต่างเปอร์เซ็นต์ทำนายที่ 5 % ใช้ในการทดสอบสมมติฐานที่ 1 และ 2
2. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 สมมติฐานที่ 2 และสมมติฐานที่ 3 ถ้าพบผลที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe′ ต่อไป
3. **สถิติพรรณา (Descriptive Statistics)** โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลที่ได้รับ และค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์ (Pearson’ s Product Moment Correlation) ของตัวแปรต่างๆในการศึกษาครั้งนี้

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ของชาวนาในโครงการโรงเรียนชาวนา มูลนิธิข้าวขวัญ” เป็นการวิจัยชาวนาที่เข้าร่วมอบรมการทำนาอินทรีย์ในโครงการโรงเรียนชาวนา เปรียบเทียบกับชาวนาที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงปัจจัยด้านสถานการณ์ ด้านจิตลักษณะเดิม ปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ และลักษณะชีวสังคมภูมิหลัง ว่ามีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีทั้ง 4 ด้านมากน้อยเพียงใด ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาใน 3 ประการ คือ 1) การฝึกอบรมตามโครงการโรงเรียนชาวนาจะส่งผลดีต่อชาวนา จิตลักษณะตามสถานการณ์ (ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา,ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน, ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์) และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีทั้ง 4 ด้าน (พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี และพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี) มากกว่าชาวนาที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมในโครงการดังกล่าวหรือไม่ 2) กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม 6 ตัวแปร (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ ความเชื่ออำนาจในตน) และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ 4 ตัวแปร คือ (การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์) รวม 10 ตัวทำนาย สามารถร่วมกันทำนายความแปรปรวนของจิตลักษณะตามสถานการณ์แต่ละตัว (ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา,ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน, ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์) ได้มากกว่าการใช้ตัวทำนายเพียงกลุ่มเดียวหรือไม่ เป็นเพราะเหตุใด และ 3) กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม 6 ตัวแปร (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์,สุขภาพจิตดี, กล้าเสี่ยงอย่างมีสติ,มีเหตุมีผล,รับรู้คุณความดีแผ่นดิน, ความเชื่ออำนาจในตน) ร่วมกับตัวทำนายชุดที่ 2 กลุ่มสถานการณ์ 4 ตัวแปร คือ (การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์) ร่วมกับตัวทำนายชุดที่ 3 ซึ่งเป็นตัวทำนาย จิตลักษณะตามสถานการณ์ 4 ตัวแปร คือ (ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา,ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ใน

ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน, ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์) รวมเป็น 14 ตัวทำนาย สามารถร่วมกันทำนายความแปรปรวนของตัวแปรตามแต่ละตัว (พฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี 4 ด้าน) ได้มากกว่าการใช้ตัวทำนายเพียงกลุ่มเดียวหรือไม่ เป็นเพราะเหตุใด ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้ง 3 ประการนี้ ได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ และก่อนที่จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน จะเสนอลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เข้าใจลักษณะสำคัญของชาวนาที่ถูกศึกษา และการกำหนดตัวแปรเพื่อแบ่งกลุ่มย่อยต่อไป

3.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ คือ ชาวนาไทย จำนวน 480 คน เป็นกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ จำนวน 240 คน ซึ่งแบ่งตามลักษณะชีวสังคมภูมิหลัง (ตาราง 3.1) ได้ดังนี้ 1) เพศ แบ่งเป็น ชาวนาเพศชาย จำนวน 137 คน (ร้อยละ 57.1) และ ชาวนาเพศหญิง จำนวน 103 คน (ร้อยละ 42.9) 2) ปริมาณการปลูกข้าว ตั้งแต่ไม่มีเลยจนถึง มีการปลูกข้าว 77 ไร่ มีค่าเฉลี่ยของปริมาณที่ดินทำกินเท่ากับ 18.56 ไร่ ค่ามัธยมฐาน เท่ากับ 13.0 ไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 18.85 ไร่ เมื่อใช้ค่ามัธยฐานของกลุ่มรวมเป็นตัวแบ่งกลุ่ม สามารถแบ่งกลุ่มชาวนาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชาวนาที่ปลูกข้าวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 13 ไร่ จัดเป็น ชาวนาที่ไม่เน้นปลูกข้าว จำนวน 126 คน (ร้อยละ 52.5) และ ชาวนาที่ปลูกข้าวมากกว่า 13 ไร่ จัดเป็น ชาวนาที่เน้นปลูกข้าว จำนวน 114 คน (ร้อยละ 47.5) 3) อายุ มีอายุอยู่ระหว่าง 16-81 ปี มีอายุเฉลี่ย 46.21 ปี มีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 47 ปี และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 114.28 ปี เมื่อใช้ค่ามัธยฐานของกลุ่มรวมเป็นตัวแบ่งกลุ่ม สามารถแบ่งกลุ่มชาวนาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชาวนาที่อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 47 ปีจัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีอายุน้อย จำนวน 122 คน (ร้อยละ 50.8) และกลุ่มชาวนาที่มีอายุมากกว่า 47 ปี จัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีอายุมาก จำนวน 118 คน (ร้อยละ 49.2) และ 4) การศึกษา อยู่ระหว่าง 2-16 ปี มีการศึกษาโดยเฉลี่ย 7.90 ปี มีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 6 ปี และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.26 ปี เมื่อใช้ค่ามัธยฐานของกลุ่มรวมเป็นตัวแบ่งกลุ่ม สามารถแบ่งกลุ่มชาวนาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชาวนาที่มีการศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 6 ปี จัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษาน้อย จำนวน 113 คน (ร้อยละ 55.4) และกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามากกว่า 6 ปี จัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก จำนวน 107 คน (ร้อยละ 44.6)

สำหรับกลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ จำนวน 240 คน ซึ่งแบ่งตามลักษณะชีวสังคมภูมิหลัง (ตาราง 3.1) ได้ดังนี้ 1) เพศ แบ่งเป็น ชาวนาเพศชาย จำนวน 132 คน (ร้อยละ 55.0) และ ชาวนาเพศหญิง จำนวน 108 คน (ร้อยละ 45.0) 2) ปริมาณการปลูกข้าว ตั้งแต่ไม่มีเลยจนถึง มีการปลูกข้าว 77 ไร่ มีค่าเฉลี่ยของปริมาณที่ดินทำกิน เท่ากับ 18.48 ไร่ ค่ามัธยมฐาน เท่ากับ 13.0 ไร่ และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 17.98 ไร่ เมื่อใช้ค่ามัธยฐานของกลุ่มรวมเป็นตัวแบ่งกลุ่ม สามารถแบ่งกลุ่มชาวนาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชาวนาที่ปลูกข้าวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 13 ไร่ จัดเป็น ชาวนาที่ไม่เน้นปลูกข้าว จำนวน 122 คน (ร้อยละ 50.8) และ ชาวนาที่ปลูกข้าวมากกว่า 13 ไร่ จัดเป็นชาวนาที่เน้นปลูกข้าว จำนวน 118 คน (ร้อยละ 49.2) 3) อายุ มีอายุอยู่ระหว่าง 17-81 ปี มีอายุเฉลี่ย 46.76 ปี มีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 47 ปี และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 12.30 ปี เมื่อใช้ค่ามัธยฐานของกลุ่มรวมเป็นตัวแบ่งกลุ่ม สามารถแบ่งกลุ่มชาวนาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชาวนาที่อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 47 ปีจัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีอายุน้อย จำนวน 125 คน (ร้อยละ 52.1) และกลุ่มชาวนาที่มีอายุมากกว่า 47 ปี จัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีอายุมาก จำนวน 115 คน (ร้อยละ 47.9) และ 4) การศึกษา อยู่ระหว่าง 2-16 ปี มีการศึกษาโดยเฉลี่ย 7.33 ปี มีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 6 ปี และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.08 ปี เมื่อใช้ค่ามัธยฐานของกลุ่มรวมเป็นตัวแบ่งกลุ่ม สามารถแบ่งกลุ่มชาวนาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชาวนาที่มีการศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 6 ปี จัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษาน้อย จำนวน 146 คน (ร้อยละ 60.8) และกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามากกว่า 6 ปี จัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก จำนวน 94 คน (ร้อยละ 39.2)

ตาราง 3.1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (N = 480)

ลักษณะชีวสังคม	ลักษณะทั่วไป	กลุ่มเข้าโครงการ		กลุ่มไม่เข้าโครงการ		กลุ่มรวม	
		จำนวน	ร้อยละ*	จำนวน	ร้อยละ*	จำนวน	ร้อยละ*
เพศ	ชาย	137	57.1	132	55.0	269	56.0
	หญิง	103	42.9	108	45.0	211	44.0
การเข้า-ไม่เข้าโครงการ	ไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนชาวนา	-	-	-	-	240	50.0
	เข้าร่วมโครงการโรงเรียนชาวนา	-	-	-	-	240	50.0
ปริมาณการปลูกข้าว	เน้นปลูกข้าว (≤ 13 ไร่)	126	52.5	122	50.8	248	51.7
	ไม่เน้นปลูกข้าว (มากกว่า 13 ไร่)	114	47.5	118	49.2	232	48.3
อายุ	อายุน้อย (≤ 47 ปี)	122	50.8	125	52.1	247	51.5
	อายุมาก (มากกว่า 47 ปีขึ้นไป)	118	42.8	115	47.9	233	48.5
การศึกษา	การศึกษาน้อย (≤ 6 ปี)	113	55.4	146	60.8	279	58.1
	การศึกษามาก (มากกว่า 6 ปีขึ้นไป)	107	44.6	94	39.2	201	41.9

หมายเหตุ: * ไม่รวม Missing Values

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ในกลุ่มรวม และ 10 กลุ่มย่อย ปรากฏในตาราง 1- 9 ในภาคผนวก ข

3.2 ผลการทำนาย จิตลักษณะตามสถานการณ์ โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

ในส่วนนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสวงหาเปอร์เซ็นต์การทำนาย ตัวทำนายที่สำคัญ และลำดับการทำนายของจิตลักษณะตามสถานการณ์ 4 ตัวแปร ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น (Enter และ Stepwise) โดยมีชุดตัวทำนายทั้งสิ้น 3 ชุด ได้แก่ ตัวทำนายชุดที่ 1 คือ ชุดจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วยตัวทำนาย 6 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ ความเชื่ออำนาจในตน ตัวทำนายชุดที่ 2 คือ ชุดสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 4 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ และตัวทำนายชุดที่ 3 ประกอบด้วยชุดตัวทำนายที่ 1 ร่วมกับชุดตัวทำนายที่ 2 รวมทั้งสิ้น 10 ตัวแปร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายว่า ชุดตัวทำนายที่ 3 สามารถทำนายตัวแปรตามดังกล่าวข้างต้นได้มากกว่า ชุดตัวทำนายที่ 1 หรือ ชุดตัวทำนายที่ 2 เพียงลำพังชุดใดชุดหนึ่ง อย่างน้อย 5%

การวิเคราะห์ข้อมูลจะได้กระทำทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยอีก 10 กลุ่ม ซึ่งแบ่งตามชีวสังคมภูมิหลัง คือ 1) แบ่งตามเพศ คือ กลุ่มที่เป็นเพศชาย และ กลุ่มที่เป็นเพศหญิง 2) แบ่งตามการเข้า-ไม่โครงการ คือ กลุ่มที่ไม่เข้าโครงการ และ กลุ่มที่เข้าโครงการ 3) แบ่งตามประเภทการเพาะปลูก คือ กลุ่มที่เน้นปลูกข้าว และ กลุ่มที่ไม่เน้นปลูกข้าว 4) แบ่งตามอายุ คือ กลุ่ม ที่มีอายุน้อย และ กลุ่มที่มีอายุมาก 5) แบ่งตามระดับการศึกษา คือ กลุ่มที่มีการศึกษาน้อย และ กลุ่มที่มีการศึกษามาก

ในส่วนของการทำนายพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ได้แก่ พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี โดยผลการทำนายตัวแปรตามดังกล่าวนี้โดยใช้ชุดตัวทำนายที่ 1 – 3 ได้นำเสนอในตาราง 10-13 ในภาคผนวก ข)

3.2.1 ผลการทำนาย ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะและกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

เมื่อนำคะแนนทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 1 คือ คือชุดจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วยตัวทำนาย 6 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ ความเชื่ออำนาจในตน ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.2) พบว่าจิตลักษณะเดิม ทั้ง 6 ตัวแปร สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ได้ 65.9% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญคือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน สุขภาพจิตดี และความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .50,.32,.17,-.09 และ .07 ซึ่งแปลความหมายว่า กลุ่มชาวนาที่ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติสูง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีการรับรู้คุณความดีแผ่นดินสูง มีสุขภาพจิตดีน้อย และมีความเชื่ออำนาจในตนสูง เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.2) พบว่า จิตลักษณะเดิมทั้ง 6 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก โดยทำนายได้ 73.3% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .55, .35 และ .11 ซึ่งแปลความหมายเพิ่มเติมได้ว่า ชาวนาที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก ก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามากด้วย และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 70.7% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน สุขภาพจิตดี และ ความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ .65,.25,-.24 และ .14 ซึ่งแปลความหมายเพิ่มเติมได้ว่า กลุ่มชาวนาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง การรับรู้คุณความดีแผ่นดินสูง สุขภาพจิตดีน้อย หรือ ความเชื่ออำนาจในตนสูง ก็ยิ่งมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามากด้วย และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุดคือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ 9.6% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และความมีเหตุมีผล ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ .22 และ .16

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 61.0% ถึง 67.3% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มี 2 คู่ คือ 1) กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ กับ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (09.6% และ 70.7% ตามลำดับ) และ 2) กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษาน้อย และกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก (61.0% และ 73.3% ตามลำดับ)

ตาราง 3.2 ผลการทำนายของทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวนคน	ชุดที่ 1 จิตลักษณะเดิม (1,2,3,4,5,6)			ชุด 2 สถานการณ์ (7,8,9,10)			ชุด 3 จิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ (1-10)			% แตกต่าง
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	
รวม	479	65.9	3,1,5,2,6	.50, .32, .17, -.09, .07	84.8	7,10	.72, .22	88.8	7,10,5,8,6,4,3	.59,.15,.12,.09,.09,.08,.05	4.00
ชาย	268	67.0	3,1,5	.51, .35, .12	85.9	7,10	.71, .24	89.4	7,10,5,6,4	.67,.19,.12,.07,.06	3.50
หญิง	210	64.9	3,1,5,6,2	.49, .27, .22, .12, -.11	83.4	7,10	.73, .20	88.4	7,5,6,8,4	.71,.13,.12,.12,.08	5.00*
ไม่เข้าโครงการ	239	9.6	5,4	.22, .16	1.7	ไม่มีตัวทำนายสำคัญ	-	11.3	5,4	.22,.16	1.70
เข้าโครงการ	239	70.7	1,5,2,6	.65, .25, -.24, .14	45.0	7,10,8	.54, .22, -.13	77.2	1,7,5,2,6,10	.48,.25,.20,-.18,.17,.08	6.50*
เน้นปลูกข้าว	247	67.3	3,1,5	.45, .42, .10	86.0	7,10	.75, .18	89.7	7,10,1,6,5	.67,.14,.11,.10,.07	3.70
ไม่เน้นปลูกข้าว	231	65.7	3,1,5,2,6	.54, .27, .22, -.13, .10	83.6	7,10	.68, .25	88.2	7,10,5,4,8,6	.61,.17,.15,.08,.08,.06	4.60
อายุน้อย	246	65.6	3,1,5,2,6	.50,.30,.20,-.12,.10	83.9	7,10,8	.72,.29,-.10	87.2	7,10,4,5,6	.61,.23,-.10,.09,.08	3.3
อายุมาก	232	66.7	3,1,5	.52,.34,.14	85.3	7,10	.69,.25	89.1	7,10,1,3,5,6	.53,.21,.10,.10,.09,.07	3.8
การศึกษาน้อย	278	61.0	3,1,5	.48,.31,.19	84.7	7,10	.69,.24	87.7	7,10,5,6,1,3	.59,.19,.10,.08,.07,.07	3.0
การศึกษามาก	200	73.3	3,1,6	.55,.35,.11	84.3	7,10,8	.71,.31,-.10	88.5	7,10,4,3,6	.53,.22,.14,.12,.09	4.1

หมายเหตุ ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ลงไป และ * มีค่าเปอร์เซ็นต์ทำนายแตกต่างกันตั้งแต่ 5%

ตัวทำนาย

ตัวที่ 1 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ตัวที่ 2 คือ สุขภาพจิตดี
ตัวที่ 3 คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ
ตัวที่ 4 คือ ความมีเหตุมีผล
ตัวที่ 5 คือ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน
ตัวที่ 6 คือ ความเชื่ออำนาจในตน
ตัวที่ 7 คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์
ตัวที่ 8 คือ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์
ตัวที่ 9 คือ การสนับสนุนจากครอบครัว
ตัวที่ 10 คือ การสนับสนุนจากองค์กร

เมื่อนำคะแนนทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 2 คือ ชุดสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 4 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.2) พบว่าสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ได้ 84.8% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และการสนับสนุนจากองค์กร ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .72 และ .22 ซึ่งหมายความว่า กลุ่มชาวนาที่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก และได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก จะมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.2) พบว่า สถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่เน้นปลูกข้าว โดยทำนายได้ 86.0% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และการสนับสนุนจากองค์กร ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .75 และ .18 ซึ่งแปลผลการทำนายของกลุ่มนี้ คือ กลุ่มชาวนาที่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก และได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก จะมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามาก และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาเพศชาย โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และการสนับสนุนจากองค์กร ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .71 และ .24 และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 1.7% ซึ่งไม่มีตัวทำนายใดเลยที่สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนาของกลุ่มนี้ได้

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 45.0% ถึง 85.3% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มี 1 คู่ คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ และ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ กับ กลุ่ม (1.7% และ 45.0% ตามลำดับ)

เมื่อนำคะแนนทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 3 คือ ชุดจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 10 ตัวแปรได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความเชื่ออำนาจในตน การสนับสนุนจากครอบครัว การับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.2) พบว่าจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ ทั้ง 10 ตัวแปร สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ได้ 88.8% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุน

จากองค์กร การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ความเชื่ออำนาจในตน การมีเหตุมีผล และความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .59,.15,.12,.09,.09,.08 และ -.05 ซึ่งมีความหมายว่า กลุ่มชาวนา ที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก มีการรับรู้คุณความดีแผ่นดินมาก มีการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์มาก มีความเชื่ออำนาจในตนมาก มีเหตุมีผลมาก หรือมีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติน้อย เป็นผู้มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามากด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.2) พบว่าจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ทั้ง 10 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่เน้นปลูกข้าว ทำนายได้ 89.7% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน และ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ .67,.14,.11,.10, และ .07 โดยแปลผลเพิ่มเติมได้ว่า ชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก มีความเชื่ออำนาจในตนมาก หรือ มีการรับรู้คุณความดีแผ่นดินมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามาก และ กลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาเพศชาย โดยทำนายได้ 89.4% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความเชื่ออำนาจในตน และความมีเหตุมีผล ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ .67,.19,.12,.07 และ .06และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ ทำนายได้ 11.3% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และความมีเหตุมีผล ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ .22 และ .16

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 77.2% ถึง 89.1% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มี 1 คู่ คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ กับ กลุ่มชาวนาเข้าโครงการ (11.3% และ 77.2% ตามลำดับ)

จากผลการวิเคราะห์ใน 3 กลุ่มนี้สรุปได้ 4 ประการ คือ 1) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมที่สำคัญโดยสรุปของทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา เรียงจากมากไปน้อย คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน สุขภาพจิตดี และความเชื่ออำนาจในตน 2) ตัวทำนายกลุ่มสถานการณ์ที่สำคัญ โดยสรุปของทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และการสนับสนุนจากองค์กร 3) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์โดยสรุปของทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ความเชื่อ

อำนาจในตน ความมีเหตุมีผล และความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ และ 4) ตัวทำนายชุดที่ 3 ได้แก่ จิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ได้ดีกว่าตัวทำนายชุดที่ 1 คือ กลุ่มจิตลักษณะเดิม หรือ ตัวทำนายชุดที่ 2 คือ กลุ่มสถานการณ์ อย่างน้อย 5% ผลเช่นนี้พบเฉพาะในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชาวนาเพศหญิง และกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ

3.2.2 ผลการทำนาย ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

เมื่อนำคะแนนทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ แบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 1 คือ ชุดจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วยตัวทำนาย 6 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ ความเชื่ออำนาจในตน ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.3) พบว่าจิตลักษณะเดิม ทั้ง 6 ตัวแปร สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ได้ 83.3% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญคือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความเชื่ออำนาจในตน และสุขภาพจิตดี ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .52,.32,.13,.08 และ- .07 ซึ่งแปลความหมายว่า กลุ่มชาวนาที่มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติสูง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีการรับรู้คุณความดีแผ่นดินสูง มีสุขภาพจิตดี และมีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีมากต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.3) พบว่า จิตลักษณะเดิมทั้ง 6 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนามีการศึกษามาก โดยทำนายได้ 73.5% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และสุขภาพจิตดี ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ .59, .33, .14 และ - .10 และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 71.1% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความมีเหตุมีผล ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ และ สุขภาพจิตดี ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ .41,.30,.21,.11 และ -.10 และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุดคือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 1.9 % โดยไม่มีตัวทำนายใดเลยที่สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนได้

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 63.2% ถึง 69.3% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มี 2 คู่ คือ

1) กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ กับ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ กับ (01.9% และ 71.1% ตามลำดับ) และ 2) กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษาน้อย กับ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก (63.2% และ 73.5% ตามลำดับ)

เมื่อนำคะแนนทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ แบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 2 คือ ชุดสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 4 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว การับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.3) พบว่าสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ได้ 84.5% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร และการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .72,.28 และ -.09 ซึ่งหมายความว่า กลุ่มชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก แต่มีการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์น้อย จะมีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมากด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.3) พบว่า สถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด มี 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มชาวนาเพศชาย โดยทำนายได้ 85.5% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร และการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .75,.26 และ -.08 ซึ่งแปลผลการทำนายของกลุ่มนี้ คือ กลุ่มชาวนาที่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก และการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์น้อย จะมีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาก และ 2) กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การสนับสนุนจากองค์กร ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .70 และ .25 ส่วนกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่เน้นปลูกข้าว โดยทำนายได้ 85.0% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร และการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .76,.30 และ -.17 และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 05.0% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และการสนับสนุนจากองค์กร ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ -.16 และ .15

ตาราง 3.3 ผลการทำนายของทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวนคน	ชุดที่ 1 จิตลักษณะเดิม (1,2,3,4,5,6)			ชุด 2 สถานการณ์ (7,8,9,10)			ชุด 3 จิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ (1-10)			% แตกต่าง
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	
รวม	479	83.3	3,1,5,6,2	.52,.32,.13,.08,-.07	84.5	7,10,8	.72,.28,-.09	87,8	7,10,3,6,5,1,4	.56,.21,.08,.08,.08,.06,.04	3.30
ชาย	268	68.8	3,1,5	.52,.37,.09	85.5	7,10,8	.75,.26,-.08	89.2	7,10,4,5,3,6	.62,.18,.09,.09,.08,.07	3.70
หญิง	210	65.3	3,1,5,6	.53,.27,.11,.10	83.7	7,10,8	.67,.34,-.10	86.7	7,10,6,5,3	.53,.26,.17,.10,.09	3.00
ไม่เข้าโครงการ	239	1.9	ไม่มีตัวทำนายสำคัญ	-	05.0	7,10	-.16,.15	6.7	7,10	-.16,.15	1.70
เข้าโครงการ	239	71.1	1,5,4,3,2	.41,.30,.21,.11,.-10	43.5	7,8,10	.56,-.25,.13	75.8	7,1,5,4	.28,.26,.26,.25	4.70
เน้นปลูกข้าว	247	68.8	3,1,5	.48,.36,.13	85.0	7,10,8	.76,.30,-.17	88.0	7,10,5,1,3,6	.54,.20,.11,.09,.09,.08	3.00
ไม่เน้นปลูกข้าว	231	66.2	3,1,6	.56,.31,.12	84.8	7,10	.67,.27	88.1	7,10,6,5,4	.65,.22,.10,.06,.06	3.30
อายุน้อย	246	65.4	3,1,5,6	.52,.29,.11,.09	84.9	7,10	.72,.22	88.9	7,10,5,6,4,2	.66,.18,.14,.09,.07,-.05	4.0
อายุมาก	232	69.3	3,1,5	.55,.34,.11	84.7	7,10	.72,.22	89.1	7,10,5,8,1,6,3	.52,.15,.13,.10,.10,.08,.07	4.4
การศึกษาน้อย	278	63.2	3,1,5	.49,.33,.17	84.3	7,10	.74,.20	87.6	7,10,5,6	.70,.16,.14,.08	3.3
การศึกษามาก	200	73.5	3,1,5,2	.59,.33,.14,-.10	85.5	7,10	.70,.25	90.7	7,10,4,5,6,8	.60,.16,.12,.11,.10,.08	5.2*

หมายเหตุ ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ลงไป และ * มีค่าเปอร์เซ็นต์ทำนายแตกต่างกันตั้งแต่ 5%

ตัวทำนาย

ตัวที่ 1 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ตัวที่ 2 คือ สุขภาพจิตดี

ตัวที่ 3 คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ

ตัวที่ 4 คือ ความมีเหตุมีผล

ตัวที่ 5 คือ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน

ตัวที่ 6 คือ ความเชื่ออำนาจในตน

ตัวที่ 7 คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์

ตัวที่ 8 คือ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์

ตัวที่ 9 คือ การสนับสนุนจากครอบครัว

ตัวที่ 10 คือ การสนับสนุนจากองค์กร

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 43.5% ถึง 83.7% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มี 1 คู่ คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ และ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ กับ (05.0% และ 43.5% ตามลำดับ)

เมื่อนำคะแนนทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ แบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 3 คือ ชุดจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 10 ตัวแปรได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความเชื่ออำนาจในตน การสนับสนุนจากครอบครัว การับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.3) พบว่าจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ ทั้ง 10 ตัวแปร สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ได้ 87.8% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความเชื่ออำนาจในตน การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ ความมีเหตุมีผล ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .56,.21,.08,.08,.08,.06 และ .04 ซึ่งมีความหมายว่า กลุ่มชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติสูง มีความเชื่ออำนาจในตนสูง มีการรับรู้คุณความดีแผ่นดินสูง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และมีเหตุมีผลสูง เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.3) พบว่าจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ ทั้ง 10 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความเชื่ออำนาจในตน และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .60,.16,.12,.11,.10 และ .08 ส่วนกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาเพศชาย ทำนายได้ 89.2% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ และ ความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ .62,.18,.09,.09,.08 และ .07 โดยแปลผลเพิ่มเติมได้ว่า ชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก การสนับสนุนจากองค์กรมาก ความมีเหตุมีผลมาก การรับรู้คุณความดีแผ่นดินมาก ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติมาก และ ความเชื่ออำนาจในตนมาก จะมีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์มาก และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ ทำนายได้ 06.7% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย

ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ -.16 และ .15

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 75.8% ถึง 89.1% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มี 1 คู่ คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ กับ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (06.7% และ 75.8% ตามลำดับ)

จากผลการวิเคราะห์ใน 3 กลุ่มนี้สรุปได้ 4 ประการ คือ 1) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมที่สำคัญ โดยสรุปของทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เรียงจากมากไปน้อย คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความเชื่ออำนาจในตน และ สุขภาพจิตดี 2) ตัวทำนายกลุ่มสถานการณ์ที่สำคัญโดยสรุปของทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยื เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร และการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ 3) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์โดยสรุปของทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความเชื่ออำนาจในตน การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความมีเหตุมีผล และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ปรากฏว่า ตัวทำนายชุดที่ 3 สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนได้มากกว่า ชุดตัวทำนายจิตลักษณะเดิม หรือชุดตัวทำนายสถานการณ์ ชุดใดชุดหนึ่งเพียงลำพังอย่างน้อย 5% ผลเช่นนี้ปรากฏเพียงกลุ่มเดียว คือ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก

3.2.3 ผลการทำนาย ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะและกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

เมื่อนำคะแนนลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 1 คือ คือชุดจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วยตัวทำนาย 6 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ ความเชื่ออำนาจในตน ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.4) พบว่าจิตลักษณะเดิม ทั้ง 6 ตัวแปร สามารถทำนายลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ได้ 63.4% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญคือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีเหตุมีผล และสุขภาพจิตดี ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .62,.34,-.08 และ- .06 ซึ่งแปลความหมายว่า กลุ่มชาวนาที่มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติสูง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีเหตุมีผลต่ำ และมีสุขภาพจิตดีน้อย เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มากด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.4) พบว่า จิตลักษณะเดิมทั้ง 6 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก โดยทำนายได้ 70.7% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุขภาพจิตดี ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .68,.31 และ -.16 ส่วนกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือกลุ่มชาวนาที่ไม่เน้นปลูกข้าว โดยทำนายได้ 64.9% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุขภาพจิตดี มีค่าเบต้าตามลำดับคือ .65,.30 และ -.31 ซึ่งแปลความหมายเพิ่มเติมได้ว่า กลุ่มชาวนาที่มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติมาก มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และมีสุขภาพจิตดีต่ำ เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มากด้วย และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุดคือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 7.3% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความมีเหตุมีผล และการรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ -.17,และ -.17

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 40.8% ถึง 64.5% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มี 2 คู่ คือ 1) กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ กับ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (7.3% และ 40.8% ตามลำดับ) และ 2) กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษาน้อย กับ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก (58.7% และ 70.7% ตามลำดับ)

เมื่อนำคะแนนลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 2 คือ ชุดสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 4 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว การับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.4) พบว่าสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ ได้ 86.6% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และการสนับสนุนจากองค์กร ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .86 และ.08 ซึ่งหมายความว่า กลุ่มชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก และได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก จะมีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มากด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.4) พบว่า สถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาเพศหญิง โดยทำนายได้ 87.6% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเพียงตัวแปรเดียว คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากครอบครัว และการสนับสนุนจากองค์กร ซึ่งมีค่าเบต้า คือ .65,.17 และ .13 ซึ่งแปลผลการทำนายของกลุ่มนี้ คือ ชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก การสนับสนุนจากครอบครัวมาก และการสนับสนุนจากองค์กรมาก เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มาก และกลุ่มที่มี

เปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่มีอายุมาก โดยทำนายได้ 87.2% โดยมีตัวทำนายเพียงตัวแปรเดียว คือ การรับรู้ข่าวสารการทำนาอินทรีย์ แปลความหมายว่า ชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารการทำนาอินทรีย์มาก เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มาก และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 00.6% โดยไม่มีตัวทำนายใดเลย ที่สามารถทำนายลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ได้

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 57.0% ถึง 87.0% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มี 1 คู่ คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ กับ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ กับ (00.6% และ 57.0% ตามลำดับ)

เมื่อนำคะแนนลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ แบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 3 คือ ชุดจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ประกอบด้วยตัวทำนาย 10 ตัวแปรได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความเชื่ออำนาจในตน การสนับสนุนจากครอบครัว การับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.4) พบว่าจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ทั้ง 10 ตัวแปร สามารถทำนายลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ ได้ 87.8% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ การสนับสนุนจากครอบครัว ความเชื่ออำนาจในตน และ ความมีเหตุมีผล ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .73,.13,.09,.07 และ -.05 ซึ่งมีความหมายว่า ชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติสูง ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวสูง มีความเชื่ออำนาจในตนมาก และมีเหตุมีผลน้อย เป็นมีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.4) พบว่าจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ ทั้ง 10 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่เป็นเพศหญิง ทำนายได้ 89.7% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์การสนับสนุนจากครอบครัว ความเชื่ออำนาจในตน ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ และความมีเหตุมีผล ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ .68,.17,.12,.11 และ -.11 โดยแปลผลเพิ่มเติมได้ว่า ชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมาก มีความเชื่ออำนาจในตนสูง มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติสูง และมีเหตุมีผลสูง เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มาก ส่วนกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่อายุมาก โดยทำนายได้ 88.3% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสาร

ตาราง 3.4 ผลการทำนายของลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวนคน	ชุดที่ 1 จิตลักษณะเดิม (1,2,3,4,5,6)			ชุด 2 สถานการณ์ (7,8,9,10)			ชุด 3 จิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ (1-10)			% แตกต่าง
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	
รวม	479	63.4	3,1,4,2	.62,.34,-.08,-.06	86.6	7,10	.86,.08	87.8	7,3,9,6,4	.73,.13,.09,.07,-.05	1.20
ชาย	268	64.5	3,1	.59,.32	86.2	7	.93	87.2	7,3,1	.80,.13,.06	1.00
หญิง	210	63.4	3,1,4,6	.62,.29,-.17,.11	87.6	7,9,10	.65,.17,.13	89.7	7,9,6,3,4	.68,.17,.12,.11,-.11	2.10
ไม่เข้าโครงการ	239	7.3	4,5	-.17,-.17	00.6	ไม่มีตัวทำนายสำคัญ	-	09.1	4,5	-.17,-.17	1.80
เข้าโครงการ	239	40.8	1,3,2,6	.58,.41,-.21,-.16	57.0	7,8,9	.70,-.16,.10	62.9	7,3,1,6	.58,.25,.22,-.15	5.90*
เน้นปลูกข้าว	247	64.2	3,1,4	.55,.40,-.10	87.0	7	.93	88.1	7,3,4,1,6	.81,.11,.08,.-.08,.05	1.10
ไม่เน้นปลูกข้าว	231	64.9	3,1,2	.65,.30,-.13	86.5	7,9	.81,.13	88.0	7,3,9	.70,.14,.13	1.50
อายุน้อย	246	64.3	3,1	.60,.31	86.4	7,10,8	.82,.18,-.08	88.0	7,9,3,6	.67,.14,.13,.09	1.6
อายุมาก	232	63.6	3,1,4	.63,.32,-.12	87.2	7	.93	88.3	7,3,4	.84,.14,-.05	1.1
การศึกษาน้อย	278	58.7	3,1	.56,.31	86.8	7,10	.83,.10	87.8	7,3,6	.85,.10,.06	1.0
การศึกษามาก	200	70.7	3,1,2	.68,.31,-.16	86.4	7	.93	88.1	7,3,9	.68,.17,.12	1.7

หมายเหตุ ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ลงไป และ * มีค่าเปอร์เซ็นต์ทำนายแตกต่างกันตั้งแต่ 5%

ตัวทำนาย

ตัวที่ 1 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ตัวที่ 2 คือ สุขภาพจิตดี

ตัวที่ 3 คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ

ตัวที่ 4 คือ ความมีเหตุมีผล

ตัวที่ 5 คือ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน

ตัวที่ 6 คือ ความเชื่ออำนาจในตน

ตัวที่ 7 คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์

ตัวที่ 8 คือ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์

ตัวที่ 9 คือ การสนับสนุนจากครอบครัว

ตัวที่ 10 คือ การสนับสนุนจากองค์กร

เกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ และความมีเหตุมีผล ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .84,.14และ -.05 และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ ทำนายได้ 9.1% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความมีเหตุมีผล และการรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ -.17 และ -.17พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 62.9% ถึง 88.1% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มี 1 คู่ คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ กับ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (09.1% และ 62.9% ตามลำดับ)

จากผลการวิเคราะห์ใน 3 กลุ่มนี้สรุปได้ 4 ประการ คือ 1) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมที่สำคัญ โดยสรุปของลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ เรียงจากมากไปน้อย คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีเหตุมีผล และสุขภาพจิตดี 2) ตัวทำนายกลุ่มสถานการณ์ที่สำคัญโดยสรุปของลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และการสนับสนุนจากองค์กร 3) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ที่สำคัญ โดยสรุปของลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ การสนับสนุนจากครอบครัว การเชื่ออำนาจในตน และความมีเหตุมีผล และ 4) ตัวทำนายชุดที่ 3 สามารถทำนายลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ ได้ดีกว่าตัวทำนายชุดที่ 1 หรือ ตัวทำนายชุดที่ 2 อย่างน้อย 5% ผลเช่นนี้พบเฉพาะในกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการเท่านั้น

3.2.4 ผลการทำนาย การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะและกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

เมื่อนำคะแนนการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 1 คือ ชุดจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วยตัวทำนาย 6 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ ความเชื่ออำนาจในตน ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.5) พบว่าจิตลักษณะเดิม ทั้ง 6 ตัวแปร สามารถทำนายการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ได้ 57.9% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญคือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และความรมีเหตุมีผล ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .54,.32,.09 และ- .08 ซึ่งแปลความหมายว่า กลุ่มชาวนาที่มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติสูง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีการรับรู้คุณความดีแผ่นดินสูง และเหตุมีผลต่ำ เป็นผู้ที่มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.5) พบว่า จิตลักษณะเดิมทั้ง 6 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก โดยทำนายได้ 65.3% โดยมีตัวทำนาย

ที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ และ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .64 และ .26 แปลความหมายเพิ่มเติมได้ว่า ชาวนาที่มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติสูง และ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีการควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์สูงด้วย ส่วนกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่อายุมาก โดยทำนายได้ 61.7% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ และ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าเบต้าตามลำดับคือ .57 และ .32 ซึ่งแปลความหมายเพิ่มเติมได้ว่า กลุ่มชาวนาที่มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติสูง และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ก็ยิ่งมีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์สูงด้วย และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุดคือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 11.0% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความมีเหตุมีผล และการเชื่ออำนาจในตน ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ -.22,-.20

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 32.0% ถึง 61.6% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มี 2 คู่ คือ 1) กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ กับ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ กับ (11.0% และ 32.0%) 2) กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษาน้อย กับ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก (53.9% และ 65.3% ตามลำดับ)

เมื่อนำคะแนนการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 2 คือ ชุดสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 4 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว การับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.5) พบว่าสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ได้ 82.4% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การสนับสนุนจากองค์กร ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .76 และ.16 ซึ่งหมายความว่า กลุ่มชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก และได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมากเป็นผู้ที่มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.5) พบว่า สถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก โดยทำนายได้ 84.8% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .77, .22 และ -.09 ส่วนกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เน้นปลูกข้าว โดยทำนายได้ 83.7% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร และ การสนับสนุนจากครอบครัว ซึ่งมีค่าเบต้า คือ .61,.19 และ .14 ซึ่งแปลผลการทำนายของกลุ่มนี้ คือ ชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก

ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก และ ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมาก เป็นผู้ที่มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มาก และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 2.2% โดยไม่มีตัวทำนายใดเลย ที่สามารถทำนายการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ได้

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 41.4% ถึง 83.3% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มี 1 คู่ คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ กับ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (2.2% และ 41.4% ตามลำดับ)

เมื่อนำคะแนนการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 3 คือ ชุดจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 10 ตัวแปรได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความเชื่ออำนาจในตน การสนับสนุนจากครอบครัว การับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.5) พบว่าจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ทั้ง 10 ตัวแปร สามารถทำนายการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ได้ 83.3% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร การสนับสนุนจากครอบครัว ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ สุขภาพจิตดี และ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .60,.14,.12,.06,.05 และ .05 ซึ่งมีความหมายว่าชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารมาก ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมาก มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติสูง สุขภาพจิตดีมาก และ การรับรู้คุณความดีแผ่นดินมาก เป็นผู้ที่มีมีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.5) พบว่าจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ ทั้ง 10 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก โดยทำนายได้ 85.8% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร และความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .65, .19 และ .12 ซึ่งแปลผลเพิ่มเติมได้ว่า ชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก การสนับสนุนจากองค์กรมาก และมีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติมาก เป็นผู้ที่มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์สูง ส่วนกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เน้นปลูกข้าว ทำนายได้ 85.0% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ

ตาราง 3.5 ผลการทำนายของการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวนคน	ชุดที่ 1 จิตลักษณะเดิม (1,2,3,4,5,6)			ชุด 2 สถานการณ์ (7,8,9,10)			ชุด 3 จิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ (1-10)			% แตกต่าง
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	
รวม	479	57.9	3,1,5,4	.54,.32,.09,-.08	82.4	7,10	.76,.16	83.3	7,10,9,3,2,5	.60,.14,.12,.06,.05,.05	0.90
ชาย	268	57.8	3,1	.52,.34	82.6	7,10	.74,.19	83.5	7,10,5	.71,.18,.08	0.90
หญิง	210	58.9	3,1	.59,.28	82.2	7,9	.77,.15	83.4	7,9,3,2	.68,.15,.10,.08	1.20
ไม่เข้าโครงการ	239	11.0	4,6	-.22,-.20	2.2	ไม่มีตัวทำนายสำคัญ	-	12.5	4,6	-.22,-.20	1.50
เข้าโครงการ	239	32.0	1,3	.47,.17	41.4	7,9,8,10	.50,.14,.14,-.20	48.0	7,4,9	.43,.33,.17	6.60*
เน้นปลูกข้าว	247	57.3	3,1	.48,.35	81.3	7	.90	82.2	7,5	.86,.08	0.90
ไม่เน้นปลูกข้าว	231	61.6	3,1	.61,.30	83.7	7,10,9	.61,.19,.14	85.0	7,10,9,3,2	.52,.18,.16,.09,.07	1.30
อายุน้อย	246	54.9	3,1,5	.52,.26,.10	81.7	7,10	.74,.17	82.4	7,10,5	.72,.16,.08	2.4
อายุมาก	232	61.7	3,1	.56,.32	83.3	7,10	.77,.16	84.8	7,10,9,3,1,2	.52,.16,.14,.09,.06,.06	1.5
การศึกษาน้อย	278	53.9	3,1,5	.46,.32,.11	80.6	7,10	.77,.14	82.1	7,10,2,1	.72,.13,.08,.07	1.5
การศึกษามาก	200	65.3	3,1	.64,.26	84.8	7,10,8	.77,.22,-.09	85.8	7,10,3	.65,.19,.12	1.0

หมายเหตุ ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ลงไป และ * มีค่าเปอร์เซ็นต์ทำนายแตกต่างกันตั้งแต่ 5%

ตัวทำนาย

ตัวที่ 1 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ตัวที่ 2 คือ สุขภาพจิตดี

ตัวที่ 3 คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ

ตัวที่ 4 คือ ความมีเหตุมีผล

ตัวที่ 5 คือ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน

ตัวที่ 6 คือ ความเชื่ออำนาจในตน

ตัวที่ 7 คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์

ตัวที่ 8 คือ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์

ตัวที่ 9 คือ การสนับสนุนจากครอบครัว

ตัวที่ 10 คือ การสนับสนุนจากองค์กร

การทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร การสนับสนุนจากครอบครัว ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ และ การมีสุขภาพจิตดี ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ .52,.18,.16,.09 และ .07 โดยแปลผลเพิ่มเติมได้ว่า ชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก การสนับสนุนจากองค์กรมาก การสนับสนุนจากครอบครัวมาก มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติมาก และ มีสุขภาพจิตดีมาก เป็นผู้ที่มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มาก และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ ทำนายได้ 12.5% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความมีเหตุมีผล และความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับคือ -.22 และ -.20

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 48.0% ถึง 84.8% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มี 1 คู่ คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ กับ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (12.5% และ48.0% ตามลำดับ)

จากผลการวิเคราะห์ใน 3 กลุ่มนี้สรุปได้ 4 ประการ คือ 1) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมที่สำคัญ โดยสรุปของการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ เรียงจากมากไปน้อย คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และความมีเหตุมีผล 2) ตัวทำนายกลุ่มสถานการณ์ที่สำคัญโดยสรุปของการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และการสนับสนุนจากองค์กร 3) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ โดยสรุปของการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร การสนับสนุนจากครอบครัว ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ สุขภาพจิตดี และ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ 4) ตัวทำนายชุดที่ 3 ได้แก่ จิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ สามารถทำนายการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ได้ดีกว่าตัวทำนายชุดที่ 1 คือ กลุ่มจิตลักษณะเดิม หรือ ตัวทำนายชุดที่ 2 คือ กลุ่มสถานการณ์ อย่างน้อย 5% ผลเช่นนี้พบเฉพาะในกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ

3.3 ผลการทำนาย พฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ และกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

ในส่วนนี้จะได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสวงหาเปอร์เซ็นต์การทำนาย ตัวทำนายที่สำคัญและลำดับการทำนายของพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี 4 ตัวแปร ได้แก่ พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี และพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น (Enter และ Stepwise) โดยมีชุดตัวทำนายทั้งสิ้น 3 ชุด ได้แก่ ตัวทำนายชุดที่ 3 คือ

ชุดจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 10 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความเชื่ออำนาจในตน การสนับสนุนจากครอบครัว การรับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ตัวทำนายชุดที่ 4 คือ ชุดจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 4 ตัวแปร ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ และ ตัวทำนายชุดที่ 5 คือ ชุดรวม ประกอบด้วยตัวทำนายจากชุดตัวทำนายที่ 3 และชุดตัวทำนายที่ 4 รวมทั้งสิ้น 14 ตัวแปร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายว่า ชุดตัวทำนายที่ 5 จะสามารถทำนายตัวแปรตามดังกล่าวข้างต้นได้มากกว่า ชุดตัวทำนายที่ 3 หรือ ชุดตัวทำนายที่ 4 เพียงลำพังชุดใดชุดหนึ่ง อย่างน้อย 5% ขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูลจะได้กระทำทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยอีก 10 กลุ่ม ซึ่งแบ่งตามชีวสังคมภูมิหลัง คือ 1) แบ่งตามเพศ คือ กลุ่มที่เป็นเพศชาย และ กลุ่มที่เป็นเพศหญิง 2) แบ่งตามการเข้า-ไม่โครงการ คือ กลุ่มที่ไม่เข้าโครงการ และ กลุ่มที่เข้าโครงการ 3) แบ่งตามประเภทการเพาะปลูก คือ กลุ่มที่เน้นปลูกข้าว และ กลุ่มที่ไม่เน้นปลูกข้าว 4) แบ่งตามอายุ คือ กลุ่ม ที่มีอายุน้อย และ กลุ่มที่มีอายุมาก 5) แบ่งตามระดับการศึกษา คือ กลุ่มที่มีการศึกษาน้อย และ กลุ่มที่มีการศึกษามาก

สำหรับการรายงานในส่วนนี้จะได้รายงานเพิ่มเติมในชุดตัวทำนายที่ 4 และ 5 ส่วนสิ่งที่รายงานไปแล้วจะไม่ขอกล่าวซ้ำอีก

3.3.1 ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และ กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะที่ดีทางกาย มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 4 คือชุดจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 4 ตัวแปร ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.6) พบว่าจิตลักษณะตามสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีได้ 0.1% โดยไม่พบตัวทำนายที่สำคัญใดเลย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.6) พบว่า จิตลักษณะตามสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 2.6% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเพียงตัวเดียว คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งมีค่าเบต้า คือ .15 ซึ่งแปลผลการทำนายของกลุ่มนี้ คือ กลุ่มชาวนาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีมากด้วย พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 0.7% ถึง 2.0% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน ไม่พบคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% เลย

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะที่ดีทางกาย มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 5 คือ ชุดรวม ประกอบด้วยตัวทำนาย 14 ตัวแปรได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความเชื่ออำนาจในตน การสนับสนุนจากครอบครัว การรับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.6) พบว่าตัวแปรรวมทั้ง 14 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีได้ 2.5% โดยไม่พบตัวทำนายที่สำคัญใดเลย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.6) พบว่า ตัวแปรรวมทั้ง 14 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่เป็นเพศชาย โดยทำนายได้ 9.1% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเพียงตัวเดียว คือ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ซึ่งมีค่าเบต้า คือ .18 ซึ่งแปลผลการทำนายของกลุ่มนี้ คือ กลุ่มชาวนาที่เป็นเพศชายที่มีการรับรู้คุณความดีแผ่นดินสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่อายุมาก โดยทำนายได้ 8.8% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ สุขภาพจิต ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .25 และ -.17 พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 04.9% ถึง 06.7% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน ไม่พบคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% เลย

จากผลการวิเคราะห์ใน 3 กลุ่มนี้สรุปได้ 4 ประการ คือ 1) ไม่พบตัวทำนายที่สำคัญในกลุ่มจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ ที่จะสามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีได้เลย 2) ไม่พบตัวทำนายที่สำคัญในกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ที่จะสามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีได้เลย 3) ไม่พบตัวทำนายที่สำคัญในกลุ่มรวม ที่จะสามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีได้เลย และ 4) ไม่พบว่า ชุดตัวทำนายที่ 5 จะสามารถทำนายตัวแปรตาม

ตาราง 3.6 ผลการทำนายของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวนคน	ชุดที่ 3 จิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ (1-10)			ชุด 4 จิตลักษณะตามสถานการณ์ (11-14)			ชุด 5 รวม (1-14)						% แตกต่าง
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย ตัวแรก	ตัวทำนาย ตัวแรก	ค่าเบต้าตัวแรก	% ทำนาย รวม	ตัวทำนาย รวม	ค่าเบต้า	
รวม	479	02.3	ไม่มีตัวทำนาย	-	00.1	ไม่มีตัวทำนาย	-	02.5	ไม่มีตัวทำนาย	-	-	ไม่มีตัวทำนาย	-	02.0
ชาย	268	07.7	5	.18	00.7	ไม่มีตัวทำนาย	-	09.1	5	.18	-	ไม่มีตัวทำนาย	-	1.40
หญิง	210	02.8	ไม่มีตัวทำนาย	-	01.1	ไม่มีตัวทำนาย	-	05.1	ไม่มีตัวทำนาย	-	-	ไม่มีตัวทำนาย	-	2.30
ไม่เข้าโครงการ	239	03.6	ไม่มีตัวทำนาย	-	01.6	ไม่มีตัวทำนาย	-	04.9	ไม่มีตัวทำนาย	-	-	ไม่มีตัวทำนาย	-	1.30
เข้าโครงการ	239	05.8	ไม่มีตัวทำนาย	-	02.6	12	.15	06.7	12,2	.23,-.17	-	ไม่มีตัวทำนาย	-	0.90
เน้นปลูกข้าว	247	04.5	ไม่มีตัวทำนาย	-	00.7	ไม่มีตัวทำนาย	-	05.9	ไม่มีตัวทำนาย	-	-	ไม่มีตัวทำนาย	-	1.40
ไม่เน้นปลูกข้าว	231	06.2	5	.15	01.8	ไม่มีตัวทำนาย	-	07.5	5	.15	-	ไม่มีตัวทำนาย	-	1.30
อายุน้อย	246	2.8	ไม่มีตัวทำนาย	-	01.0	ไม่มีตัวทำนาย	-	03.6	ไม่มีตัวทำนาย					0.80
อายุมาก	232	8.1	5,2	.25,-.16	02.0	ไม่มีตัวทำนาย	-	02.9	5	.17	8.8	5,2	.25,-.17	0.70
การศึกษาน้อย	278	3.8	5	.15	00.2	ไม่มีตัวทำนาย	-	04.2	5	.15				0.40
การศึกษามาก	200	7.7	10,2	.33,-.19,-.17	00.2	ไม่มีตัวทำนาย	-	02.3	1	.15	8.7	1,10,2	.33,-.19,-.17	1.00

หมายเหตุ ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ลงไป และ * มีค่าเปอร์เซ็นต์ทำนายแตกต่างกันตั้งแต่ 5%

ตัวทำนาย

ตัวที่ 1 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ตัวที่ 2 คือ สุขภาพจิตดี

ตัวที่ 3 คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ

ตัวที่ 4 คือ ความมีเหตุมีผล

ตัวที่ 5 คือ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน

ตัวที่ 6 คือ ความเชื่ออำนาจในตน

ตัวที่ 7 คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์

ตัวที่ 8 คือ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์

ตัวที่ 9 คือ

ตัวที่ 10 คือ

ตัวที่ 11 คือ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา

ตัวที่ 12 คือ ทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

ตัวที่ 13 คือ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์

ตัวที่ 14 คือ การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์

ดังกล่าวข้างต้นได้มากกว่า ชุดตัวทำนายที่ 3 หรือ ชุดตัวทำนายที่ 4 เพียงลำพังชุดใดชุดหนึ่ง อย่างน้อย 5% ขึ้นไป ทั้งในกลุ่มรวม และทุกกลุ่มย่อย

3.3.2 ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณโดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และ กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ แบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 4 คือ ชุดจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 4 ตัวแปร ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.7) พบว่าจิตลักษณะตามสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีได้ 33.2% โดยพบตัวทำนายที่สำคัญเพียงตัวเดียว คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยมีค่าเบต้า คือ .57 ซึ่งแปลความหมายว่า ชาวนาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.7) พบว่า จิตลักษณะตามสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่เน้นปลูกข้าว โดยทำนายได้ 41.6% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเพียงตัวเดียว คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งมีค่าเบต้า คือ .63 ซึ่งแปลผลการทำนายของกลุ่มนี้ คือ กลุ่มชาวนาที่เน้นปลูกข้าวที่ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีมากด้วย และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก โดยทำนายได้ 40.4% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญ คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน มีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .62 และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 2.8% โดยไม่พบตัวทำนายที่สำคัญใดเลย

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 24.9% ถึง 35.8% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มีจำนวน 3 คู่ คือ 1) กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ และกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (2.8% และ 33.1% ตามลำดับ) 2) กลุ่มชาวนาที่เน้นปลูกข้าว และ กลุ่มชาวนาที่ไม่เน้นปลูกข้าว (41.6% และ 24.9% ตามลำดับ) และ

3) กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษาน้อย กับ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก (27.9% และ 40.4% ตามลำดับ)

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ แบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 5 คือ ชุดรวม ประกอบด้วยตัวทำนาย 14 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.7) พบว่าตัวแปรรวมทั้ง 14 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีได้ 43.7% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ความเชื่ออำนาจในตน การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ สุขภาพจิตดี และความมีเหตุมีผล โดยมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .34,.20,.17,-.15,.14 และ .09 ซึ่งหมายความว่าชาวนาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาก มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มาก มีความเชื่ออำนาจในตนสูง มีการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์น้อย มีสุขภาพจิตดีมาก มีเหตุมีผลมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการมสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีมากด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.7) พบว่า ตัวแปรรวมทั้ง 14 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่เน้นปลูกข้าว โดยทำนายได้ 53.2% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน สุขภาพจิตดี ความเชื่ออำนาจในตน และความมีเหตุมีผล ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .45,.19,.16 และ.13 ซึ่งแปลผลการทำนายของกลุ่มนี้ คือ กลุ่มชาวนาที่เน้นปลูกข้าวที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาก มีสุขภาพจิตดีมาก มีความเชื่ออำนาจในตนมาก มีเหตุมีผลสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีมากด้วย และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก โดยทำนายได้ 51.0% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน สุขภาพจิต ความเชื่ออำนาจในตน และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ซึ่งมีค่าเบต้า คือ .56,.21,.19 และ -.14 และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 6.3% โดยไม่พบตัวทำนายที่สำคัญใดเลย

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 35.2% ถึง 49.1% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มีจำนวน 3 คู่ คือ 1) กลุ่มที่ไม่เข้าโครงการ และ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (6.3% และ 49.1% ตามลำดับ) 2) กลุ่มชาวนาที่เน้นปลูกข้าว และ กลุ่มชาวนาที่ไม่เน้นปลูกข้าว (53.2% และ 35.2% ตามลำดับ) และ 3) กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษาน้อย กับ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก (37.9% และ 51.0% ตามลำดับ)

ตาราง 3.7 ผลการทำนายของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวนคน	ชุดที่ 3 จิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ (1-10)			ชุด 4 จิตลักษณะตามสถานการณ์ (11-14)			ชุด 5 รวม (1-14)						% แตกต่าง
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย ตัวแรก	ตัวทำนาย ตัวแรก	ค่าเบต้า ตัวแรก	% ทำนาย รวม	ตัวทำนาย รวม	ค่าเบต้า	
รวม	479	41.0	7,6,2,8,4	.49,.21,.17,-.16,.12	33.2	12	.57	32.3	12	.57	43.7	12,14,6,8,2,4	.34,.20,.17,-.15,.14,.09	2.70
ชาย	268	43.3	7,6,4,2,5	.34,.21,.16,.12,.10	35.8	12,13	.76,-.20	34.3	12	.59	46.1	12,6,2,4	.41,.18,.15,.13	2.80
หญิง	210	41.4	7,9,2,6,1	.68,-.40,.19,.19,.15	30.9	12	.54	29.7	12	.54	45.5	12,2,6	.43,.20,.19	4.10
ไม่เข้าโครงการ	239	03.2	ไม่มีตัวทำนาย	-	02.8	ไม่มีตัวทำนาย	-	-	ไม่มีตัวทำนาย	-	06.3	ไม่มีตัวทำนาย	-	3.10
เข้าโครงการ	239	46.4	6,4,5,10,9	.30,.26,.17,-.14,-.12	33.1	12,13	.67,-.21	37.2	6	.61	49.1	6,12,4,10,9	.28,.26,.22,-.16,-.15	2.70
เน้นปลูกข้าว	247	49.9	7,8,6,2,4	.58,-.21,.19,.18,.13	41.6	12	.63	40.0	12	.63	53.2	12,2,6,4	.45,.19,.16,.13	3.30
ไม่เน้นปลูกข้าว	231	32.2	7,6,2	.32,.30,.13	24.9	12	.49	24.0	12	.49	35.2	12,6,2	.36,.25,.12	3.00
อายุน้อย	246	42.3	7,6,8,4,2	.49,.21,-.16,.16,.15	35.6	12	.58	34.3	12	.58	46.9	12,6,4,2	.42,.18,.14,.2	4.60
อายุมาก	232	41.8	7,6,8,2,5	.49,.19,.17,.16,.14	31.8	12	.55	30.5	12	.55	43.0	12,2,6	.42,.21,.19	1.20
การศึกษาน้อย	278	34.9	7,6,2,4	.36,.22,.13,.12	27.9	12	.52	27.4	12	.52	37.9	12,6,2,4	.40,.18,.12,.11	3.00
การศึกษามาก	200	48.3	7,6,2,8	.52,.28,.23,-.18	40.4	12	.62	38.2	12	.62	51.0	12,2,6,8	.56,.21,.19,-.14	2.70

หมายเหตุ ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ลงไป และ * มีค่าเปอร์เซ็นต์ทำนายแตกต่างกันตั้งแต่ 5%

ตัวทำนาย

ตัวที่ 1 คือ	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	ตัวที่ 6 คือ	ความเชื่ออำนาจในตน	ตัวที่ 11 คือ	ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา
ตัวที่ 2 คือ	สุขภาพจิตดี	ตัวที่ 7 คือ	การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์	ตัวที่ 12 คือ	ทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน
ตัวที่ 3 คือ	ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	ตัวที่ 8 คือ	การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	ตัวที่ 13 คือ	ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์
ตัวที่ 4 คือ	ความมีเหตุมีผล	ตัวที่ 9 คือ	การสนับสนุนจากครอบครัว	ตัวที่ 14 คือ	การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์
ตัวที่ 5 คือ	การรับรู้คุณความดี แผ่นดิน	ตัวที่ 10 คือ	การสนับสนุนจากองค์กร		

จากผลการวิเคราะห์ใน 3 กลุ่มนี้สรุปได้ 4 ประการ คือ 1) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ที่สำคัญ โดยสรุปของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี เรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ความเชื่ออำนาจในตน สุขภาพจิตดี การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ และความมีเหตุมีผล 2) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่สำคัญ คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน 3) ตัวทำนายชุดรวมที่สำคัญ โดยสรุปของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ความเชื่ออำนาจในตน การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ สุขภาพจิตดี และความมีเหตุมีผล และ 4) ไม่พบว่า ชุดตัวทำนายที่ 5 จะสามารถทำนายตัวแปรตามดังกล่าวข้างต้นได้มากกว่า ชุดตัวทำนายที่ 3 หรือ ชุดตัวทำนายที่ 4 เพียงลำพังชุดใดชุดหนึ่ง อย่างน้อย 5% ขึ้นไป ทั้งในกลุ่มรวม และทุกกลุ่มย่อย

3.3.3 ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และ กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 4 คือ ชุดจิตลักษณะตามสถานการณ์ประกอบด้วยตัวทำนาย 4 ตัวแปร ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.8) พบว่าจิตลักษณะตามสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีได้ 52.3% โดยพบลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา และการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ โดยมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .27,.26 และ .22 ซึ่งแปลความหมายว่า ชาวนาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาก มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามาก มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีมากด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.8) พบว่า จิตลักษณะตามสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 61.7% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ทัศนคติที่

ตาราง 3.8 ผลการทำนายของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวนคน	ชุดที่ 3 จิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ (1-10)			ชุด 4 จิตลักษณะตามสถานการณ์ (11-14)			ชุด 5 รวม (1-14)						% แตกต่าง
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย ตัวแรก	ตัวทำนาย ตัวแรก	ค่าเบต้า ตัวแรก	% ทำนาย รวม	ตัวทำนาย รวม	ค่าเบต้า	
รวม	479	55.7	7,1,5,10	.32,.27,.15,.15	52.3	12,11,14	.27.26.22	49.5	12	.70	57.4	14,12,1,5	.27,.27,.23,.11	1.70
ชาย	268	58.8	7,1,10,5	.35,.23,.17,.16	56.6	11,14	.44,.34	53.3	11	.73	61.3	14,11,1,5	.32,.26,.21,.10	2.80
หญิง	210	54.2	9,1,5,3,6	.33,.24,.14,.14,.13	48.4	12	.69	47.8	12	.69	56.5	12,1	.52,.28	2.30
ไม่เข้าโครงการ	239	02.8	ไม่มีตัวทำนาย	-	01.7	ไม่มีตัวทำนาย	-	-	ไม่มีตัวทำนาย	-	05.0	ไม่มีตัวทำนาย	-	2.20
เข้าโครงการ	239	64.6	1,7,9,2	.51,.26,.15,.13	61.7	14,11,12	.40,.25,.23	54.2	1	.74	71.4	1,14,6,9,8	.42,.40,.14,.10,.09	6.80*
เน้นปลูกข้าว	247	59.2	7,1,6,2	.48,.24,.13,.10	57.3	12,14	.49,.29	54.8	12	.74	62.0	14,12,1,6	.32,.27,.20,.11	2.80
ไม่เน้นปลูกข้าว	231	54.5	9,1,5	.43,.27,.25	47.3	11,14	.48,.23	45.6	11	.68	55.3	9,1,11,15	.26,.24,.24,.19	0.80
อายุน้อย	246	54.0	10,7,5,1,4	.26,.25,.17,.12,.11	50.1	12,11,14	.30,.26,.18	47.7	11	.69	55.6	11,14,1,2	.37,.21,.16,.13	1.60
อายุมาก	232	61.5	9,1,6,5	.41,.31,.16,.13	54.5	12,14	.44,.31	51.5	12	.72	63.0	1,14,9,6,5	.27,.26,.22,.14,.11	1.50
การศึกษาน้อย	278	53.6	9,1,5,6	.45,.23,.16,.10	50.6	12,14	.45,.28	48.3	12	.69	56.0	1,12,14,9,5	.21,.20,.18,.17,.12	2.40
การศึกษามาก	200	60.3	1,7,10,2	.29,.26,.25,.17	54.9	11,14	.54,.21	53.1	11	.73	61.6	11,1,14,2	.33,.24,.23,.14	1.30

หมายเหตุ ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ลงไป และ * มีค่าเปอร์เซ็นต์ทำนายแตกต่างกันตั้งแต่ 5%

ตัวทำนาย

ตัวที่ 1 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ตัวที่ 2 คือ สุขภาพจิตดี
ตัวที่ 3 คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ
ตัวที่ 4 คือ ความมีเหตุมีผล
ตัวที่ 5 คือ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน
ตัวที่ 6 คือ ความเชื่ออำนาจในตน
ตัวที่ 7 คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนา อินทรีย์
ตัวที่ 8 คือ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์
ตัวที่ 9 คือ การสนับสนุนจากครอบครัว
ตัวที่ 10 คือ การสนับสนุนจากองค์กร
ตัวที่ 11 คือ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา
ตัวที่ 12 คือ ทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน
ตัวที่ 13 คือ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์
ตัวที่ 14 คือ การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์

ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา และทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .40,.25 และ .23 ซึ่งแปลผลการทำนายของกลุ่มนี้ คือ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ ที่มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มาก มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามาก และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีมากด้วยและกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่เน้นปลูกข้าว โดยพบลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และ การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ มีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .49 และ .29 และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 01.7% โดยไม่พบตัวทำนายที่สำคัญใดเลย

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 47.3% ถึง 56.6% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มีจำนวน 3 คู่ คือ 1) กลุ่มชาวนาเพศชาย และกลุ่มชาวนาเพศหญิง (56.6% และ 48.4%) 2) กลุ่มที่ไม่เข้าโครงการและกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (01.7% และ 61.7% ตามลำดับ) และ 3) กลุ่มชาวนาที่ปลูกข้าว และกลุ่มที่ปลูกพืชอย่างอื่น (57.3% และ 47.3% ตามลำดับ)

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 5 คือ ชุดรวม ประกอบด้วยตัวทำนาย 14 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.8) พบว่าตัวแปรรวมทั้ง 14 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีได้ 57.4% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการรับรู้คุณความดีแผ่นดิน โดยมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .27,.27,.23 และ .11 ซึ่งหมายความว่า ชาวนาที่มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มาก มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาก มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง หรือมีการรับรู้คุณความดีแผ่นดินสูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการมสุขภาวะทางปัญญาที่ดีมากด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.8) พบว่า ตัวแปรรวมทั้ง 14 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 71.4% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ความเชื่ออำนาจในตน การสนับสนุนจากครอบครัว และการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .42,.40.14,.10 และ.09 ซึ่งแปลผลการทำนายของกลุ่มนี้ คือ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มาก มีความเชื่ออำนาจในตนสูง ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวสูง มีการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีมาด้วย และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ

กลุ่มชาวนาที่อายุมาก โดยทำนายได้ 63.0% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากครอบครัว และการรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ซึ่งมีค่าเบต้า คือ .27,.26,.22,.14 และ .11 และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 5.0% โดยไม่พบตัวทำนายที่สำคัญใดเลย

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 55.3% ถึง 62.0% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มีจำนวน 2 คู่ คือ 1) กลุ่มที่ไม่เข้าโครงการ และกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (5.0% และ71.4% ตามลำดับ) และ 2) กลุ่มชาวนาที่เน้นปลูกข้าว และ กลุ่มชาวนาที่ไม่เน้นปลูกข้าว (62.0% และ 55.3% ตามลำดับ) 3) กลุ่มชาวนาที่มีอายุน้อย และ กลุ่มชาวนาที่มีอายุมาก (55.6% และ 63.0%) และ 4) ชาวนาที่มีการศึกษาน้อย และ ชาวนาที่มีการศึกษามาก (56.0% และ 61.6%)

จากผลการวิเคราะห์ใน 3 กลุ่มนี้สรุปได้ 34 ประการ คือ 1) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ที่สำคัญ โดยสรุปของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี เรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ การสนับสนุนจากองค์กร 2) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่สำคัญ คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา และการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ 3) ตัวทำนายชุดรวมที่สำคัญโดยสรุปของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการรับรู้คุณความดีแผ่นดิน 4) ตัวทำนายชุดที่ 5 ชุดรวม สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี ได้ดีกว่า ตัวทำนายชุดที่ 3 คือ กลุ่มจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ หรือตัวทำนายชุดที่ 4 คือ กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ อย่างน้อย 5% ผลเช่นนี้พบเฉพาะในกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ

3.3.4 ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และ กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 4 คือ ชุดจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 4 ตัวแปร ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.9) พบว่าจิตลักษณะตาม

สถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีได้ 57.4% โดยพบลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ คือ .44,.17 และ .17 ซึ่งแปลความหมายว่า คือ ชาวนาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มาก มีทัศนคติที่ดีมากต่อโครงการโรงเรียนชาวนา มีทัศนคติที่ดีมากต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีมากด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.9) พบว่า จิตลักษณะตามสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก โดยทำนายได้ 63.9% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์และทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .46 และ .36 ซึ่งแปลความหมายเพิ่มเติมได้ว่า ชาวนาที่มีการศึกษามาก ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์สูง และทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนาสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีสูงด้วย ส่วนกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่เน้นปลูกข้าว โดยทำนายได้ 60.6% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ซึ่งมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .46 และ .34 ซึ่งแปลผลการทำนายของกลุ่มนี้คือ ชาวนาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มาก และมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีมากด้วย และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่มีไม่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 01.5% โดยไม่พบตัวทำนายที่สำคัญใดเลย

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 39.5% ถึง 59.8% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มีจำนวน 3 คู่ คือ 1) กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ และกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (01.5% และ39.5% ตามลำดับ) 2) กลุ่มชาวนาที่เน้นปลูกข้าว และ กลุ่มชาวนาที่ไม่เน้นปลูกข้าว (60.6% และ 54.7% ตามลำดับ) และ 3) กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษาน้อย กับ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก (53.5% และ 63.9% ตามลำดับ)

ตาราง 3.9 ผลการทำนายของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี โดยใช้กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะ กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ และกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวนคน	ชุดที่ 3 จิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ (1-10)			ชุด 4 จิตลักษณะตามสถานการณ์ (11-14)			ชุด 5 รวม (1-14)						% แตกต่าง
		% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	% ทำนาย ตัวแรก	ตัวทำนาย ตัวแรก	ค่าเบต้า ตัวแรก	% ทำนาย รวม	ตัวทำนาย รวม	ค่าเบต้า	
รวม	479	61.9	7,81,4	.60,.13,.09,.07	57.4	13,11,12	.44,.17,.17	59.9	7	.77	62.4	7,13,8,4,1	.45,.16,.13,.08,.08	0.50
ชาย	268	64.1	7,1	.72,.11	59.8	13,11	.49,.31	62.5	7	.71	64.8	7,1	.72,.11	0.70
หญิง	210	61.0	7,9,4	.47,.28,.12	55.3	13,12	.44,.32	57.0	7	.75	62.1	7,9,4	.47,.28,.12	1.10
ไม่เข้าโครงการ	239	10.4	9,10,4	.22,.15,.14	01.5	ไม่มีตัวทำนาย	-	04.5	9	.21	11.6	9,10,4	.22,.15,.14	1.20
เข้าโครงการ	239	48.1	7,1,8	.53,.22,.18	39.5	13,11	.50,.18	41.1	7	.64	51.9	13,7,8	.31,.31,.22,.18	3.80
เน้นปลูกข้าว	247	64.1	7,1,8	.55,.19,.14	60.6	13,11	.46,.34	61.3	7	.78	64.7	7,1,8	.55,.19,.14	0.60
ไม่เน้นปลูกข้าว	231	61.2	7,4	.74,.10	54.7	13,12	.50,.25	58.5	7	.76	62.0	7,4	.74,.10	0.80
อายุน้อย	246	59.7	7,10	.58,20	55.7	13,12	.46,.31	57.2	7	.76	60.3	7,10	.58,.20	0.60
อายุมาก	232	66.2	7,9,4	.56,.21,.13	59.4	13,12	.47,.31	62.5	7	.79	67.4	7,9,4	.56,.21,.13	1.20
การศึกษาน้อย	278	60.0	7,9,1	.49,.21,.13	53.5	13,12	.51,.23	57.2	7	.76	60.8	7,9,1	.48,.21,.13	0.80
การศึกษามาก	200	65.8	7	.80	63.9	13,11	.46,.36	66.6	7	.80	-	-	-	0.80

หมายเหตุ ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ลงไป และ * มีค่าเปอร์เซ็นต์ทำนายแตกต่างกันตั้งแต่ 5%

ตัวทำนาย

ตัวที่ 1 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ตัวที่ 2 คือ สุขภาพจิตดี
ตัวที่ 3 คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ
ตัวที่ 4 คือ ความมีเหตุมีผล
ตัวที่ 5 คือ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน
ตัวที่ 6 คือ ความเชื่ออำนาจในตน
ตัวที่ 7 คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์
ตัวที่ 8 คือ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์
ตัวที่ 9 คือ การสนับสนุนจากครอบครัว
ตัวที่ 10 คือ การสนับสนุนจากองค์กร
ตัวที่ 11 คือ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา
ตัวที่ 12 คือ ทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน
ตัวที่ 13 คือ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์
ตัวที่ 14 คือ การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบรวม และแบบเป็นขั้น โดยมีตัวทำนายชุดที่ 5 คือ ชุดรวม ประกอบด้วยตัวทำนาย 14 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 3.9) พบว่าตัวแปรรวมทั้ง 14 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี ได้ 62.4% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ความมีเหตุมีผล และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยมีค่าเบต้าตามลำดับ คือ .45,.16,.13,08 และ .08 ซึ่งหมายความว่า ชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มาก มีการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์มาก มีเหตุมีผลสูง และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีมากด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 10 กลุ่มย่อย (ตาราง 3.9) พบว่า ตัวแปรรวมทั้ง 14 ตัวแปร สามารถทำนายได้มากที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่มีอายุมาก โดยทำนายได้ 67.4% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากครอบครัว และ ความมีเหตุมีผล ซึ่งมีค่าเบต้า คือ .56,.21 และ .13 ซึ่งแปลความหมายเพิ่มเติมได้ว่า ชาวนาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาก มีการสนับสนุนจากครอบครัวมาก และความมีเหตุมีผลมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีมากด้วย กลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายสูงรองลงมา คือ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก โดยทำนายได้ 66.6% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญ คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ซึ่งมีค่าเบต้า คือ .80 และกลุ่มที่มีเปอร์เซ็นต์การทำนายได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ โดยทำนายได้ 11.6% โดยไม่พบตัวทำนายที่สำคัญใดเลย

พิสัยเปอร์เซ็นต์การทำนายในกลุ่มย่อยที่เหลือมีค่าระหว่าง 51.9% ถึง 64.8% สำหรับการเปรียบเทียบการทำนายในกลุ่มย่อยด้วยกัน พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันเกิน 5% มีจำนวน 3 คู่ คือ 1) กลุ่มที่ไม่เข้าโครงการ และกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (11.6% และ 51.9% ตามลำดับ) 2) กลุ่มชาวนาที่มีอายุน้อย กับ กลุ่มชาวนาที่มีอายุมาก (60.3% และ 67.4% ตามลำดับ) และ 3) กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษาน้อย กับ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก (60.8% และ 66.6% ตามลำดับ)

จากผลการวิเคราะห์ใน 3 กลุ่มนี้สรุปได้ 4 ประการ คือ 1) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ที่สำคัญ โดยสรุปของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความมีเหตุมีผล 2) ตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่สำคัญ โดยสรุปของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี คือ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา และทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน 3) ตัวทำนายชุดรวมโดยสรุปของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำ

นาอินทรีย์ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ความมีเหตุมีผล และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ 4) ไม่พบว่า ชุดตัวทำนายที่ 5 จะสามารถทำนายตัวแปรตามดังกล่าวข้างต้นได้มากกว่า ชุดตัวทำนายที่ 3 หรือ ชุดตัวทำนายที่ 4 เพียงลำพังชุดใดชุดหนึ่ง อย่างน้อย 5% ขึ้นไป ทั้งในกลุ่มรวม และทุกกลุ่มย่อย

3.4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และ พฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ตาม การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เพศ และอายุที่แตกต่างกัน

ในส่วนนี้ได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way Aanlysis of Variance) ของ จิตลักษณะตามสถานการณ์ 4 ตัวแปร (ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์) และ พฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี 4 ตัวแปร (พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี และพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี) โดยมีตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร คือ การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เพศ และ อายุ

การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เป็นการแสดงถึงการเข้า หรือไม่เข้าร่วมฝึกอบรม 5 วัน ตามหลักสูตรระยะสั้นที่โครงการโรงเรียนชาวนาได้จัดขึ้น แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ชาวนาที่เข้าร่วมโครงการ มีจำนวน 240 คน (ร้อยละ 50) และ ชาวนาที่ไม่เข้าร่วมโครงการ 240 คน (ร้อยละ 50)

เพศ แบ่งเป็น ชาวนาเพศชาย จำนวน 269 คน (ร้อยละ 56.0) และ ชาวนาเพศหญิง จำนวน 211 คน (ร้อยละ 44.0)

อายุ มีอายุอยู่ระหว่าง 16-81 ปี มีอายุเฉลี่ย 46.21 ปี มีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 47 ปี และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 114.28 ปี เมื่อใช้ค่ามัธยฐานของกลุ่มรวมเป็นตัวแบ่งกลุ่ม สามารถแบ่งกลุ่มชาวนาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชาวนาที่อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 47 ปีจัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีอายุน้อย จำนวน 122 คน (ร้อยละ 50.8) และกลุ่มชาวนาที่มีอายุมากกว่า 47 ปี จัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีอายุมาก จำนวน 118 คน (ร้อยละ 49.2)

พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี ตาม การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เพศ และ อายุ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีแปรปรวนไปตามระดับตัวแปรอิสระทีละตัว เพียงตัวเดียว คือ การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา (ตาราง 3.10) โดยพบว่า ชาวนาที่เข้าโครงการ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีมากกว่า ชาวนาที่ไม่เข้าร่วมโครงการ แต่ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ไม่พบว่า คะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง หรือปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง

พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี ตาม การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เพศ และ ปริมาณที่ดิน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี แปรปรวนไปตามระดับตัวแปรอิสระทีละตัว เพียงตัวเดียว คือ การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา (ตาราง 3.10) โดยพบว่า ชาวนาที่เข้าโครงการ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี มากกว่า ชาวนาที่ไม่เข้าร่วมโครงการ แต่ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ไม่พบว่า คะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง หรือปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง

ตาราง 3.10 ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ตาม การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เพศ และ อายุ (ตอน 1) และค่าเฉลี่ยตามระดับตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลเดี่ยว (ตอน 2)

(ตอน 1)

ตัวแปรตาม	จำนวนคน	ค่าเอฟ						
		เข้า-ไม่เข้า (ก)	เพศ (ข)	อายุ (ค)	กxข	กxค	ขxค	กxขxค
พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	480	0.16	1.57	0.11	0.17	1.08	0.29	1.34
พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	480	146.52***	2.47	2.06	0.61	0.56	0.16	0.00
พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	480	271.61***	0.00	0.06	2.21	0.45	0.79	2.85
พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	480	477.96***	2.73	1.59	1.26	0.77	4.75*	1.95
ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	480	1975.73***	0.20	1.34	0.46	0.01	0.01	0.83
ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ฯ	480	2075.64***	0.41	0.04	0.55	0.73	0.39	0.41
ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	480	2101.05***	0.62	0.00	1.38	1.65	1.99	0.73
การควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์	480	1650.76***	0.19	0.10	0.12	0.82	0.17	0.22

หมายเหตุ * p<.05, ** p<.01, *** p<.001

(ตอน 2)

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของ ตัวแปรตาม							
		กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูง				กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ			
		mean	SE	Lower	Upper	mean	SE	Lower	Upper
พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	การเข้า-ไม่เข้าโครงการ	เข้า = 45.43	0.49	44.47	46.40	ไม่เข้า = 37.09	0.488	36.14	38.05
พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	การเข้า-ไม่เข้าโครงการ	เข้า = 53.33	0.49	52.37	54.30	ไม่เข้า = 41.94	0.49	40.99	42.90
พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	การเข้า-ไม่เข้าโครงการ	เข้า = 56.86	0.52	55.84	57.89	ไม่เข้า = 40.85	0.52	39.84	41.87
ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	การเข้า-ไม่เข้าโครงการ	เข้า = 57.33	0.50	56.36	58.31	ไม่เข้า = 26.17	0.49	25.21	27.15
ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ฯ	การเข้า-ไม่เข้าโครงการ	เข้า = 57.93	0.48	56.98	58.88	ไม่เข้า = 27.01	0.48	26.08	27.96
ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	การเข้า-ไม่เข้าโครงการ	เข้า = 59.34	0.41	58.53	60.16	ไม่เข้า = 32.46	0.41	31.65	33.27
การควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์	การเข้า-ไม่เข้าโครงการ	เข้า = 53.46	0.39	52.70	54.22	ไม่เข้า = 31.38	0.38	30.64	32.14

พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี ตาม การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เพศ และ อายุ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีแปรปรวนไปตามระดับตัวแปรอิสระทีละตัว เพียงตัวเดียว คือ การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา (ตาราง 3.10) โดยพบว่า ชาวนาที่เข้าโครงการ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี มากกว่า ชาวนาที่ไม่เข้าร่วมโครงการ แต่ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ยังพบอีกว่า คะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง แต่ว่า พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี พิจารณาตาม เพศ และ อายุ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการเชฟเฟ่ แล้ว ปรากฏว่า ไม่มีคู่ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ตาม การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เพศ และ ปริมาณที่ดิน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา แปรปรวนไปตามระดับตัวแปรอิสระทีละตัว เพียงตัวเดียว คือ การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา (ตาราง 3.10) โดยพบว่า ชาวนาที่เข้าโครงการ เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา มากกว่า ชาวนาที่ไม่เข้าร่วมโครงการ แต่ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ไม่พบว่า คะแนนทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง หรือปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง

ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ตาม การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เพศ และ ปริมาณที่ดิน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน แปรปรวนไปตามระดับตัวแปรอิสระทีละตัว เพียงตัวเดียว คือ การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา (ตาราง 3.10) โดยพบว่า ชาวนาที่เข้าโครงการ เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมากกว่า ชาวนาที่ไม่เข้าร่วมโครงการ แต่ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ไม่พบว่า คะแนนทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง หรือปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง

ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ ตาม การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนาที่เข้าโครงการ รียนชาวนา เพศ และ ปริมาณที่ดิน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ แปรปรวนไปตามระดับตัวแปรอิสระทีละตัว เพียงตัวเดียว คือ การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา (ตาราง 3.10) โดยพบว่า ชาวนาที่เข้าโครงการ เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มากกว่า ชาวนาที่ไม่เข้าร่วมโครงการ แต่ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ไม่พบว่า คะแนนลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง หรือปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง

การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ตาม การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เพศ และ ปริมาณที่ดิน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ แปรปรวนไปตามระดับตัวแปรอิสระทีละตัว เพียงตัวเดียว คือ การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา

(ตาราง 3.10) โดยพบว่า ชาวนาที่เข้าโครงการ เป็นผู้ที่มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มากกว่า ชาวนาที่ไม่เข้าร่วมโครงการ แต่ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ไม่พบว่า คะแนนการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง หรือปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง

3.5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และ พฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ตาม อายุ การศึกษา และการปลูกข้าว ที่แตกต่างกัน

ในส่วนนี้ได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way Aanlysis of Variance) ของจิตลักษณะตามสถานการณ์ 4 ตัวแปร (ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์) และ พฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน 4 ตัวแปร (พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี และพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี) โดยมีตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร คือ อายุ การศึกษา และการปลูกข้าว

อายุ มีอายุอยู่ระหว่าง 16-81 ปี มีอายุเฉลี่ย 46.49 ปี มีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 47 ปี และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 13.32 ปี เมื่อใช้ค่ามัธยฐานเป็นตัว แบ่งกลุ่ม สามารถแบ่งกลุ่มชาวนาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชาวนาที่อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 47 ปีจัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีอายุน้อย จำนวน 247 คน (ร้อยละ 51.5) และกลุ่มชาวนาที่มีอายุมากกว่า 47 ปี จัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีอายุมาก จำนวน 233 คน (ร้อยละ 48.5)

การศึกษา อยู่ระหว่าง 2-16 ปี มีการศึกษาโดยเฉลี่ย 7.61 ปี มีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 6 ปี และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.81 ปี เมื่อใช้ค่ามัธยฐานเป็นตัวแบ่งกลุ่ม สามารถแบ่งกลุ่มชาวนาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชาวนาที่มีการศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 6 ปี จัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษาน้อย จำนวน 279 คน (ร้อยละ 58.1) และกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามากกว่า 6 ปี จัดเป็นกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก จำนวน 201 คน (ร้อยละ 401.9)

ปริมาณการปลูกข้าว ตั้งแต่ไม่มีเลยจนถึง มีการปลูกข้าว 77 ไร่ มีค่าเฉลี่ยของปริมาณที่ดินทำกิน เท่ากับ 18.52 ไร่ ค่ามัธยมฐาน เท่ากับ 13.0 ไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 18.48 ไร่ เมื่อใช้ค่ามัธยฐานเป็นตัวแบ่งกลุ่ม สามารถแบ่งกลุ่มชาวนาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชาวนาที่ปลูกข้าวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 13 ไร่ จัดเป็น ชาวนาที่ไม่เน้นปลูกข้าว จำนวน 248 คน (ร้อยละ 51.7) และชาวนาที่ปลูกข้าวมากกว่า 13 ไร่ จัดเป็น ชาวนาที่เน้นปลูกข้าว จำนวน 232 คน (ร้อยละ 48.3)

พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี ตาม อายุ การศึกษา และการปลูกข้าว จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี ไม่แปรปรวนไปตามระดับตัวแปรอิสระทีละตัว (ตาราง 3.12) แต่ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้พบว่า คะแนนพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์แบบสาม เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe’ (ตาราง 21 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 1 คู่ คือ ในหมู่ชาวนาที่มีอายุมากและปลูกข้าวมาก ชาวนาที่มีการศึกษาน้อย เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีมากกว่า ชาวนาที่มีการศึกษามาก

ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ ตาม อายุ การศึกษา และการปลูกข้าว จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ แปรปรวนไปตามระดับตัวแปรอิสระทีละตัว เพียงตัวเดียว คือ การศึกษา (ตาราง 3.10) โดยพบว่าชาวนาที่มีการศึกษามาก เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มากกว่า ชาวนาที่มีการศึกษาน้อย แต่ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ไม่พบว่า คะแนนลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทางหรือปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง

ตาราง 3.11 ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ตาม อายุ การศึกษา และการปลูกข้าว (ตอน 1) และค่าเฉลี่ยตามระดับตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลเดี่ยว (ตอน 2)

ตัวแปรตาม	จำนวนคน	ค่าเอฟ						
		อายุ (ก)	การศึกษา (ข)	ปลูกข้าว (ค)	กxข	กxค	ขxค	กxขxค
พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	480	0.14	0.16	0.28	0.62	0.02	0.03	7.179 **
พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	480	0.24	2.15	1.11	0.00	0.77	0.21	0.06
พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	480	0.61	3.00	0.06	0.46	0.13	0.62	1.71
พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	480	2.32	0.36	0.03	0.76	1.12	0.00	0.85
ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	480	1.17	1.78	0.77	0.13	0.02	0.44	0.85
ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ฯ	480	0.45	2.15	1.08	0.02	0.04	0.65	0.62
ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	480	1.02	5.70 *	1.15	0.03	0.01	1.42	0.37
การควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์	480	0.38	3.39	0.26	0.01	0.24	0.13	0.03

หมายเหตุ * p<.05, ** p<.01, *** p<.001

(ตอน 2)

ตัวแปร9k,	ตัวแปรอิสระ	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรตาม							
		กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูง				กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ			
		mean	SE	Lower	Upper	mean	SE	Lower	Upper
ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	การศึกษา	มาก = 47.98	1.15	45.73	50.25	น้อย = 44.48	0.91	42.69	46.28

บทที่ 4

การสรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีของชาวนา ในโครงการโรงเรียนชาวนา มูลนิธิข้าวขวัญ” เป็นการวิจัยความสัมพันธ์เปรียบเทียบ ที่ศึกษาชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนาและชาวนาที่ไม่ได้เข้าโครงการโรงเรียนชาวนาฝ่ายละ 240 คน รวม 480 คน โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาว่า ชาวนาสองประเภทนี้มีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดีแตกต่างกันหรือไม่ ตลอดจนแสวงหาตัวทำนายที่สำคัญทางด้านจิตใจและสถานการณ์ของพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งได้ทำการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 3 แล้ว ในส่วนนี้จึงได้ทำการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมุติฐาน รวมทั้งการสรุปผลกลุ่มเสี่ยงเร่งด่วนที่ควรพัฒนา ข้อดีข้อจำกัดของงานวิจัยนี้ และข้อเสนอแนะการปฏิบัติและการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การสรุปผลตามสมมติฐาน

สมมติฐานในงานวิจัยนี้มี 3 ประการ ซึ่งสามารถสรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

4.1.1 การสรุปผลตามสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 1 กล่าวว่า “ชาวนาที่เข้าโรงการโรงเรียนชาวนา เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามากกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมากกว่า มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มากกว่า มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มากกว่า มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีมากกว่า มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีมากกว่า มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีมากกว่า หรือมีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีมากกว่า ชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ”

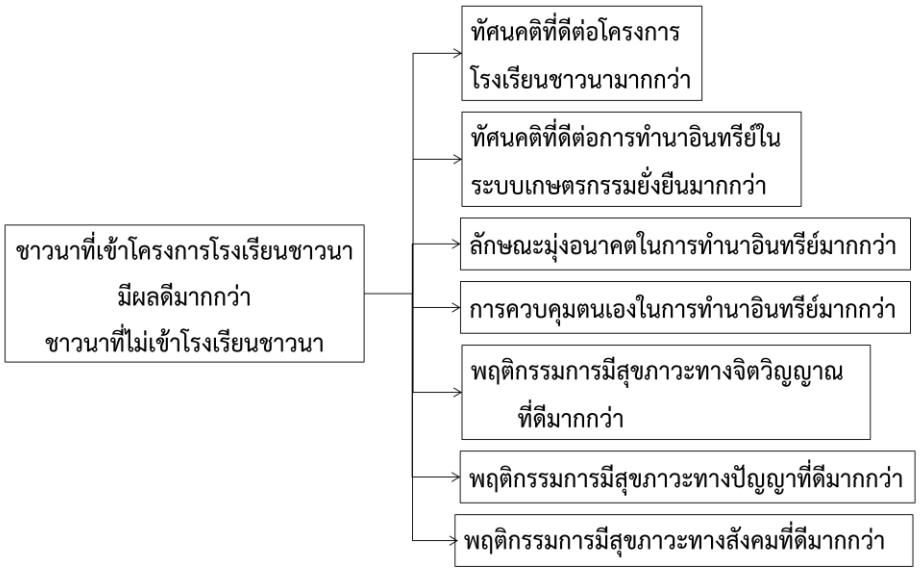

แผนภูมิ 4.1 ผลดีของการเข้าโครงการโรงเรียนชาวนา

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง โดยผลจาก Main effect ในตาราง 3.10 ในบทที่ 3 ปรากฏผลที่สนับสนุนสมมติฐานใน 7 ตัวแปรตาม (แผนภูมิ 4.1) กล่าว คือ ชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนามากกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมากกว่า มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์มากกว่า มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์มากกว่า มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีมากกว่า มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีมากกว่า และมีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีมากกว่า ชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ ดังนั้นผลในส่วนนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 1 อย่างชัดเจน

การศึกษาประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการที่มีต่อพฤติกรรมตามเป้าหมายของโครงการนั้น ในสาขาพฤติกรรมศาสตร์มีผู้ศึกษาไว้มาก และมักพบผลที่สอดคล้องกันว่า ผู้ที่เข้าร่วมโครงการเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่น่าปรารถนาตามเป้าประสงค์ของโครงการมากกว่า ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ เช่น การศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เข้าร่วมโครงการรุ่งอรุณกับนักเรียนชั้นเดียวกันแต่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ (ลินดา สุวรรณดี, 2542) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่เข้าโครงการ มีพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมากกว่า นักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ งานวิจัยที่ประเมินประสิทธิผลโครงการในนักเรียนอื่นๆ ก็ปรากฏผลที่สอดคล้องเช่นเดียวกัน (เช่น ฐานันดร์ เปียศิริ, 2545; ดวงกมล พรหมลักขโณ, 2548; อนรรฆนงค์ เรียบร้อยเจริญ, 2549)

สำหรับการประเมินผลโครงการในผู้ใหญ่ ผลวิจัยก็ยังแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่โครงการ มีพฤติกรรมตามเป้าประสงค์ของโครงการมากกว่า ผู้ที่ไม่เข้าร่วมโครงการ เช่น การประเมินประสิทธิภาพของโครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท (ศิริกุล กลิ่นทอง, 2549) ซึ่งศึกษาข้าราชการ

เป็นจำนวน 480 คน แบ่งเป็นผู้ที่เข้าโครงการกับไม่เข้าโครงการฝ่ายละ 240 คน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ข้าราชการที่เข้าร่วมโครงการ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมบริการประชาชนมากกว่า และมีพฤติกรรมคลายเครียดตามแนวพุทธมากกว่า ข้าราชการที่ไม่เข้าร่วมโครงการ

ในงานวิจัยนี้พบประสิทธิผลของโครงการโรงเรียนชาวนา ใน 7 จาก 8 ตัวแปรตาม จึงเป็นผลที่สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตต่างๆ แต่ตัวตามที่ไม่ปรากฏผลดีจากการเข้าโครงการโรงเรียนชาวนา คือ พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี ซึ่งเป็นการวัดเกี่ยวกับสุขภาพของชาวนา โดยมีสมมติฐานว่า ชาวนาที่เข้าโครงการเรียนชาวนา เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีมากกว่า ชาวนาที่ไม่ได้เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา การที่ไม่พบผลดีเช่นนี้ อาจเป็นเพราะชาวนาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 47 ปี และน่าจะเป็นชาวนาอาชีพมานาน ดังนั้นการเข้าโรงเรียนชาวนาเพื่อหันมาทำนาแบบเกษตรอินทรย์ที่ใช้สารเคมีน้อย อาจเป็นการปรับเปลี่ยนได้ไม่นานนัก แต่การทำนาในอดีตของพวกเขาที่อาจเคยใช้สารเคมีสะสมมายาวนาน ทำให้พฤติกรรมสุขภาพของชาวนาเหล่านี้ไม่มีความแตกต่างกันเนื่องจากการเข้าโรงเรียนชาวนา นอกจากนี้ชาวนาบางคนอาจทำนาแบบเกษตรอินทร์ย์มายาวนานก็จริง แต่อาจมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อสุขภาพของพวกเขา เช่น คุณภาพอาหารที่รับประทานเข้าไป อาหารเหล่านี้อาจปนเปื้อนสารเคมี จึงทำให้สุขภาพไม่ดี หรือชาวนาเหล่านี้อาจได้รับสารเคมีทางอ้อมจากเพื่อนบ้านที่มีการใช้สารเคมี ก็ได้

4.1.2 การสรุปผลตามสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 2 กล่าวว่า “ชุดตัวทำนายทั้งสิ้น 3 ชุด ได้แก่ ตัวทำนายชุดที่ 1 คือ ชุดจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วยตัวทำนาย 6 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ ความเชื่ออำนาจในตน ตัวทำนายชุดที่ 2 คือ ชุดสถานการณ์ ประกอบด้วยตัวทำนาย 4 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ และตัวทำนายชุดที่ 3 ประกอบด้วยชุดตัวทำนายที่ 1 ร่วมกับชุดตัวทำนายที่ 2 รวมทั้งสิ้น 10 ตัวแปร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายว่า ชุดตัวทำนายที่ 3 สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนาได้มากกว่า ทำนายทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนได้มากกว่า ทำนายลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ได้มากกว่า หรือทำนายการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ได้มากกว่า ชุดตัวทำนายที่ 1 หรือ ชุดตัวทำนายที่ 2 เพียงลำพังชุดใดชุดหนึ่ง อย่างน้อย 5%”

ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคุณ ในการทำนายทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ในตาราง 3.2 ปรากฏผลที่สนับสนุนสมมติฐานใน 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มชาวนาหญิง ที่มีเปอร์เซ็นต์แตกต่าง 5.00% และกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ ที่มีเปอร์เซ็นต์แตกต่าง 6.50%

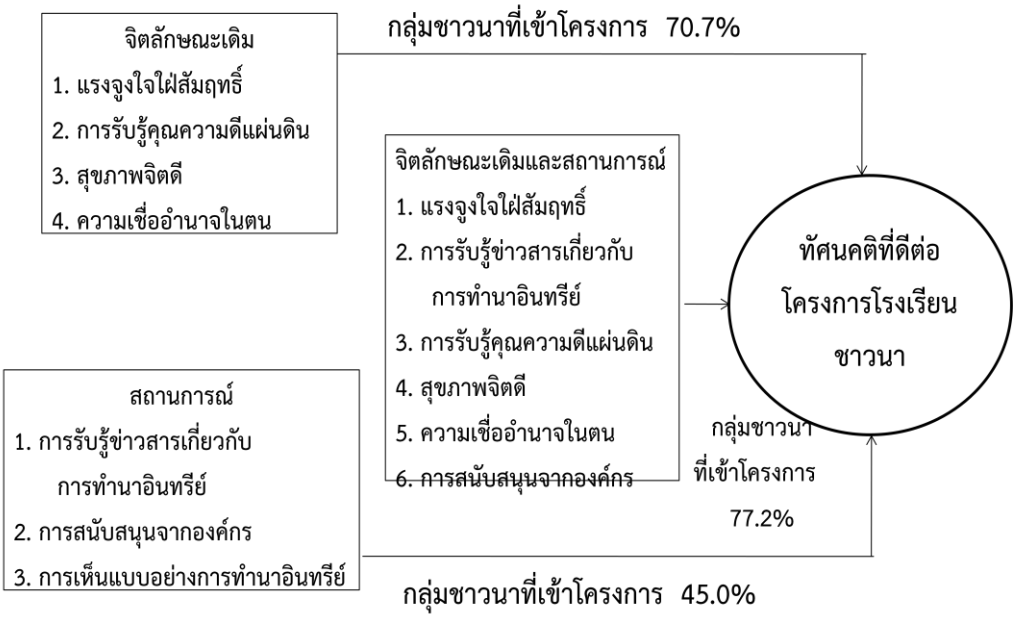

แผนภูมิ 4.2 ผลการทำนาย ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา โดยใช้จิตลักษณะเดิม และสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา (n= 240คน)

ในกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา ซึ่งมีเปอร์เซ็นต์แตกต่างสูงสุด (แผนภูมิ 4.2) ตัวทำนายชุดที่ 1 จิตลักษณะเดิม 4 ตัวแปร สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ได้ 70.7% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน สุขภาพจิตดี และความเชื่ออำนาจในตน ตัวทำนายชุดที่ 2 สถานการณ์ 4 ตัวแปร สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนาได้ 45.0% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร และการเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ และตัวทำนายชุดที่ 3 เป็นตัวทำนายจากชุดที่ 1 และ ชุดที่ 2 รวม 10 ตัวแปร สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ได้ 77.2% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน สุขภาพจิตดี ความเชื่ออำนาจในตน และการสนับสนุนจากองค์กร

ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคุณ ในการทำนายทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ในตาราง 3.3 ปรากฏผลที่สนับสนุนสมมติฐานใน 1 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก (แผนภูมิ 4.3) ที่มีเปอร์เซ็นต์แตกต่าง 5.20% ตัวทำนายชุดที่ 1 จิตลักษณะเดิม 4 ตัวแปร ทำนายได้ 73.5% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และสุขภาพจิตดี ตัวทำนายชุดที่ 2 สถานการณ์ 4 ตัวแปร ทำนายได้ 85.5% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การสนับสนุนจากองค์กร และตัวทำนายชุดที่ 3 เป็นตัวทำนายจากชุดที่ 1 และ ชุดที่ 2 รวม 8 ตัวแปร สามารถทำนายทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ได้ 90.7% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความเชื่ออำนาจในตน และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์

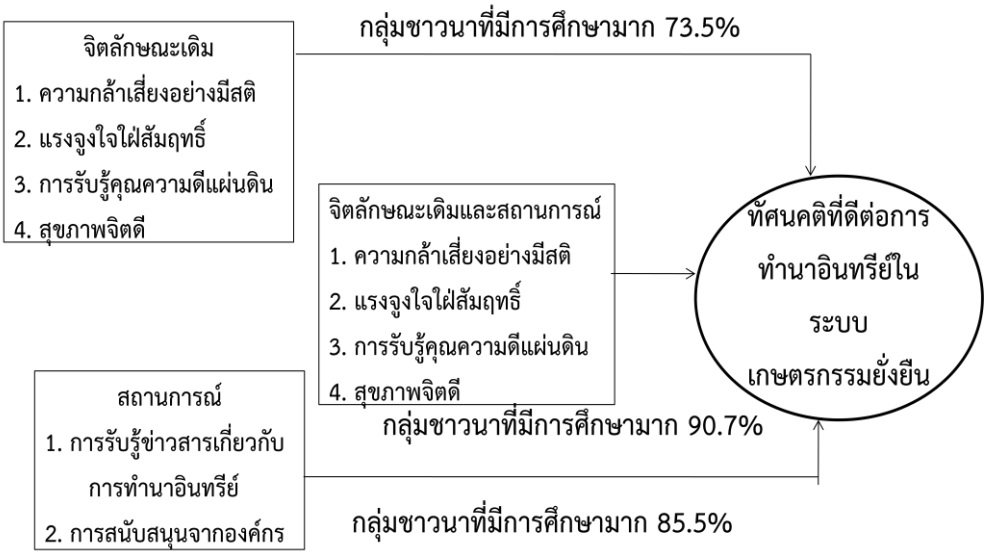

แผนภูมิ 4.3 ผลการทำนาย ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยใช้จิตลักษณะเดิม และสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก (n= 200 คน)

ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคุณ ในการทำนายลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ ในตาราง 3.4 ปรากฏผลที่สนับสนุนสมมติฐานใน 1 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (แผนภูมิ 4.4) ที่มีเปอร์เซ็นต์แตกต่าง 5.90% ตัวทำนายชุดที่ 1 จิตลักษณะเดิม 4 ตัวแปร ทำนายได้ 40.8% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ สุขภาพจิตดี และความเชื่ออำนาจในตน ตัวทำนายชุดที่ 2 สถานการณ์ 4 ตัวแปร ทำนายได้ 57.0% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ และ การสนับสนุนจากครอบครัว และตัวทำนายชุดที่ 3 เป็นตัวทำนายจากชุดที่ 1 และ ชุดที่ 2 รวม 10 ตัวแปร สามารถทำนายลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ ได้ 62.9% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความเชื่ออำนาจใตน

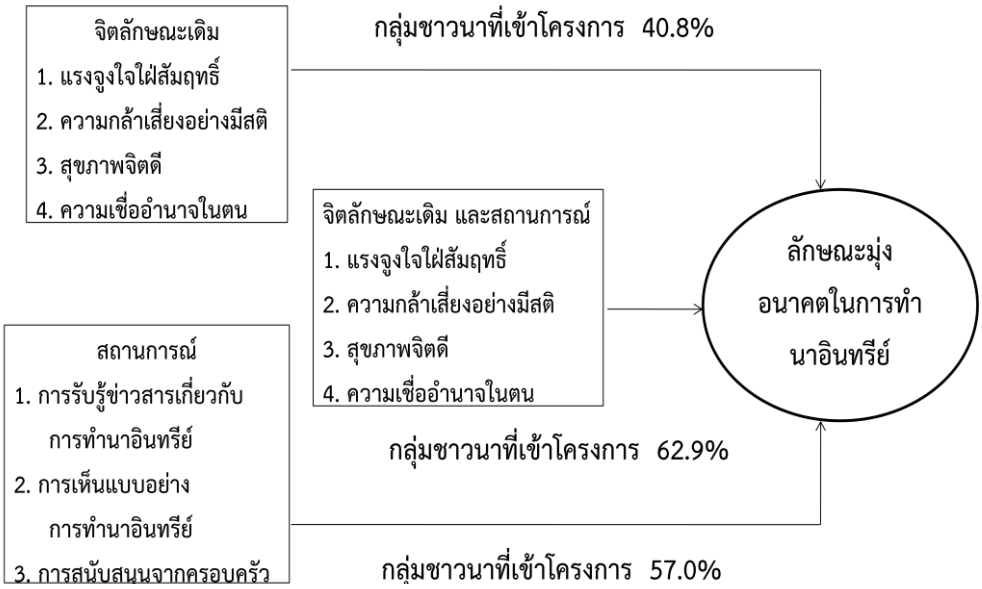

แผนภูมิ 4.4 ผลการทำนาย ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ โดยใช้จิตลักษณะเดิม และสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา (n= 240 คน)

ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคุณ ในการทำนายการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ในตาราง 3.5 ปรากฏผลที่สนับสนุนสมมติฐานใน 1 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (แผนภูมิ 4.5) ที่มีเปอร์เซ็นต์แตกต่าง 6.60% ตัวทำนายชุดที่ 1 จิตลักษณะเดิม 4 ตัวแปร ทำนายได้ 32.0% โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ตัวทำนายชุดที่ 2 สถานการณ์ 4 ตัวแปร ทำนายได้ 41.4% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากครอบครัว การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ และ การสนับสนุนจากองค์กร และตัวทำนายชุดที่ 3 เป็นตัวทำนายจากชุดที่ 1 และ ชุดที่ 2 รวม 10 ตัวแปร สามารถทำนายการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ได้ 48.0% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ความมีเหตุมีผล และการสนับสนุนจากครอบครัว

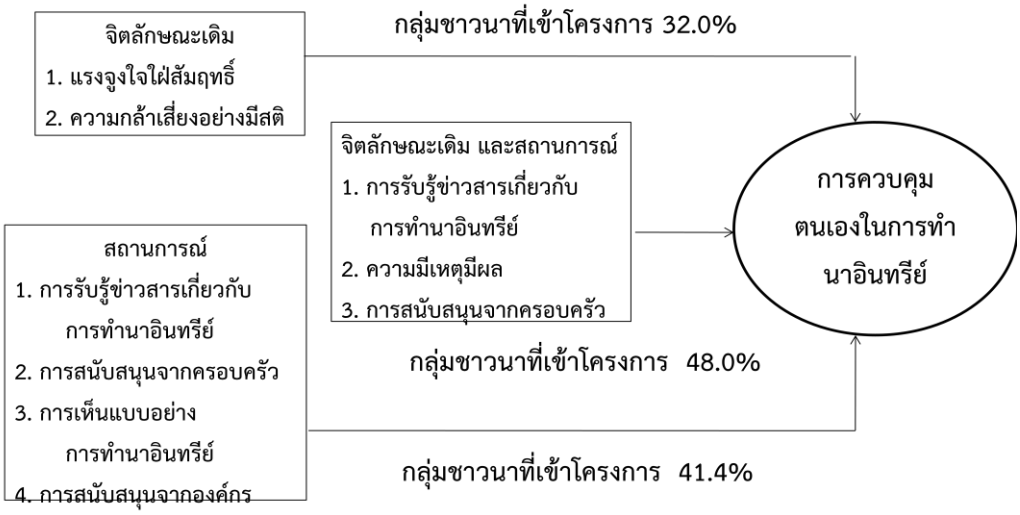

แผนภูมิ 4.5 ผลการทำนาย การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ โดยใช้จิตลักษณะเดิม และสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา (n= 240 คน)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ปรากฏผลว่า ตัวทำนายชุดที่ 3 ซึ่งเป็นการรวมกันระหว่างตัวทำนายจากชุดที่ 1 จิตลักษณะเดิม 4 ตัวแปร และ ตัวทำนายชุดที่ 2 สถานการณ์ 4 ตัวแปร รวมเป็น 10 ตัวแปร สามารถทำนายตัวแปรตามทีละตัว ได้มากกว่า ตัวทำนายจากชุดที่ 1 หรือ ชุดที่ 2 อย่างน้อย 5% ผลเช่นนี้สนับสนุนสมมติฐานที่ 2 ในทุกตัวแปรตาม แต่เป็นการสนับสนุนในบางกลุ่มย่อยเท่านั้น โดยกลุ่มที่สนับสนุนอย่างเด่นชัด คือ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ตัวทำนายในกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนาที่เด่นชัดคือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ รองลงมาคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ ความมีเหตุมีผล ซึ่งทุกตัวทำนายมีค่าเบต้าเป็นบวกทั้งสิ้น

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความเกี่ยวข้องและเป็นตัวทำนายที่สำคัญของจิตลักษณะตามสถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมใหม่ หรือการต้องทำสิ่งใหม่ๆ เช่น ความพร้อมที่จะมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ในนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 612 คน ปรากฏว่า การรับรู้ข่าวสารด้านนิวเคลียร์เป็นตัวทำนายที่สำคัญอันดับที่ 4 เมื่อมีตัวทำนายเข้าสู่การวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 8 ตัวทำนาย (นัยนา เพ็ชรอินท์, 2555) รวมทั้งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวทำนายที่สำคัญของทัศนคติที่ดีต่อการทำงานในงานวิจัยในอดีต (เช่น อภิรดี โสภาพงศ์, 2547; รังสรรค์ หังสนาวิน, 2549)

สำหรับตัวทำนายที่สำคัญอีก 2 ตัว คือ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน และ ความมีเหตุมีผล ซึ่งเป็นตัวแปรจากกลุ่มจิตพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2551) ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ถูกพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติที่ดี ทัศนคติต่อนวัตกรรมใหม่และจิตลักษณะตามสถานการณีต่างๆ ด้วย เช่น งานวิจัยของ ณัฐวดี ปัญญาสกุลวงศ์ (2555) พบว่าทัศนคติที่ดีต่อนวัตกรรมใหม่ซึ่งในที่นี้คือ โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ปรากฏว่า การรับรู้คุณความดีแผ่นดินมีอิทธิพลทางตรงต่อทัศนคติที่ดีนี้ด้วย

4.1.3 การสรุปผลตามสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 3 กล่าวว่า “ชุดตัวทำนายทั้งสิ้น 3 ชุด ได้แก่ ตัวทำนายชุดที่ 3 คือ ประกอบด้วย ชุดจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตดี ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความมีเหตุมีผล การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน ความเชื่ออำนาจในตน การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากองค์กร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ จำนวน 10 ตัวแปร ตัวทำนายชุดที่ 4 จิตลักษณะตามสถานการณ์ 4 ตัวแปร ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ และการควบคุม

ตนเองในการทำนาอินทรีย์ และตัวทำนายชุดที่ 5 ประกอบด้วยชุดตัวทำนายที่ 3 ร่วมกับชุดตัวทำนายที่ 4 รวมทั้งสิ้น 14 ตัวแปร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบปริมาณการทำนายว่า ชุดตัวทำนายที่ 3 สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีได้มากกว่า ทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีได้มากกว่า ทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีได้มากกว่า หรือทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีได้มากกว่า ชุดตัวทำนายที่ 3 หรือ ชุดตัวทำนายที่ 4 เพียงลำพังชุดใดชุดหนึ่ง อย่างน้อย 5%”

ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคุณ ในการทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีในตาราง 3.6 ไม่ปรากฏผลที่สนับสนุนสมมติฐานทั้งในกลุ่มรวม และทุกกลุ่มย่อย รวมทั้งไม่พบตัวทำนายที่สำคัญ

ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคุณ ในการทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีในตาราง 3.7 ไม่ปรากฏผลที่สนับสนุนสมมติฐานทั้งในกลุ่มรวม และทุกกลุ่มย่อย โดยในกลุ่มรวม (แผนภูมิ 4.6) มีเปอร์เซนต์แตกต่าง 2.70%

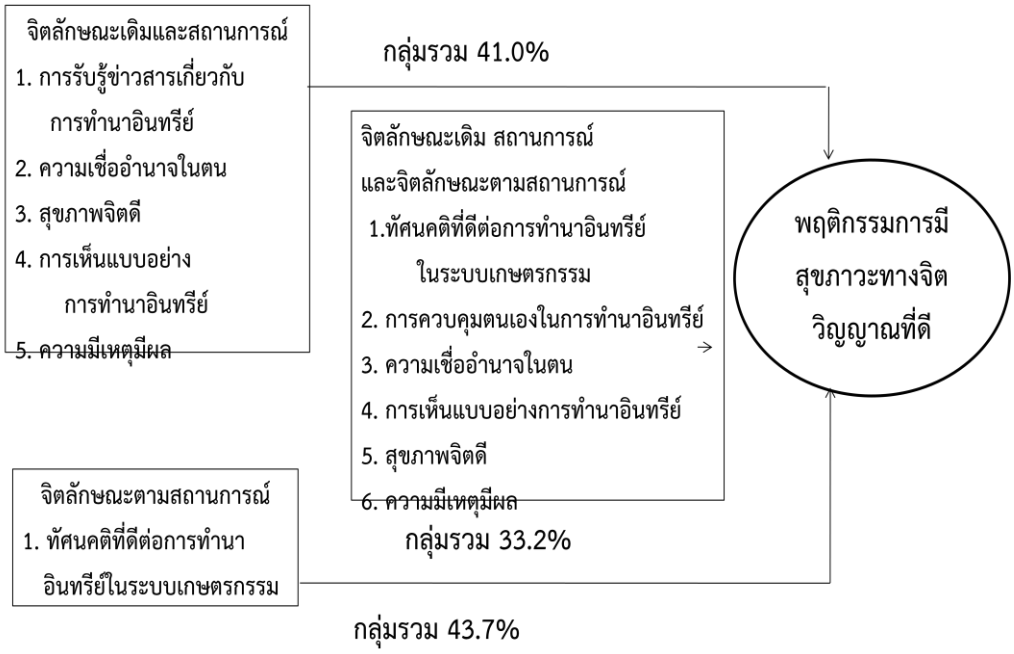

แผนภูมิ 4.6 ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี โดยใช้จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มรวม (n= 480 คน)

พบว่าจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ 10 ตัวแปร สามารทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี ได้ 41.0% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ความเชื่ออำนาจในตน สุขภาพจิตดี การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ และ ความมีเหตุมีผล จิตลักษณะตามสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีได้ 33.2% โดยพบตัวทำนายที่สำคัญเพียงตัวเดียว คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรม ส่วนตัวทำนายชุดรวม 14 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี ได้ 43.7% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรม การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ความเชื่ออำนาจในตน การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ สุขภาพจิตดี และ ความมีเหตุมีผล

ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคุณ ในการทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีในตาราง 3.8 ปรากฏผลที่สนับสนุนสมมติฐานใน 1 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (แผนภูมิ 4.7) ที่มีเปอร์เซ็นต์แตกต่าง 6.80%

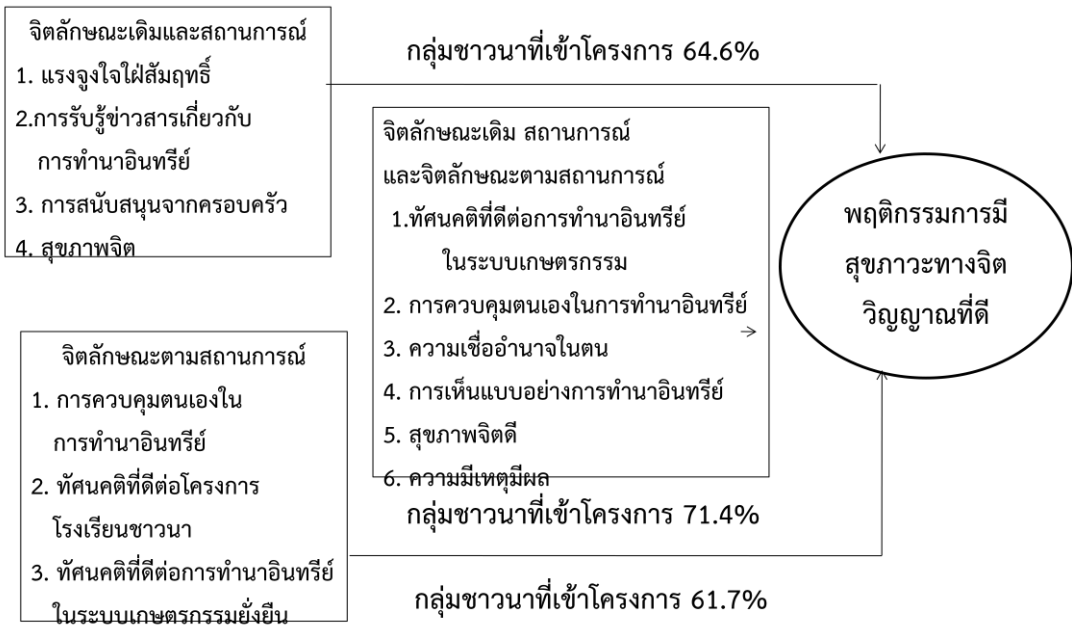

แผนภูมิ 4.7 ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี โดยใช้จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มชาวนนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา (n= 240 คน)

พบว่าจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ 10 ตัวแปร สามารทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีได้ 64.6% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากครอบครัว และสุขภาพจิต จิตลักษณะตามสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีได้ 61.7% โดยพบตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา และทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ส่วนตัวทำนายชุดรวม 14 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีได้ 71.4% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ความเชื่ออำนาจในตน การสนับสนุนจากครอบครัว และ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์

ผลการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคุณ ในการทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีในตาราง 3.9 ไม่ปรากฏผลที่สนับสนุนสมมติฐานทั้งในกลุ่มรวม และทุกกลุ่มย่อย โดยในกลุ่มรวม (แผนภูมิ 4.8) มีเปอร์เซนต์แตกต่าง 0.50%

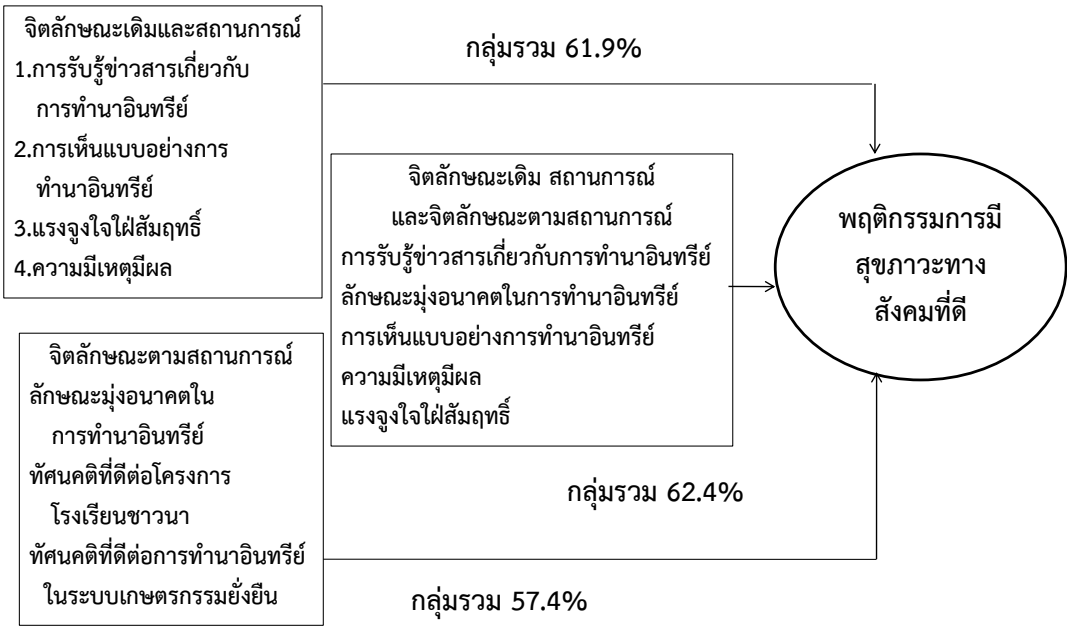

แผนภูมิ 4.8 ผลการทำนาย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี โดยใช้จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มรวม (n= 480 คน)

พบว่าจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ 10 ตัวแปร สามารทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี ได้ 61.9% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความมีเหตุมีผล จิตลักษณะตามสถานการณ์ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี ได้ 57.4% โดยพบตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา และทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ส่วนตัวทำนายชุดรวม 14 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีได้ 62.4% โดยมีตัวทำนายที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ความมีเหตุมีผล และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ในกลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา ไม่มีตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะที่ดี ที่เป็นเช่นนี้เพราะผลการทำ scatter plot **(ภาพ 14-16 ในภาคผนวก ข)** เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการกับกลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ โดยใช้ตัวทำนายที่สำคัญตัวแรกในแต่ละพฤติกรรมจากกลุ่มชาวนที่เข้าโครงการเป็นแกน x และใช้คะแนนพฤติกรรมเป็นคะแนนในแกน y ผลปรากฏว่า scatter plot ของกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา มีแนวโน้มในการเกาะกลุ่มกันเป็นเส้นตรง แต่ scatter plot ของกลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการกลับกระจายเป็นรูปวงกลม ดังนั้นจากข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคร์ถดถอยแบบพหุคูณ (Kerlinger & Lee, 2000: 415-418; Shelton, 1987) นั้น การวิเคราะห์ด้วยสถิติแบบนี้ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ต้องความสัมพันธ์กันแบบเส้นตรง และตัวแปรอิสระที่จะนำมาใช้ร่วมกันต้องมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันต่ำกว่า 0.70 (Cortina, 1993) แต่กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนากลับมาความสัมพันธ์แบบไม่เป็นเส้นตรง จึงทำให้ไม่พบตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมต่างๆ ในกลุ่มนี้

4.2 กลุ่มเสี่ยง และปัจจัยปกป้อง

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง ในตาราง 3.10 และ 3.11 ในบทที่ 3 และตารางที่ 18-21 ในภาคผนวก ข สรุปได้ว่า กลุ่มเสี่ยงคือ ชาวนาที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนาน้อย มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนน้อย มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์น้อย มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์น้อย มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีน้อย มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีน้อย มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีน้อย หรือมีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีน้อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า กลุ่มเสี่ยงเร่งด่วนที่ควรพัฒนา คือ กลุ่มชาวนา ตัวแปร 7 ประการนี้ในปริมาณที่น้อย ได้แก่ มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนาน้อย มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนน้อย มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์น้อย มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์น้อย มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีน้อย มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีน้อย หรือมีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีน้อย โดยกลุ่มชาวนนากลุ่มนี้ คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโรงเรียนชาวนา

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า มีชาวนา 2 ประเภท ที่เป็นกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ 1) ชาวนาชาย เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีน้อย และ 2) ชาวนาที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีน้อย คือ ชาวนาที่มีอายุมาก ปลูกข้าวมากและมีการศึกษามาก

ดังนั้นปัจจัยปกป้องมีดังต่อไปนี้

ประการแรก ชาวนาที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนาน้อย ปัจจัยปกป้องคือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ความเชื่ออำนาจในตน การมีเหตุมีผล และความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ

ประการที่สอง ชาวนาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนน้อย ปัจจัยปกป้องคือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ ความเชื่ออำนาจในตน การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ ความมีเหตุมีผล

ประการที่สาม ชาวนาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์น้อย ปัจจัยปกป้องคือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ การสนับสนุนจากครอบครัว ความเชื่ออำนาจในตน และ ความมีเหตุมีผล

ประการที่สี่ ชาวนาที่มีการควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์น้อย ปัจจัยปกป้องคือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ การสนับสนุนจากองค์กร การสนับสนุนจากครอบครัว ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ สุขภาพจิตดี และ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน

ประการที่ห้า ชาวนาที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีน้อย ปัจจัยปกป้อง คือ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ความเชื่ออำนาจในตน การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ สุขภาพจิตดี และความมีเหตุมีผล

ประการที่หก ชาวนาที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดีน้อย ปัจจัยปกป้อง คือ การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการรับรู้คุณความดีแผ่นดิน

ประการที่เจ็ด ชาวนาที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดีน้อย ปัจจัยปกป้อง คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ ความมีเหตุมีผล และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า 1) ปัจจัยปกป้องของชาวนาชายที่มีพฤติกรรมการทีสุขภาวะทางสังคมที่ดีน้อย คือ การรับรู้ข่าวสารการทำนาอินทรีย์ และ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ 2) ชาวนาที่มีพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีน้อย คือ ชาวนาที่มีอายุมาก ปลูกข้าวมากและมีการศึกษามาก โดยมีปัจจัยปกป้อง คือ การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน สุขภาพจิตดี การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์

4.3 ข้อดีและข้อจำกัดในการวิจัย

งานวิจัยนี้มีข้อดี ดังนี้

1) งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยความสัมพันธ์เปรียบเทียบที่ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุหลายกลุ่ม และกลุ่มละหลายตัวแปร รวม 14 ตัวแปรอิสระ ซึ่งครอบคลุมปัจจัยหลายด้าน ทั้งครอบครัว ตนเอง เพื่อน องค์กรภายนอก และจิตลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) งานวิจัยนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ จำนวน 480 คน ที่เพียงพอที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลในหลายแง่มุมต่างๆ

3) งานวิจัยนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยที่สำคัญ ทำให้ได้ผลวิจัยต่างๆ

4) งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาประสิทธิผลของโครงการโรงเรียนชาวนาที่ยังมีนักวิจัยทำการวิจัยเช่นนี้น้อย จึงเป็นงานวิจัยเรื่องแรกๆ ที่แสดงให้เห็นถึงผลดีของการเข้าโรงเรียนชาวนา

ข้อจำกัด มีดังนี้

1) ผลวิจัยยังมีใช่การวิจัยเชิงทดลองที่เป็นการพิสูจน์ความเป็นสาเหตุและผลของปัจจัยเชิงเหตุกับตัวแปรตาม

2) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในงานวิจัยนี้ในบางกลุ่มย่อยไม่เป็นแบบเส้นตรง จึงมีการละเมิดข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ การนำผลการวิจัยไปใช้จึงอาจมีข้อจำกัดอยู่บ้าง

4.4 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

จากผลการวิจัยในเรื่องนี้สามารถเสนอแนะการปฏิบัติได้ 2 ประการ

ประการแรก กลุ่มเสี่ยงเร่งด่วนที่ควรพัฒนาคือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโรงเรียนชาวนา ดังนั้นจึงแนะนำว่า ควรส่งเสริมให้ผู้ที่สนใจทำนาที่จะส่งผลดีต่อตนเอง สิ่งแวดล้อม และสังคม ควรเข้ารับการฝึกอบรมจากโครงการโรงเรียนชาวนา เพื่อจะทำให้ได้ความรู้ในการทำนาอินทรย์ที่มีการใช้สารพิษในปริมาณที่น้อย แต่ได้ผลผลิตที่ดีและมีปริมาณมาก ตลอดจนยังสามารถพัฒนาจิตใจหลายตัว เช่น ลักษณะมุ่งอนาคต ทัศนคติ และการควบคุมตน ได้อีกด้วย ดังนั้น รัฐบาล องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชนอื่นๆ ควรให้การสนับสนุนโครงการโรงเรียนชาวนานี้ เพื่อเป็นการสร้างชาวนารุ่นใหม่ที่จะผลิตอาหารให้แก่ครัวไทยและครัวโลกอย่างมีคุณภาพและปลอดภัย เพื่อความอยู่ดีมีสุขที่ยั่งยืน

ประการที่สอง ในการพัฒนาชาวนาโดยรวมให้มีพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนของชาวนามาก ควรพัฒนาดังนี้ ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์ การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ และ ความเชื่ออำนาจในตน

4.5 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

จากผลการวิจัยในเรื่องนี้ทำให้มีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

ประการแรก กลุ่มชาวนาที่มีเปอร์เซ็นต์ทำนายน้อย คือ กลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ ดังนั้นจึงควรหาปัจจัยเชิงเหตุด้านอื่นที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนของชาวนา

ประการที่สอง งานวิจัยนี้ไม่สามารถหาตัวทำนายของพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดีได้ งานวิจัยต่อไปจึงควรใช้ตัวแปรอื่น เช่น ความรู้เกี่ยวกับผลของการใช้สารเคมีในการทำนา การรับรู้ผลทางสุขภาพของการใช้สารเคมี เป็นต้น

บรรณานุกรม

เกษม จันทศร. 2541. **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กิตติเดช เกียรติมหาชัย. 2555. **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับความสามารถในการควบคุมตนเองในเยาวชนชายที่กระทำผิด.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กุหลาบ ไทรโพธิ์ภู่ .2546. **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรักษาความสะอาดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ขวัญใจ โกเมศ, วรรณา นาวิกมูล. 2544. **ข้าว: ในศิลปะและวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิข้าวไทย.

ขวัญใจ โกเมศ, 2546. **ข้าวกับชาวนา.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิข้าวไทย.

คณะทำงานวิชาการ สมัชชาเกษตรกรรมทางเลือกครั้งที่ 3. 2547. เกษตรกรรมยั่งยืน วิถีเกษตรกรรมเพื่อความเป็นไท.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2548. **สิทธิชุมชนในทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาสมัชชาคนจน.2546. **กรณีการพัฒนาและส่งเสริมระบบเกษตรกรรมยั่งยืน 2544** . อ้างอิงจาก บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์ 2546 เกษตรกรรมยั่งยืนนโยบายการเกษตรเพื่อสุขภาพ เอกสารประกอบการปฏิรูประบบสุขภาพสำหรับการประชุมเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ 2546.

โครงการสร้างสุขภาวะในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.2553. **การมีสุขภาวะที่ดี.** อ้างอิงจาก http://dsd.pbru.ac.th/health.

โครงการสร้างสุขภาวะในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.2553. **ความหมายสุขภาวะทางจิตวิญญาณ.** อ้างอิงจาก http://dsd.pbru.ac.th/health .

งามพิศ สัตย์สงวน. 2541. **วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทยและนานาชาติ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งามพิศ สัตย์สงวน. 2545. **ข้าวในสังคมไทย : การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลง.**กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งามตา วนินทานนท์. 2549. **เทคนิคการประมวลเอกสารเพื่อการวิจัย.** บทความประกอบการบรรยายในหลักสูตรฝึกอบรมนักวิจัยขั้นสูงทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 1. โครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

จุฬาภรณ์ ถาวร . **2550. การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของแกนนำเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี.**

จิตราพร อุดมก้านตรง.2547. **ประสิทธิผลการปลูกข้าวปลอดสารพิษกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำนาของชาวนา กรณีศึกษาตำบลบ้านดอน อำเภออู่ทอง จ.สุพรรณบุรี.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ฉกาจ ช่วยโต .2521. **การศึกษาผลของการฝึกอบรมตามโครงการจริยธรรมสำหรับนักศึกษา วิทยาลัยครูสงขลา** .ภาคนิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ชนวน รัตนวราหะ. 2534. การเกษตรยั่งยืนคืออะไร เกษตรยั่งยืน เกษตรกรรมกับธรรมชาติ **กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.**

ชวนชัย เชื้อสาธุชน. 2546. **ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมประหยัดทรัพยากรของอาจารย์ในสถาบันราชภัฏ.** รายงานการวิจัย. ทุนอุดหนุนการวิจัย. โครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ฐานันดร์ เปียศิริ. 2545. **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการห้องเรียนสีเขียว**.ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ณพมิตร ดาน้อย.2548. **การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการจัดระเบียบการอยู่ร่วมกัน ศึกษากรณีชุมชนบ้านพ่อขุน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย**. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เดชา ศิริภัทร. 2530. ปัจจุบันและอนาคตของระบบเกษตรกรรมทางเลือกในประเทศไทยจากบทความในวารสารเทคโนโลยีที่เหมาะสม ปีที่ 6 ฉบับที่ 3.

เดชา ศิริภัทร. 2532. **เกษตรกรรมสำนึก**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

เดชา ศิริภัทร .2546. **บทสัมภาษณ์ การปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเป็นเกษตรกรรมยั่งยืนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต** อ้างอิงจาก www.thaihealth.or.th/node/7852.

เดชา ศิริภัทร.2551. เส้นทางเกษตรกรรมยั่งยืน. กรุงเทพฯ . มูลนิธิชีววิถี.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน งามตา วนินทานนท์ และคณะ. 2536. **ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน.** รายงานการวิจัย ทุนอุดหนุนการวิจัย. สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักนายรัฐมนตรี.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน , อรพินทร์ ชูชม และงามตา วนินทานนท์. 2528.**ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศ ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย.** รายงานการวิจัยฉบับที่32. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก. 2520. **จริยธรรมของยาวชนไทย.** รายงานการวิจัย ทุนอุดหนุนการวิจัยสาขาปรัชญา สภาวิจัยแห่งชาติ.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน และ ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2550. **หลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล : ทฤษฎี และ ผลการวิจัย เพื่อสร้างดัชนีในแนวจิตพฤติกรรมศาสตร์.** วารสารพัฒนบริหารศาสตร, 47(1), 27-80.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2552). **ภูมิคุ้มกันตนทางจิตด้านสติสัมปชัญญะและความกล้าเสี่ยงอย่างเหมาะสม : การวัด การวิจัย และการพัฒนา.** บทความ ประกอบการบรรยายในหัวข้อ "เครื่องมือวัดภูมิคุ้มกันตนและงานวิจัย" ในการประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนานักวิจัย ภายใต้โครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาดัชนีพหุทางจิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาจิตด้วยนิทาน (ครั้งที่ 1) โดย โครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) วันที่ 22-25 เมษายน 2552 ณ โรงแรมระยองรีสอร์ท จังหวัดระยอง

ทองพูล บัวศรี. 2550. **ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการระหว่าง การฝึกอบรม ครอบครัว และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมที่จะปรับตัวเป็นคนดีของเยาวชนกระทำผิดในบ้านกาญจนาภิเษก.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

นราธิป แก้วทอง.2550. **กระบวนการเสริมสร้างทุนทางสังคม เพื่อการพัฒนาชุมชน :ศึกษากรณีชุมชนบ้านไหม คุณธรรม อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

นิคม บุญเสริม.2550. **กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา บ้านป่าบง ตำบลบ้านดอย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ประเวศ วะสี. 2530. พุทธเกษตร กับศานติสุขของสังคมไทย. สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

นันทิยา หุตานุวัตร, ณรงค์ หุตานุวัตร. 2544. **บทพิสูจน์ภูมิปัญญาชาวนาแห่งกุดชุม.** อุบลราชธานี: ธนาคารออมสิน สำนักกองทุนเพื่อสังคม.

นันทิยา หุตานุวัตร, ณรงค์ หุตานุวัตร. 2547. **เกษตรกรรมยั่งยืน :กระบวนทัศน์และกระบวนการชี้วัด.** นนทบุรี : มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย).

นิภาพร โชติสุดเสน่ห์. 2545. **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ. 2546. **ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการทำงานในข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธร ภาค 4.** รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ..

บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์ .2546 . **เกษตรกรรมยั่งยืนนโยบายการเกษตรเพื่อสุขภาพ** .เอกสารประกอบการปฏิรูประบบสุขภาพสำหรับการประชุมเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ 2546.

ประพันธ์ศักดิ์ รักษ์ไชยวรรณ.2543. **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำโครงการ "เกษตรทฤษฎีใหม่" (ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว) ไปสู่การปฏิบัติ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปฤษฎา บุญเจือ. 2536. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน : ศึกาเฉพาะกรณีโครงการประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปิยะ สงวนสิทธิ์. 2542. **ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำเกษตรกรรมทางเลือกแบบผสมผสานในจังหวัดฉะเชิงเทรา.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8.**

ไพบูลย์ สอางชัย. 2546. **การยอมรับในแนวทางพัฒนาเกษตรยั่งยืน:กรณีตัวแบบโรงเรียน-โรงนา ตำบลกุดลาด อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พงษ์ทร ชยาตุลชาต.2546.. **ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทำเกษตรกรรมยั่งยืนบนที่สูงของชาวอาข่า อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย.**ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พระมหาบุญเลิศ ช่วยธานี. 2546. **การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวของชาวนาจังหวัดสุพรรณบุรี : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พลินี เสริมศรีสิริ. 2546. **จากสุขภาพทางจิตวิญญาณ สู่สุขภาพทางปัญญา**. สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.).กรุงเทพ.

มูลนิธิข้าวขวัญ.2548. **การจัดการความรู้ในโรงเรียนชาวนา.** อ้างอิงจาก www.thaingo.gptoknow.org.

มาลินี จันทรจุติ. 2548. **กระบวนการและขบวนการงานพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์และการเตรียมการเพื่อเข้าสู่ตลาดสากล: กรณีศึกษากลุ่มอาชีพเย็บหมวกกะปิเยาะ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

มยุรี ศิริมังคโล. 2546. **การใช้แนวทางเกษตรอินทรีย์ในการแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกร: ศึกษากรณีจังหวัดสิงห์บุรี.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

มิ่งมิตร บุญเขตกลาง. 2550. **กระบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านไหมคุณธรรม อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น**. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

มนูญ ภูขลิบเงิน. 2547. **ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ยศ สันตสมบัติ. 2544. **ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เชียงใหม่** : ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ยศ สันตสมบัติ. 2546. **พลวัตรและความยืดหยุ่นของสังคมชาวนา: เศรษฐกิจชุมชนภาคเหนือและการปรับกระบวนทัศน์ว่าด้วยชุมชนในโลกที่สาม**. เชียงใหม่: ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เยาวนุช เวศร์ภาดา, วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์, Haft, James Robert, รัศมี เผ่าเหลืองทอง และวิมลศรี ตระกูลสิน. 2541. **ข้าว :วัฒนธรรมแห่งชีวิต.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แปลนโมทิพ.

รณรงค์ ศิริพันธุ์.2539. **การยอมรับภาวะโลกาภิวัฒน์ : กรณีศึกษาชุมชนไทพวน ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี**. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ร้อยเอกนพดล สุขวรรณ. 2547. **กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: ศึกษาเฉพาะชุมชนเทพลีลา เขตวังทองหลาง หรุงเทพมหานคร.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

รสนันท์ ณ นคร. 2550. **ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการทางจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมเงินของนักเรียนระดับมัธยมต้น ที่มีธนาคารโรงเรียน.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

รังสรรค์ หังสนาวิน. 2549. **ลักษณะทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานอย่างมุ่งสัมฤทธิ์ของพัฒนากร.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เลิศชาย ศิริชัย. 2547. **"ภูมิปัญญาท้องถิ่น : จากข้อเท็จจริงยกระดับสู่กระบวนทัศน์ความเข้มแข็งชุมชน"** ระหว่างวันที่ 24-25 มกราคม 2546 โดย สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. นครศรีธรรมราช : สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

ลินดา สุวรรณดี. 2543. **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการรุ่งอรุณ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วันชนะ หร่ายเจริญ.2546. **การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชาวนาอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วิชัย นะสุวรรณโน.2548. **การฟื้นฟูชุมชนด้วยกระบวนการชุมชน:กรณีศึกษาชุมชนบ้านประดู่ ตำบลบ้านประดู่ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วรพงษ์ สายวงศ์. 2548. **รูปแบบการเรียนรู้และเผยแพร่การผลิตข้าวไร้สารพิษ โดยวิธีเกษตรธรรมชาติ (EM TECHNOLOGY) ศึกษากรณีกลุ่มไร่นาสวนผสมปลอดสารพิษ ตำบลนาโพธิ์ กิ่งอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วารุณี ชินวินิจกุล. 2549. **กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนไม้เรียง อำเภอวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วาฤทธิ์ ศิริพิทยาโรจน์. 2549. **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลในการทำงานของปลัดอบต. และหน่วยงานตามทฤษฎีภาวะผู้นำ ของ Fiedler.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วรรณี วรรณชาติ .2541 . **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัย. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ (บรรณาธิการ). 2535. **เกษตรกรรมทางเลือก ทางรอดของเกษตรกรรมไทย, เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก**.มูลนิธิชีววิถี.

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ,สุริยนต์ ธัญกิจจานุกิจ และคณะ .2551 . **จากปฏิวัติเขียวสู่พันธุวิศวกรรม บทเรียนสำหรับอนาคตเกษตรกรรมไทย.**

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ.2535 . **ไปให้พ้นยุคปฏิวัติเขียว. นนทบุรี. กลุ่มพืชพันธุ์. บทเรียนสำหรับอนาคตเกษตรกรรมไทย.**

ศศิวิมล เมธะวัฒน์.2549. **การเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการด้านการตลาด: กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าบ้านสายไหม อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น.ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศิริกุล กลิ่นทอง. 2549. **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการที่เข้าร่วมโครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท.** ภาคนิพนธ์**ปริญญามหาบัณฑิต** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศิริพงษ์ พนาสนธิ์ .2542 . **ความรู้และทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการอนุรักษ์ปะการังของไทย ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนที่มีครูซึ่งผ่านการอบรม ในหลักสูตรการอนุรักษ์ทรัพยากรปะการังของไทย**.วิทยานิพนธ์**ปริญญามหาบัณฑิต** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2532. **ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สุกัญญา สุจฉายา. 2547. **ข้าว: ขวัญของแผ่นดิน.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิข้าวไทย.

สุขสรรค์ กันตรี . 2548. **คู่มือการทำนาอินทรีย์เบื้องต้น หลักสูตรมูลนิธิข้าวขวัญ.**

สุภา ใยเมือง และ วิฑูรย์ ปัญญากุล . 2545 . **"เกษตรกรรมทางเลือกและการพัฒนาที่ยั่งยืน : สถานการณ์ในประเทศไทย"** .เอกสารประกอบการสัมมนา ประจำปี 2545 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เรื่องการเผชิญความท้าทายจากกระแสโลกาภิวัฒน์.

สุภา ใยเมือง และ วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ . 2540 . **พัฒนาการของเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก** . เอกสารประกอบการประชุมประจำปี คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน 2540

เสรี พงศ์พิศ. 2551. **สุขภาวะ ความสมดุลที่สร้างได้(ตีพิมพ์ในหนังสือ "สุขภาวะ สร้างได้"** แจกในงานสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๑ ตึกสหประชาชาติ กรุงเทพฯ 11-13 ธ.ค. 2551)

สุชาดา ศิริจันทร์. 2546. **ศักยภาพในการทำเกษตรผสมผสานด้านการเลี้ยงนกกระทาและการทำนาข้าว: กรณีศึกษาทหารกองประจำการ กองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 17 ค่ายเม็งราย มหาราช**ภาคนิพนธ์**ปริญญามหาบัณฑิต** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สิริลักษณ์ ยิ้มประสาทพร. 2548. **กระบวนทัศน์ใหม่กับการเรียนรู้ของชุมชน.** กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.

สุภาสินี นุ่มเนียม. 2546. **ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม และจิตลักษณะ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.** ภาคนิพนธ์**ปริญญามหาบัณฑิต** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุภะรัฐ ยอดระบำ .2548 . **ความสัมพันธ์ระหว่างการการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล กับความรับผิดชอบครอบครัวในปัจจุบัน** . ภาคนิพนธ์**ปริญญามหาบัณฑิต** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมชาย นิลอาธิ, จารุวรรณ ธรรมวัตร. 2541. **วิถีความคิด-วิถีชีวิตชาวนาอิสาน.** มหาสารคาม : อาศรมวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมเกียรติ จงคล้ายกลาง. 2536. **การศึกษาความสัมพันธ์ของรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินของชาวนา อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ปีเพาะปลูก 2533/2534.**

สุรัตน์ วรางค์รัตน์ และศิริพร อินธิแสง. 2533. **การพึ่งพาตนเอง: ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการเกษตร.** สกลนคร : ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูสกลนคร.

แสงจันทร์ แก้วประทุมรัสมี. 2549. **ปัจจัยเชิงเหตุทางจิตและสถานการณ์ตามทฤษฎีผู้นำของ Fiedler ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลในงานของพัฒนาการอำเภอ.** ภาคนิพนธ์ **ปริญญามหาบัณฑิต** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)2546. "**สุขภาวะยั่งยืน**". review from (http://dsd.pbru.ac.th/health)

สุชาดา ชลานุเคราะห์ .2552. **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของหัวหน้าสถานีอนามัย.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมพันธ์ เตชะอธิก,กฤษณา วงษาสันต์,รังสฤษดิ์ สรรพอาษา, อนันต์ ลิขิตประเสริฐและ บัวพันธ์ พรหมพักพิง.2540. **บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการส่งเสริมการเกษตรผสมผสาน วิจัยเพื่อการพัฒนาภาคอีสาน 2535-2540** .มหาวิทยาลัยขอนแก่น สถาบันวิจัยและพัฒนา สำนักงานเลขานุการ.

อัจฉรา รักยุติธรรม. 2547. **เกษตรกรรมยั่งยืน หลากหลายมุมมองส่องทางเกษตรกรรมไทย.สรุป** เนื้อหาจากการปาฐกถาและการอภิปรายจากเวทีวิชาการ ในงานสมัชชาทางเลือก ครั้งที่ 3 วันที่ 18-21 พฤศจิกายน.

อุดม ทุมโฆสิต. **ลักษณะและสาเหตุของปัญหา ความยากจนของครอบครัวชนบท : กรณีจังหวัดสงขลา**. ภาคนิพนธ์**ปริญญามหาบัณฑิต** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อาณัฐ ตันโช. 2549. **เกษตรธรรมชาติประยุกต์: หลักการ แนวคิด เทคนิคปฏิบัติในประเทศไทย.** ปทุมธานี : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ : ศูนย์ข้อมูลเกษตรธรรมชาติแม่โจ้.

อนุสรณ์ อุณโณ. 2546. **ขบวนการเกษตรกรรมยั่งยืนในสังคมไทยและการเมืองของงานเขียนเกษตรกรรมยั่งยืน.** นนทบุรี: ฝ่ายสนับสนุนและประสานงานวิจัย มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน.

อนุสรณ์ อุณโณ, กฤษฎา บุญชัย. 2547. **เกษตรกรรมยั่งยืน อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับปัญหาการเกษตร และอัตลักษณ์ชาวนาไทย**. นนทบุรี : คณะกรรมการจัดงานมหกรรมเกษตรกรรมยั่งยืน.

อุทิศ นาคสวัสดิ์. 2466-2525. **รายงานผลการวิจัยเรื่องภาระหนี้สินและการค้าข้าวของชาวนาภาคกลาง ประเทศไทย**. พระนคร : สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติและยูซ่อม.

อรทัย มีสวัสดิ์. 2542. **อิทธิพลของการใช้สารชักจูงที่มีต่อความพร้อมของบุคคลในการที่จะใช้บริการธนาคาร**. ภาคนิพนธ์**ปริญญามหาบัณฑิต** คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อนรรฆนงค์ เรียบร้อยเจริญ. 2549.**ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการระหว่าง บ้าน โรงเรียน และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษา ในโครงการก้าวย่างอย่างเข้าใจ**. ภาคนิพนธ์**ปริญญามหาบัณฑิต** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อภิรดี โสภาพงศ์. 2547. **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้**. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อนัญญา หงษา .2546. **ในบทสัมภาษณ์ การปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเป็นเกษตรกรรมยั่งยืนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต** อ้างอิงจาก www.thaihealth.or.th/node/7852.

อุบล เลี้ยวาริณ. 2551. **รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดแบบพหุมิติ ของจิตลักษณะด้านการรับรู้คุณความดี** .สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

Ann R. Braun,Graham Thiele and Maria Fernandez .(2000). **Farmer Field Schools and local agricultural research committees : complementary platforms for intergrated decision-making in sustainable agriculture** .

Bandura, A. (1977). **Social Learning Theory**. New York: General Learning Press.

Bandura, A. (1986). **Social Foundations of Thought and Action**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Bhanthumnavin, D. (2000). **Importance of supervisory social support and its implications for HRD in Thailand. Psychology and Developing Socities : A Journal**. 12 (2) . 155– 167.

Cortina,J.M. (1993). **Interaction, nonlinearity and multicollinearity: Implication for multiple regression**. Journal of Management, 19(4), 915-922.

Erin M.Godland,Elisabeth Sadoulet,Alian de Janvry,Rinku Murgai, and Oscar Ortiz .(2004). **The Impact of Farmer-Field-Schools on Knowledge and Productivity: A Study of Patato Farmer in the Peruvian Andes.**

Emmons, R. A., McCullough, M. E., & Tsang, J. (2003). **The assessment of gratitude. In S. J. Lopez and C. R. Snyder (Eds.).*Handbook of positive psychology assessment* (pp. 327-341)**. Washington, DC: American Psychological Association

House .J.S. (1981). **Social Support and Stress in Workplace. Reading**, MN : Addison – Wesley Publishing Company.

Sarason, B.R. ; Sarason , I ,G ; and Pierce GR. 1990. **Social Support : An Interaction.** View.New York : The Free Press.

Irene Muller,Dominique Guenat and Ingrid Fromm .(2010). **Impact Monitoring and Evaluation system for farmer field schools in Kyrgyzstan how to optimize resource allocation for higher impact.**

Kristin Davis ,Ephraim Nkonya,Edward Kato,Daniel Ayalew Mekonnen,Martins Odendo,Richard Miira ,and Jackson Nkuba .(2010). **Impact of Farmer Field Schools on Agricultural Productivity and Poverty in East Africa.** International Food Policy Research Institute.

K.D. Gallagher, Global IPM Facility.(1999). **Farmes Field Schools (FFS) : A group**

Extension Process Based on Adult Non-Formal Education Methods. Global IPM Faclity.Retrieved from http://docs.google.com/

Kerlinger, F.N.& Lee, H.B. (2000). **Foundations of behavioral research.** (4th Ed). Unites tates: Wadsworth, Thomson Learning.

Lawson, A.E. (1978). **Development and validation of the classroom test of formal reasoning.** Journal of Research in Science Teaching, 15(1): 11-24.

McCullough, M.E., Emmons, R.A., and Tsang, J. (2001). **The Gratitude Questionnaire –Six Item Form (GQ-6).** Retrieved from http://www.psy.miami.edu/faculty/mmccullough/ gratitude/2-page%20Blurb%20on%20the%20Gratitude%20Questionnaire.pdf.

McCullough, M. E., Emmons, R. A., & Tsang, J. (2002). **The grateful disposition: A conceptual and empirical topography.** Journal of Personality and Social Psychology, 82, 112-127.

McCullough, M. E., Kilpatrick, S. D., Emmons, R. A., & Larson, D. B. (2001). **Is gratitude a moral affect?.** Psychological Bulletin, 127, *249-266.*

Magnusson & Endler (1977) : 18 – 21 และดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541:105-108 Reynaud, A., & Couture, S. (2010). **Stability of risk preference measures: Results from a field experiment on French farmers.** Retrieved from http://www2.toulouse.inra.fr/lerna/travaux/cahiers2010/10.10.316.pdf

McClelland, D. (1965). **Achievement motivation can be developed. Harvard Business Review, 43,** 68.

McClelland, D. (1974). Sources of need for achievement. in D. McCLelland, and R. Steele. (Eds), **Human motivation: A book of readings** (pp. 319-377). General Learning Press, Morristown, NJ.

Mahoney, M.J., & Thoresen, C.E. (1974) **.Self-control : Power to the person.** Monterey, California : Brooks/Cole Publishing Company.

Sundre, D.I. (2008) **.The scientific reasoning test, version 9 (SR-9).** The Center for Assessment and Research Studies. Harrisonburg, VA, USA.

Shelton, F.A. (1987). **Using regression analysis: A guided tour.** Computer Education, 11(2), 95-11.

Tauer, L.W. (1986). **Risk Preferences of Dairy Farmers.** North Central Journal of Agricultural Economics, 8(1), 7-15.

Truong Thi Ngoc Chi,M.Hossain,and Flor Palis (2004). **impact of integrated pest management-farmer field school (IPM-FFS) on farmers' insect pest management belief attitude and practices (KAP) in Vietnam.**

ภาคผนวก ก

แบบวัดในงานวิจัย

ชื่อแบบวัดและชื่อตัวแปรในงานวิจัย

ชุดที่	ชื่อแบบวัด	ชื่อตัวแปร
1	สุขภาพของฉัน	แบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี
2	สิ่งที่ฉันตระหนัก	แบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี
3	ฉันกับเพื่อน	แบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี
4	แนวทางการทำเกษตรของฉัน	แบบวัดพฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี
5	เกี่ยวกับตัวฉัน	แบบวัดลักษณะชีวสังคม ภูมิหลัง
6	ความรู้สึกของฉันต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา
7	ความเห็นของฉันเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์	แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน
8	ความมุ่งมั่นและควบคุมตนของฉัน	แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์
9	ฉันกับการรับข่าวสาร	แบบวัดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสาร
10	ฉันกับการเห็นแบบอย่าง	แบบวัดการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง
11	ครอบครัวของฉัน	แบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัว
12	ที่ปรึกษาของฉัน	แบบวัดการสนับสนุนจากองค์กร
13	ลักษณะนิสัยของฉัน	แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
14	อารมณ์ความรู้สึกของฉัน	แบบวัดสุขภาพจิตดี
15	สิ่งที่ฉันเชื่อหรือปฏิบัติ	แบบวัดการกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ
16	ฉันกับการใช้เหตุผล	แบบวัดความมีเหตุมีผล
17	สิ่งที่ฉันรู้สึกต่อส่วนรวม	แบบวัดการรับรู้คุณความดีแผ่นดิน
18	ความเชื่อมั่นของฉัน	แบบวัดการเชื่ออำนาจในตน

เรียน ชาวนาผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

"ท่าน" เป็นผู้หนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของชาวนาทั่วประเทศ ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับการทำนา คำตอบของท่านมีความสำคัญมาก **ฉะนั้นโปรดตอบคำถามด้วยความรู้สึกตามความเป็นจริงของท่าน** คำถามส่วนใหญ่จะมีคำตอบให้เลือกตอบและไม่มีข้อถูกหรือผิด คำตอบของแต่ละคนจะแตกต่างกันไปตามความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์เฉพาะตัว ทั้งนี้ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ มีแต่ผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาเท่านั้น ที่จะรับรู้ข้อมูลเหล่านี้ โดยจะนำไปวิเคราะห์ผลในภาพรวม และจะไม่มีการนำผลไปตรวจสอบหรือวิเคราะห์เป็นรายบุคคลแต่อย่างใด

ก่อนลงมือตอบคำถามโปรดอ่านข้อแนะนำวิธีการตอบ เพื่อที่จะทำให้ท่านเข้าใจและสามารถตอบได้รวดเร็วและถูกต้องมากขึ้น แบบสอบถามนี้มีความยาวค่อนข้างมาก ซึ่งอาจต้องรบกวนเวลาอันมีค่าของท่าน ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับการสละเวลาอันมีค่าแก่การวิจัยนี้เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม_ในการแสวงหาแนวทางพัฒนาระบบการทำนาของชาวนาไทยให้ยั่งยืนต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ภวลัญฉน์ พลแสน)

นักศึกษาคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

ภาคพิเศษ กทม. รุ่น 17 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

แนะนำวิธีตอบ

ขั้นที่ 1 โปรดอ่านข้อความทีละข้อให้เข้าใจและพิจารณาข้อความนี้เป็น “จริง” หรือ “ไม่จริง” ตามความคิดของท่าน

ขั้นที่ 2 ถ้า “จริง” ขอให้คิดว่า เป็นจริงมากน้อยเพียงใด มี 3 ระดับ คือ

1) จริงเล็กน้อย ขีด ✓ ที่ “ค่อนข้างจริง”

2) จริงปานกลาง ขีด ✓ ที่ “จริง”

3) จริงมาก ขีด ✓ ที่ “จริงที่สุด”

ถ้า “ไม่จริง” ขอให้คิดว่า ไม่จริงมากน้อยเพียงใด มี 3 ระดับ คือ

1) ไม่จริงเล็กน้อย ขีด ✓ ที่ “ค่อนข้างไม่จริง”

2) ไม่จริงปานกลาง ขีด ✓ ที่ “ไม่จริง”

3) ไม่จริงมาก ขีด ✓ ที่ “ไม่จริงที่สุด”

ตัวอย่างเช่น

1) ฉันชอบเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

✓			:		
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

ชุดที่ 1 สุขภาพของฉัน

อาการที่ปรากฏกับท่านใน 1 ปีที่ผ่านมา	ปริมาณอาการที่เกิดขึ้น				ความถี่ของอาการที่เกิดขึ้น		
	รุนแรงมาก	ค่อนข้างรุนแรง	ไม่ค่อยรุนแรง	ไม่เกิดเลย	บ่อยมาก	นานๆ ครั้ง	ไม่เลย
ตัวอย่าง : เวลาหิวข้าว ฉันจะหน้ามืด		✓			✓		
1.ตาพร่ามัว (t=5.80, r=.50)							
2.ปวดศีรษะ มึนงง (t=5.40, r=.59)							
3.หายใจติดขัด (t=5.54, r=.51)							
4.คลื่นไส้/อาเจียน (t=6.51, r=.42)							
5.เหงื่อออกตามร่างกายมากผิดปกติ (t=5.40, r=.42)							
6.ปวดกล้ามเนื้อ (t=5.40, r=.48)							
7. เมื่อตื่นขึ้นมารู้สึกอ่อนเพลีย (t=6.02, r=.50)							
8. การมองเห็นพร่า มัว (t=6.34, r=.60)							
9. อารมณ์ขึ้นๆ ลงๆ (t=7.50, r=.50)							
10. รู้สึกเหนื่อยง่าย (t=10.00, r=.70)							
11. มือ/เท้าสั่น โดยไม่ทราบสาเหตุ (t=5.92, r=.56)							
12. รู้สึกกระวนกระวาย (t=7.00, r=.60)							

พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี (∝ = .85)

ข้อความทางบวก 0 ข้อ	**-**
ข้อความทางลบ 12 ข้อ	**1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12**

ชุดที่ 2 สิ่งที่ฉันตระหนัก

1. ฉันคิดว่าสิ่งแวดล้อมไม่มีชีวิต จึงไม่จำเป็นที่จะต้องใส่ใจ (t=3.52, r=.30)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2.ฉันนำสมุนไพรมาทำผลิตภัณฑ์เอนกประสงค์ สำหรับครอบครัว เช่น น้ำยาล้างจาน สบู่ ยาสระผม (t=7.00, r=.43)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในโลกเป็นของมนุษย์ หมดก็หาใหม่ได้ (t=4.92, r=.27)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. เมื่อฉันเห็นใครทิ้งขยะไม่เป็นที่ จะรู้สึกไม่ดีต่อการกระทำของบุคคลนั้นๆ (t=2.12, r=.12)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ฉันวางแผนปลูกต้นไม้ไว้เยอะๆ เพราะคิดว่า จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น (t=2.51, r=.29)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6.ฉันไม่สนใจว่า พื้นที่นาจะได้รับอันตรายจากสารเคมีหรือไม่ แค่ให้ผลผลิตได้ราคาดี (t=3.50, r=.30)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. ดิน น้ำ ป่า หรือสัตว์ตัวเล็กๆ ในท้องนา ไม่เห็นเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของฉัน (t=3.93, r=.30)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8.น้ำที่เหลือใช้จากการซักผ้า ล้างจาน ฉันจะนำไปรดน้ำต้นไม้ต่อ (t=3.61, r=.30)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. เราควรตักตวงหรือใช้ประโยชน์จากธรรมชาติให้มากที่สุด ก่อนที่จะมีคนอื่นมาแย่งใช้ (t=5.43, t=.30)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10.เมื่อมีแมลง/ยุง เข้ามารบกวน ฉันมักฉีดสารเคมีทันที โดยไม่สนว่า ใครจะอยู่ตรงนั้น (t=3.30, r=.30)

. ... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. เมื่อไม่มีใครใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อม ฉันก็จะไม่ใส่ใจบ้าง (t=3.71, r=.39)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. ถึงฉันจะไม่ร่วมดูแลสิ่งแวดล้อม ก็ไม่เป็นไร เพราะอาจมีคนอื่นที่สนใจจะทำอยู่แล้วก็เป็นได้ (t=2.33, r=.21)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี (∝ = .73)

มิติ/ด้าน	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ	รวม
สำนึกถึงบุญคุณธรรมชาติ	-	1,3,7,9	4
อยากตอบแทนด้วยการดูแลรักษา	4,5	11,12	4
การกระทำที่แสดงถึงการตอบแทน	2,8	6,10	4
รวม	4	8	12

ชุดที่ 3 แนวทางการทำการเกษตรของฉัน

1.ฉันชอบหาความรู้ใหม่ๆ เข้ามา เพื่อนำมาทดลองใช้ในพื้นที่การเกษตรอยู่เสมอ (t=5.08, r=.40)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. ฉันไม่ค่อยได้นำวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่ มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดในการเกษตร(t=5.58,.50)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3.ฉันกำลังเรียนรู้ และหาความรู้ใหม่ๆ ด้านการทำเกษตร เพื่อการลดต้นทุน(t=7.24, r=.50)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4.ต่อให้ปัจจัยการผลิตภายนอกราคาสูง หรือราคาผลผลิตจะตกต่ำเพียงใด ฉันก็ไม่เดือดร้อน เพราะฉันสามารถสร้างปัจจัยการผลิตที่ทำให้ต้นทุนลดได้(t=5.66, r=.50)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. หากเทคนิคการเกษตรใด มันใช้ได้ดีอยู่แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องแสวงหาความรู้ใหม่เลย (t=5.00, r=.36)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ฉันมักนำความรู้เดิมทางด้านการเกษตรที่ได้มาจากบรรพบุรุษมาใช้ในพื้นที่ของฉัน (t=5.22, r=.40)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. **ถึงแม้จะทราบอยู่แล้วว่าเทคนิคเกษตรอินทรีย์ทำอย่างไร แต่เมื่อเริ่มต้นทำการผลิต ฉันก็ ยังต้องซื้อวัตถุดิบจากภายนอกที่มีการโฆษณามาหนุนเสริมการทำเกษตรในพื้นที่ของฉัน (t=8.80, r=.57)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. เมื่อฉันได้ผลผลิต ฉันมักจะนำไปแบ่งปันเพื่อนบ้าน (t=7.22, r=.50)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. ฉันมักลงมือทำเกษตรตามกระแส เพื่อให้มั่นใจว่า การลงทุนในฤดูกาลนี้จะไม่ขาดทุน (t=4.19, r=.40)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. ถึงแม้ฉันจะมีเงินทุนใช้เทคโนโลยีในการเกษตร แต่ฉันก็จะพึ่งตนเองมากกว่า(t=5.56, r=.41)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. ฉันสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดกับพืชของฉันได้อย่างทันท่วงทีโดยใช้ชีววิธี (t=6.30, r=.25)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. ฉันไม่ค่อยวางแผนแบ่งงานให้สมาชิกในครอบครัวร่วมรับผิดชอบในการผลิต (t=6.50, r=.50)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี (∝ = 79)

มิติ/ด้าน	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ	รวม
แสวงหาความรู้ ทำให้รู้เท่าทัน	1,2	5,9	4
ใช้ความรู้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ	4,6,10,11		4
การจัดการและจัดสรรทรัพยากรและผลผลิต	8	2,7,12	4
รวม	7	5	12

ชุดที่ 4 ฉันกับเพื่อน

1. ฉันมักแนะนำให้เพื่อนรู้จักผู้ที่มีประสบการณ์ทำเกษตรอินทรีย์ (t=5.62, r=.43)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. ถ้าเพื่อนไม่กล้าลงทุนเทคนิคเกษตรอินทรีย์ในครั้งแรก ฉันจะให้เพื่อนยืมวัสดุใช้ก่อน (t=4.53, r=.36)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3.ฉันมักให้เพื่อนยืมวัสดุ-อุปกรณ์ ในการทำเกษตรอินทรีย์ เช่น ถังน้ำหมักชีวภาพ (t=4.50, r=.33)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ฉันให้คำปรึกษาที่มีประโยชน์เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์แก่เพื่อนบ้านอยู่บ่อยๆ (t=5.12, r=.39)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ถ้าเพื่อนมีปัญหาในการทดลองทำเกษตรอินทรีย์ ฉันมักอยู่เคียงข้างและให้กำลังใจ (t=6.20, r=.53)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ฉันชอบซื้อหนังสือหรือหาเอกสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์มาฝากเพื่อนหรือคนรู้จัก (t=6.60, r=.41)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. ถ้าเพื่อนไม่มีทุนซื้อวัสดุอุปกรณ์ ฉันจะแนะนำวิธีการทำวัสดุอุปกรณ์อย่างง่าย ให้ (t=7.73, r=.50)

.... : ....

8. ฉันมักยกย่องเพื่อนที่ชอบแสวงหาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ (t=6.61, r=.41)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. ฉันมักแสดงความชื่นชมเพื่อนเมื่อเห็นเขาทดลองใช้เทคนิคเกษตรอินทรีย์ (t=5.23, r=.42)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. ฉันมักทำวัตถุดิบทางการเกษตรอินทรีย์ให้เหลือพอ เผื่อมีใครต้องการ ก็สามารถมาขอแบ่งปันได้

(t=4.87, r=.38)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. บ่อยครั้งที่ฉันให้กำลังใจเพื่อน ที่ยืนหยัดทำเกษตรอินทรีย์ทั้งที่ครอบครัวเขาไม่เห็นด้วย (t=5.03, r=.37)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12.ฉันมักพูดให้เพื่อนเห็นข้อดีในการทำเกษตรอินทรีย์ (t=5.27, r=.34)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี (∝ = .82)

มิติ/ด้าน	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ	รวม
อารมณ์	5,8,9,11	-	4
ข้อมูล/ความรู้	1,4,6,12	-	4
วัสดุ/อุปกรณ์	2,3,7,10	-	4
รวม	12	-	12

ชุดที่ 13 ลักษณะนิสัยของฉัน

1. เมื่อฉันพบว่างานที่ทำอยู่นั้นยาก ฉันจะเลิกทำโดยเร็ว (t=5.10, r=.42)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2.เมื่อทำงานใดๆ ฉันจะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้ผลงานออกมาดีที่สุด (t=4.63, r=.45)

2. .... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. เมื่อเริ่มต้นทำสิ่งใด ฉันจะพยายามจนกระทั่งทำสำเร็จ (t=5.12, r=.49)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4.หากความตั้งใจที่ได้วางไว้ไม่เป็นผล ฉันจะล้มเลิกทุกสิ่ง และไม่กลับไปทำอีกเลย (t=5.01, r=.60)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5.เวลาฉันทำงาน หากมีความผิดพลาด ฉันจะสิ้นหวังแบบสุดๆ (t=7.38, r=.60)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6.ฉันให้ความสนใจกับงานที่ยากและท้าทายความสามารถ (t=5.40, r=.44)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7.ฉันคิดว่า การเตรียมตัวอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะทำงานสำคัญๆนั้น เป็นสิ่งที่ควรทำ(t=4.15, r=.33)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8.หลายครั้งที่ข้าพเจ้าคิดว่า ความมุมานะทำงานหนักเป็นสิ่งที่สูญเปล่า(t=4.49, r=.43)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9.เมื่อฉันลงมือทำงานใด ฉันมักจะทำผลงานได้มากกว่าที่ได้ตั้งใจไว้(t=4.56, r=.40)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10.ฉันจะรู้สึกท้อแท้เสมอ ถ้าสิ่งใดที่ทำ มันต้องใช้เวลาในการรอคอย(t=5.80, r=.43)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (∝ = .77)

ข้อความทางบวก	**7**	**ข้อ**	**2,3, 6,7,9**
ข้อความทางลบ	**5**	**ข้อ**	**1,4,5,8,10**

ชุดที่ 14 อารมณ์ความรู้สึกของฉัน

1. **ฉันรู้สึกว่า ตนเองเป็นคนตื่นเต้นง่าย (t=8.50, r=.54)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. **ฉันรู้สึกว่าตนเองสนใจอะไรได้ไม่นาน (t=6.33, r=.50)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. **เวลาทำงาน ถ้ามีใครมาส่งเสียงดังใกล้ๆ ฉันมักทำงานต่อไม่ได้ (t=7.84, r=.58)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4.ฉันมักควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ (t=7.30, r=.52)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5.ถ้ามีใครขัดใจ หรือยั่วเพียงเล็กน้อย ฉันจะโกธรทันที (t=6.00, r=.49)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6.ฉันรู้สึกประหม่าทุกครั้งที่ต้องอยู่กับคนแปลกหน้า (t=7.70, r=.53)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. บางครั้งฉันรู้สึกอึดอัดและอยากตะโกนออกมาดังๆ (t=7.30, r=.48)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ฉันรู้สึกกลัว โดยไม่รู้ว่ากลัวอะไรอยู่บ่อยๆ (t=6.01, r=.48)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. ฉันจะรู้สึกอายเป็นอย่างมาก ถ้าต้องทำอะไรที่คนส่วนใหญ่ไม่ทำกัน(t=7.71, r=.50)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. เวลาดีใจ ฉันรู้สึกดีใจมาก และเวลาเสียใจฉันก็รู้สึกเสียใจมาก(t=6.39, r=.50)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

สุขภาพจิตดี (∝ = .82)

ข้อความทางบวก	**0**	**ข้อ**	**-**
ข้อความทางลบ	**12**	**ข้อ**	**1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12**

ชุดที่ 15 สิ่งที่ฉันเชื่อหรือปฏิบัติ

1. ฉันเชื่อว่า ความสุขเกิดจากการมีทรัพย์สิน เงินทองมากๆ (t=5.70, r=.38)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. ฉันปฏิบัติตามคำกล่าวที่ว่า "มีเงินก็นับเป็นน้อง มีทองก็นับเป็นพี่" (t=6.75, r=.55)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ตัวฉันคงเป็นคนไร้ค่า เมื่อแก่ลง (t=6.49, r=.47)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. การซื่อสัตย์ต่อคู่สมรสเป็นสิ่งที่ดี แต่ฉันอยากลองที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นบ้าง ถ้ามีโอกาส (t=7.62, r=.34)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ฉันมักเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าเฉพาะเมื่อมีการลดราคา แลกซื้อ หรือแจกแถมเป็นส่วนใหญ่ (t=5.10, r=.35)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ฉันทำของหายหลายครั้งเพราะลืมทิ้งไว้ (t=6.50, r=.40)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. ฉันมักนั่งรถโดยสารประจำทางเลยป้ายที่ต้องการจะลง (t=5.67, r=.39)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. คนใกล้ชิดมักทักว่าฉันชอบเหม่อลอย ขณะทำงาน (t=6.60, r=.43)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. บางครั้งฉันเผลอเถียงกับคนรอบข้าง โดยขาดการยั้งคิด (t=8.80, r=.49)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. ฉันรู้ว่าควรมีสมาธิในการทำงานให้มากขึ้น แต่ก็ยังทำไม่ได้ (t=8.05, r=.49)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. ฉันกับสมาชิกในครอบครัว ใช้สิ่งของร่วมกันจนเคยชิน แม้ยามเจ็บป่วยก็ยังใช้ร่วมกัน (t=4.50, r=.30)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. ฉันเห็นเพื่อนได้รับรางวัลจากการพนัน ฉันอยากจะลองทำบ้าง เผื่อจะโชคดี (t=5.90, r=.39)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ (∝ = .77)

องค์ประกอบ	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ	รวม
สติสัมปชัญญะ	-	1, 2,3,6,7,8,9,10	8
ความกล้าเสี่ยง	-	11,12	2
รวม	0	10	10

ชุดที่ 16 ฉันกับการใช้เหตุผล

1. ก่อนที่จะตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือยี่ห้อใดยี่ห้อหนึ่ง จะต้องถามผู้ที่เคยใช้โทรศัพท์มือถือยี่ห้อนั้น ในหลายๆ คน ดีกว่าที่จะถามคนขายเพียงคนเดียว (t=3.30, r=.14)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. การตรวจสอบข่าวเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จากหนังสือพิมพ์หลาย ๆ ฉบับ จะทำให้มั่นใจว่าตรงความจริงได้มากกว่าการอ่านจากหนังสือพิมพ์ฉบับที่ตนชอบเพียงฉบับเดียว (t=4.29, r=.33)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. การให้นักเรียนนำข้อสอบไปทำที่บ้าน กับการให้นักเรียนทุกคนทำข้อสอบในห้องเรียนจะได้ผลการสอบที่เหมือนกัน (t=4.23, r=.30)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. มารดาคนหนึ่งได้อุ้มท้องมาได้ 9 เดือน จนถึงบุตรคลอดออกมาหลังจากนั้นเพียง 2-3 ชั่วโมง คุณตาก็เสียชีวิตกะทันหันโดยไม่ทราบสาเหตุ คุณยายคิดว่าหลานคนนี้ทำให้คุณตาเสียชีวิต ท่านเห็นด้วยกับคุณยาย (t=4.03, r=.43)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. การตัดสินนิสัยของคนที่พบกันครั้งแรก เป็นการตัดสินที่ถูกต้องพอๆ กับเมื่อคบไปแล้ว นานๆ (t=4.70, r=.30)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. นางสุดสวย อายุ 65 ปี เมื่อ 20 ปีที่แล้วได้ออกกำลังกายโดยการเล่นโยคะทุกวันวันละ 1 ชั่วโมง ปัจจุบันมีอาการปวดข้อปวดหลัง ท่านคิดว่าการเล่นโยคะเป็นปัจจัยทำให้ นางสุดสวย มีอาการดังกล่าว (t=3.54, r=.31)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. ขณะที่วิเชียรกำลังพิมพ์เอกสารมีเพื่อนมาคุยด้วย ทำให้พิมพ์ช้าและพิมพ์ผิดหลายคำ แสดงว่าวิเชียรเป็นคนพิมพ์ดีดไม่เก่ง ท่านเชื่อว่าข้อสรุปนี้เป็นจริงเพียงใด (t=5.61, r=.33)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8.คนไทยเข้าใจคำว่า“รัฐธรรมนูญ”ในความหมายที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น จึงควรให้ความหมายที่ชัดเจน

(t=4.72, r=.15)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9.วิชัยเต้นลีลาศคู่กับอนัญญา และชนะเลิศ 3 ปีซ้อน เมื่อมีการแข่งขันครั้งที่ 4 วิชัย เต้นคู่ กับกานดา ผลการแข่งขัน วิชัยกับกานดา ได้ที่ 4 ท่านคิดว่า กานดาเป็นสาเหตุทำให้วิชัยไม่ได้รับรางวัลชนะเลิศครั้งนี้ (t=2.01, r=.10)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10.เอ และ บี เป็นฝาแฝด พ่อแม่รักและเอาใจ เอ มากกว่า บี ขณะที่ปู่ย่ารักและเอาใจ บี มากกว่า เอ สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ขณะที่ บี ไม่จบ ม.6 ท่านคิดว่าการที่ บี อยู่ห่างพ่อแม่เป็นสาเหตุที่ทำให้เรียนไม่เก่ง (t=2.83, r=.13)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ความมีเหตุมีผล (∝ =.60)

มิติ/ด้าน	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ	รวม
1. การคิดอย่างมีเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์			
- หลักการควบคุม		3, 5, 7	3
- หลักการมีนิยามปฏิบัติการ	8		1
- หลักการวัดจากคนจำนวนมาก (LLN)	1, 2		2
2. ด้านการพิสูจน์สาเหตุกับผล			
- การใช้กฎการเกิดก่อน		4, 6	2
- การใช้กฎความเที่ยงตรงภายใน (ไม่มีสาเหตุอื่นมาทดแทนได้)		9,10	2
รวม	3	7	10

ชุดที่ 17 สิ่งที่ฉันรู้สึกต่อส่วนรวม

1.ฉันรู้สึกชื่นชมองค์กรที่ทำงานเพื่อพัฒนาสังคม(t=5.70, r=.44)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2.ฉันรู้สึกขอบคุณศาสนา ที่ทำให้ฉันมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ(t=6.34, r=.44)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3.ฉันรู้สึกโชคร้าย ที่เกิดมาในสังคมไทย(t=3.84, r=.34)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4.นานๆครั้งที่ฉันจะรู้สึก ขอบคุณ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์(t=6.69, r=.51)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5.นานๆครั้ง ที่ฉันจะระลึกถึงความดีของบรรพบุรุษของไทย ที่สร้างวัฒนธรรมที่งดงามแก่แผ่นดินไทย(t=7.30, r=.51)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6.ฉันไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขาดการสนับสนุนจากคนรอบข้างและสังคม(t=4.30, r=.51)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7.ครู อาจารย์ ของฉันในทุกระดับ มีส่วนช่วยให้ฉันประสบความสำเร็จในวันนี้(t=4.83, r=.32)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8.การที่ฉันมีสุขภาพดี เกิดจากการสนับสนุนของครอบครัว คนใกล้ชิด ชุมชน และธรรมชาติร่วมกัน(t=5.13, r=.47)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9.ธรรมชาติของฉัน ล้วนมีส่วน สร้างความสุขทางจิตใจแก่ฉันมาก(t=5.70, r=.45)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10.การที่ฉันจะมีความสุขหรือความทุกข์ ฉันคิดว่า สังคมและธรรมชาติแวดล้อม ไม่มีส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนเลย(t=4.28 ,r=.35)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน (∝ =.72)

ข้อความทางบวก 5 ข้อ	**1,2,7,8,9**
ข้อความทางลบ 5 ข้อ	**3,4,5,6,10**

ชุดที่ 18 ความเชื่อมั่นของฉัน

1. เมื่อฉันทำสิ่งใดผิดพลาด ฉันรู้สึกว่าไม่สามารถที่จะทำให้สิ่งนั้นกลับมาถูกต้องได้ (t=4.14, r=.43)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. เมื่อมีคนไม่ชอบเรา เราจะไม่มีทางแก้ไขอะไรได้ (t=7.11, r=.61)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ฉันเชื่อว่าปัญหาต่างๆ จะคลี่คลายได้เอง โดยที่ฉันไม่จำเป็นต้องไปยุ่งเกี่ยวกับมัน (t=6.33 ,r=.44)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ฉันรู้สึกว่าไม่คุ้มค่า ที่จะพยายามทำอะไรอย่างเต็มที่ เพราะสิ่งต่างๆไม่เคยให้ผลตามที่เราพยายามเลย (t=5.15, r=.43)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ฉันเชื่อว่า คนที่ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนเองสนใจนั้น ส่วนใหญ่เป็นเพราะเกิดมาเก่งเอง (t=5.42, r=.37)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” เกิดขึ้นและ เป็นจริงเสมอกับฉัน (t=5.21 ,r=.47)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7.ฉันรู้สึกว่า เมื่อมีคนรุ่นราวคราวเดียวกับฉัน คิดจะทำร้ายฉัน ฉันมีทางที่จะหยุดยั้งเขาได้น้อยมาก(t=5.90, r=.35)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ตามปกติแล้ว ฉันรู้สึกว่า ฉันมีทางเลือกในชีวิตน้อยมาก(t=7.37, r=.54)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9.ฉันเชื่อว่า การวางแผนล่วงหน้า ช่วยให้ทำสิ่งต่างๆได้สำเร็จมากกว่า การไม่วางแผน ล่วงหน้า (t=4.42, r=.33)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. ฉันอยากเป็นคนโชคดีมากกว่าคนเก่ง(t=6.72 ,r=.34)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ความเชื่ออำนาจในตน (∝ =.76)

ข้อความทางบวก 2 ข้อ	**6,9**
ข้อความทางลบ 8 ข้อ	**1,2,3,4,5,7,8,10**

ชุดที่ 6 ความรู้สึกของฉันต่อโครงการโรงเรียนชาวนา

1.ฉันคิดว่า โครงการโรงเรียนชาวนา ทำให้ฉัน มีความรู้เรื่องเทคนิคการทำเกษตรอินทรีย์มากกว่าโครงการอื่น (t=6.08, r=.41)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. ฉันพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับโครงการโรงเรียนชาวนา (t=6.03, r=.57)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ถ้าโครงการโรงเรียนชาวนาจัดฝึกอบรมอีก ฉันจะรีบสมัครเข้ามา(t=6.90, r=.53)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ถ้าโครงการโรงเรียนชาวนาเปิดรับสมัครในรอบต่อไป ฉันจะให้คนในครอบครัวเข้ารับการฝึกอบรม(t=5.60 ,r=.49)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5.ฉันคิดว่า ชีวิตมีประสบการณ์การทำเกษตรมากแล้ว ไม่ควรเสียเวลาในการเรียนรู้ใหม่ (t=7.00, r=.40)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ฉันยินดีที่จะเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าฝึกอบรมกับโครงการโรงเรียนชาวนาในครั้งต่อไป (t=4.80, r=.35)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7.ฉันจะเข้าร่วมโครงการโรงเรียนชาวนาในครั้งต่อไป ก็ต่อเมื่อโดนบังคับ (t=7.55, r=.59)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ฉันเคยเข้าร่วมเรียนรู้ในโครงการลักษณะนี้มาหลายแห่งมาก แต่โครงการโรงเรียนชาวนาทำให้ฉันมีความเชื่อมั่นว่า เกษตรอินทรีย์เป็นทางรอดของเกษตรกรไทยจริงๆ (t=5.10, r=.43)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. โครงการโรงเรียนชาวนาทำให้ฉันท้อแท้กับการทำเกษตรอินทรีย์(t=7.50, r=.46)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. ฉันรู้สึกไม่คุ้มค่าที่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา (t=5.50, r=.40)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. โครงการโรงเรียนชาวนา มีประโยชน์ต่อครอบครัวของฉัน เพราะจะทำให้สามารถลดต้นทุนได้ (t=6.65 ,r=.51)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. ฉันพร้อมที่จะมาเป็นวิทยากรให้แก่โครงการโรงเรียนชาวนา(t=7.91, r=.45)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา (∝ =.81).

มิติ/ด้าน	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ	รวม
ความรู้สึกชอบ/พอใจต่อโครงการ	2,8	5,10	4
ความพร้อมที่จะทำ/หลีกเลี่ยง	4,6,12	7	4
การประเมินค่า	1,3,11	9	4
รวม	8	4	12

ชุดที่ 7 ความเห็นของฉันเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

1. ฉันรู้สึกท้อแท้กับการทำเกษตรอินทรีย์(t=5.04, r=.50)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. ฉันชอบการทำเกษตรอินทรีย์ (t=6.80, r=.57)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ฉันก็จะทำให้พื้นที่ของฉันเป็นเกษตรอินทรีย์ให้ได้(t=7.07, r=.53)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ในช่วงเวลานี้ ฉันยังไม่พร้อมที่จะทำเกษตรอินทรีย์ เพราะยังไม่มั่นใจ(t=6.50, r=.51)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5.ฉันคิดว่าการทำเกษตรอินทรีย์ เป็นเรื่องที่น่ายกย่อง และควรทำเป็นอย่างยิ่ง(t=6.55, r=.61)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. แม้ว่าการทำเกษตรอินทรีย์ใช้ระยะเวลานาน ฉันก็จะลองทำ (t=10.90, r=.71)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. ฉันคิดว่าการทำเกษตรอินทรีย์ เป็นการวางแผนสร้างความมั่นคงทางอาหารในระยะยาว (t=6.30, r=.60)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ฉันรู้สึกอายที่จะบอกใครๆ ว่า ฉันทำเกษตรอินทรีย์ (t=5.54, r=.50)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. ฉันยอมรับว่าเกษตรอินทรีย์เป็นเรื่องใหม่ และมันยากเกินกว่าที่จะทำใจให้ยอมรับมันได้ (t=7.23, r=.53)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. ฉันยังไม่พร้อมที่จะเลิกใช้สารเคมีในการทำการเกษตร (t=7.90, r=.52)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. ฉันมั่นใจว่า เกษตรอินทรีย์เป็นทางรอดของเกษตรกรไทยจริงๆ (t=6.28, r=.54)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. ฉันรู้สึกมีความสุขที่ได้ใช้เทคนิคเกษตรอินทรีย์(t=7.92, r=.63)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (α = .85).

มิติ	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ	รวม
1. ความรู้เชิงประเมินค่า	2,12	1,8	4
2. ความรู้สึกพอใจ-ไม่พอใจ	5,7,11	9	4
3. ความพร้อมกระทำ	3,6	4,10	4
รวม	7	5	12

ชุดที่ 8 ความมุ่งมั่นและควบคุมตนของฉัน

1. **ฉันจะไม่สร้างหนี้ที่เกิดจากการเกษตรเคมี เหมือนเพื่อนๆ (t=2.37, r=.13)**

   .... : ....

   จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. **อนาคตเป็นสิ่งไม่แน่นอน เพราะฉะนั้นไว้เจอปัญหาทางด้านการผลิตแล้วค่อยแก้ก็ได้ (t=2.00, r=.10)**

   .... : ....

   จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. **ฉันเลือกที่จะทำเกษตรอินทรีย์ ถึงแม้จะเห็นผลดีช้า(t=2.50, r=.13)**

   .... : ....

   จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. **การทำเกษตรอินทรีย์ไม่ใช่เรื่องยาก ถ้าฉันตั้งใจ (t=2.40, r=.13)**

   .... : ....

   จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. **ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องไกลตัว ถึงรณรงค์ให้เลิกใช้สารเคมี ฉันก็ยังจะใช้ในการเกษตร(t=2.14, r=.03)**

   .... : ....

   จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. **ฉันจะเตรียมปัจจัยการผลิต ก็ต่อเมื่อถึงช่วงที่จะลงมือทำ(t=3.10, r=.13)**

   .... : ....

   จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. **เมื่อมีคนมาชักชวนให้ทำเกษตรเคมี ฉันจะเตือนตนเองให้ไม่หลงเชื่อกับคำชวนนั้น (t=2.57, r=.19)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. **ฉันเห็นความจำเป็นที่ต้องตรวจสภาพวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเกษตรอินทรีย์ให้พร้อมอยู่เสมอ (t=2.30, r=.19)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. **ฉันเชื่อว่า การทำเกษตรอินทรีย์ในวันนี้ จะส่งผลดีต่อฉันและครอบครัวในวันหน้า (t=4.04, r=.28)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. **ฉันเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ ก่อนลงมือทำเกษตรอินทรีย์ด้วยตัวเอง (t=3.00, r=.19)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. **แม้ว่าเกษตรอินทรีย์จะใช้เวลากว่าจะเห็นผล ฉันจะรอดูความสำเร็จ โดยไม่เปลี่ยนใจ (t=3.13, r=.30)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. **ฉันอาจเจอปัญหาในระหว่างการผลิต ฉันจึงมักเตรียมตัวให้พร้อม(t=2.82, r=.41)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

แผนผังแบบวัดมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ (∝ =.52).

มิติ	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ	รวม
1. คาดการณ์ไกล	10	2,5	3
2. เชื่อว่าสิ่งที่จะเกิดในอนาคตนั้น อาจเกิดขึ้นกับตนเองได้ช่นเดียวกับที่เกิดกับผู้อื่น	1,6,7,9,11	-	5
3. การมองเห็นคุณค่าหรือความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในปริมาณที่ไม่ลดลง	3,8	4,12	4
รวม	8	4	12

13. **ฉันมักวางแผนล่วงหน้าเพื่อเตรียมปัจจัยการผลิตให้ทันตามฤดูกาลผลิตที่เหมาะสม (t=3.50, r=.40)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

14.**ฉันศึกษาว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถทำเกษตรอินทรีย์ได้สำเร็จในช่วงนี้ (t=5.70, r=.39)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

15.ฉันไม่ค่อยได้จดบันทึกค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน เพื่อดูต้นทุนการผลิต(t=2.90, r=.09)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

16.ปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยหมัก จุลินทรีย์ ใช้เวลาเตรียมต่างกัน ฉันจึงวางแผนล่วงหน้า เพื่อให้ทันใช้(t=4.71, r=.45)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

17.ฉันชื่นชมตน เมื่อสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการผลิต(t=1.54, r=.09)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

18.ฉันแอบฉีดยาฆ่าหญ้า แทนที่จะมานั่งถอนหญ้าเอง(t=7.88, r=.35)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

19.ปัญหาที่เจอในฤดูกาลที่แล้ว เช่น ปุ๋ยหมักไม่พอ เกิดโรคที่ฉันไม่รู้จัก ฉันจะเตรียมตัวเพื่อรับกับสถานการณ์เช่นเดียวที่อาจเกิดอีกในฤดูกาลนี้(t=3.38, r=.28)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

20.ฉันบอกให้คนในครอบครัวช่วยเตือนเมื่อถึงเวลาที่ต้องเตรียมปัจจัยการผลิต(t=3.31, r=.16)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

21.เมื่อฉันเจอปัญหาจากการผลิต ฉันไม่รู้ว่าเกิดจากสาเหตุอะไร (t=3.78, r=.30)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

22.ฉันยินดีที่จะหาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์เพิ่มเติมมากกว่าที่จะหันไปพึ่งสารเคมี (t=3.80, r=.32)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

23.ฉันมักซื้อพันธุ์พืชใหม่ๆ แทนที่จะใช้พันธุ์พืชที่มีอยู่เดิม(t=5.46, r=.25)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

24.ถ้าแม้การทำเกษตรอินทรีย์จะยังไม่สำเร็จตามที่ตั้งไว้ แต่ฉันจะลองทำอีก(t=2.35, r=.24)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

แผนผังแบบวัดควบคุมตนในการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (α =.65).

มิติ	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ	รวม
1. กำหนดเป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการในอนาคต แล้วแบ่งเป้าหมายย่อยๆตามลำดับ และทราบ BASELINE	1,4,7	9	4
2. ทำพฤติกรรมทางบวกเพื่อขจัดพฤติกรรมทางลบ	2,10	6,11	4
3. สร้างสถานการณ์ช่วยกระตุ้นและอนุรักษ์พฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมาย	8	3	2
4.เมื่อทำพฤติกรรมตามเป้าหมายได้สำเร็จ ก็ให้รางวัลตนเอง เมื่อยังไม่สำเร็จ ยืดเวลาให้ได้อีกเล็กน้อย	5,12	-	2
รวม	8	4	12

ชุดที่ 9 ฉันกับการรับข่าวสาร

1. ฉันสนับสนุนรัฐบาลเต็มที่ ในการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ (t=6.82, r=.40)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2.ฉันจะไม่แนะนำสมาชิกครอบครัวให้อ่านเอกสาร สิ่งพิมพ์ ที่เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ (t=5.44, r=.28)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3.ฉันต้องการให้ผู้ผลิตรายการทีวีให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวด้านเกษตรอินทรีย์ (t=6.16, r=.47)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4.ฉันติดตามข่าวสารจากเอกสาร วารสารที่เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์เป็นประจำ (t=8.18, r=.54)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5.เมื่อฉันได้ยินข่าวเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ฉันจะให้ความสนใจกว่าเรื่องอื่นๆ (t=6.31, r=.49)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6.ฉันติดตามข่าวสารโครงการเกษตรอินทรีย์ทางโทรทัศน์เป็นประจำ(t=6.93, r=.46)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7.เมื่อฉันเห็นประกาศเชิญชวนให้เข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ ฉันจะสนใจเป็นพิเศษ (t=26.83, r=.57)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8.ฉันชอบอ่านหนังสือหรือบทความต่างๆ ตามนิตยสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการทำเกษตรอินทรีย์ (t=7.24, r=.58)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9.ฉันชอบดูรายการทีวีที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารและประโยชน์ของโครงการเกษตรอินทรีย์ (t=6.84, r=.57)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10.ฉันชอบฟังรายการวิทยุ ที่มีนักพูดเก่งๆ มาโฆษณาเรื่องปุ๋ยและยาเคมี เพราะจะเป็นประโยชน์ในการเลือกผลิตภัณฑ์ไว้ใช้อย่างเหมาะสม(t=4.29, r=.23)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11.หากมีหนังสือที่เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ที่น่าสนใจวางขาย ฉันจะซื้อโดยไม่ลังเล (t=5.68, r=.43)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12.หากมีบุคคลใดมาพูดชักชวนให้ฉันทำเกษตรอินทรีย์ ฉันจะยินดีรับฟังในทันที(t=6.29, r=.54)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์ (∝ = .83)

ข้อความทางบวก 10 ข้อ	**1,3,4,5,6,7,8,9,11,12**
ข้อความทางลบ 2 ข้อ	**2,10**

ชุดที่ 10 ฉันกับการเห็นแบบอย่าง

1. **บ่อยครั้งที่ฉันเห็นเพื่อนบ้าน ทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการพึ่งตนเองโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย (t=5.73, r=.43)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. **ผู้นำชุมชนฉัน ได้ทำโครงการเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ของเขา เพื่อเป็นตัวอย่างให้ลูกบ้านเห็น (t=19.47, r=.73)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. **ฉันเห็นเพื่อนบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการทำเกษตรอินทรีย์ และสามารถลดภาระหนี้สินได้ (t=5.52, r=.48)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. **ผู้นำจะพยายามชักชวนให้คนอื่นมาเป็นสมาชิกกลุ่มทำเกษตรอินทรีย์(t=15.19, r=.72)**

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. เมื่อถึงช่วงทำเกษตร เพื่อนบ้านฉันมักใช้เงินอย่างฟุ่มเฟือยในการซื้อผลิตภัณฑ์เคมีทางการเกษตร(t=2.48, r=.18)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. เพื่อนบ้านแนะนำให้ฉันรู้จักประโยชน์ของการทำเกษตรอินทรีย์ (t=6.34,r=.44)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. เพื่อนบ้านของฉัน มักปฏิเสธการ เข้าร่วมโครงการการทำเกษตรอินทรีย์ทุกรูปแบบ (t=3.26, r=.24)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ผู้นำของฉัน เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์มาก(t=19.45, r=.83)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. มีคนภายนอก สนใจมาเรียนรู้และพูดคุยกับผู้นำของฉัน เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์อยู่บ่อยครั้ง (t=14.82,r=.73)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. ฉันได้ยินข่าวว่า ผู้นำชุมชนของฉันมักใช้สมุนไพรในการทำเกษตร (t=18.41, r=.80)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11.เมื่อลูกบ้านมีปัญหาเรื่องการเกษตร ผู้นำมักจะแนะนำเทคนิคเกษตรอินทรีย์เพื่อแก้ปัญหา) (t=20.46, r=.80)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12.ฉันเห็นเพื่อนที่เข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ ประสบความสำเร็จในอาชีพการเกษตร (t=3.31, r=.47)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

การเห็นแบบอย่าง (α =.88)

มิติ/ด้าน	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ	รวม
เพื่อนบ้าน	1,3,6,12	5,7	6
ผู้นำชุมชน	2,4,8,9,10,11	-	6
รวม	10	2	12

ชุดที่ 11 ครอบครัวของฉัน

1. สมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือ และเข้ามามีส่วนร่วมในการทำเกษตรอินทรีย์อย่างเต็มที่ (t=8.86, r=.70)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. สมาชิกในครอบครัวจะให้กำลังใจ เมื่อฉันเผชิญกับปัญหาในการทำเกษตรอินทรีย์ (t=7.11, r=.67)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3.ฉันมีเรื่องทะเลาะกับครอบครัวเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ (t=7.09, r=.62)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4.สมาชิกในครอบครัวของฉันมักจะหาข้อมูลหรือความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์มาฝากฉัน (t=7.34, r=.63)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5.สมาชิกในครอบครัวพร้อมจะทำลงมือทำเกษตรอินทรีย์กับฉันอย่างเต็มใจ (t=7.18, r=.68)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6.ครอบครัวของฉันมักบอกให้ฉันเลิกใช้สารเคมีในการเกษตร(t=9.57, r=.63)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7.ครอบครัวของฉัน พร้อมที่จะอยู่เคียงข้าง แม้ว่าฉันจะพบปัญหาในการทำเกษตรอินทรีย์ (t=6.32, r=.68)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8.ถ้าฉันไม่อยู่ควบคุมการทำเกษตรอินทรีย์ สมาชิกในครอบครัวมักจะใช้สารเคมีในการผลิต (t=8.44, r=.57)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. คนในครอบครัว มักซ้ำเติม เมื่อฉันทำเกษตรอินทรีย์ไม่สำเร็จตามเป้าหมาย(t=6.81, r=.53)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. เมื่อมีเวลาที่ว่าง สมาชิกในครอบครัวจะชักชวนฉันให้มาเรียนรู้เกษตรอินทรีย์(t=8.14, r=.66)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11 . ถ้าฉันไม่สบาย สมาชิกในครอบครัวจะเข้ามาช่วยในการทำเกษตรอินทรีย์อย่างเต็มที่ (t=12.65, r=.74)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. สมาชิกในครอบครัวมักจะแนะนำให้ฉันดูรายการทีวีหรือฟังวิทยุที่เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ (t=7.83, r=.69)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

การสนับสนุนจาก**ครอบครัว** (∝ = .91)

มิติ/ด้าน	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ	รวม
อารมณ์/ความรู้สึก	2,7	3,9	4
ข้อมูล/ความรู้	4,6,10,12	-	4
วัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน	1,5,11	8	4
รวม	9	3	12

ชุดที่ 12 ที่ปรึกษาของฉัน

(โปรดนึกถึงเจ้าหน้าที่จากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่สนับสนุนท่านในการทำการเกษตร)

1. เจ้าหน้าที่จากองค์กรจะเข้ามาหาฉัน ก็ต่อเมื่อฉันเรียกร้อง(t=6.04, r=.46)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ฉันได้รับโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่ตลอดเวลา เพราะมีเจ้าหน้าที่มาหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง (t=5.51, r=.58)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2.ในระหว่างฤดูการผลิต เจ้าหน้าที่จากองค์กรมักมาเยี่ยมพื้นที่ของฉัน(t=6.26, r=.51)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3.เมื่อฉันพบเจอปัญหาในการทดลอง เจ้าหน้าที่จะปล่อยให้แก้ไขเอง โดยไม่เข้ามาดูแลฉัน (t=5.74, r=.58)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4.สิ่งที่ฉันได้รับจากเจ้าหน้าที่จากองค์กร คือความรู้ที่มีค่ามากกว่าเงินทอง(t=5.30, r=.55)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5.ฉันคิดว่า เจ้าหน้าที่จากองค์กรเข้ามาหาฉัน เพราะมันคือหน้าที่ ไม่ได้มาจากความจริงใจ (t=5.78, r=.69)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6.หลายครั้งที่ฉันเจอปัญหาในการทำเกษตรอินทรีย์ มักมีเจ้าหน้าที่ร่วมลงมือแก้ปัญหาเสมอ (t=7.80, r=.63)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7.ในพื้นที่ของฉัน มีความก้าวหน้ามาก ส่วนหนึ่งเพราะฉันมีเจ้าหน้าที่ดี เป็นกำลังใจให้ฉันตลอด (t=6.23, r=.67)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8.เจ้าหน้าที่ไม่เคยหวงความรู้กับฉัน เมื่อมีความรู้ใหม่เกิดขึ้น ฉันจะได้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งนั้นทันที(t=5.71, r=.63)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9.เจ้าหน้าที่จากองค์กรมักทำให้ฉันสับสนในการตัดสินใจทำการเกษตรอินทรีย์(t=5.13, r=.38)

.... : ....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

การสนับสนุนจากองค์กร (∝ =)

ข้อความทางบวก 6 ข้อ	**2,3,5,7,8,9**
ข้อความทางลบ 4 ข้อ	**1,4,6,10**

ชุดที่ 5 เกี่ยวกับตัวฉัน

1. นักเรียนชาวนาเป็นสมาชิกกลุ่ม.....
   สถานที่ตั้ง.....
2. ที่ปรึกษากลุ่มของท่านเป็นเจ้าหน้าที่จาก
   ☐องค์การรัฐ ☐องค์กรพัฒนาเอกชน ☐อื่นๆ.....
3. เพศ ☐ชาย ☐หญิง..... 4. อายุ.....ปี
5. ระดับการศึกษาของข้าพเจ้า คือ .....
6. สถานภาพ ☐โสด ☐สมรสแล้ว ☐หม้าย
7. การถือครองที่ดิน (ตอบ ✓ ได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)
   ☐ มีที่ดินเป็นของตัวเอง.....ไร่ ☐ เช่าที่ดิน.....ไร่
8. การใช้ประโยชน์จากที่ดิน
   ☐ปลูกข้าว.....ไร่ ☐ปลูกผัก.....ไร่ ☐ทำสวน.....ไร่
   ☐ ทำไร่.....ไร่ ☐เลี้ยงสัตว์.....ไร่ ☐ไม้ดอกไม้ประดับ.....ไร่
9. จำนวนสมาชิกในครอบครัว ทั้งหมด **ยกเว้นตัวนักเรียนชาวนา** .....คน
   9.1 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับใคร (เลือกตอบ ✓ ได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)
   ☐บิดาและมารดา ☐บิดา ☐มารดา ☐ญาติพี่น้อง ☐ภรรยา/สามี
   ☐ ลูก/หลาน ☐อื่นๆ (โปรดระบุ).....
. 9.2 นักเรียนชาวนามีพี่น้องทั้งหมดกี่คน
   ☐เป็นลูกคนเดียว
   ☐ มีพี่น้อง พี่ชาย.....คน / น้องชาย.....คน พี่สาว.....คน / น้องสาว.....คน
   9.3 จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ร่วมกันทำเกษตรอินทรีย์.....คน
10. ภาวะหนี้สิน
   ☐ ไม่มี
   ☐ มี ได้แก่ (ระบุอันดับที่เป็นแหล่งหนี้สินหลัก ก่อนและหลัง)
   .....หนี้ออมทรัพย์ .....หนี้ ธกส. .....หนี้เงินล้าน
   .....หนี้ญาติพี่น้อง .....หนี้นอกระบบ
11. ถ้าคิดเป็นเปอร์เซนต์ (เต็ม 100%) ท่านมีความเชื่อมั่นต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ..... %
12. ท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรมการทำเกษตรอินทรีย์**ก่อน**ที่จะมาฝึกกับ **"มูลนิธิข้าวขวัญ"**หรือไม่
   ☐ ไม่เคยได้อบรม
   ☐ เคยอบรม ถ้าอบรมจงตอบข้อมูลด้านล่างนี้ **(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)**

☐เคยอบรมกับหน่วยงานของรัฐ

☐เคยอบรมกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs)

13. สถานะทางสังคม

☐ไม่มีตำแหน่งใดๆ ☐มีตำแหน่งสำคัญในชุมชน ได้แก่.....

14. ท่านนำความรู้จาก “โครงการโรงเรียนชาวนาฯ” มาใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์ อย่างไรบ้าง

14.1 การกำจัดศัตรูพืช ถ้าคิดเป็น 100% ท่านใช้สารเคมี .....% ใช้สมุนไพร .....%

14.2 การปรับปรุงบำรุงดินถ้าคิดเป็น100% ท่านใช้สารเคมี ...% ใช้จุลินทรีย์/ปุ๋ยหมัก..... %

14.3 การพัฒนาสายพันธุ์พืช ☐ ซื้อสายพันธุ์พืช ☐ ใช้สายพันธุ์พืชที่เก็บเอง

14.4 การออมและการทำบัญชีครัวเรือน ☐ ไม่ทำบัญชี ☐ ทำบัญชี

14.5 การวางแผนการผลิต ☐ ไม่วางแผนการผลิต ☐ วางแผนบ้างบางขั้น

☐ วางแผนทุกขั้น

15. ต้นทุนการผลิต กรณีการทำนา.....บาท/รอบการผลิต

16. ผลผลิตการเกษตร กรณีข้าว.....ต่อไร่

17. ความมั่นคงทางอาหาร

☐มีอาหารที่พอเพียงต่อการบริโภคของสมาชิกในครอบครัว

☐มีความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืช ที่จะนำมาใช้ประกอบอาหาร

☐มีพอแบ่งปันเพื่อนบ้าน

☐มีพอสำหรับการขาย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มรวม (N= 480)

ตัวแปร	Mean	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	36.57	15.768																	
2.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	41.35	8.566	.041																
3.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	47.69	9.465	.031	.489(**)															
4.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	48.85	11.387	.020	.375(**)	.620(**)														
5.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	36.57	7.401	.064	.480(**)	.619(**)	.536(**)													
6.สุขภาพจิตดี	37.33	9.371	-.018	.334(**)	.306(**)	.179(**)	.347(**)												
7.ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	42.29	13.236	.004	.456(**)	.542(**)	.593(**)	.499(**)	.224(**)											
8.ความมีเหตุมีผล	40.17	9.128	.060	.397(**)	.364(**)	.308(**)	.523(**)	.275(**)	.288(**)										
9.การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน	44.98	7.929	.089	.393(**)	.439(**)	.299(**)	.472(**)	.516(**)	.319(**)	.423(**)									
10.ความเชื่ออำนาจในตน	39.74	9.192	-.005	.442(**)	.374(**)	.263(**)	.468(**)	.239(**)	.315(**)	.471(**)	.333(**)								
11.ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	41.74	17.374	.014	.538(**)	.700(**)	.715(**)	.653(**)	.242(**)	.720(**)	.406(**)	.464(**)	.414(**)							
12.ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	42.48	17.148	.003	.568(**)	.703(**)	.717(**)	.656(**)	.246(**)	.736(**)	.395(**)	.441(**)	.420(**)	.924(**)						
13.ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	45.96	14.863	-.001	.478(**)	.647(**)	.741(**)	.588(**)	.174(**)	.750(**)	.263(**)	.314(**)	.338(**)	.872(**)	.879(**)					
14.การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์	42.45	12.510	.001	.518(**)	.680(**)	.705(**)	.588(**)	.246(**)	.705(**)	.279(**)	.376(**)	.300(**)	.863(**)	.873(**)	.880(**)				
15.การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์	41.96	18.927	.009	.501(**)	.670(**)	.774(**)	.601(**)	.195(**)	.744(**)	.295(**)	.342(**)	.305(**)	.915(**)	.911(**)	.929(**)	.903(**)			
16.การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	35.52	13.727	-.011	.252(**)	.458(**)	.619(**)	.352(**)	.072	.468(**)	.065	.146(**)	.096(*)	.694(**)	.667(**)	.691(**)	.673(**)	.755(**)		
17.การสนับสนุนจากครอบครัว	36.50	13.766	.010	.399(**)	.626(**)	.733(**)	.530(**)	.134(**)	.668(**)	.207(**)	.256(**)	.220(**)	.847**	.828**	.849**	.841**	.917(**)	.786(**)	
18.การสนับสนุนจากองค์กร	32.53	13.970	-.009	.442(**)	.644(**)	.705(**)	.574(**)	.160(**)	.682(**)	.292(**)	.348**	.285**	.863**	.859**	.824**	.838**	.898(**)	.735(**)	.850(**)

หมายเหตุ: *p<0.5, **p<0.1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มชาวนาชาย (N=269)

ตัวแปร	Mean	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	35.77	16.641																	
2.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	41.87	8.766	.076																
3.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	47.79	9.802	.070	.512**															
4.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	48.48	11.835	.038	.383**	.659**														
5.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	41.65	7.649	.100	.488**	.633**	.563**													
6.สุขภาพจิตดี	37.09	9.779	.003	.356**	.367**	.261**	.427**												
7.ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	42.38	13.346	.005	.463**	.529**	.594**	.522**	.305**											
8.ความมีเหตุมีผล	40.08	9.325	.115	.439**	.349**	.303**	.515**	.234**	.303**										
9.การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน	44.55	8.080	.180**	.423**	.465**	.344**	.505**	.513**	.358**	.383**									
10.ความเชื่ออำนาจในตน	40.14	8.924	.058	.444**	.327**	.222**	.474**	.226**	.273**	.498**	.333**								
11.ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	41.91	17.696	.031	.552**	.730**	.736**	.676**	.307**	.732**	.404**	.476**	.372**							
12.ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	42.58	17.468	.004	.586**	.712**	.723**	.686**	.317**	.743**	.434**	.466**	.389**	.930**						
13.ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	46.42	14.796	.034	.468**	.660**	.758**	.624**	.269**	.753**	.310**	.363**	.284**	.882**	.879**					
14.การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์	42.77	12.640	.016	.514**	.716**	.715**	.610**	.313**	.695**	.286**	.406**	.242**	.865**	.877**	.876**				
15.การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์	42.23	18.928	.010	.515**	.703**	.791**	.627**	.280**	.748**	.302**	.367**	.267**	.920**	.916**	.928**	.904**			
16.การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	35.71	14.113	-.014	.258**	.465**	.608**	.356**	.158**	.459**	.055	.138*	.058	.675**	.649**	.662**	.658**	.733**		
17.การสนับสนุนจากครอบครัว	36.66	13.941	.037	.421**	.630**	.738**	.532**	.189**	.659**	.208**	.272**	.166**	.847**	.828**	.849**	.841**	.918**	.794**	
18.การสนับสนุนจากองค์กร	32.55	13.925	-.022	.464**	.670**	.711**	.591**	.231**	.678**	.319**	.348**	.285**	.863**	.859**	.824**	.838**	.880**	.701**	.839**

หมายเหตุ: *p<0.5, **p<0.1

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มชาวนาหญิง (N=211)

ตัวแปร	Mean	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	37.59	14.554																	
2.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	40.70	8.279	-.002																
3.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	47.57	9.040	-.028	.456**															
4.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	49.32	10.799	-.015	.372**	.564**														
5.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	41.41	7.088	.010	.468**	.599**	.498**													
6.สุขภาพจิตดี	37.64	8.836	-.056	.308**	.214**	.048	.226**												
7.ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	42.18	13.125	.003	.446**	.560**	.594**	.466**	.107											
8.ความมีเหตุมีผล	40.29	8.890	-.025	.341**	.387**	.315**	.537**	.336**	.268**										
9.การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน	45.52	7.717	-.056	.365**	.406**	.229**	.430**	.519**	.269**	.478**									
10.ความเชื่ออำนาจในตน	39.24	9.521	-.084	.437**	.437**	.323**	.463**	.261**	.366**	.441**	.342**								
11.ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	41.52	16.993	-.011	.519**	.657**	.686**	.621**	.148*	.704**	.408**	.450**	.468**							
12.ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	42.36	16.772	.002	.545**	.692**	.711**	.614**	.144*	.726**	.341**	.408**	.460**	.914**						
13.ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	45.38	14.963	-.047	.488**	.630**	.726**	.538**	.044	.748**	.202**	.256**	.399**	.861**	.882**					
14.การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์	42.04	12.360	-.018	.522**	.630**	.695**	.556**	.151*	.718**	.270**	.340**	.369**	.860**	.868**	.885**				
15.การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์	41.61	18.966	.010	.483**	.625**	.755**	.567**	.077	.740**	.286**	.312**	.351**	.909**	.905**	.931**	.903**			
16.การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	35.28	13.248	-.004	.242**	.448**	.638**	.345**	-.057	.480**	.078	.161*	.144*	.722**	.692**	.731**	.694**	.786**		
17.การสนับสนุนจากครอบครัว	36.30	13.570	-.029	.369**	.620**	.729**	.527**	.054	.679**	.205**	.237**	.286**	.820**	.837**	.883**	.850**	.916**	.776**	
18.การสนับสนุนจากองค์กร	32.51	14.061	.010	.415**	.610**	.700**	.552**	.061	.686**	.257**	.312**	.360**	.867**	.879**	.881**	.850**	.920**	.782**	.866**

หมายเหตุ: *p<0.5, **p<0.1

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มชาวนาที่มีที่ดิน (N=244)

ตัวแปร	Mean	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	35.42	14.725																	
2.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	40.87	8.267	.029																
3.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	46.67	9.585	.068	.471**															
4.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	48.27	10.694	.050	.387**	.635**														
5.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	41.10	7.003	.118	.480**	.624**	.570**													
6.สุขภาพจิตดี	37.59	8.956	.047	.380**	.249**	.105	.319**												
7.ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	41.45	13.448	.043	.432**	.522**	.562**	.517**	.233**											
8.ความมีเหตุมีผล	39.81	8.826	.078	.382**	.285**	.263**	.488**	.200**	.228**										
9.การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน	44.16	7.804	.080	.400**	.424**	.277**	.504**	.537**	.332**	.387**									
10.ความเชื่ออำนาจในตน	39.95	9.162	.071	.481**	.332**	.242**	.438**	.224**	.300**	.403**	.314**								
11.ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	39.98	17.183	.049	.529**	.691**	.707**	.653**	.222**	.686**	.291**	.456**	.359**							
12.ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	40.93	16.841	.045	.550**	.713**	.714**	.633**	.259**	.700**	.279**	.462**	.355**	.918**						
13.ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	44.73	14.169	.058	.464**	.652**	.727**	.558**	.151*	.737**	.150*	.329**	.280**	.865**	.874**					
14.การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์	41.36	12.085	.042	.483**	.685**	.687**	.573**	.246**	.681**	.172**	.370**	.200**	.857**	.865**	.866**				
15.การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์	40.34	18.421	.053	.489**	.668**	.756**	.592**	.173**	.722**	.199**	.350**	.248**	.916**	.903**	.919**	.889**			
16.การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	35.30	13.830	-.029	.252**	.467**	.621**	.332**	-.014	.457**	-.004	.110	.025	.718**	.697**	.709**	.696**	.780**		
17.การสนับสนุนจากครอบครัว	35.50	13.513	.012	.388**	.631**	.711**	.515**	.120	.635**	.112	.258**	.157*	.836**	.827**	.848**	.834**	.913**	.809**	
18.การสนับสนุนจากองค์กร	31.86	13.701	.029	.457**	.658**	.725**	.576**	.153*	.668**	.185**	.348**	.254**	.874**	.885**	.863**	.854**	.911**	.774**	.871**

หมายเหตุ: *p<0.5, **p<0.1

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มชาวนาที่ไม่มีที่ดิน (N=236)

ตัวแปร	Mean	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	37.77	16.725																	
2.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	41.86	8.855	.044																
3.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	48.75	9.242	-.019	.503**															
4.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	49.44	12.056	-.011	.361**	.607**														
5.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	42.01	7.779	.012	.476**	.614**	.506**													
6.สุขภาพจิตดี	37.06	9.792	-.069	.297**	.373**	.244**	.375**												
7.ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	43.16	12.985	-.042	.476**	.558**	.623**	.480**	.220**											
8.ความมีเหตุมีผล	40.56	9.433	.040	.408**	.441**	.344**	.552**	.344**	.346**										
9.การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน	45.83	7.985	.084	.381**	.442**	.312**	.439**	.508**	.297**	.453**									
10.ความเชื่ออำนาจในตน	39.53	9.238	-.070	.410**	.429**	.286**	.501**	.252**	.335**	.539**	.360**								
11.ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	43.56	17.418	-.032	.543**	.703**	.722**	.652**	.270**	.753**	.512**	.459**	.480**							
12.ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	44.08	17.349	-.047	.581**	.688**	.720**	.675**	.242**	.770**	.500**	.409**	.492**	.928**						
13.ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	47.24	15.474	-.062	.485**	.637**	.752**	.609**	.200**	.764**	.359**	.289**	.399**	.879**	.883**					
14.การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์	43.58	12.863	-.046	.545**	.671**	.719**	.597**	.252**	.728**	.371**	.371**	.403**	.867**	.878**	.891**				
15.การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์	43.63	19.335	-.042	.508**	.667**	.789**	.606**	.221**	.766**	.380**	.322**	.368**	.913**	.917**	.937**	.915**			
16.การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	35.75	13.644	.003	.251**	.450**	.620**	.371**	.156*	.480**	.131*	.182**	.171**	.674**	.639**	.678**	.654**	.734**		
17.การสนับสนุนจากครอบครัว	37.54	13.975	-.002	.405**	.616**	.752**	.541**	.151*	.699**	.291**	.244**	.287**	.832**	.834**	.877**	.854**	.921**	.765**	
18.การสนับสนุนจากองค์กร	33.23	14.239	-.050	.425**	.629**	.688**	.569**	.170**	.695**	.390**	.310**	.386**	.857**	.852**	.837**	.833**	.886**	.696**	.830**

หมายเหตุ: *p<0.5, **p<0.1

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มชาวนาที่ไม่เข้าโครงการ (N=240)

ตัวแปร	Mean	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	36.89	16.137																	
2.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	37.13	6.228	.111																
3.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	41.90	6.906	.004	.042															
4.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	40.75	7.905	-.050	-.048	.032														
5.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	37.60	5.459	.093	-.083	-.006	.033													
6.สุขภาพจิตดี	35.77	9.485	.036	.076	.029	.009	-.049												
7.ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	32.62	8.873	.015	.036	-.001	.062	-.022	.034											
8.ความมีเหตุมีผล	37.97	9.075	.068	-.009	-.032	.154*	.169**	.009	.014										
9.การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน	42.77	7.705	.097	-.011	.062	-.014	-.078	.493**	.018	.033									
10.ความเชื่ออำนาจในตน	37.17	8.888	-.094	.043	-.099	-.056	-.051	-.182**	.034	.091	-.180**								
11.ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	26.12	6.498	-.006	-.073	.048	-.064	-.078	.044	.050	.172**	.223**	.048							
12.ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	26.99	5.739	-.098	-.119	.012	-.036	-.089	-.054	.048	.014	.027	-.014	.102						
13.ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	32.54	5.190	-.057	-.067	-.078	-.077	-.033	-.076	.017	-.173**	-.171**	.133*	-.170**	-.138*					
14.การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์	31.40	5.091	-.019	-.017	-.107	-.035	-.087	.115	-.012	-.242**	.056	-.223**	-.116	-.134*	.101				
15.การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์	23.97	4.275	.059	-.020	-.061	.150*	.101	.060	-.036	.047	-.009	-.155*	.031	-.168**	.032	.092			
16.การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	24.74	4.620	.091	-.082	-.044	.119	.061	.164*	-.096	.090	.197**	-.161*	.060	-.020	.021	.074	.054		
17.การสนับสนุนจากครอบครัว	24.03	3.656	.040	.008	.026	.212**	.144*	.019	-.048	.058	-.014	-.179**	-.012	-.100	.037	.033	.562**	.170**	
18.การสนับสนุนจากองค์กร	19.97	3.423	.046	-.069	.020	.127	.043	-.015	.080	-.021	.027	.087	-.105	.161*	-.067	-.095	-.085	-.023	-.096

หมายเหตุ: *p<0.5, **p<0.1

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มชาวนาที่เข้าโครงการ (N=240)

ตัวแปร	Mean	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	36.26	15.417																	
2.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	45.58	8.514	.020																
3.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	53.48	8.034	.101	.418**															
4.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	56.95	8.105	.150*	.101	.584**														
5.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	45.49	6.985	.086	.510**	.736**	.442**													
6.สุขภาพจิตดี	38.88	9.009	-.071	.469**	.476**	.167**	.610**												
7.ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	51.97	9.187	.039	.250**	.320**	.233**	.349**	.272**											
8.ความมีเหตุมีผล	42.38	8.651	.066	.597**	.567**	.245**	.745**	.506**	.324**										
9.การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน	47.19	7.537	.101	.550**	.612**	.310**	.785**	.498**	.332**	.755**									
10.ความเชื่ออำนาจในตน	42.31	8.783	.101	.610**	.587**	.243**	.749**	.613**	.300**	.795**	.748**								
11.ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	57.37	8.509	.138*	.428**	.687**	.472**	.798**	.360**	.324**	.673**	.740**	.660**							
12.ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	57.97	8.627	.155*	.547**	.696**	.434**	.782**	.436**	.393**	.729**	.769**	.705**	.838**						
13.ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	59.38	7.345	.112	.164*	.492**	.609**	.472**	.156*	.507**	.317**	.386**	.266**	.576**	.564**					
14.การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์	53.49	6.541	.088	.325**	.700**	.434**	.526**	.299**	.330**	.459**	.476**	.388**	.597**	.631**	.572**				
15.การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำน่าอินทรีย์	59.95	7.043	.117	.181**	.585**	.641**	.488**	.166*	.394**	.337**	.436**	.317**	.627**	.604**	.738**	.599**			
16.การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	46.30	11.087	-.027	-.315**	-.052	.158*	-.196**	-.223**	-.345**	-.369**	-.275**	-.253**	-.088	-.211**	-.105	-.127*	.034		
17.การสนับสนุนจากครอบครัว	48.98	7.333	.087	-.185**	.300**	.358**	.129*	-.077	.045	-.081	.019	-.042	.146*	.118	.316**	.299**	.374**	.305**	
18.การสนับสนุนจากองค์กร	45.09	7.911	.012	.014	.379**	.268**	.337**	.046	.083	.287**	.286**	.211**	.428**	.333**	.274**	.354**	.418**	.124	.245**

หมายเหตุ: *p<0.5, **p<0.1

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มชาวนาที่ปลูกข้าว (N=248)

ตัวแปร	Mean	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	35.67	15.621																	
2.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	41.75	8.803	.057																
3.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	47.62	10.036	-.019	.534**															
4.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	48.71	11.431	-.031	.460**	.674**														
5.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	41.66	7.314	.027	.546**	.655**	.604**													
6.สุขภาพจิตดี	37.79	9.447	-.057	.395**	.338**	.221**	.368**												
7.ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	42.56	13.967	.000	.519**	.563**	.589**	.583**	.267**											
8.ความมีเหตุมีผล	40.21	9.126	.113	.452**	.350**	.316**	.583**	.297**	.292**										
9.การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน	45.47	7.934	.038	.477**	.445**	.358**	.553**	.512**	.371**	.434**									
10.ความเชื่ออำนาจในตน	40.81	9.328	-.003	.437**	.406**	.268**	.504**	.158*	.313**	.457**	.356**								
11.ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	42.25	17.484	-.013	.594**	.723**	.745**	.725**	.282**	.724**	.415**	.493**	.413**							
12.ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	43.15	17.489	-.011	.633**	.740**	.742**	.718**	.308**	.743**	.411**	.512**	.403**	.924**						
13.ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	46.59	14.775	.025	.523**	.683**	.759**	.653**	.258**	.751**	.285**	.405**	.325**	.880**	.890**					
14.การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์	42.66	12.467	-.004	.564**	.715**	.711**	.632**	.320**	.689**	.292**	.434**	.264**	.859**	.871**	.876**				
15.การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์	42.33	18.929	.014	.566**	.700**	.783**	.657**	.279**	.748**	.325**	.404**	.289**	.923**	.909**	.930**	.898**			
16.การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	35.49	13.454	-.042	.242**	.441**	.623**	.362**	.079	.423**	.026	.135*	.039	.677**	.620**	.666**	.647**	.745**		
17.การสนับสนุนจากครอบครัว	36.82	13.900	-.026	.448**	.640**	.737**	.570**	.206**	.659**	.217**	.313**	.189**	.842**	.822**	.854**	.832**	.914**	.785**	
18.การสนับสนุนจากองค์กร	33.02	13.853	-.038	.490**	.680**	.746**	.627**	.244**	.682**	.283**	.385**	.300**	.869**	.867**	.860**	.837**	.905**	.739**	.868**

หมายเหตุ: *p<0.5, **p<0.1

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มชาวนาที่ไม่เน้นปลูกข้าว (N=232)

ตัวแปร	Mean	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	37.54	15.899																	
2.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	40.93	8.304	.030																
3.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	47.78	8.836	.090	.434**															
4.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	49.00	11.362	.072	.280**	.557**														
5.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	41.43	7.507	.104	.407**	.581**	.466**													
6.สุขภาพจิตดี	36.84	9.284	.029	.259**	.269**	.134*	.323**												
7.ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	42.01	12.431	.011	.375**	.514**	.600**	.402**	.169**											
8.ความมีเหตุมีผล	40.14	9.149	.005	.335**	.384**	.299**	.462**	.252**	.285**										
9.การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน	44.45	7.907	.152*	.294**	.437**	.238**	.388**	.517**	.256**	.412**									
10.ความเชื่ออำนาจในตน	38.60	8.924	.008	.444**	.343**	.264**	.432**	.322**	.317**	.493**	.297**								
11.ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	41.20	17.276	.046	.473**	.676**	.684**	.578**	.196**	.716**	.396**	.431**	.415**							
12.ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	41.76	16.785	.024	.490**	.661**	.692**	.590**	.173**	.727**	.377**	.358**	.435**	.923**						
13.ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	45.29	14.959	-.023	.426**	.609**	.725**	.521**	.080	.753**	.239**	.213**	.347**	.864**	.868**					
14.การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์	42.22	12.579	.008	.466**	.643**	.699**	.541**	.164*	.727**	.264**	.313**	.340**	.867**	.876**	.884**				
15.การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์	41.56	18.959	.006	.427**	.636**	.765**	.544**	.101	.743**	.263**	.274**	.323**	.906**	.913**	.928**	.909**			
16.การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	35.56	14.041	.020	.264**	.481**	.615**	.342**	.065	.523**	.104	.159*	.160*	.714**	.720**	.718**	.699**	.766**		
17.การสนับสนุนจากครอบครัว	36.16	13.643	.051	.343**	.612**	.730**	.488**	.051	.680**	.195**	.192**	.253**	.828**	.843**	.874**	.860**	.920**	.789**	
18.การสนับสนุนจากองค์กร	32.01	14.106	.025	.386**	.606**	.665**	.519**	.067	.684**	.303**	.272**	.336**	.860**	.869**	.838**	.850**	.890**	.732**	.831**

หมายเหตุ: *p<0.5, **p<0.1

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มชาวนาที่อายุน้อย (N=247)

ตัวแปร	Mean	SD	HET	SPT	WIT	SST	HHT	MHT	RIT	RET	QRT	ICT	APT	AOT	FOT	SCT	MEDT	MODT	FAMT
1.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	36.81	14.767																	
2.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	41.73	8.899	-.010																
3.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	47.64	9.115	-.008	.502**															
4.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	48.21	10.852	-.099	.362**	.600**														
5.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	41.48	7.311	.041	.475**	.568**	.508**													
6.สุขภาพจิตดี	36.92	9.241	.013	.325**	.344**	.166**	.371**												
7.ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	42.24	13.683	-.007	.455**	.550**	.573**	.476**	.262**											
8.ความมีเหตุมีผล	39.84	9.848	-.030	.445**	.395**	.297**	.537**	.238**	.290**										
9.การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน	44.60	8.195	.011	.386**	.468**	.288**	.513**	.543**	.361**	.371**									
10.ความเชื่ออำนาจในตน	40.09	9.187	-.040	.443**	.278**	.171**	.441**	.245**	.239**	.498**	.313**								
11.ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	41.15	17.403	-.064	.536**	.690**	.709**	.639**	.256**	.710**	.425**	.499**	.383**							
12.ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	42.33	16.858	-.066	.586**	.689**	.698**	.638**	.279**	.720**	.431**	.477**	.378**	.925**						
13.ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	45.76	14.549	-.058	.474**	.634**	.728**	.594**	.207**	.745**	.304**	.366**	.327**	.872**	.871**					
14.การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์	42.40	12.421	-.024	.523**	.657**	.692**	.561**	.272**	.684**	.291**	.423**	.247**	.852**	.860**	.870**				
15.การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์	41.32	18.733	-.054	.504**	.659**	.757**	.597**	.222**	.739**	.318**	.391**	.265**	.916**	.907**	.925**	.899**			
16.การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	35.58	13.773	-.099	.262**	.428**	.621**	.340**	.123	.493**	.074	.159*	.092	.693**	.670**	.688**	.669**	.768**		
17.การสนับสนุนจากครอบครัว	36.50	14.008	-.052	.399**	.602**	.721**	.529**	.164**	.649**	.226**	.282**	.181**	.841**	.833**	.863**	.838**	.919**	.806**	
18.การสนับสนุนจากองค์กร	32.13	13.774	-.062	.459**	.655**	.722**	.588**	.232**	.696**	.301**	.382**	.273**	.871**	.871**	.868**	.847**	.909**	.745**	.874**

หมายเหตุ: *p<0.5, **p<0.1

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มชาวนาที่อายุมาก (N=233)

ตัวแปร	Mean	SD	HET	SPT	WIT	SST	HHT	MHT	RIT	RET	QRT	ICT	APT	AOT	FOT	SCT	MEDT	MODT	FAMT
1.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	36.33	16.792																	
2.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	40.96	8.199	.092																
3.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	47.76	9.843	.065	.480**															
4.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	49.52	11.914	.123	.398**	.640**														
5.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	41.62	7.511	.086	.488**	.668**	.564**													
6.สุขภาพจิตดี	37.76	9.507	-.045	.350**	.270**	.187**	.322**												
7.ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	42.34	12.774	.015	.458**	.536**	.618**	.525**	.182**											
8.ความมีเหตุมีผล	40.53	8.302	.163*	.337**	.335**	.323**	.512**	.320**	.287**										
9.การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน	45.38	7.635	.171**	.409**	.412**	.308**	.429**	.484**	.269**	.491**									
10.ความเชื่ออำนาจในตน	39.37	9.203	.026	.440**	.470**	.357**	.497**	.237**	.402**	.445**	.361**								
11.ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	42.36	17.358	.088	.546**	.711**	.721**	.668**	.227**	.733**	.383**	.422**	.451**							
12.ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	42.64	17.486	.065	.552**	.718**	.737**	.674**	.213**	.755**	.356**	.402**	.463**	.923**						
13.ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	46.18	15.218	.050	.486**	.658**	.755**	.581**	.140*	.758**	.216**	.258**	.351**	.873**	.888**					
14.การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์	42.50	12.630	.024	.514**	.703**	.720**	.615**	.218**	.730**	.267**	.324**	.356**	.875**	.886**	.890**				
15.การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์	42.64	19.148	.068	.504**	.681**	.791**	.606**	.164*	.753**	.267**	.286**	.351**	.914**	.915**	.934**	.908**			
16.การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	35.46	13.707	.072	.240**	.489**	.621**	.365**	.020	.440**	.053	.133*	.101	.697**	.664**	.695**	.678**	.743**		
17.การสนับสนุนจากครอบครัว	36.50	13.534	.070	.401**	.652**	.751**	.532**	.102	.690**	.184**	.227**	.263**	.830**	.832**	.866**	.853**	.917**	.764**	
18.การสนับสนุนจากองค์กร	32.96	14.192	.040	.428**	.634**	.690**	.560**	.086	.668**	.283**	.275**	.369**	.859**	.865**	.830**	.839**	.887**	.725**	.827**

หมายเหตุ: *p<0.5, **p<0.1

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษาน้อย (N=279)

ตัวแปร	Mean	SD	HET	SPT	WIT	SST	HHT	MHT	RIT	RET	QRT	ICT	APT	AOT	FOT	SCT	MEDT	MODT	FAMT
1.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	36.79	16.142																	
2.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	40.84	8.148	.058																
3.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	47.17	9.472	.016	.447**															
4.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	48.86	11.262	.008	.349**	.609**														
5.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	41.43	7.038	-.003	.411**	.593**	.532**													
6.สุขภาพจิตดี	36.90	9.375	.017	.284**	.258**	.163**	.303**												
7.ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	41.43	12.445	.018	.413**	.514**	.550**	.490**	.178**											
8.ความมีเหตุมีผล	40.47	8.372	.080	.306**	.289**	.259**	.417**	.222**	.219**										
9.การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน	44.71	7.529	.149*	.322**	.412**	.267**	.416**	.490**	.266**	.349**									
10.ความเชื่ออำนาจในตน	39.48	8.893	-.024	.385**	.322**	.207**	.391**	.224**	.270**	.329**	.274**								
11.ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	41.08	17.096	.016	.489**	.678**	.680**	.622**	.229**	.681**	.295**	.450**	.339**							
12.ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	41.68	16.785	-.002	.523**	.695**	.691**	.641**	.246**	.697**	.281**	.436**	.355**	.923**						
13.ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	44.76	14.460	.006	.456**	.642**	.722**	.585**	.184**	.710**	.204**	.319**	.303**	.874**	.889**					
14.การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์	41.63	12.192	.004	.484**	.675**	.671**	.593**	.267**	.645**	.204**	.370**	.223**	.861**	.879**	.875**				
15.การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์	40.85	18.717	.003	.467**	.656**	.756**	.591**	.200**	.705**	.224**	.339**	.252**	.914**	.914**	.930**	.895**			
16.การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	35.31	13.780	.000	.255**	.488**	.616**	.376**	.089	.450**	.038	.196**	.067	.722**	.697**	.714**	.705**	.779**		
17.การสนับสนุนจากครอบครัว	35.72	13.433	.002	.386**	.647**	.731**	.558**	.171**	.639**	.163**	.284**	.187**	.843**	.842**	.864**	.842**	.923**	.781**	
18.การสนับสนุนจากองค์กร	31.98	13.969	.006	.402**	.626**	.688**	.577**	.158**	.652**	.215**	.321**	.278**	.865**	.872**	.863**	.837**	.908**	.759**	.853**

หมายเหตุ: *p<0.5, **p<0.1

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มชาวนาที่มีการศึกษามาก (N=201)

ตัวแปร	Mean	SD	HET	SPT	WIT	SST	HHT	MHT	RIT	RET	QRT	ICT	APT	AOT	FOT	SCT	MEDT	MODT	FAMT
1.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี	36.27	15.267																	
2.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี	42.07	9.086	.022																
3.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี	48.42	9.432	.057	.538**															
4.พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี	48.83	11.587	.037	.409**	.639**														
5.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	41.71	7.894	.153*	.556**	.655**	.542**													
6.สุขภาพจิตดี	37.92	9.355	-.068	.391**	.368**	.200**	.401**												
7.ความกล้าเสี่ยงอย่างมีสติ	43.48	14.207	-.012	.495**	.574**	.649**	.509**	.273**											
8.ความมีเหตุมีผล	39.77	10.091	.035	.499**	.462**	.365**	.636**	.344**	.367**										
9.การรับรู้คุณความดีแผ่นดิน	45.36	8.458	.014	.469**	.472**	.339**	.533**	.548**	.373**	.502**									
10.ความเชื่ออำนาจในตน	40.10	9.603	.022	.506**	.439**	.333**	.555**	.255**	.362**	.627**	.398**								
11.ทัศนคติที่ดีต่อโครงการโรงเรียนชาวนา	42.66	17.753	.012	.595**	.729**	.761**	.691**	.256**	.765**	.536**	.479**	.506**							
12.ทัศนคติที่ดีต่อการทำนาอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	43.59	17.622	.013	.618**	.713**	.754**	.675**	.242**	.780**	.528**	.443**	.496**	.924**						
13.ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์	47.62	15.286	-.007	.496**	.650**	.774**	.593**	.151*	.794**	.339**	.304**	.378**	.871**	.868**					
14.การควบคุมตนเองในการทำนาอินทรีย์	43.59	12.882	.000	.552**	.684**	.754**	.583**	.211**	.771**	.370**	.380**	.391**	.866**	.865**	.884**				
15.การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาอินทรีย์	43.50	19.155	.021	.538**	.685**	.801**	.616**	.181*	.791**	.385**	.342**	.369**	.916**	.906**	.928**	.913**			
16.การเห็นแบบอย่างการทำนาอินทรีย์	35.81	13.681	-.026	.247**	.416**	.623**	.323**	.046	.493**	.097	.083	.133	.657**	.627**	.665**	.633**	.725**		
17.การสนับสนุนจากครอบครัว	37.59	14.177	.024	.409**	.595**	.740**	.498**	.077	.699**	.262**	.220**	.257**	.825**	.817**	.862**	.847**	.909**	.796**	
18.การสนับสนุนจากองค์กร	33.30	13.971	-.030	.489**	.667**	.731**	.571**	.158*	.719**	.390**	.343**	.370**	.864**	.862**	.832**	.851**	.884**	.701**	.847**

หมายเหตุ: *p<0.5, **p<0.1

ภาพที่ 14 **พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดี เข้า-ไม่เข้าโครงการ ความเชื่ออำนาจในตน**

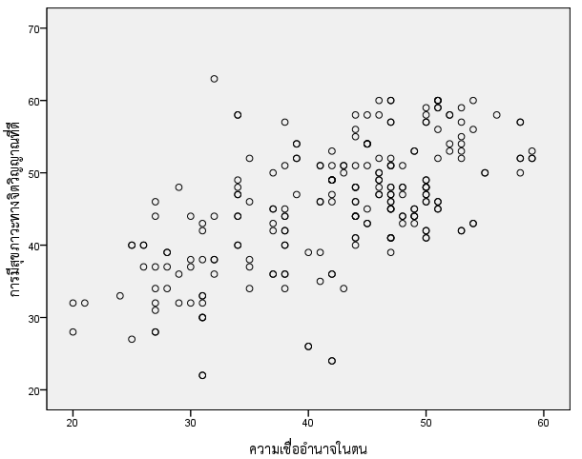

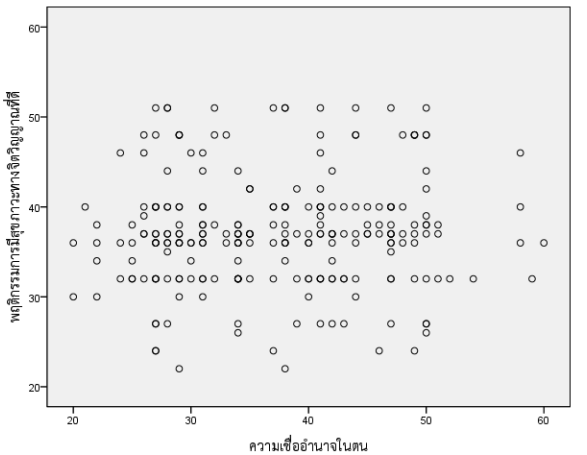

ภาพที่ 15 **พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางปัญญาที่ดี เข้า-ไม่เข้าโครงการ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์**

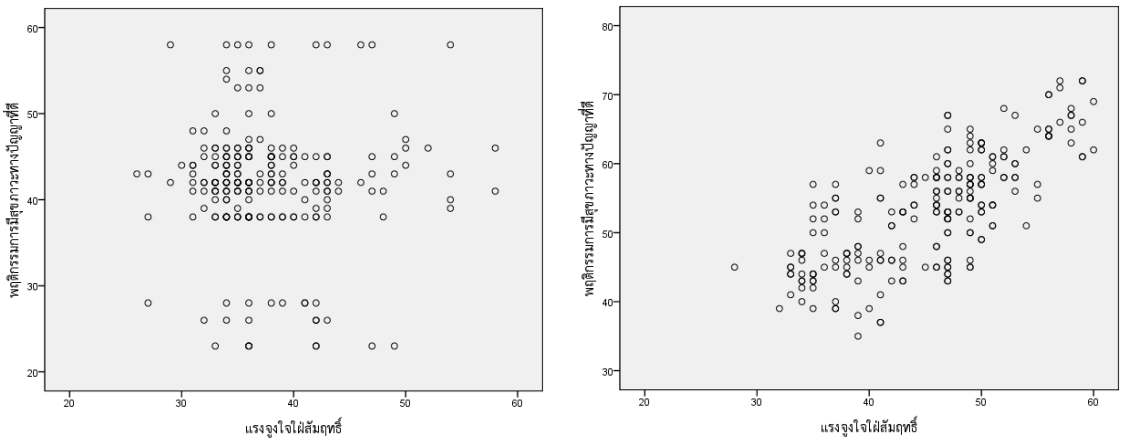

ภาพที่ 16 พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคม เข้า-ไม่เข้าโครงการ การรับรู้ข่าวสารการทำนาอินทรีย์

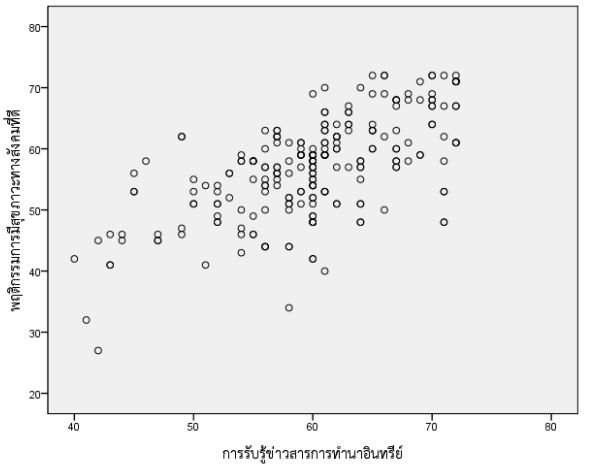

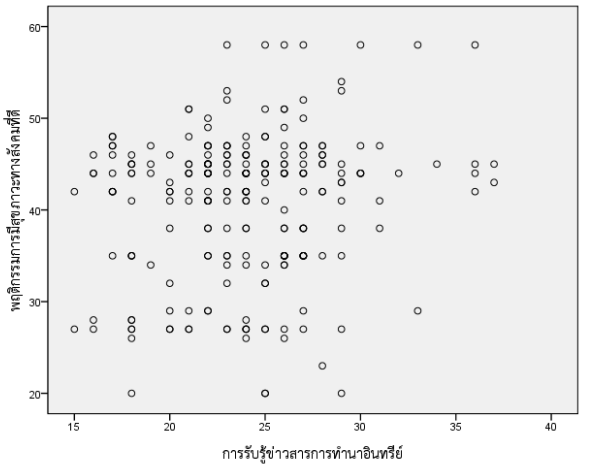

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี พิจารณาตาม เพศ และ อายุ

เพศ	อายุ	Mean	SE	n	code	12 49.52	22 49.13	11 46.99
หญิง	น้อย	49.80	0.74	115	21	0.29	0.67	2.81
ชาย	มาก	49.52	0.68	137	12		0.39	2.52
หญิง	มาก	49.13	0.81	96	22			2.13
ชาย	น้อย	46.99	0.69	132	11			

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางสังคมที่ดี พิจารณาตาม การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา เพศ และ อายุ

							221	222	211	122	121	111	112
เข้า-ไม่เข้าโครงการ	เพศ	ที่ดิน	Mean	SE	n	code	57.57	56.60	55.18	42.30	41.59	41.01	38.60
เข้า	ชาย	มาก	57.98	0.89	80	212	0.40	1.38	2.80	15.67*	16.38*	16.96*	19.37*
เข้า	หญิง	น้อย	57.57	1.06	56	221		0.98	2.40	15.27*	15.97*	16.55*	18.97*
เข้า	หญิง	มาก	56.60	1.16	47	222			1.42	14.30*	15.00*	15.58*	17.99*
เข้า	ชาย	น้อย	55.18	1.05	57	211				12.87*	13.58*	14.16*	16.57*
ไม่เข้า	หญิง	มาก	42.30	1.20	44	122					0.70	1.28	3.69*
ไม่เข้า	หญิง	น้อย	41.59	0.99	64	121						0.57	2.99*
ไม่เข้า	ชาย	น้อย	41.01	0.97	67	111							2.41
ไม่เข้า	ชาย	มาก	38.60	0.99	65	112							

หมายเหตุ * $p < .05$

ตาราง 19 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ พิจารณาตาม การเข้า-ไม่เข้าโครงการโรงเรียนชาวนา และ ปริมาณที่ดิน

เข้า-ไม่เข้าโครงการ	ที่ดิน	Mean	SE	n	code	21	11	12
						58.39	32.94	31.85
เข้า	มาก	60.03	0.58	127	22	1.64	27.09*	28.19*
เข้า	น้อย	58.39	0.59	137	21		25.45*	26.55*
ไม่เข้า	น้อย	32.94	0.55	131	11			1.09
ไม่เข้า	มาก	31.85	0.61	109	12			

หมายเหตุ * $p < .05$

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ลักษณะมุ่งอนาคตในการทำนาอินทรีย์ พิจารณาตาม การเพศ และ ปริมาณที่ดิน

เพศ	ที่ดิน	Mean	SE	n	code	21	11	22
						46.25	45.09	44.96
ชาย	มาก	46.92	0.52	145	12	0.67	1.83	1.96
หญิง	น้อย	46.25	0.57	120	21		1.16	1.28
ชาย	น้อย	45.09	0.57	124	11			0.12
หญิง	มาก	44.96	0.66	91	22			

หมายเหตุ * $p < .05$

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พฤติกรรมการมีสุขภาวะทางกายที่ดี พิจารณาตาม อายุ การศึกษา และการปลูกข้าว

อายุ	การศึกษา	ปลูกข้าว	Mean	SE	n	code	122	111	221	112	121	211	222
							39.31	38.10	36.96	34.82	34.81	34.37	33.55
มาก	น้อย	มาก	39.83	1.78	78	212	0.53	1.73	2.87	5.02	5.03	5.46	6.28*
น้อย	มาก	มาก	39.31	1.95	65	122		1.21	2.35	4.49	4.50	4.93	5.76
น้อย	น้อย	น้อย	38.10	2.01	61	111			1.14	3.28	3.29	3.72	4.55
มาก	มาก	น้อย	36.96	3.21	24	221				2.14	2.15	2.58	3.41
น้อย	น้อย	มาก	34.82	2.24	49	112					0.01	0.44	1.27
น้อย	มาก	น้อย	34.81	1.85	72	121						0.43	1.26
มาก	น้อย	น้อย	34.37	1.65	91	211							0.82
มาก	มาก	มาก	33.55	2.48	40	222							

ประวัติผู้ทำภาคนิพนธ์

ชื่อ-สกุล	นางสาวภวลัญฉน์ พลแสน
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ตำแหน่งปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม กระบวนการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน
สถานที่ทำงาน	มูลนิธิข้าวขวัญ 13/1 หมู่ 3 ถ.เทศบาลท่าเสด็จ 1 ซ. 6 ต.สระแก้ว อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 72230 โทรศัพท์ 0 35-597193 โทรสาร 0 35-597193
ที่อยู่ปัจจุบัน	13/1 หมู่ 3 ถ.เทศบาลท่าเสด็จ 1 ซ. 6 ต.สระแก้ว อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 72230 โทรศัพท์ 085-4277007 E-mail : ivory007@windowslive.com